



SLOVENIJA  
**IVAN ZIDAR IZRIVA  
MALE DELNIČARJE**



POLITIKA  
**TOŽILSTVO ŽRTEV  
SPOLITIZIRANOSTI**

# DEMOKRACIJA



**Vzpon in zaton  
celjskih grofov**

Je zmanjševanje  
korupcije v državi res  
odvisno od komisije za  
preprečevanje korupcije,  
ki jo vodi nekdanji  
kriminalist Drago Kos,  
znan po vpletenosti  
v afero Depala vas in  
nezakonitem dostopu do  
telefonskih izpiskov?



## **RADOŽIVI TELEFONIST NA ČRNO**



INTERVJU

**Dr. Gregor Gomišček**

Po treh letih so stvari bistveno drugačne

**DISKURZ**

Pavel Ferluga  
Zakaj Trst ni naš?

# Z Demokracijo do novega telefona



**Samsung SGH-M300:**

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparāt
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom<sup>1</sup> vsak mesec podarja **5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedanji naročniki<sup>2</sup> tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 31. maja 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani [www.demokracija.si](http://www.demokracija.si) (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006



tednik  
**DEMOKRACIJA**

## Naročam tednik Demokracija

število izvodov: \_\_\_\_\_

**Naročnino želim plačevati:**

- mesečno\*    
  4 x letno (9 % popusta)    
  2 x letno (10 % popusta)    
  1 x letno (20 % popusta)

\* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec      invalid  
 brezposeln      študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): \_\_\_\_\_

Datum rojstva (samo fizične osebe): \_\_\_\_\_

Ulica: \_\_\_\_\_

Kraj, poštna št.: \_\_\_\_\_

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): \_\_\_\_\_

Datum naročila: \_\_\_\_\_

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): \_\_\_\_\_

Davčni zavezanec:     NE     DA    ID za DDV: \_\_\_\_\_

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,  
1000 Ljubljana**  
ali na faks **01 24 47 204.**

*Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.*

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Mivka 25, Ljubljana



# Prebliski in ukane

Metod Berlec

Septembrske državnozbornske volitve so pred vrati. Vrstijo se tiskovne konference in predlogi za referendum pa tudi različni prebliski posameznih političnih akterjev. Najprej je vladna koalicija napovedala referendumsko odločanje o pokrajinah, sledila je napoved opozicije, da bo zahtevala referendumsko odločanje o komisiji za preprečevanje korupcije, ki jo vodi razvpiti nekdanji kriminalist Drago Kos. Če vlada želi z referenduskim odločanjem o pokrajinah narediti korak naprej k pokrajinski ureditvi in odločanje približati ljudem, želi opozicija z referendumom o komisiji za preprečevanje korupcije v javnosti ustvariti vtis, da pomeni odprava Kosove komisije to, da si vlada ne prizadeva preprečevati korupcije, ampak jo celo podpira. Seveda, pregon korupcije v državi ni niti približno odvisen od človeka, ki je v aferi Depala vas igral precej vprašljivo vlogo in se je še kot kriminalist nezakonito dokopal do telefonskih izpiskov novinarja Tomaža Ranca, ampak predvsem od za to pristojnih organov pregona – policije, tožilstva in sodstva. Pri tem ne smemo zanemariti niti klime v družbi, ki lahko s pozitivnimi zgledi pripomore k zmanjšanju korupcije in nasploh kriminala v družbi. Dogajanje, povezano z akcijo *čista lopata*, ki sicer še končana, je nedvomno veliko bolj preprečevalno vplivalo na širjenje korupcije v državi kot pa vsa leta delovanja protikorupcijske komisije, ki je bolj kot ne brezzobi tiger. Celotisti, ki so bili še do nedavnega nedotakljivi, se zavedajo, da morajo spoštovati zakon, saj se jim v nasprotnem primeru lahko zgodi, da se bodo znašli v policijski marici in v središču zanimanja medijev. Nekateri zato zadnje tedne precej slabo spijo, saj naj bi bile aretacije glavnih predstavnikov gradbenega lobija po besedah poznavalcev samo uvod v nadaljnje akcije organov pregona. Obstajajo mnenja, da so bile aretacije Ivan Zidarja, Dušana Črnigoja in Hilde Tovšak politično motivirane, kar je neumnost, saj so omenjeni »blizu« različnim političnim opcijam.

V predvolilnem času bo tako ena glavnih predvolilnih tem boj proti korupciji in klientelizmu ter

s tem povezan boj proti tajkunom, monopolom in kartelnim dogovorom. Pomembno vlogo bo igralo omenjeno (ne)uspešno uzakonjanje pokrajin, sporna meja s Hrvaško, privatizacija državnih podjetij, inflacija, predsedovanje Slovenije EU in še kaj bi se našlo. Boj proti tajkunom in operacijo čista lopata ljudje najbolj povezujejo z Janševo SDS, zato je njen ugled v javnosti narastel. Največja vladna stranka se bo tako s Pahorjevo SD potegovala za relativno večino na volitvah. Če je bilo leta 2004 glavno soočenje Janša – Rop, bo tokrat verjetno Janša – Pahor. Druge stranke precej zaostajajo. Zares Gregorja Golobiča je po javnomnenjskih anketah praviloma na tretjem mestu, vendar daleč za SDS in SD. Še vedno se ukvarja s porodnimi težavami ustanavljanja lokalnih odborov. Nekateri, ki so vstopili v stranko, ker naj bi ponujala »novo politiko«, se že odvrčajo od nje, saj spoznavajo, da stranko obvladujejo stari Golobičevi eldesovski kadri. Jelinčičeva SNS spretno izkorišča nerešeno mejno vprašanje s Hrvaško za nabiranje volilnih točk. Nekateri druge stranke ga pri tem poskušajo neuspešno posnemati. DeSUS si nabira podporo s soliranjem v vladi in z nasprotovanjem nekaterim projektom, ki jih je še do nedavnega podpirala. V SLS vlada precejšnje razočaranje, saj Bojan Šrot ni upravičil velikih pričakovanj, hkrati pa se je po nepotrebnem izpostavljal kot nekakšen branilec tajkunov. Njegovi napadi na premierja Janšo so stranki močno škodovali, saj so se ljudje začeli spraševati, ali je novi predsednik SLS sploh desnosredinski politik. Mnogim je žal, da se je umaknil Janez Podobnik. V NSi je novo vrenje povzročil nekdanji državni sekretar Marko Štrovs s predlogom za izredni kongres stranke, pametnih alternativ pa ni ponudil. V stranki nekateri nasedajo tezam levičarskih analitikov, da poskuša SDS uničiti NSi, kar je stara udbovska taktika pri uničevanju političnega nasprotnika z razdorom, saj sta ti dve stranki jedro sedanje vlade in njenega uspešnega delovanja. Zato bo v naslednjih mesecih potrebne veliko politične modrosti, da se ne bo nasedalo ukam tranzicijske levice. Karte so odprte ... **D**

V predvolilnem času bo ena glavnih predvolilnih tem boj proti korupciji in klientelizmu ter s tem povezan boj proti tajkunom, monopolom in kartelnim dogovorom.

## UVODNE STRANI

- 9 Sporna meja s Hrvaško razburja  
10 **Pogledi:** Apeninski fenomen  
11 **Kolumna:** Papeževa sporočila

## POLITIKA

- 12 Opozicijski izhodi v sili  
15 Odgovornost Cerarjeve  
18 Zakaj Trst ni naš?  
20 Slovenski narodni vzpon

## SLOVENIJA

- 22 Opozicijska blokada pokrajin  
25 Bogatenje na račun malih delničarjev  
28 Kmetijstvo – posel prihodnosti?  
30 Korak bliže Evro-sredozemski univerzi

## TUJINA

- 32 Slovenski parlamentarci v ZDA  
34 Čakajoč končni volilni kader  
36 **Globus:** Slovaška po poti evra  
37 **Tuji tisk:** Abhazijske sanje

## INTERVJU

- 38 Dr. Gregor Gomišček

## DOMOZNAJSTVO

- 42 Trubar in lubi Slovenci  
46 **Osebnosti:** Grofje Celjski  
49 Astronomija na Slovenskem  
50 **Naši kraji:** Adlešiči  
53 Slovo slavnega tenorja  
54 Plečnikova odličja 2008

## OGLEDALO

- 56 **Film:** Dokler naju jackpot ne loči  
58 **Avtomobilizem:** Renault clio grandtour  
60 **Znanost:** Epilepsija in zdravljenje  
62 **Šport:** Preporod koprskih rumeno-modrih  
64 **Črna kronika:** Sojenje za umor pred Globalom  
66 **Rumeno:** Na vince z Atomik Harmonik  
68 **TV Kuloar:** Razmajan Vroči stol  
74 Novi prvi slovenski akademik

## DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI  
Tel.: 01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si;  
01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si  
Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

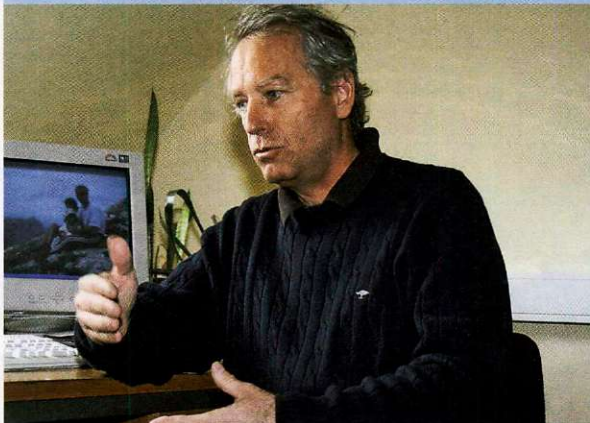
Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

## 38 Intervju: dr. Gregor Gomišček



Moje mnenje je, da so prodaje v času te vlade bistveno preglednejše, kot so bile v preteklosti, stvari pa so bistveno bolj urejene, kot so bile včasih. Večina prodaj namreč poteka prek javnih razpisov.

## 12 Opozicijski izhodi v sili

Približno pet mesecev pred volitvami se v javnosti počasi oblikujejo glavne točke letošnje predvolilne kampanje. Kot kaže, bo podobno kot pred štirimi leti ena od osrednjih točk kampanje pred letošnjimi jesenskimi volitvami tudi korupcija.



## 15 Odgovornost Cerarjeve

Parlamentarna preiskovalna komisija, ki se je v tem mandatu ukvarjala z razmerami na državnem tožilstvu in morebitno odgovornostjo nosilcev javnih funkcij v obdobju 2000–2004, je sprejela poročilo o svojem delu in ugotovitvah.

## 25 Bogatenje na račun malih

Ivan Zidar, znan iz akcije čista lopata in večinski lastnik družbe SCT, želi iztisniti male delničarje za drobiž. Zadevo rešuje sodišče, mali delničarji so skeptični. Kako se bodo stvari iztekle v prihodnosti?



Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Oglave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Buenos Dias, fotomontaža

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

## DEMOKRACIJA spletna

V središču | Uvodnik | Politika | Slovenija | Intervju | Kultura | Črna kronika | Šport | Rumeno | Osebnosti | Tujina | Forum | Blog | Knjigarna

ZADNIH 8 NOVIC

- 28.03.2008 Simpozij Kultura, družba in tehnologija
- 28.03.2008 Na Brdo vabljen tudi kosovski premier Thaci
- 28.03.2008 SDS pred SD
- 28.03.2008 V spomin Rudolfa Maistru
- 28.03.2008 Pozivi k dialogu glede Tibeta
- 28.03.2008 Zgodovina kot vir miru in ne vojn
- 28.03.2008 Vlada podprla novogradnjo mariborske Medicinske fakultete
- 28.03.2008 18. aprila začetek splošne zdravniške stavke

V novi Demokraciji ne prezrite  
**EKSKLUZIVNO**  
Francoski Clearstream in slovenska Sova

VREMENSKI OBVEŠČEVALEC

DANES	JUTRI	SREDA	ČETRTEK
4 °C 16 °C	4 °C 16 °C	3 °C 16 °C	3 °C 12 °C

28.03.08 | 0 komentarjev

### Dnevne novice Simpozij Kultura, družba in tehnologija

Včeraj in danes je v organizaciji Inštituta za kulturo Pučnika potekal simpozij Kultura, družba in tehnologija. Razpravljavci, med drugim so številni ugledni misleci, so se lotili razmerjem, ki jih obravnava menska knjiga pokojnega Jožeta Pivka. Ta pojem kulture širi na celostnost kulture in človeškega razvoja v času, v katerem živimo. ... [več >>](#)



Simpozij z naslovom Kultura, družba in tehnologija

FOTO: Gregor Pohleven

28.03.08 | 0 komentarjev

### Dnevne novice Na Brdo vabljen tudi kosovski premier Thaci

Neformalnega srečanja zunanjih ministrov EU na Brdu pri Kranju se bodo jutri udeležili tudi ministri iz držav Zahodnega Balkana. Kot je pred začetkom srečanja potrdil predsedujoči zunanji ministrom, vodja slovenske diplomacije Dimitrij Rupel, je s Kosova vabljen premier Hashim Thaci. ... [več >>](#)



Kosovski premier Hashim Thaci

FOTO: Reuters

28.03.08 | 0 komentarjev

### Dnevne novice SDS pred SD

Po raziskavi oddelka za raziskave in razvoj SPEM Komunikacijske skupine bi največ glasov v primeru volitev političnih strank za državni zbor to nedeljo dobila Slovenska demokratska stranka (SDS) - volilo bi jo 20,8 odstotkov anketiranih. ... [več >>](#)



Po raziskavi SPEM SDS pred SD

FOTO: arhiv Demokracije

28.03.08 | 0 komentarjev

Dnevne novice  
**V spomin Rudolfa Maistru**  
Delegaciji obrambnega ministertva, ki jo je vodil državni sekretar na ministrstvu Franc Žnidaršič, in Slovenske vojske, na čelu z namestnikom načelnika Generalštaba Slovenske vojske Alojz Štelner, sta danes pri spomeniku generala Rudolfa Maistra pred



Objavimo, kar drugi zamolčijo.

MAGADRNA IGRA

### Z Demokracijo do novega telefona

www.demokracija.si

KORISTNE POVEZAVE

**KOLOSEJ**  
Vse žice zabave  
www.kolosej.si  
Kino sporedi in opisi filmov

**BANKA SLOVENIJE**  
www.bsi.si  
Tečajna in menjalna lista

ANKETONAT

### Kateri strankarski voditelj bo prevzel vodstvo na tranzicijski levici?

V tej anketi ste že sodelovali

Gregor Golobčič 39 %

Bojan Šrot 4 %

Karlf Erjavec 3 %

Sašo Pečo 5 %

Borut Pahor 24 %

Katarina Kresal 2 %

Nihče od naštetih 22 %

Do sedaj je glasovalo 188 obkvalitvalcev

DEMOKRACIJA

www.demokracija.si

DEMOKRACIJA

www.demokracija.si

DEMOKRACIJA

www.demokracija.si

## Obrazi drznosti

Aleksander Škorc

Španska ministrica za obrambo pričakuje otroka. Krvi željni del španske populacije meni, da tako ne gre, saj bi se ženska ob pritisku na "usodni gumb" utegnila obotavljati. Roditi sicer sme, ne sme pa odločiti, kdaj in kako se bo njen še nerojeni bojevnik žrtvoval za domovino. Je že tako, da ženske zmorejo življenje varovati, moški pa so strokovnjaki za njegovo uničenje.

Prijeten je bil pogled na nemško kanclerko, ko je z uničujočim, do popka segajočim dekoltejem drzno pogledala v obraz vsem tistim čistunom, ki ponoči z medmrežja skrivaj pretakajo prepovedane vsebine. Drznost se prepozna v dejanjih, bi se lahko reklo.

Veliko drznosti v besedah pa premorejo gojenci zavoda (za rehabilitacijo umsko blodnih?), ko kličejo v boj za južno mejo. Do zadnje kaplje krvi, pravijo. Čudno je le, da so vsi po vrsti za boj nesposobni. Večina je prestarih, drugi imajo "skurjena" jetra, naluknjana pljuča ali pa se lomijo zaradi osteoporoze, kar vsi po vrsti pa trpijo za kroničnim pomanjkanjem delujočih možganskih celic.

Njihova slaba bojna pripravljenost pa niti ne preseneča, če vemo, da je direktor omenjenega zavoda Brat (tisti, ki se razume na kokoši). Še vedo se obnaša kot petelin, čeprav so ga pametne in sestradane kure že zdavnaj zapustile. Odlično za kure, katastrofalno za Brata. Verjetno je prav zla usoda kriva, da je v napadu zlobe očital vladi pomanjkanje jajc ali pa je želel samo opozoriti, da jih on še vedno ima. Glede na to, kako dolgo je že brez (kur), morajo biti njegova (domnevna) jajca že neznansko stara, počrnela in zanesljivo smrdijo do neba. Tu pa zadeva postane ekološko sporna. Omenjene vonjave bi bilo ob spoštovanju predpisanih standardov nujno neškodljivo odstraniti, a kaj ko bi bil za to zadolžen prav brat omenjenega Brata.

Z brati so vedno težave. Če so hkrati še direktorji in "gobcači", pa sploh. Spomnim se nekoga. Za tiste čase je bil razmeroma bogat človek. V gosposki beli obleki se je gugal ob lokalnih šankih in v nedogled ponavljal: Jaz sem direktor "anštituta"! Poleg njega se je gugal še eden, prav tak kot prvi, samo brez denarja. "Direktor" ga je vztrajno odganjal, a tisti drugi se ni dal. Ure in ure je vztrajno čakal na morebiten blagoslov podarjenih maliganov. Prvi je bil predčasno upokojen in bogato nagrajen likvidator povojnih ujetnikov, drugi pa njegov brat. Oba pa sta bila povsem nekoristna člana zablodele, komunistično diktirane družbe.

## H-umor

**»Ne spremljam ga posebej in ne vem, če nam je v tem tedniku naklonjena kakšna posebna pozornost – pod prejšnjo ekipo nam je gotovo bila: do komičnosti pretirana in negativna.«**

(Predsednik Zaresa Gregor Golobič se dolgočasi, odkar se je zamenjala uredniška politika na Magu.)

**»Raje me vprašajte, koliko delavcev imam in kako jih bom plačal.«**

(Direktor SCT Ivan Zidar nerad odgovarja na vprašanja, koliko prijateljev ga je zapustilo po akciji »čista lopata«.)

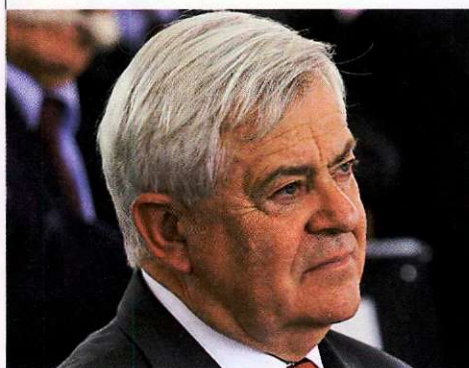


**»Storiti je treba vse, da premožni ljudje obdržijo premoženje v Sloveniji.«**

(Poslanec SD Anton Rop svari pred prevelikim obdavčevanjem, sicer nam bodo tajkuni pobegnili v Monte Carlo.)

**»Če bi ostal na Magu in Delu, bi se moral tudi sprijazniti, da uredniško politiko diktirata dama z dolgimi črnimi nohti in njen namestnik v nadzornem svetu.«**

(Novinar Igor Kršinar ne mara, da mu coprnice dihajo za ovratnik, zato je odpovedal delovno razmerje v časopisni hiši Delo.)



**»Je častno delati za plačo, ki ne zadošča za dostojno življenje človeka in družine do konca meseca?«**

(Predsednik Foruma 21 Milan Kučan se je pred prvomajskimi prazniki znova prelevil v borca za delavske pravice.)



**»Onega nesrečnika iz spornih zaselkov (Jorška Jorasa), ki ga slovenska nacionalistična politika in evforija zlorabljata kot ameriški katoliški duhovniki svoje mlade ovčice.«**

(Kolumnista Vlada Miheljaka celo pri razpravah o meji v Istri zanese v cerkvene vode. Očitno ga daje nekakšna protikrščanska obsedenost.)

**»Morda nekateri da, nekateri zagotovo ne.«**

(Pevac skupine Riblja čorba Bora Đorđević ni čisto prepričan, ali smo Slovenci še vedno »bečki konjušari«.)

**»Še vedno sem mnenja, da jim pošljemo Zmaga Jelinciča, da reši te spore.«**

(Lepa sosedica 2005 Neža Marolt bi z eno samo potezo rešila problem meje v Istri.)

**»Stara elita se je pod Janezom Janšo le še utrdila, Janševim izbrancem pa je radodarno podarila nekaj svojih drobtinic.«**

(Novinar Financ Uroš Urbas je ob koncu mandata vlade razočaran. Morda je pričakoval lustracijo stare kapitalске nomenklature.)



**»Dokazoval bo, da je proti Ljubljani, v večini primerov bo privolil v zahtevane dvigle plač in poskušal bo še koga zapreti.«**

(Ljubljanski župan Zoran Janković po novem napoveduje prihodnost, zato je naštel prihodnja dejanja Janeza Janše; od župana do vedeževalca.)

**»Zmagal bom skupaj s svojimi sodelavci, s stvarnim programom in zmerno politiko ali pa z njo pogorel.«**

(Predsednik SD Borut Pahor gre na vse ali nič.)

# Lastniki pivovarne

Družba Infond Holding, katere glavna lastnica je družba Kolonel s poštnim nabiralnikom v ljubljanski Šiški, je pretekli teden pridobila še 82.545 delnic Pivovarne Laško in tako je zdaj lastnica 25,54-odstotnega deleža te družbe. Infond Holding je skupaj s Cestnim podjetjem Maribor (CPM), Fidino in Kotom februarja letos objavil prevzemno ponudbo za Pivovarno Laško. Že pred njeno objavo je imela družba v lasti 23,71 odstotka te pivovarne, vsi prevzemniki skupaj pa so bili lastniki 41,84 odstotka delnic. Prevzemniki so se ob objavi ponudbe dogovorili, da si bodo v primeru uspešnosti ponudbe delnice Laškega razdelili tako, da bo Infond Holding upravičen do 69.096 delnic, do največ 3.880.448 delnic bo pripadlo Fidini, do največ 1.038.326 pa CPM.

Prevzemniki so v okviru ponudbe pridobili 1.158.073 delnic oz. 13,239-odstotni delež Pivovarne Laško in svoj delež povečali na nekaj več kot 55 odstotkov.



Lastništvo še koncentrirajo skladno z načrti.

Družbe so po izteku ponudbe sklenile delničarski sporazum o usklajenem delovanju pri uresničevanju upravljaljskih pravic iz delnic Pivovarne Laško. Znano je, da družbo Kolonel, ki bo tako prek družbe Infond Holding postala največja lastnica Pivovarne Laško, vodi Danijela Rakovič, še ne 30-letna borzna posrednica v Probanki. Po nekaterih podatkih imata Rakovič in Boško Šrot pri enem od mariborskih notarjev shranjeno pogodbo o tem, naj bi Rakovičeva posodila le ime, v resnici pa naj bi za njo stal Šrot. Če to drži, potem je Boško Šrot posredno največji lastnik pivovarne. V. K.

# Peterica zapušča Delo

V torek, 15. aprila, je peterica novinarjev (Silvester Šurla, Igor Kršinar, Biserka Karneža Cerjak, Nenad Glücks in Ivan Puc) upravi časopisne hiše Delo oz. njenemu predsedniku Petru Puhanu izročila obvestila s prošnjo o sporazumni odpovedi delovnega razmerja, ki bi začela veljati 30. aprila. Čeprav omenjeni novinarji pri vodstvu časopisne hiše veljajo za manj zaželeni, se je pri odpovedih zapletlo, saj je uprava od njih zahtevala spoštovanje trimesečnega odpovednega roka, kar predvi-

deva kolektivna pogodba (medtem ko zakon predvideva tridesetdnevni odpovedni rok), v nasprotnem primeru naj bi omenjenim novinarjem grozile tožbe. Tovrstne grožnje peterico novinarjev presenečajo, saj je Mag po prihodu Vesa Stojanova in njegove ekipe kadrovsko precej močnejši, kar pomeni, da njihov odhod ne bi smel biti problematičen. Poleg tega je po njihovih navedbah Peter Puhana tako rekoč čez noč prišel s Slovenskih železnic v upravo časopisnega podjetja Delo.

Zanimivo pa je, da po odpovedi dosedanjega urednika notranje-politične redakcije časopisa Delo Ivana Puca sedanji odgovorni urednik Janez Markeš mrzlično išče novega notranje-političnega urednika, pri tem pa se sooča z velikimi težavami, saj je Tanja Starič, ki jo je uprava Dela na to funkcijo vabila že pred meseci, zavrnila povabilo, medtem ko med novinarji Dela ni pretiranega zanimanja za uredniško funkcijo – domnevno tudi zaradi odnosa sedanjega odgovornega urednika



Odgovornemu uredniku Dela Janezu Markešu se maje stolček.

## Modrost tedna

»Za Slovence ni druge poti v civilizacijo kot pot preko resnice o revolucionarnem nasilju. Dokler se delamo slepe pred njim, nas ne sme čuditi, da zgodovino ponavljamo – zaenkrat, hvala Bogu, ne teče kri. Ampak če gre verjeti zgodovini, je to le vprašanje časa. Prvi korak do likvidacije je storjen, ko človeka ali skupine ne želimo več videti, ker se pač motijo in zato ne zaslužijo obstoja.«  
(Komunikolog dr. Peter Lah)

»Konflikt med dediči stalinističnega imperija in njegovimi žrtvami ima ravno takšne meje kot spor med titofili in kritiki titoiizma v Sloveniji, ko se zagovarjajo totalitarni zločini in skuša dopovedati, da so gulagi in Kočevski rog enako kot bombardiranje Dresdna in Hirošima. Vendar je med gulagi in Rogom ter Dresdnom in Hirošimo nekaj bistvenih razlik. Dresden, Hirošima, Nagasaki so bili med drugo svetovno vojno, Kočevski rog pa po njej. Zahodni zavezniki so Japonski in Nemčiji prinesli demokracijo, Kočevski rog pa je Slovenijo priključil civilizaciji gulagov.«  
(Zgodovinar Jože Dežman)

## Aforizmi

Kučan meni, da je demokrat! Od kdaj?

Če bi sodniki stavkali po koncu druge svetovne vojne, bi rešili na tisoče nedolžnih obtožencev.

Ali je bil Avbelj slovenski general Korade, ki so ga pokopali s častmi?

Nekateri so prepričani, da bi še ena revolucija rešila vse naše probleme.

Žarko Petan

do sodelavcev. Zato ne presenečajo informacije, naj bi notranjo politiko na Delu prevzela Mateja Babič, namestnica odgovornega urednika Maga, ki naj bi ga še pred poletjem ukinili. Vse glasnejše so tudi govorice, naj bi odgovornega urednika Dela Janeza Markeša kmalu zamenjali zaradi slabih poslovnih rezultatov omenjenega dnevnika. Za njegovo zamenjavo naj bi se zelo zavzemala predsednica Delovega nadzornega sveta Andrijana Starina Kosem, medtem ko naj bi njen namestnik Stojan Zdošek Markeša podpiral. G. B.

# Problem za vsako ceno

**V petek je v DZ na poslanska vprašanja odgovarjal premier Janez Janša. Poslanca Jožefa Školča (LDS) je zanimalo, zakaj predsednik vlade ne upošteva poziva računskega sodišča in ne razreši ministra Janeza Podobnika.**

Premier mu je odgovoril, da v navedenem primeru ni šlo za kršitve in napake, ki bi zahtevale tako skrajno dejanje, kot je interpelacija. Tudi če bi bile kršitve bistveno resnejše, se je treba po njegovih besedah vprašati, ali si lahko država v času, ko vodi EU, privoščiti, da je nekaj mesec ali več brez odgovorne osebe, ki vodi tudi ustrezno sestavo evropskega sveta. Po premierjevih besedah sicer vlada resno jemlje vsa tovrstna opozorila uradnih institucij, vendar mu takšno vztrajanje in takšna koncentracija na posameznih članih vlade vzbujajo zelo slab občutek. »Ko gre za ministrstvo za okolje, se zdi, da se je računsko sodišče specializiralo prav za ta resor. Tukaj imam statistiko z njihove spletne strani, ki kaže, da je samo v letu 2007 računsko sodišče v vladi končalo 18 revizij, v letu



Premier Janez Janša je odgovarjal na poslanska vprašanja.

2004, se pravi v zadnjem letu prejšnje vlade, pa štiri,« je dejal Janša. Dodal je, da se tudi zato ne more znebiti občutka, da se včasih izjave odgovornih oseb te institucije in njeno delo po nepotrebnem politizirajo. Glede afere z diplomatsko depešo na ministrstvu za zunanje zadeve je Janša prepričan, da gre za skrajnost in da je zelo simptomatično, da informacijska pooblaščenka ministrstvu za zunanje zadeve očita,

da je kršilo pravico do zasebnosti zaposlenih na ministrstvu. Po njegovem mnenju je to počela pooblaščenka. Ob tem je spomnil na pravilnik, ki bi ga morala spoštovati, v njem pa je bilo, kot je dejal, še do februarja določeno, da lahko pooblaščenka vpogleda v elektronsko pošto svojih zaposlenih, če obstaja sum, da kršijo zakon o delovnih razmerjih. Pravilnik je bil po premierjevih besedah sicer popravljen, a šele po tem, ko je postala problematična preiskava na MZZ. »Ta kontradikcija vzbujajo utemeljen sum, da včasih ne gre samo za ugotavljanje nepravilnosti ali nadzor oblasti, ampak se poskuša narediti politični problem za vsako ceno,« je dejal premier. Na Školčev očitke v dodatni obrazložitvi vprašanja, da premier s tem, ko ne želi razrešiti Podobnika, daje slab zgled drugim državnim organom in s tem krni njihov ugled, pa je premier odgovoril, da bo zamenjavo predlagal vedno, ko bo presodil, da je potrebna. Dodal je, da je v preteklosti tako že ravnal in da lahko po zakonu interpelacijo zoper ministra vedno sproži tudi opozicija. L. H.

## Za manj birokracije

Strateški svet za gospodarski razvoj, ki deluje v okviru vlade, je pretekli teden pod vodstvom dr. Petra Groznika razpravljalo o vlaganjih v raziskave in razvoj.

Glavno priporočilo sveta je zmanjševanje administrativnih postopkov pri zaposlovanju mladih raziskovalcev in učinkovitejša poraba denarja za raziskave. Po Groznikovem mnenju se ta sredstva v Sloveniji v zadnjih letih povečujejo. Pri tem pa je pomembna učinkovitost njihove porabe. Denar zasebnega sektorja je treba pritegniti tako, da celoten proces postane manj zbirokratiziran in bolj voden po menedžerskih načelih. V strateškem svetu zahteve za zmanjšanje birokratskih ovir deloma razumejo kot pritisk, da se v Sloveniji začnemo obnašati zdravorazumsko. Rezultat birokracije je, pravi Groznik, da najbolj inovativna podjetja v Sloveniji ne želijo več zaposlovati mladih raziskovalcev, čeprav je državni program zaposlovanja pripravljen.

Ministrica Mojca Kucler Dolinar je dejala, da je Slovenija v zadnjih letih v znanosti in razvoju napredovala pri razpisih za mlade raziskovalce, davčnih olajšavah za vlaganja v raziskave in razvoj, predvsem pa pri vključevanju države v razpise EU in možnostih, da se slovenska podjetja vključijo v projekte. Na seji je beseda tekla tudi o makroekonomskih kazalnikih. Strateški svet je pozval vlado, naj bo rebalans proračuna uravnotežen. Glede plačnih pritiskov se strateškemu svetu zdi, da vlada te zahteve sprejema preveč zlahka, kar spodbuja še višjo inflacijo. V. K.



Dr. Peter Groznik

## Proti izrednemu kongresu

Izvršilni odbor Nove Slovenije (NSi) je 24. aprila na seji, ki so se je udeležili tudi ministri in poslanci NSi, obravnaval in sprejel finančno poročilo o poslovanju stranke v letu 2007 in finančni načrt za leto 2008. Izvršilni odbor je obravnaval in sprejel finančno poročilo o poslovanju stranke v letu 2007 in finančni načrt za leto 2008. Razpravljali so še o odnosih s Hrvaško, vsebini dopisa Marka Štrovs in drugih aktualnih političnih zadevah. Marko Štrovs je izvršilnemu odboru NSi predstavil svojo pobudo in dejal, da še nima potrebne tretjine sklepov občinskih odborov za sklic izrednega kongresa. Z dopisom je le želel opraviti anketo o razpoloženju v stranki. Drugi razpravljavci so menili, da je demokratična razprava znotraj stranke legitimna le takrat, ko temelji na resnici. Dodali so še, da se ne morajo znebiti občutka, da so nekatere podrobnosti, ki jih je v pismu navedel Štrovs, zapisane iz užaljenosti ter zato oblikovane nekoliko dramatično in nerealno. Predsednik NSi Bajuk je glede Štrovsove pobude dejal, da je na klavzuri v začetku leta 2007 predlagal, da če obstaja želja po izrednem kongresu, naj se ta skliče do konca

maja 2007, vendar do sklica ni prišlo, saj ne glede na poskuse ni bilo zbrane potrebne tretjine podpisov predsednikov občinskih odborov. Proti izrednemu kongresu pred volitvami so se opredelile tudi organizacijske enote stranke: podmladek, ženska zveza in zveza seniorjev. Ob koncu razprave je NSi sprejela sklep, da ne podpira pobude Marka Štrovs. L. H.



Predsednik NSi Andrej Bajuk



# Pričakovan scenarij na Dragonji

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček

**Nezakonita cvetlična korita** Čeprav je reševanje vprašanja meje v Istri ena najspornejših točk v odnosih med Slovenijo in Hrvaško že od njune osamosvojitve dalje, je problematika meje v zadnjem času dobila nove razsežnosti. Potem ko je februarja letos izbruhnila afera zaradi sporne prodaje slovenskih kmetijskih zemljišč na južnem bregu Dragonje (občina Buje naj bi bila prodala tudi zemljišče, ki ga ima v zakupu Joško Joras), je nedavno prišlo do novega zapleta. Zavod 25. junij, ki ga vodi Marjan Podobnik, je namreč v soboto, 26. aprila, organiziral shod, katerega cilj naj bi bila odstranitev cvetličnih korit, ki zapirajo t. i. evropsko pot do hiše Joška Jorasa. Cvetlična korita so postavili Hrvatje, piransko sodišče pa je že pred časom odločilo, da so postavljena nezakonito (sklep sodišča je bil prejšnji četrtek vročen Jošku Jorasi), zato so se v Zavodu 25. junij odločili, da sami uresničijo sklep sodišča. Vendar shod ni uspel, saj je hrvaška policija po pričakovanih akcijo preprečila, med drugim zato, ker shod ni bil prijavljen pri hrvaških oblasteh.

**Konec pravne države?** Potem ko je odstranitev cvetličnih korit spodletela, je Marjan Podobnik množico približno dvesto udeležencev po megafonu pozval, naj ostane mirna in naj vztraja, dokler ne bo sklep piranskega sodišča izvršen. Kljub temu so se udeleženci kasneje razšli, saj je bil shod prijavljen od 13. do 20. ure. Podobnik je od slovenske policije zahteval, naj slovenske državljane na svojem ozemlju zavaruje ali pa naj generalni direktor policije Jože Romšek odstopi. Izrazil je tudi obžalovanje, da se shoda niso udeležili predstavniki parlamentarnih strank. Kasneje je prišlo še do incidenta med protestniki in slovensko policijo, ker protestniki niso hoteli s ceste umakniti kombija, ki je pripeljal hrano, vodo, klopi in šotore. Kot je sporočil Zavod 25. junij, je slovenska policija onemogočila tudi prihod enote Rdečega križa, ki naj bi na kraj dogodka pripeljala odeje. Marjan Podobnik je incident s slovensko policijo označil za »konec pravne države« in zahteval odstop notranjega ministra Dragutina Mateja ter generalnega direktorja policije Jožeta Romška, saj naj bi, kot je zapisano v sporočilu Zavoda 25. junij, »slovenska in hrvaška policija usklajeno utrjevali hrvaško okupacijo slovenskega ozemlja ob Dragonji«. To naj bi dokazovalo tudi dejstvo, da je hrvaška policija preprečila Jorasi vrnitev na njegov dom po evropski poti, ki jo je uporabljal kot pešpot. Ko pa je želel Joras prenočiti v svojem avtomobilu, ki ga ima na severnem bregu Dragonje, je, kot navaja Zavod 25. junij, komandir obmejne policijske postaje Sečovlje zahteval, da se od tam umakne, čeprav v zadnjih štirih letih »zadrževanje na tem mestu za slovensko policijo nikoli ni bilo sporno«.

**Zgolj predvolilna poteza?** Čeprav se verjetno velika večina slovenske javnosti strinja, da je zemljišče, kjer živi Joško Joras, del Slovenije, so mnenja glede akcije na Dragonji precej deljena. Po mnenju nekaterih naj bi šlo pri shodu za odstranitev korit le za populistično in predvolilno obarvano akcijo, ki bolj koristi Hrvaški kot Sloveniji. Podobnih akcij na Jorasi domačiji je bilo doslej kar nekaj, najod-



Hrvaška policija je preprečila odstranitev cvetličnih korit na poti do Joraseve hiše.

Po mnenju nekaterih naj bi šlo pri shodu za odstranitev korit le za populistično in predvolilno obarvano akcijo, ki bolj koristi Hrvaški kot Sloveniji.

mevnejša pa se je zgodila pred skoraj štirimi leti, ko je hrvaška policija pripravila Janeza Podobnika. Pri tem se postavlja tudi vprašanje, kdo je v resnici pooblaščen, da lahko odstrani nezakonito postavljena cvetlična korita. Joras ima sklep sodišča, da lahko odstrani korita s pomočjo drugih oseb, kar priznava tudi notranji minister Dragutin Mate, vendar po njegovih besedah ljudje, ki bi to delo opravili, za zdaj ne morejo na levi breg Dragonje, kjer so korita. Razlog za to pa je, da nadzor nad levim bregom Dragonje opravlja hrvaška policija, kakršen koli poseg slovenske policije na omenjenem območju pa bi lahko izzval resen incident, ki bi vrgel temno senco na ugled Slovenije. Dogajanje na meji je na proslavi ob dnevu upora proti okupatorju komentiral tudi premier Janez Janša in poudaril, da je treba probleme reševati z meddržavnima komisijama. Po njegovih besedah cvetlična korita niso vzrok problema, pač pa posledica. »Posledice poskušamo odpravljati z delom dveh meddržavnih komisij oziroma mešane meddržavne komisije,« je še dejal Janša. **D**



## Apeninski fenomen

Ana Müllner

**Po nedavnem italijanskem volilnem šovu se odpira vprašanje, kakšna presenečenja pripravlja Berlusconi.**

Umetno pomlajeni in polepšani Il Cavaliere, kakor Silvia Berlusconi kličejo v domovini, je z vnovično osvojitvijo premierskega sedeža Evropi svetu pokazal, da ga je treba jemati resneje, kot bi si marsikdo želel. Berlusconi vedno znova potrjuje, da je njegovo ime sinonim za Italijo 21. stoletja, fenomen Berlusconi pa postaja čedalje bolj primerljiv s francoskim gaulizmom ali argentinskim peronizmom; karizmatičen voditelj, ki ga obožujejo s tako vnemo, kot ga sovražijo, in ki zna vedno oceniti razpoloženje državljanov ter se mu uspešno prilagoditi. Glede na zdajšnje razmere je lahko konservativec ali liberalec, avtoritaren ali demokratični voditelj. Berlusconi je pravi kameleon glede na svoja politična prepričanja in ima nedvomno nezmotljiv čut za to, kdaj je treba izrabit ponujeno priložnost.

A tokratni vzpon na politični vrh je bil tako v Italiji kot v Evropi sprejet popolnoma drugače kot ob njegovih prvih dveh volilnih zmagah. V Italiji in v Rimu ni bilo skoraj nobenih praznovanj, ulice so bile prazne in povolilna umirjenost je pričala o tem, da so se naši sosede očitno že popolnoma sprijaznili z mislijo, da bodo Berlusconi do konca dni gledali kot premierja. Medtem pa so mu evropski voditelji izkazovali izredno veliko pozornost, kar niti ni čudno, vendar gre pri tem večinoma za iste ljudi, ki so ga ob njegovih prejšnjih dveh mandatih odkrito gledali kot nekakšnega evropskega dvornega norčka, ga ignorirali oz. ga vedno obravnavali z zadržkom.

Glede na zapleten volilni sistem in predvsem politično klimo v državi pa je najbogatejši Italijan morda edini, ki lahko novi vladi zagotovi preživetje celotnega mandata, kar je v Italiji skoraj zgodovinski fenomen. Berlusconi bo svoj tretji mandat zagotovo zaznamoval s sprejemanjem raznih priljubljenih ukrepov, kot je npr. znižanje davkov. A primoran bo tudi zavihati rokave in poskrbeti za reforme, ki jih je obljubljal že njegov predhodnik Prodi in ki jih Italija krvavo potrebuje. Novi premier se bo znašel v zagati tudi v zvezi s spremembo italijanskega volilnega sistema, ki jo je v predvolilni kampanji veselo obljubljal, zdaj pa kaže zmeraj manj navdušenosti nad poenostavitvijo in modernizacijo enega najbolj okornih volilnih sistemov na svetu. A kdo bi mu to zameril, saj mu je prav ta sistem zagotovil že tretji mandat na italijanskem političnem vrhu.

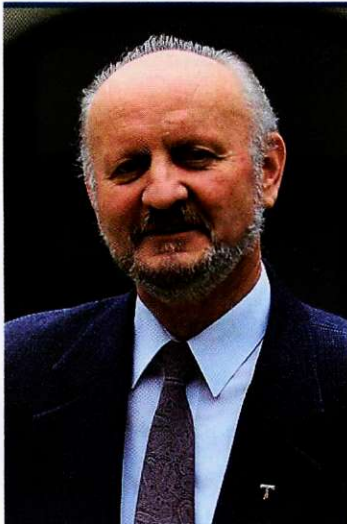


## Narečja na TV-zaslону

Lucija Horvat

**Slovenska narečja se selijo na odre in TV-zaslone, slovenska govornica pa postaja vse bolj poenotena.**

Vokviru 13. slovenskih dnevov knjige je v Društvu slovenskih pisateljev potekala okrogla miza z naslovom Jeziki na odrih sveta. Udeleženci so pogovor začeli na iztočnico, da je svet skrit v jeziku, iz česar izhaja, da je oder lahko jezik in obratno ter da se v jeziku dogajajo drame. Glede jezika na slovenskih gledaliških odrih je režiser Dušan Jovanovič dejal, da se pojavlja težava, da je za vse ustvarjalce predstav slovenščina pravzaprav tuj jezik. Dejal je, da ima vsakdo, ki prihaja iz lokalnega okolja, svoj dialekt, in spomnil na možnost, da se dva Slovenca, ki prihajata z različnih koncev države, med seboj ne razumeta. Takšnega primera se spominjam tudi sama, le da je komunikacijski »mednarečni« šum potekal med predstavniki starejših generacij. V jeziku se zdaj po moje dogaja zanimiv paradoks: slovenska narečja počasi izginjajo ali pa se med seboj bolj mešajo tudi zaradi praznjenja podeželja. Večina študentov, ki so iz vse Slovenije odhajali študirat v Ljubljano, je ostajala v kraju svojega študija in se privadila splošnemu pogovornemu jeziku, zmesi ljubljansčine in knjižne slovenščine. Danes, ko se morda za spoznanje pogosteje vračajo v domače kraje, pa vzamejo s seboj tudi jezik. Če ne drugega, med mlajšo generacijo praktično ni več možnosti, da se med seboj ne bi razumela na primer Prekmurec in Primorec. Na tem mestu se strinjam z lektorico ljubljanske Drame Tatjano Starič, ki je o jeziku na odru na omenjeni okrogli mizi dejala, da se je v začetku natančno vedelo, kakšen jezik uporablja kdo in kje v predstavi, v 60. in 70. letih so se ti standardi začeli krhati, pojavil se je urbani jezik kot izrazilo, danes pa smo na neki način v obdobju kaosa. Ali se nemara tudi bolj razumemo? K temu razumevanju svoje pripomorejo tudi mediji, zagotovo pa največ televizija. Spomnim se, da je bilo še ne tako dolgo nazaj med ljudmi iz okolja, kjer se je govorilo katero od prepoznavnih narečij, čutiti, da se skoraj sramujejo lastnega narečja, in si prizadevajo, da bi vendarle govorili po »slovensko«, to je knjižno. Na srečo je tega čedalje manj. Še več, slovenska narečja ali vsaj posnemanje slovenskih narečij se seli na gledališke odre in v slovenske humoristične nadaljevanke. In to sploh ni napačno, saj jezik pa tudi narečje navsezadnje izražata tudi določen (pokrajinski) značaj. Prav čudovito se mi zdi, da smo Slovenci vendarle odkrili bogastvo narečnega izrazja, ki poživlja okostenelost knjižnega jezika.



# Papeževa sporočila svetu

Dr. Metod Benedik

**Če nekoga povabijo v generalno skupščino OZN, da bi govoril najštevilčnejšemu zboru diplomatov, ki zastopajo 192 držav na svetu, pomeni, da imajo njegovi pogledi na dogajanja v svetu posebno veljavo in da ima njegova beseda v širši svetovni javnosti upoštevanja vredno težo, ki je nikakor ne kaže prezreti. Pred dnevi je ta najprezentativnejši zbor prisluhnil papežu Benediktu XVI. Ni bilo prvič, da papež govori v stekleni palači OZN, in tudi vabilo ni bilo le vljudnostna poteza ob robu papeževe poti v ZDA.**

**G**eneralni tajnik OZN Ban Ki Mun je v pozdravni besedi dovolj razločno poudaril, da se v temeljih svojih prizadevanj Organizacija združenih narodov in Cerkev v marsičem ujemata, čeprav je OZN »laiška ustanova«. Papeža je pozdravil: »Sveti oče, naše poslanstvo je v marsičem povezano z vašim. Naši skupni cilji so boj proti revščini, zavzemanje za mir in svobodo, prizadevanje za dialog med verstvi in kulturami«.

Oktober 1962 se je s kubansko krizo svet znašel pred neposredno nevarnostjo samouničevalnega spopada. Sredi meseca so se odnosi med ZDA in Sovjetsko zvezo do konca zaostri. Svet, ki je dva tedna težko dihal, se je 28. oktobra oddahnil: velesili sta dosegli sporazum. Danes je znano, da ima za to posebne zasluge papež Janez XXIII., ki je posredoval med Kennedyjem in Hruščovom. Ogroženost miru, ki jo je povzročila kubanska kriza, je papeža spodbudila, da je 1963 pripravil slovito okrožnico *Mir na zemlji*. Če so bile dotlej vse papeške okrožnice naslovljene na krščansko duhovščino in vernike, jo je tokrat papež izrecno namenil »vsem ljudem dobre volje«. Svoje misli o miru za vse človeštvo je gradil na štirih temeljih. Kot izhodišče je poudaril resnico o človeku, o vrednoti človeškega življenja, o temeljnih pravicah slehernega človeka ne glede na raso, vero, kulturo. Iz te temeljne resnice izhaja pravičnost: ugotavljal je, da petina človeštva izkorišča druge štiri petine in jih peha v še večjo revščino: tako stanje nujno kliče po resnični medsebojni pravičnosti. Naslednji temelj miru je po njegovem prepričanju solidarnost, ki ne more biti le vprašanje dobre volje, ampak je dolžnost, ki izhaja iz pravičnosti. Temelj miru je tudi svoboda; ne le svoboda narodov, ki v imenu svoje svobode izvajajo nasilje nad drugimi, ampak svoboda vseh, tudi majhnih in revnih, svoboda, ki upošteva vsakogar.

Janez Pavel II. je dvakrat obiskal OZN. Oktobra 1979 je v svojem govoru izhajal iz prepričanja, da iskanje svobode v našem času temelji »v splošnih pravicah, ki jih ljudje uživajo, ker so človeška bitja«, in jih je OZN kmalu po svoji ustanovitvi povzela v *Splošno deklaracijo o človekovih pravicah*. Ob drugem obisku OZN oktobra 1995 je v svojem govoru prvenstveno izhajal iz okoliščin, ki so se izoblikovale ob nenasilnih revolucijah 1989. Poudarjal je, da iskanja in zahteve po svobodi ni mogoče zatreti; oboje izhaja iz dostojanstva in vrednosti človeške osebe. Spet je spomnil na Splošno dekla-

racijo o človekovih pravicah 1948, pri tem pa nedvomno opozoril, da še noben podoben mednarodni dogovor ni primerno obravnaval pravic narodov. Vsekakor pretresljiva ugotovitev za čas, ki se sicer tako rad ponaša s svojim humanizmom, je pa hkrati tako poln vojn in uničevanja, napetosti med narodi in žrtev nasilja. Kako aktualne so bile te papeževe misli, zgovorno kaže dejstvo, da je vrsta narodov prav v tem času iskala pot do samostojnosti in svobode, kar je seveda nujno vključevalo tudi nov odnos svetovne organizacije do teh upravičenih zahtev. Janez Pavel II. je ob tem obisku pomenljivo poudaril, da ne prihaja kot verski voditelj, ampak kot pričevalec za človeško dostojanstvo.

Benedikt XVI. je namen svojega obiska v OZN kratko opredelil v pogovoru z novinarji med poletom v Ameriko. Spomnil je na 60-letnico Deklaracije o človekovih pravicah, ki je po njegovem mnenju »temeljna filozofija« Zdrženih narodov. O tem je v novih okoliščinah današnjega časa treba spet razmišljati. Na deklaracijo so vplivala različna kulturna izročila, predvsem pa antropologija, ki človeku priznava prednost pred sleherni institucijo, in te temeljne vrednote naj bi res vsi spoštovali in upoštevali. Če se danes soočamo s krizo nekaterih temeljnih vrednot, je po papeževih besedah toliko bolj potrebno, da si jih skupaj spet prikličemo v zavest in jih premišljeno vgrajujemo v temelje svoje prihodnosti. Pomenljiv je bil papežev odgovor na vprašanje novinarja, ki spraševal, ali se po njegovem mnenju tako raznorodna ustanova, kot je OZN, lahko zavzema za načela, ki so po prepričanju Katoliške cerkve tako temeljna, da se o njih niti ne razpravlja. Benedikt XVI. je poudaril, da je po njegovem prepričanju prav to temeljno poslanstvo OZN; v prvi vrsti je poklicana za to, da varuje temeljne vrednote o človeku, ki povezujejo različne kulture in so vpisane v samo bistvo človeka. Njegova beseda v generalni skupščini naj bi bila ta prizadevanja podprla in okrepila.

Ima papež še kaj reči sodobnemu svetu? Na to vprašanje lahko odgovarjajo tudi dogodki, ki so se vrstili spomladi 2003, ko je bila vojna v Iraku tik pred vrati. Janez Pavel II. je takrat že močno opešal. Pogosto je bilo slišati, da ne zmore več, zakaj ne odstopi itd. Pa je bila nasprotna podoba dosti zgovorna: vrhunski diplomati so si kar podajali kljuko njegovih vrat; v tem napetem času so želeli slišati njegovo mnenje. Kot vse kaže, se to nadaljuje! **D**

# Opozicijski izhodi v sili

Gašper Blažič, foto: Buenos Dias, Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Približno pet mesecev pred volitvami se v javnosti počasi oblikujejo glavne točke letošnje predvolilne kampanje. Kot kaže, bo podobno kot pred štirimi leti ena od osrednjih točk letošnje kampanje tudi korupcija.



*Bo protikorupcijska komisija, ki jo vodi razvpiti nekdanji kriminalist in akter številnih afer, kmalu odpravljena?*

Vladajoča koalicija se je namreč nedavno zavzela za odpravo protikorupcijske komisije, ki jo vodi nekdanji kriminalist Drago Kos. Po mnenju predstavnikov vladnih strank naj bi bila komisija neučinkovita, poleg tega je Drago Kos kot kriminalist odigral sporno vlogo v mnogih aferah (Depala vas, Vič-

Holmec, nezakonito prisluškovanje novinarju Tomažu Rancu), na mesto predsednika protikorupcijske komisije pa ga je ustoličila prejšnja vlada. Zato je pravzaprav razumljivo, da bi sedanja opozicija rada za vsako ceno ohranila Kosovo komisijo, ki glede na dosedanje izkušnje deluje predvsem kot organ političnega nadzora.

Opozicija je zato nedavno vložila pobudo za razpis posvetovalnega referenduma o odpravi protikorupcijske komisije in napovedala, da bo uporabila vse instrumente, da komisija ostane.

**Komisija za diskreditacijo** Da je protikorupcijska komisija nepotrebna, je prepričan vodja po-

slanske skupine SDS Jože Tanko, ki meni, da ima Kosova komisija »le deklarativno vlogo in služi politični diskreditaciji vidnih predstavnikov trenutne koalicije«. Prepričan je, da omenjena komisija ni učinkovita, sprašuje pa se, čemu se opozicija tako poteguje zanjo. Meni tudi, da so v tem mandatu »očitno našli učinkovit odgovor na boj proti korupciji, saj so se zelo usposobili preiskovalni organi in državno tožilstvo«, poleg tega so rezultati povečane vloge tožilstva in kriminalistične policije po njegovem mnenju vidni. Tanko je ob tem tudi spomnil, da poskuša opozicija s pobudo za posvetovalni referendum v zvezi z obstojem Kosove komisije za preprečevanje korupcije ublažiti napako, ki jo je storila, ker ni podprla pokrajinske zakonodaje. Po njegovem mnenju je pokrajinska zakonodaja eden ključnih razvojnih projektov Slovenije, kateremu se je opozicija odrekla, »zdaj pa s to akcijo poskuša zamegliti razloge in z dodatno kampanjo preusmeriti pozornost na drugo področje«.

Z omembo povečane vloge tožilstva in policije je Tanko namignil tudi na akcijo »čista lopata« pred slabimi tremi meseci, ko je policija priprla več oseb, med njimi Ivana Zidarja, Hildo Tovšak in Dušana Črnigoja. Po poročanju tednika Finance policijska akcija očitno ni škodovala poslom gradbenih ljubjev. Podrobnejšim vprašanjem glede poslovanja SCT po omenjeni akciji se je izognil le Ivan Zidar, čeprav je še nedavno pri obisku trojanskih predorov, kjer SCT prenavlja cestišče, samozavestno zatrjeval, da afera zanj ni bila nič posebnega in da to jemlje profesionalno.

Bržkone pa je njegovo ravnanje povezano tudi s tem, da je SCT v zadnjem času znova v središču

pozornosti, in sicer zaradi počasne graditve nove pediatrične klinike, do česar je bila nedavno zelo kritična ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič. Na kritike so se v SCT takoj odzvali, češ da niso odgovorni za zamujanje pri pediatrični kliniki, saj naj bi vsa dela končali v roku. Pri tem je zanimivo, da SCT zahteva še tretji aneks k pogodbi o graditvi te klinike,

v katerem naj bi ministrstvo za zdravje naročilo izvajanje dodatnih del, vse to pa naj bi bilo po trditvah SCT posledica zahtev ministrstva med graditvijo. Stroški teh del naj bi po oceni SCT znašali še dodatnih pet milijonov evrov. Glede na to, da gre za tretji aneks in da ima zgodba o pediatrični kliniki že pošteno dolgo »brado«, postaja zgodba vse bolj podobna nakupom orožja (zlasti oklepnikov 6x6) leta 1995, ko je bilo k prvotni pogodbi dodanih kar 25 aneksov. Zato v ozadju že namigujejo, da bi utegnili organi nadzora vzeti pod drobnogled vse dosedanje posle med SCT in državo, zanimiva pa je tudi informacija, da SCT zapuščata člana uprave Aleksander Meze in Janez Jamnik.

**Napenjanje mišic?** Glede na molk v zvezi s »čisto lopato« ni presenetljivo, da slabe tri mesece po omenjeni akciji krogi blizu opozicije njene učinke že komentirajo v slogu »tresla se je gora, rodila se je miš« ter pri tem navajajo, da je šlo pri aretaciji gradbenikov predvsem za politično napenjanje mišic vlade, ki naj bi si s tem kupila nov mandat. Jasno pa je, da je vlada ta čas v precejšnji zagati, saj se utegne predkazenski postopek zavleči, če pa v času do volitev ne bo prišlo do konkretnih premikov, ki bi lahko upravičili preiskavo v akciji »čista lopata«, bi to vladnim strankam precej škodilo na volitvah ne glede na to, ali ima na omenjene preiskave neposreden vpliv ali ne. Pri tem je prišlo še do enega zapleta, ko mariborska okrožna tožilka Elizabeta Györkos menda ni hotela podpisati dokumentov, ki bi bili lahko podlaga za priprtje nekaterih oseb na območju Maribora in Celja; med njimi omenjajo tudi predsednika uprave Pivovarne Laško Boška Šrota. Vse to kaže, da bo boj proti tajkunom še naprej ena najbolj priljubljenih predvolilnih tem in bo verjetno vplivala tudi na razprave o strankarskih preobratih med socialo in kapitalom pa tudi o (ne)odvisnosti sodnikov in tožilcev, kar je povezano s sodniško stavko in odhodom vodje posebne tožilske skupine Harija Furlana. Ob tem velja omeniti, da

## Türk nagovoril poslance

Predsednik države Danilo Türk je v četrtek, 24. aprila, nagovoril poslance državnega zbora, in sicer v zvezi z delovanjem in pristojnostjo Ustavnega sodišča RS. Ob tem je predsedniku državnega zbora Francetu Cukjatiju izročil tudi pobudo, v kateri med drugim predlaga, da ustavno sodišče neha s presojo ustavnosti in zakonitosti podzakonskih predpisov pa tudi z odločanjem o sporih glede pristojnosti med sodišči in drugimi državnimi organi. Türk se je dotaknil tudi problematike sodnih zaostankov, ki po njegovem mnenju niso samo posledica slabega dela sodnikov. Po njegovem mnenju je nedopustno, da se »pri nas sodišča izpostavljajo pavšalni ali celo povsem nebrzdani medijski kritiki, ki je večasih politično motivirana«. Ob koncu je predsednik države dejal, da želi s svojim nastopom pomagati tudi k širši družbeni razpravi in spodbuditi širjenje zavesti o njihovem pomenu. »Upam, da bodo predstavljena stališča upoštevana tudi pri nadaljnjem obravnavanju in odločanju o zadevah iz pristojnosti DZ,« je še dejal Türk.



Predsednik države Danilo Türk

se bosta jeseni na parlamentarne volitve podala tudi nekdanji sodnik Aleš Zalar, ki po zadnjih podatkih ne namerava prevzeti ljubljanskega odbora LDS, in nekdanji tožilec Boštjan Penko, ki naj bi kandidiral na listi SD. Vse to kaže, da ima tranzicijska levica večji politični vpliv na pravosodni sistem kot vlada.

**Cviklovi škandali** Med pomembnejšimi predvolilnimi temami, ki bodo zaznamovale letošnje predvolilno obdobje – v prejšnji oddaji Vroči stol jih

je omenil Peter Jambreč –, velja omeniti še tradicionalne kulturno-bojniške teme (druga svetovna vojna, Katoliška cerkev) pa tudi mejo s Hrvaško, slovensko osamosvojitvev in trgovino z orožjem, ki se je po zaslugi Milana M. Cvikla znova znašla v ospredju. O Cviklovem ravnanju v zvezi s preiskavo nakupa oklepnikov 8x8 smo že pisali, vendar kaže, da bo zgodba dobila nadaljevanje, saj je finska Patria zagrozila s tožbo. Predstavniki omenjenega podjetja so tako nedavno obiskali Cvikla, ta ▶



Vodja PS SDS Jože Tanko



Dolgoletni direktor SCT Ivan Zidar



Obrambni minister Karl Erjavec



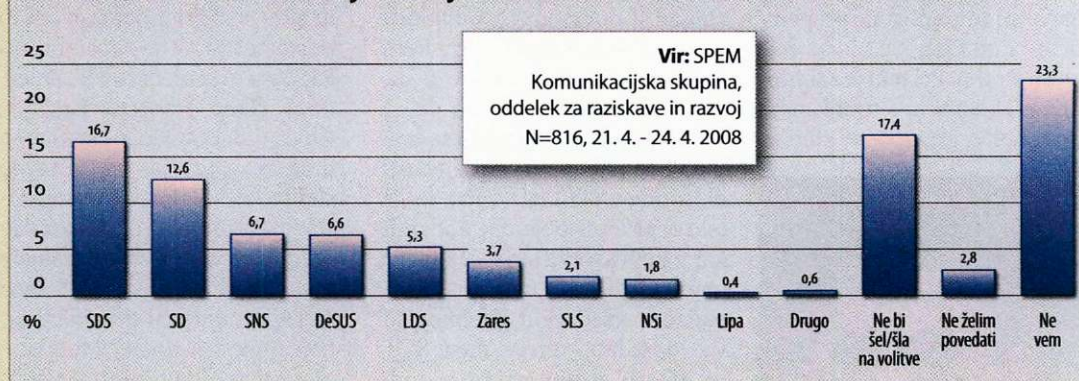
Za dokončanje pediatrične klinike SCT zahteva nova sredstva.

## SDS povečuje prednost pred SD

Kot kaže, SDS in SD po javnomnenjskih anketah še vedno tekmujeta za prvo mesto. Tako je po anketi komunikacijske skupine SPEM, ki jo objavljamo, SDS v prednosti, ki je glede na trende v zadnjih mesecih sedaj kar precejšnja, saj znaša dobre štiri odstotke. Na tretjem mestu je presenetljivo SNS s 6,7 odstotka, sledi ji DeSUS z desetinko odstotka manj, medtem ko je LDS s 5,3 odstotka glasov šele na petem mestu. Zanimivo je, da se je Zares (3,7 odstotka) uvrstil za LDS in je šele na šestem mestu, sledita SLS (2,1 odstotka) in NSi (1,8 odstotka). Na zadnjem mestu je Lipa (0,4 odstotka). Približno četrtnina anketirancev ostaja neopredeljena, vendar naj bi se po predvidevanjih nekaterih političnih analitikov ti odločili za SDS.

Podobne izide prinaša tudi Večerova anketa, po kateri je SDS (15 odstotkov) prehitela SD (14,3 odstotka) za manj kot odstotek, sledi pa ravno tako SNS (4,4 odstotka), medtem ko je Zares (3,9 odstotka) na četrtem mestu in je uvrščen bolje kot LDS (3,3 odstotka). Zanimivo je, da se po Večerovi anketi DeSUS (1,4 odstotka) uvršča za SLS (2,4 odstotka) in NSi (1,6 odstotka), medtem ko je Lipa prejela 0,5 odstotka glasov. Delež neopre-

**Denimo, da bi bile naslednjo nedeljo volitve v državni zbor. Za katero stranko bi volili?**



deljenih znaša 29 odstotkov. Pri tem velja omeniti, da je največji padec v primerjavi z mesecem prej doživela stranka SD, saj je v prejšnji anketi dobila 19 odstotkov.

Nekoliko drugače pa kaže anketa Politbarometra, po kateri je SD podprlo 18 odstotkov, SDS pa 16 odstotkov anketirancev. Sledi SNS (7 odstotkov), LDS in Zares (po 6 odstotkov), DeSUS (3 odstotki), SLS in NSi (po 2 odstotka). Po Politbarometrovi anketi vlado podpira samo 32 odstotkov anketirancev, medtem ko je ne podpira kar 59 odstotkov. Zanimiv pa je podatek, da 28 odstotkov anketirancev meni, da mediji v primerjavi z letom 2004 poročajo bolj objektivno, medtem ko jih 23 odstotkov meni obratno. Po anketi

Ninamedie prvo mesto prav tako zaseda stranka SD (20,2 odstotka), sledi SDS (18,9 odstotka), Zares (7,7 odstotka), LDS (7 odstotkov), SNS (6,4 odstotka), DeSUS (4,1 odstotka), SLS in NSi (po 2,2 odstotka) ter Lipa (0,8 odstotka).

Primerjava vseh štirih anket kaže, da ima SDS še vedno velike možnosti za zmago, največji padec pa je doživela njena nasledovalka SD. Jelinčičevi SNS se kljub odcepitvi Pečetove skupine (ali pa prav zato) obeta lep uspeh, zanimivo pa je, da ima v vseh anketah podoben rezultat, vendar je po anketi Ninamedie šele na petem mestu. V parlament se bo očitno uvrstila tudi DeSUS, SLS pa bo najverjetneje uspešnejša od NSi. Še najbolj nestabilen je položaj

Zaresa in LDS. Predvsem položaj Zaresa kaže, da stranka skupaj s predsednikom Gregorjem Golobičem vendarle ni tako priljubljena, kot menijo nekateri, na njun končni položaj pa bi lahko vplivali še prestopi nekaterih poslancev, med katerimi se najglasneje omenjata zasavska poslanca LDS Matjaž Švagan in Miran Jerič. Naj ob tem omenimo še spor, ki je izbruhnil med NSi ter Ninamedio, saj je direktor Ninamedie Nikola Damjanič v odgovoru na Bajukove kritike dejal, da je Ninamedia v svojih anketah pred volitvami namerila kvečjemu za odstotek manjšo podporo, kot jo je NSi dobila na volitvah. NSi je Damjaničeve navedbe že demantirala.

▶ pa je zanikal, da bi se pogovarjali o tožbi, medtem ko je podpredsednik preiskovalne komisije Robert Hrovat (SDS) potrdil prav to, kar je Cvikl zanikal. To

je opazil tudi obrambni minister Karl Erjavec, ki je srečanje predstavnikov Patrie s Cviklom ocenil kot znamenje, da se Cvikl zaveda, da je kršil zakon, zato bi

morala biti morebitna tožba vložena zoper Cvikla in ne proti državi. Pri tem bode v oči dejstvo, da je Cviklov poslanski in strankarski kolega Dušan Kumer pre-

žiral izvedenca konkurenčnega podjetja, Sloveniji grozi mednarodni škandal. Glede na to, da se je Erjavec zaradi nakupa oklepnikov znašel v kleščah tranzicijske



Dušan Kumer (SD) rešuje svojega strankarskega kolega Milana M. Cvikla.



### Tranzicijska levica ima večji politični vpliv na pravosodni sistem kot sedanja vlada.

dlagal nujno sejo parlamentarne komisije za nadzor nad obveščevalnimi službami, češ naj bi predstavniki vojaške industrije iz tujine preverjali delo poslancev. Na to je poslanec Miro Petek (SDS) odgovoril, da Cvikl išče zasilni izhod, saj zaradi njegove sporne poteze, ko je za preiskavo nakupa oklepnikov 8x8 anga-

cijske levice, ne preseneča, da je kot predsednik DeSUS v nasprotju z drugimi vladnimi strankami zavzel stališče, da v Sloveniji pokrajine niso potrebne. Nekateri si to razlagajo kot pripravo na morebitni vstop DeSUS v levosredinsko koalicijo, na katero Pahor, Golobič in Kresalova očitno resno računajo. **D**

# Objektivna odgovornost Cerarjeve

Petra Janša, foto: Gregor Pohleven, STA, arhiv Demokracije

**Parlamentarna preiskovalna komisija, ki se je v tem mandatu ukvarjala z razmerami na državnem tožilstvu in morebitno odgovornostjo nosilcev javnih funkcij v obdobju 2000–2004, je sprejela poročilo o svojem delu in ugotovitvah.**

**P**redsednik komisije Dimitrij Kovačič (SDS) je dejal, da delo tožilstev v obdobju 2000–2004 ni bilo zadovoljivo. Pri tem je izpostavil ugotovitev o pritiskih na delo tožilcev v nekaterih primerih in pojasnil, da je šlo bodisi za politične pritiske, bodisi za pritiske kapitala. Za nezadovoljivo stanje v tem obdobju nosi objektivno odgovornost Zdenka Cerar, ki je bila takrat generalna državna tožilka, ugotavlja komisija. Kot je dejal Kovačič, je imela pri »posameznih odločitvah tudi politični interes, kar kažejo nekatera dejanja, zaradi katerih je prišlo do odločitev, ki niso bile ustrezne«. V poročilu

je tako komisija spomnila, da je Cerarjeva kasneje postala podpredsednica LDS.

Med številnimi pričami, ki jih je preiskovalna komisija zaslišala, so nekdanja državna tožilka Zdenka Cerar, nekdanji predsednik Milan Kučan, vodilni tožilci tega obdobja Gorazd Fišer, Miran Železnik, Franc Mazi, Mirjan Glavar, Irena Kuzma, Slavica Sketelj, Slavko Ožbolt in Jožica Boljte Brus, koprski župan Boris Popovič in tedanji generalni direktor policije Marko Pogorevc.

**Za boljše razumevanje stanja** Čeprav je bil časovni okvir ko-

misije omejen na štiri leta, so za boljše razumevanje stanja in dela tožilstva v samostojni Sloveniji, zlasti pa v letih 2000–2004, pogledali še nekoliko dlje v zgodovino. Splošna ugotovitev je bila, da je bila tožilska funkcija, po letu 1945 postavljena na povsem nove, revolucionarne temelje, izrazito politična, strokovnost pa je bila drugotnega pomena. Vse to je namreč izhajalo iz tega, da je bil tožilec družbenopolitični delavec, ki je bil zavezan varovanju revolucionarnega družbenega reda. Ločitve takratne oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno ni bilo, vse veje oblasti je vodila

le ena, t.j. komunistična partija. Z odlokom o ustanovitvi in pristojnosti javnega tožilca FLRJ se je povsem na novo vzpostavila institucija tožilstva. Odlok je določal, da ima javni tožilec vrhovno nadzorstvo nad tem, ali vsi organi izvršilne oblasti kakor tudi posamezne uradne osebnosti ter vsi državljani Jugoslavije zakone točno izpolnjujejo. Zanimivo je, da je imel javni tožilec pravico predlagati uvedbo disciplinskega postopka proti državnim uslužbencem. Pristojen je bil tudi za uvedbo postopka zaradi prekrška. Na tak način je bilo veliko državljanov obsojenih na prestajanje ►

*Za nezadovoljivo stanje v tem obdobju nosi objektivno odgovornost nekdanja generalna tožilka Zdenka Cerar.*



► kazni na Golem otoku. Zakon uvaja pojem ljudskega tožilca, in sicer 22. člen navaja, da zaradi sodelovanja ljudstva pri uresničevanju nalog javnega tožilstva pomagajo javnim tožilcem ljudski tožilci kot prostovoljni delavci. Ti so bili sodelavci Udbe.

V začetku leta 1965 začne veljati nov zakon o javnem tožilstvu, ki določa, da je javno tožilstvo samostojen organ, ki opravlja kazenski pregon, uporablja z zakonom določene ukrepe in pravna sredstva za enotno uporabo zakona in izvršuje druge z zakonom določene pravice in dolžnosti. Svojo funkcijo izvršuje v skladu s politiko zvezne skupščine. Besedilo slovesne izjave javnega tožilca, njegovih namestnikov in pomočnikov pred nastopom funkcije vsebuje tudi dikcijo, da bo pri opravljanju svoje funkcije »varoval družbeni red SFRJ«. Zanimivo je tudi, da zakon za javnega tožilca ter za njegove namestnike in pomočnike ne zahteva, da imajo opravljen specialistični, pravosodni izpit. To nesporno kaže, da je bila funkcija javnega



*Predsednik komisije Dimitrij Kovačič*



*Neposredni vpliv politike na tožilstvo je nedvoumno izkazal nekdanji predsednik države v za-devi Popovič.*

**Nekdanji predsednik države Milan Kučan je v slovenski prostor vnesel tudi izraz politično podzemlje, katerega storilci naj se sankcionirajo.**

tožilca izrazito politična, namenjena primarno varovanju družbeno-političnega reda v državi.

Maja 1974 začne veljati nov zakon o zveznem javnem tožilstvu, ki določa, da zvezno javno tožilstvo opravlja svojo funkcijo na podlagi ustave SFRJ in zveznega zakona ter v skladu s politiko, ki je načrtana v splošnih aktih Skupščine SFRJ. Zvezno javno tožilstvo med drugim tudi bedi nad izvajanjem in uresničevanjem socialistične morale. Za zveznega javnega tožilca in njegovega namestnika se zahteva, da je jugoslovanski državljani, da je diplomirani pravnik, da se je izkazal kot pravni strokovnjak in je moralnopolitično primeren za to funkcijo.

Tudi razrešita se lahko, če se ugotovi, da njuno delovanje ni v skladu s politiko, ki je načrtana v splošnih aktih Skupščine SFRJ ali če sta moralnopolitično neprimerne. Določba o zahtevani



*Kdo je kriv, da primer Petek ni dobil epiloga?*

moralnopolitični primernosti javnega tožilca, ki je bila unikum nekdanje države, je bila iz zveznega zakona črtana šele s spremembo zakona 14. aprila 1990.

Republiška oziroma slovenska zakonodaja za področje javnega tožilstva je bila seveda v skladu z zvezno zakonodajo. V Sloveniji smo dobili zakon o javnem tožilstvu 1. julija 1977. Uvajal je nov pojem temeljnega javnega

tožilstva in je sledil pred tem že uveljavljeni domisljici Edvarda Kardelja, ki je na področju gospodarstva uvedla pojem temeljne organizacije združenega dela (TOZD). Tudi po tem zakonu je bil eden od pogojev za imenovanje javnega tožilca in njegovega namestnika moralnopolitična primernost. Zanimiva je dikcija slovesne izjave, ki so jo javni tožilci in njihovi namestniki še leta 1977 podali ob nastopu svoje funkcije: »Izjavljam, da bom svojo dolžnost opravljal vestno, da bom delal po ustavi in zakonih ter da bom varoval družbeni red SFRJ. Z vsemi svojimi močmi se bom boril za razvoj socialističnih samoupravnih odnosov, za oblast delavskega razreda in uresničevanje skupnih interesov delovnih ljudi in občanov ter za napredek in razvoj SRS in SFRJ.« Zahteva o moralnopolitični primernosti za nastop funkcije javnega tožilca oz. namestnika ter besedilo slovesne izjave so bili iz slovenskega zakona črtani šele 24. marca 1990.

**Čas divje privatizacije** Struktura tožilstva, postavljena po izrazito strankarski (ZK) oz. politični liniji, je obstajala tudi konec 80. let. Gre za čase grobe liberalizacije gospodarstva v takrat še skupni državi Jugoslaviji, ko je bila sprejeta tako imenovana Markovičeva zakonodaja. Zakon o podjetjih je začel veljati v začetku leta 1989. Uvajal je liberalno načelo »vse je dovoljeno, kar ni izrecno prepovedano«. Po tem načelu se je začela izvajati t. i. divja privatizacija ali kraja družbene lastnine. Tožilstva, zapolnjena s prioritarno političnimi kadri starega partijskega režima, usposobljena prvenstveno in samo za pregon kaznivih dejanj, ki jih je preganjal režim, ter z neprilagojeno kazensko zakonodajo, tem pojavom niso bila kos. Iz poročila o oškodovanju družbenega in državnega premoženja, ki ga je leta 1999 vladi predložila takratna generalna državna tožilka Zdenka Cerar, izhaja, da je bilo med letoma 1990 in 1998 vloženi 439 kazenskih ovadb, med drugim so preiskovali družbe Kompas, DZS, BTC, Iskra, Color, Velana, Moderni interieri idr. Kar 214 ovadb se je končalo z odstopom od pregona, zavržbo ali zastaranjem. Najslabše stanje je bilo na ljubljanskem tožilstvu, kjer je od 107 vloženi neuspešno končalo kar 68 ovadb.

Posebej je preiskovalna komisija raziskovala zadevo Velana, ki jo je na začetku vodil razvpiti tožilec Miran Železnik ter bil pri pregonu neuspešen. Za vzrok neuspešnosti je Jože Praprotnik, ki je pričal kot nekdanji zaposleni in mali delničar Velane, navedel nekaj povezav, tudi političnih, med posameznimi udeleženci tega primera. Med drugim je navajal prijateljstvo med direktorjem Velane Andrejem Lasičem in dvakratnim ministrom v vladah Janeza Drnovška Radom Bohincem. Slednji je Lasiča na predvolilnem shodu stranke DeSUS, na listi katere je Lasič leta 2000 kandidiral za poslanca, javno podprl



v smislu, da je dober in zaslužen direktor Velane. Andrej Lasič in Rado Bohinc sta bila kolega v prujugoslovanski Socialdemokratski uniji, ki se je kasneje združila s stranko SDP v ZLSD.

Podobno naj bi bilo v primeru Adrie Mobila, ki ga je Slovenska razvoja družba (SRD) namesto najboljšemu ponudniku, podjetju Terna, za približno desetkrat nižjo ceno prodala slamnati družbi manjšinskih lastnikov, ki pa je končal v rokah družbe Autocommerce, ki ga je vodil Herman Rigelnik, nekdanji predsednik državnega zbora, ustanovni član Foruma 21 in v tistem času član LDS. Direktor Terne Dušan Plut, ki je ponujal trikrat večji znesek od Autocommerca, je leta 2001 vložil kazensko ovadbo zoper vodilne v Adrii Mobilu in SRD, a jo je državna tožilka leta 2003 zaradi pomanjkanja dokazov zavrgla, ovaditelja pa napotila na zasebni pregon.

**Odmevnejši primeri** Preiskovalna komisija je izpostavila nekatere odmevnejše zadeve, med drugim primer napada na nekdanjega novinarja Večera Mira Petka, kjer se je kazenski postopek končal z oprostivjo osumljenec poskusa umora, medtem ko naročnika niso nikoli našli. V javnosti se je kot glavni osumljenec naročnika za napad pojavljal Janko Zakeršnik, koroški tajkun in eden najbogatejših Slovencev, o katerem je kritično pisal Petek. Zanimivo pri tem je, da so pred volitvami 2004 Slovenj Gradec obiskali veljaki LDS na čelu s Tonetom Ropom in Zdenko Cerar, ki je bila takrat ministrica za pravosodje, tam pa jih je pričakal in spremljal Janko Zakeršnik.

Precej očiten vpliv takratne politike naj bi se kazal tudi v primeru koprškega župana Borisa Popoviča, za katerega je vrhovno sodišče ugotovilo, da je bil nezakonito priprt. Sam Popovič, ki je bil na prvi stopnji oproščen, je postopek označil za montiran proces, saj je glavna obremenilna priča izjavila, da je po navodilih kriminalistov PU Koper, v kateri so bili tudi nekateri sodelavci nekdanje Udbe, ponaredila dokumente, ki so bremenili obtožene in soobtožene. Pri tem

je zanimiva vloga nekdanjega predsednika države Milana Kučana, ki je leta 2006 na POP TV v pogovoru o aktualnih dogajanjih v državi izjavil, »da je protestiral pri organih pregona, saj je nemogoče, da človek, ki je voljen za župana, toliko časa sedi v priporu in se nič ne zgodi«. Milan Kučan, nekdanji predsednik države in najvplivnejši politik v državi, je s to izjavo javno in jasno pokazal, da vmešavanje politike v neodvisno vejo oblasti zanj ni sporno oziroma da je to za njegovo pojmovanje nekaj običajnega.

Naslednji primer vplivanja politike na tožilstvo je zadeva Ranc. Novinar RTV Slovenija Tomaž Ranc je leta 1999, poročal o aferi Vič-Holmec. Osebe, ki so afero sprožile, gre predvsem za



Nekdanji tožilec Miran Železnik

Kosa in Romana Praha hotela vložiti predlog za izvedbo pravih predložiteljnih preiskovalnih dejanj, vendar ji je nadrejena generalna državna tožilka Zdenka Cerar to prepovedala. Zahtevala je, da o tem odloči tožilski kolegij.

Zaradi takšnega direktnega in grobega posega v tožilstvo neodvisnost je Barbara Brezigar odstopila s funkcije vodje skupine tožilcev, zadeva pa je bila poslana na ljubljansko tožilstvo, kjer je njegov predstojnik Gorazd Fišer obtožbo zavrgel. Ranc je nato z zasebno tožbo dosegel, da mu je vrhovno sodišče po osmih letih priznalo pravico.

Popolnoma drugače pa je prej omenjeni tožilec Fišer ravnal v zadevi Depala vas, kjer je znova odprl kazenske postopke in na sodišču na koncu izgubil. Pred tem je imel dveurni sklepi govori, ki ga je izrabil za politični obračun s SDS in predvsem z njenim voditeljem Janezom Janšo. Dejal je: »Gospod Janša se takšni usodi čudi, išče krivdo pri drugih, jadicuje ...« Slovensko vojsko je imenoval »Janševi vojščaki«, obtožence v procesu pa »junaki Morisa«.

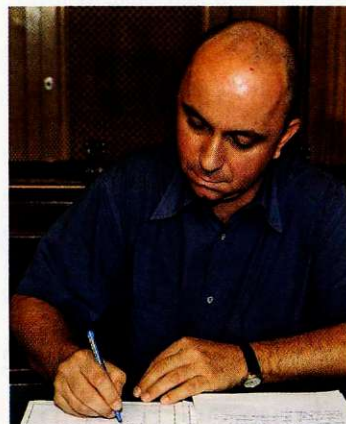
Nazadnje je treba omeniti primer ljubljanskega tožilca Mirana Železnika, v čigar omari so leta 2004 odkrili kar 377 nerešenih kazenskih spisov, med njimi so bile znane zadeve kraje družbene lastnine, ki niso nikoli dobile sodnega epiloga. Več kot desetina jih je zastarala, najstarejši spis

je bil celo iz leta 1989. Končne ugotovitve poročila so, da je tožilec Miran Železnik opravljal svoje delo nepravočasno, malomarno in nevestno. Zaradi obstoja podlag za sum storitve kaznivih dejanj nevestnega dela v službi ter ponareditev ali uničenje uradne listine, knjige ali spisa je bila zoper nekdanjega tožilca Mirana Železnika vložena kazenska obtožba, vendar je sodišče na koncu razsodilo, da mu ni mogoče očitati namerne malomarnosti.

**Sklepi komisije** Preiskovalna komisija ob ugotovitvi stanja na področju slovenskega tožilstva v obdobju 2000 do 2004 meni, da bi bilo od tedaj dalje treba strokovno okrepiti tožilstva predvsem s kadri, ki bodo posebej usposobljeni za odkrivanje in pregon sodobnih oblik gospodarskega kriminala in korupcije, DZ mora sprejeti ustrezne spremembe kazenskega zakonika in ustrezne spremembe zakona o kazenskem postopku, spremeniti kaznovalno politiko, preprečiti politične pritiske in predvsem politično vplivanje na tožilce (in sodnike) ter znova izpostaviti in razmisliti o ustreznosti sedanje ureditve pravnega instituta trajnega mandata tožilcev (in sodnikov). Izenačiti mora imuniteto tožilcev (in sodnikov) z imuniteto poslancev DZ, zagotoviti javnosti objektivno in pregledno informiranje o tožilskem

**Delo slovenskih tožilstev v obdobju 2000–2004 ni bilo zadovoljivo. To se kaže predvsem pri velikih zaostankih, kjer je na prvem mestu ODT Ljubljana.**

takratnega ministra za notranje zadeve iz LDS Mirka Bandlja, je zanimal vir, pri katerem je novinar Ranc dobival informacije za svoje poročanje. Kriminalista Drago Kos in Roman Prah, ki sta spadala pod resor ministra Bandlja, sta brez sodne odredbe pridobila izpiske telefonskih števil oseb, s katerimi je Ranc v tistem času opravil pogovore. Takratna voditeljica tožilske skupine za posebne zadeve Barbara Brezigar je zaradi tega nezakonitega dejanja zoper Draga



Nekdanji tožilec Gorazd Fišer

delu in ne nazadnje zagotoviti bolj pregleden in v praksi izvedljiv sistem sankcioniranja slabega oziroma nezadovoljivega dela tožilcev (in sodnikov).

Preiskovalna komisija meni, da so bili v zvezi z navedenimi potrebnimi ukrepi oziroma usmeritvami v času po letu 2004 že storjeni nekateri koraki in postopki, nekateri pa so še v teku, zaradi česar se danes razmere na slovenskem tožilstvu in pogoji za dobro in učinkovito delo postopno izboljšujejo. ■



# Zakaj Trst ni naš?

Pavel Ferluga, foto: Bor Slana, Andreja Velušček

**Da so legende dr. Jožeta Pirjevca zares svojevrstne, ni treba poudarjati, saj iz vseh njegovih spisov veje rdeča nit opravičevanja kardeljansko-titoistične zablode, ki je privedla slovensko renesanso do polstoletne stagnacije.**

**N**i oddaje, ni glose ali predavanja, knjige ali komentarja, v kateri se Pirjavec ne bi vneto zavzemal za dokazovanje samo njemu razumljive »nujnosti« titoistične diktature z vsemi pošastnimi dogodivščinami od leta 1941 do osamosvojitve Slovenije. To je obdobje, ki Pirjevcu verjetno ne da spati in sanjati sanje pravičnega, ker mu zgodovinska dejstva (ki jih eklatantno prireja in s tem posledično revidira v prid določene ideologije), za katera naj bi bil strokovnjak, kalijo vizijo »čistosti« revolucionarnega časa kominternovskih gibanj, ki so zajela tudi ozemlje etnične navzočnosti Slovencev, na katerem se je verjetno rodil in delil dogajanja z drugimi sonarodnjaki. Zagotovo v svojem povojnem življenju ni okusil diktature proletariata in s tem ni bil obremenjen v svojem svobodnem izražanju lastnih mnenj in pomislekov ter komentarjev, kot so bili njegovi strokovni vrstniki v povojnem paradizu »diktature proletariata« čez železno zaveso. Njemu proletariat ni ukazoval! V tržaškem gnezdecu je nedvomno lahko lagodno razvijal svoje poglede na politične dogodke v svetu, saj mu nihče ni mogel dati obveznih smernic, ker je ži-

vel v demokraciji, pod zavezniško vojaško oblastjo, ki je dopuščala tudi deleterni agitprop za sedmo socialistično federativno republiko Trst v sklopu panslavistične sovjetije. Ker se je odločil za levičarsko ideologijo, je najprej izbral PSI (Partito socialista italiano) in nikoli ni bil naklonjen kake slovenski povojni tržaški stranki, danes se je povezal v Sloveniji z LDS, v Italiji pa ne vem, za katero navija. Velikokrat se je oglašal, a v vseh člankih z obrambo titoističnega strahovladja. O tem sem večkrat pisal, posebno v zvezi s fojbami, Napolitanom in »Srcem v breznu«. Ne Primorski dnevnik ne Primorske novice mi niso nikoli hoteli objaviti kritik na njegovo pisanje. Posebno zamejci in obmejci v Sloveniji »ne smejo« slišati kritik na levosučne zgodovinarje. Izjema je bil dnevnik Večer. Tega pa berejo oddaljeni Štajerci.

**Prav bitka za Trst in 40 dni vladavine boljševističnega nasilja je pripomogla k izgubi zares našega morja, ki ga še danes pogrešamo.**

Tudi v zadnji predstavitvi Pirjevčeve knjige TRST JE NAŠ ne more biti drugačne naravnosti. Knjige nisem bral, zato se bom opredelil le na minirecenzijo v Primorskih novicah z dne 10. 4. 2008 z naslovom Brez bitke za Trst ne bi imeli morja, ki jo je napisala V. G. Posinković, ki je nedvomno zvesta Pirjevčevim principom, zato se ni bati, da bi se kaj ne ujemalo z vsebino knjige.

**Pomen za samozavest** Že v prednaslovu je napisano, da je Pirjavec govoril o pomenu Trsta za slovensko samozavest. Nedvomno je bil Trst zares pomemben za slovensko samozavest, in to od vseh začetkov Trubarja, če ne že prej (saj je bil v Trstu pridigar in prijatelj škofa Bonoma), pa vse do konca druge svetovne vojne. Nisem pa prepričan, da se je slovenska samozavest okrepila po tem datumu (1945). Mislim, da

je od tistega momenta dalje bila slovenska nacionalna zavest načrtno zavojevana v prid ideološke internacionalistične proletarske zavesti. Tržaška predvojna slovenska buržoazija je postala sovražnik za nove oblastnike SFRJ, čeprav je bila prej (še pod staro Avstro-Ogrsko) nosilka hrbtenice slovenske tržaške iredente in s tem nosilka krepitve nacionalne samozavesti pred prvo svetovno vojno (pisatelj prof. Boris Pahor je to dejstvo večkrat omenjal na raznih prireditvah – bil sem na predstavitvi ene njegovih knjig v Komnu in sem si to zapomnil).

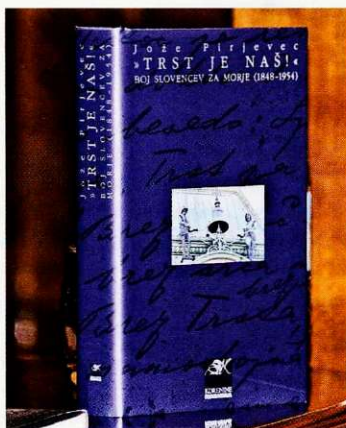
**Dostop do morja** Pa preidimo k zapisu v P. N. Brez bitke za Trst bi danes ne imeli dostopa do morja, je baje strnil vodilno misel v svoji knjigi Jože Pirjavec. Če je ta floskula vodilna misel knjige, je mogoče vsaj ugibati, kam pravzaprav meri. Če se ne motim, je nekoč prav v Primorskem dnevniku Pirjavec lepo povedal, da je bil prav Tito kriv, da smo izgubili Trst (ne spomnim se ne dneva ne št. tistega časopisa, ostale pa so mi v spominu te besede). Bilo je verjetno, ko je govoril (morda v glosi?) o odnosih Tito – Churchill. No ja, tu bi bilo treba najprej

povedati, kateri del morja smo dobili in po čigavi zaslugi. Če smo pošteni, morje ob istrski obali ni bilo nikoli samo slovensko, zato smo dobili le majhen del dvojezičnega morja (pretežno beneške posesti), prav nič pa zares slovenskega, ki je nedvomno bilo le slovensko od Trsta do Tržiča, kjer je bila vedno vsa obala pretežno v slovenskih posestih in ribolov obvladan od slovenskih ribičev (Barokvlje, Grljan, Križ, Nabrežina, Sesljan, Devin). Še se spomnim svoje mladosti, ko so Kržanke in Kontovelke nosile na glavi (v plenirjih) do Opčin ulovljene ribe svojih ribičev in jih prodajale po hišah. To je bilo naše morje, ki ga nismo dobili vrnjenega prav zaradi Titove »okupacije« Trsta z opankarji in njegove politike izdajstva zahodnih zaveznikov po taktirki njegovega genialnega gospodarja Stalina. To je bil pravi vzrok, da se je Churchill odločil za sovražno Italijo namesto Titovo Jugoslavijo, ker ni hotel imeti Stalina na severnem Jadranu. Prav bitka za Trst in 40 dni vladavine boljše-vističnega nasilja je pripomogla k izgubi zares našega morja, ki ga še danes pogrešamo.

**Sto let bojov?** Nadalje v P. N. piše o obdobju stotih let, v katerih so se Slovenci bojevali za Trst, ne le kot svoje intelektualno in duhovno središče, temveč predvsem kot mesto, ki odpira pot do morja, v Sredozemlje: »V tem smislu je bilo Slovincem že zelo zgodaj jasno, kaj želijo in kakšen je prostor, v katerega so nameščeni.« Da, res je, da smo Slovenci tako razmišljali, zagotovo pa ni tako razmišljal kumrovški trinog, ki mu je bilo bolj važno ozemlje na jugu in Dalmacija, zato mu ni bilo težko okrniti nekaj ozemlja »podalpskim Hrvatom«, kot je pozneje opisal Slovence njegov nekdanji general Tuđman. Vemo tudi, da je zaradi ideološke vzajemnosti prepustil Gorico Italiji, saj ga je za to prosil prijatelj Togliatti, ki je bil zvest vazal Stalinu. Koroške se ne bom dotaknil, ker govorimo o morju, čeprav je bilo tudi tam določeno barantanje s slovenskim življenjem in ozemljem. Je danes Trst še vedno intelektualno in duhovno središče? Za nekatere je in so na to ponosni.



Zgodovinar dr. Jože Pirjevec



Pirjevčeva najnovejša knjiga Trst je naš

Bitko za Trst Pirjevec spretno razširi na dobrih 100 let zgodovine (1848–1954), da bi poudaril kontinuiteto boja Slovencev za njihovo zemljo in s tem vtihotapil obdobje boja leta '45 in le do osimskih sporazumov, ki pa ni imelo istih irendentističnih ciljev stoletnega boja Slovencev, ampak je narekovalo čisto druge namene internacionalistične narave poenotenja nacionalnih enot v neko utopično družbo, katere namen je bil uničenje socialnih razredov in nacionalnih identitet ter boljše-vizacija čim širšega ozemlja, vsaj v Evropi, če že ne takoj po vsem svetu. Tega seveda g. Pirjevec ne pove ali pa ga. Posinkovičeva ne zapiše. Kakšen smisel bi drugače imelo ustanavljanje UAIS-SIAU na tržaško-goriškem območju, če bi bila glavna skrb, da bi na tem prostoru vladali Slovenci (recimo takrat Jugoslovani)? Spreten zavajalec, ni kaj reči.

**Zahteva po univerzi** »Pa čeprav smo na koncu Trst izgubili (tu ne pove zakaj, op. avt.), nismo ostali praznih rok, je prepričan Pirjevec,« pravi Posinkovičeva. »Dejstvo, da smo po drugi svetovni vojni dobili Koper in z njim dostop do mor-

ja, še zdaleč ni bilo samoumevno, nasprotno.« Sedaj so pa zares argumentacije, vredne pozornosti in zaprepačenosti obenem: »Od slovenske inteligence (tu kaže, da se nanaša na kominternovsko navezo Kardelj-Kidrič) je bitka za morje v zadnjem letu druge svetovne vojne in prvih povojnih letih terjala izjemne intelektualne napore, večje celo od tistih, ki so konec stoletja pripeljali do samostojne države.« Ne, to je pa že preveč tudi za najbolj potrpežljivega bralca. Pripisati intelektualni napor elementom, ki so bili zločinsko nastrojeni, katerim je bilo le do zmage razredne revolucije, državljanske vojne in čiščenja prav slovenske inteligence in intelektualnega potenciala, za instavracijo »diktature proletariata« z boljše-vizacijo države, je zločinsko. Kaj je brigalo kumrovškega ključavničarja slovensko morje, ko je imel celo Dalmacijo in pol Jadranskega morja? Vse kaj drugega ga je zanimalo in to je potrdil med diktatorsko SFRJ, do pregona njegove okupatorske vojske. Prav odpovedi njegovi ideološki kontinuiteti nekaterih pogumnih osamosvojiteljev in intelektualcev se moramo zahvaliti, da smo si priborili državo Slovenijo in se odpovedali tisočletnemu tujemu vazalstvu.

S to knjigo naj bi Pirjevec hotel poudariti legitimnost slovenskih nacionalnih teženj v Trstu oz. jih postaviti v bok italijanskim, »kar je bilo doslej skorajda bogoskrunsko«. »Ni naključje, da so Slovenci univerzo l. 1904 prvič zahtevali prav tržaški izobraženci.« Da, res je, ampak v Ljubljani, ne v Trstu. Niti v Kopru nimamo le slovenske univerze, ker je večjezična, če ne kar italijanska. Ali morajo v Kopru tuji študentje polagati izpit iz slovensčine, kot je to predvideno na nekaj kilometrov oddaljeni tržaški univerzi za italijanščino, preden se vpišejo? Če je tako, potem smo na pravi poti na ozemlju, ki ima dostop do morja (še ne odprtega).

**»Klerikalna duša« Trsta** »Z izgubo Primorske v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, je Slovenija izgubila svojo liberalno in socialdemokratsko dušo: ostala ji je le klerikalna.« To pa je zares ena najlepših cvetk s Pirjevčevega vrta. Kakšna pa je bila Slovenija

pol stoletja po vojni? Ali bi ne bilo bolje, da bi tega nikoli ne napisal? Mislim, da tu ni potrebna razlaga, kako ta »zgodovinar« zares »objektivno« razmišlja o slovenski zgodovini. Iz kratkega zapisa Posinkovičeve ni moč razbrati, ali je analiziral tudi »dušo« povojne Jugo-Slovenije, če je le-ta ostala klerikalna ali ne. Izpustil je baje pol stoletja Titovega »parlamentarizma« ljudske demokracije in »samoupravljanja« ter neslavne agonije preperle doktrine, ki jo Pirjevec tako vneto zagovarja. Škoda! Nazadnje seveda poudarja, da Trst sploh ni važen za Slovence, saj imajo Koper in baje še tega ne bi imeli, če se ne bi 100 let borili za Trst. To se pravi, da smo zapravljali čas in življenja. Prave slovenske Primorske od Trsta do Tržiča pa nismo nikoli dobili nazaj niti ne priborili, čeprav smo bili baje »zmagovalci«. Trst so nam zapravili Jugoslovani, in to Karadorđevići in kumrovčanovi. Koper pa je tako in tako dvojezičen (skoraj italijanski protektorat) s hibridno univerzo, ki ne sme nositi slovenskega imena, npr. po P. Trubarju, čeprav ni bil nadučitelj (sic!).

Kar se mi zdi gnusno, je to, da mlade generacije poslušajo in berejo abotnosti, ki jih razglašajo patriarhi verske sekte titoizma. Upam, da bodo vsaj današnji študenti pogledali tudi kaj drugačne literature, ki bo bolj dostojna in profesionalna, brez hvale na račun totalitarizmov 20. stol., ki so bili za Slovenijo katastrofalni. ■

## O avtorju

Pavel Ferluga se je rodil leta 1936 na Opčinah pri Trstu in zavedni protifašistični in protikomunistični družini. Po maturi na Znanstvenem liceju Francea Prešerna v Trstu se je ob delu vpisal na tržaško medicinsko fakulteto, vendar študija iz družinskih razlogov ni končal. Že v svoji rani mladosti se je začel aktivno ukvarjati s kulturno (slikarstvo, petje) in športno (jadrnalno letalstvo, plezanje) dejavnostjo. Angažiral se je tudi na področju politike in publicistike. Sedaj živi v Komnu na Krasu.



# Slovenska pot do vrha

Dr. Janko Prunk, foto: Gregor Pohleven

**Od 1. januarja 2008 Republika Slovenija predseduje Evropski uniji, zvezi evropskih držav, najširši in najbolj napredni politični povezavi v zgodovini Evrope. Predsedovanje takšni skupnosti je velika čast in zahtevna naloga za predsedujočo državo, ki ji ni bila kar tako podarjena, ampak si jo je zaslužila s svojim uspešnim in spoštovanjem vrednim zgodovinskim razvojem.**

**T**a razvoj poteka ves čas v okviru zahodnoevropske civilizacije, v katero se je slovansko ljudstvo, prednik današnjih Slovencev, vključilo v 8. stoletju s sprejetjem krščanstva in pozneje vseh civilizacijskih dosežkov zahodnoevropske civilizacije: fevdalizma, meščanstva, humanizma, razsvetljenstva, narodnega preporoda, industrializacije in demokratizacije.

**Temelja – jezik in kultura** Specifika slovenskega narodnega razvoja je bila, da zaradi vključenosti v veliko srednjeevropsko frankovsko državo (v 8. stoletju) in nato v Sveto rimsko cesarstvo (v 10. stoletju) ni mogel utemeljiti svoje posebne slovenske dežele, ampak se je razvijal upravno ločeno v številnih deželah, ki so skupaj pripadale Svetemu rimskemu cesarstvu. Tako je bila temeljna vez med slovenskim ljudstvom le njegov jezik in iz njega izvirajoča kultura. To dvojje je bilo temelj religiozno-kulturni akciji slovenskih protestantov v 16. stoletju, ki so slovenski jezik utemeljili kot knjižni jezik in s tem postavili temelj nadaljnjemu mednarodnemu razvoju. Dve stoletji pozneje, v času razsvetljenske civilizacijske akcije v habsburški monarhiji se je uspelo slovenski narodni zavesti utrditi v širših slojih slovenskega ljudstva.

**Program zedinjene Slovenije** V prvem mogočem zgodovinskem trenutku, ko je v marčni revoluciji 1848 v habsburški monarhiji nastopila politična svoboda, je slovenski narod jasno izrazil svojo voljo združiti vse dežele, kjer živi, v eno deželo, zedinjeno Slovenijo, ki naj ima v okviru habsburške monarhije svojo avtonomijo z deželnim zborom v Ljubljani. V tej deželi naj ima »slovenski jezik takšne pravice kot nemški v nemških in italijanski v italijanskih«, torej naj bo uradni jezik. Program zedinjene Slovenije je bil veliko zgodovinsko dejanje slovenskega naroda in je bilo vodilo slovenskega narodnega gibanja skoraj 150 let. Dokazoval je vitalno silo naroda, njegovo samozavest in voljo upravljati se sam, čeprav v okviru večje,

mnogonacionalne države, najprej habsburške monarhije in nato Jugoslavije.

Zavezani temu programu so Slovenci uravnavali vsa svoja zgodovinska ravnanja. Tako so se ob koncu 1. svetovne vojne kot izoblikovana narodna entiteta odcepili od Avstrije, ki jim ni bila pripravljena dopustiti zedinjene Slovenije. Izjema je bil le cesarski manifest 19. oktobra 1918, ki je avstro-ogrskim narodom, tudi Slovincem, obljubljal samoodločbo v okviru nekakšne konfederativne habsburške monarhije. Toda ta ponudba je za Slovence prišla prepozno. Do takrat so se že odločili za odhod iz Avstrije in za ustanovitev skupne države s Hrvati in Srbi s habsburškega ozemlja s središčem v Zagrebu.

Na velikem narodnem zborovanju v Ljubljani, 29. oktobra, so Slovenci nekako plebiscitarno manifestirali vključitev v Državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je bila s tem ustanovljena. V njej so se Slovenci potem mesec dni, novembra 1918, samostojno upravljali. To je bil po eni strani velik trenutek slovenskega naroda, po drugi pa tudi čas velike tragedije. Zaradi spleta okoliščin je bil slovenski narod usodneje razkosan kot kadar koli poprej. Italijanski imperializem je okupiral slovensko Primorsko in del Kranjske ter jo leta 1920 pravno priključil Italiji. Nemški

**Ko je v marčni revoluciji 1848 v habsburški monarhiji nastopila politična svoboda, je slovenski narod jasno izrazil svojo voljo združiti vse dežele, kjer živi, v eno deželo, zedinjeno Slovenijo.**

nacionalisti na Koroškem pa so preprečili vključitev koroških Slovencev, ki so strnjeno živeli na južnem Koroškem, v zedinjeno Slovenijo in Jugoslavijo. Zedinjena Slovenija je bila odrinjena v prihodnost.

Med vojnami se je kolikor toliko normalno razvijal le slovenski narod v Jugoslaviji, kjer se je dejansko upravljaval avtonomno, čeprav v okviru centralistične države. Slovenci pod Avstrijo in Italijo pa so bili izpostavljeni velikemu raznarodovalnemu pritisku in so bili prisiljeni v boj za goli narodni obstoj.

## O avtorju

Dr. Janko Prunk je zgodovinar in sociolog, profesor zgodovine in zgodovine politične misli na FDV v Ljubljani. Študiral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani, tu diplomiral in doktoriral. Izpopolnjeval se je na Univerzi v Leipzigu, na Inštitutu za evropsko zgodovino v Mainzu in na Visoki šoli za socialne vede v Parizu. Bil je štipendist Humboldtove fundacije in gostujoči profesor na Univerzah v Kölnu in v Freiburgu v Nemčiji. Je pisec zgodovinskih člankov in knjig, objavljenih doma in v tujini. Najpomembnejše med njimi so Pot krščanskih socialistov v Osvobodilno fronto, Ljubljana 1977, Slovenski narodni programi, Ljubljana 1986, Slovenski narodni vzpon, narodna politika 1768–1992, Ljubljana 1992, Die rationalistische Zivilisation, Bonn 2003, Slovenska parlamentarna izkušnja, Ljubljana 2006.

**Čas velike preizkušnje** Druga svetovna vojna je bila za slovenski narod prava eksistenčna preizkušnja. Trije fašistični okupatorji, Nemci, Italijani, Madžari, so razkosali in okupirali slovenski narod in načrtovali njegovo narodno smrt. Hkrati se je nanj zgrnila še agresija boljševiskega komunizma, ki je Slovencem pripravljal nedemokratski, neprimeren družbenopolitični sistem po zgledu ruskih boljševikov in v pripravah nanj že uporabljal revolucionarne nasilne metode, čeprav se je hkrati tudi bojeval proti okupatorju.

Kljub vsemu temu se je med Slovenci razmahnil močan protifašistični protiokupatorski oborožen odpor, ki si je s svojimi akcijami in zahtevami pridobil spoštovanje drugih jugoslovanskih narodov in mednarodne protifašistične zveze. Zaradi uspehov v protifašističnem boju je slovenskemu narodu uspelo v obnovljeni Jugoslaviji pridobiti boljši federativni status, čeprav v okviru komunističnega režima. Na mednarodnem planu pa mu je uspelo tudi s pomočjo jugoslovanske države dobiti nazaj slovensko Primorsko, ki mu je bila z imperialističnim mirom odvzeta po prvi svetovni vojni. Dobil je izhod na Jadransko morje in v precejšnji meri udeležil program zedinjene Slovenije. Svoj položaj na zahodni meji z Italijo je uravnaval z londonskim sporazumom 1954 in 21 let pozneje z osimskimi sporazumi.

**Od komunizma do samostojnosti** Kljub komunističnemu režimu je slovenski narod v povojni Jugoslaviji dobro gospodarsko uspeval, utrjeval svojo materialno in moralno narodno eksistenco in ohranjal svojo precej drugačno narodnokulturno identiteto. V gospodarski, socialni in moralni krizi komunističnega sistema v Evropi v drugi polovici osemdesetih let, ki je rezultirala tudi v mednacionalno krizo v Jugoslaviji, so nekomunistične nove sile v slovenskem narodu (predvsem kulturni delavci) oblikovale nov narodni program. Objavljen je bil na začetku leta 1987 v 57. številki Nove revije. Temeljlil je na zahtevi o uvedbi demokratičnega družbenega in političnega sistema v Sloveniji in po vzpostavitvi samostojne neodvisne slovenske države. Zahteva po samostojni slovenski državi je nova etapa v slovenskem narodnem razvoju.

Hitro si je pridobila podporo večine slovenskega naroda, ki je naklanjal čedalje več podpore novim demokratičnim političnim silam. Te so se konec leta 1989 povezale v Demokratično opozicijo Slovenije (DEMOS). Koalicija Demos je na demokratičnih volitvah aprila 1990 osvojila večino in vzpostavila svojo vlado. Takoj se je podala v

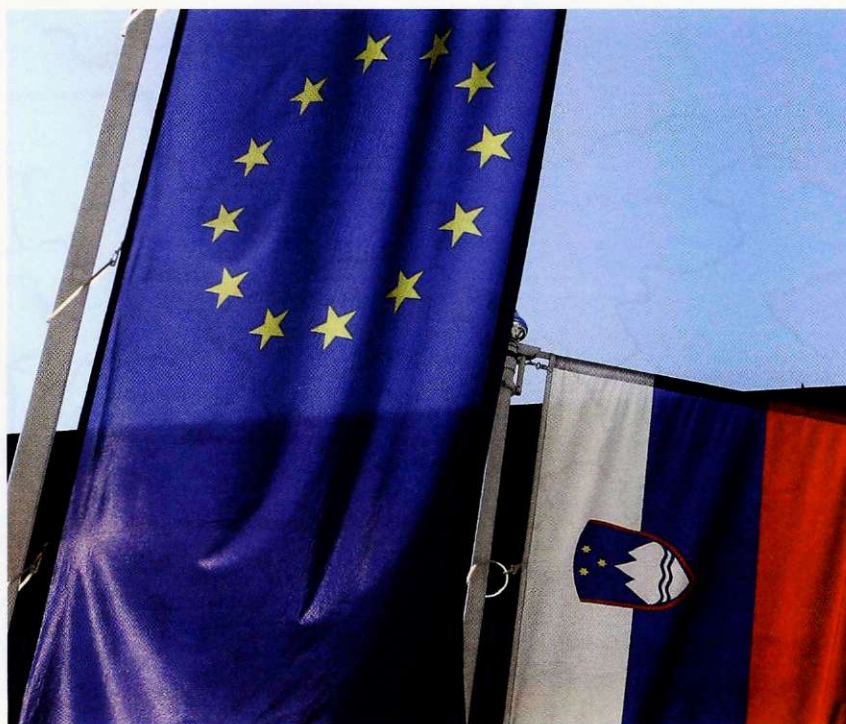
realizacijo obeh temeljnih programskih zahtev, demokratične transformacije in vzpostavitve samostojne slovenske države. Obe zahtevi je podprla tudi opozicija. Decembra 1990 se je slovenski narod z najbolj prepričljivim in legitimnim dejanjem – plebiscitom odločil za samostojno neodvisno državo.

V začetku leta 1991 je nekaj mesecev ponujal konfederativni dogovor drugim jugoslovanskim narodom in zvezni jugoslovanski vladi, ki pa so ga razen Hrvatov vsi zavrnil. Tako je slovenski parlament 25. junija uresničil plebiscitno odločitev in razglasil samostojno slovensko državo. Svojo državo je moral slovenski narod nato v desetdnevni vojni ubraniti pred agresijo Jugoslovanske armade. Slovenski narod se je v teh dogodkih dobro držal, pridobil spoštovanje mednarodne skupnosti in v začetku leta 1992 tudi njeno priznanje.

Mlada slovenska država je bila že 22. maja sprejeta v Organizacijo združenih narodov, leto pozneje pa tudi v Svet Evrope. Samostojna Slovenija je stopila na pot politične demokratizacije, socialno-tržnega gospodarstva ter prizadevanja za čim hitrejšo vključitev v evropske politične, gospodarske in vojaške integracije. Pri tem je morala izpolniti zelo stroge kriterije Evropske unije in zaveznitva Nato. V obe organizaciji je vstopila spomladi 2004 kot najbolj razvita postsocialistična država.

**Koalicija Demos je na demokratičnih volitvah aprila 1990 osvojila večino in vzpostavila svojo vlado. Takoj se je podala v realizacijo obeh temeljnih programskih zahtev, demokratične transformacije in vzpostavitve samostojne slovenske države.**

**Od članice EU do predsedovanja** Kot priznanje njenemu hitremu demokratičnemu in uspešnemu gospodarskemu razvoju je Evropska unija Slovenijo kot prvo novo članico decembra 2004 izbrala v trojko skupaj z Nemčijo in Portugalsko za predsedovanje uniji v prvi polovici leta 2008. S prvim januarjem 2007 je bila Slovenija kot prva nova članica širitve leta 2004 sprejeta v območje evra in decembra istega leta še v skupno varnostno območje EU – schengen. Tako integrirana in priznana Slovenija je 1. januarja 2008 prevzela predsedovanje zvezi 27 suverenih evropskih držav, Evropski uniji. 



# Opozicija proti ljudstvu

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

**Referendum je edini način, da se projekt pokrajin konča v tem mandatu oziroma se pripelje čim bliže koncu. Če tega ne bo, se bo projekt v naslednjem mandatu začel znova ali pa bo zgubljen za več kot en mandat.**

Pod tistem, ko se je najprej dogovorila koalicija, nato pa je to potrdila še vlada, in sicer, da bo predvidoma 22. junija posvetovalni referendum o pokrajinski zakonodaji (to mora potrditi še državni zbor), so opozicijski veljaki iz vrst SD, LDS in Zaresa na posebni tiskovni konferenci v začetku preteklega tedna dejali, da se s predlogom referenduma ne strinjajo. Jože Tanko, vodja največje poslanske skupine SDS, je njihovo ravnanje komentiral z besedami, da je opoziciji zmanjkalo argumentov za nasprotovanje pokrajinski zakonodaji. Zaradi vseh dozdejanskih prizadevanj je treba pri sprejetju pokrajinske zakonodaje vztrajati, meni Tanko. Namestnik vodje PS SLS Kristijan Janc pa je dejal, da je s pripravo referenduma odpadel še zadnji argument opozicije. Spomnimo, da so prav v opoziciji vseskozi opo-



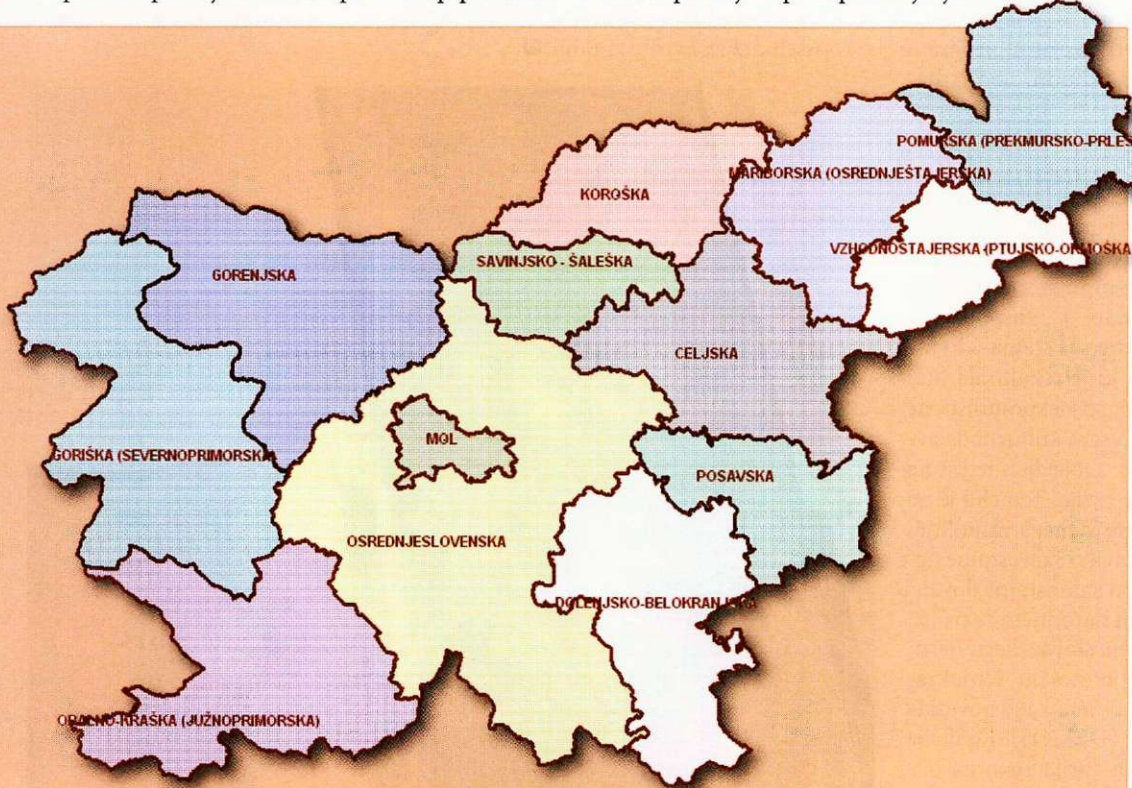
Jože Tanko (SDS), Jožef Horvat (NSi) in Kristijan Janc (SLS) za posvetovalni referendum in uvedbo pokrajin.

zarjali na nujnost referenduma, najglasnejši pri tem pa je bil Borut Pahor in njegova SD; ko se je za referendum odločila koalicija oziroma vlada, pa mu nasprotujejo.

**Delo opozicije** »Očitno jih je združil boj proti pokrajinam,« je Tanko komentiral skupni nastop predsednikov treh opozicij-

skih strank Boruta Pahorja (SD), Gregorja Golobiča (Zares) in Katarine Kresal (LDS). Vodja PS SDS je prepričan, da je opoziciji zmanjkalo argumentov za nasprotovanje sprejemanju pokrajinske zakonodaje. Kot je pojasnil, so si v tem mandatu zelo prizadevali, da so – tudi s sodelovanjem opozicije pri spreminjanju

ustave – pripeljali pokrajinsko zakonodajo do sedanje točke. Upoštevali so tudi pripombe opozicije in zainteresirane javnosti. Tanko je dejal, da »so vse možnosti, da bi se uskladili glede števila pokrajin, izčrpane«, zato so v koaliciji pripravili predlog referendumskih vprašanj. Ob tem je spomnil, da je ta koalicija »edina, ki je pripravila normativne predpise za ustanovitev pokrajin«. Pri tem je bilo njihovo vodilo predvsem zmanjšanje razvojnih zaostankov in zagotovitev skladnejšega regionalnega razvoja. Dodal je, da pri oblikovanju končne različice referendumskih vprašanj pričakujejo sodelovanje opozicije s konstruktivnimi predlogi. Glasovanje o referendumskih vprašanjih, kakor so oblikovana sedaj, bi bilo po njegovo hkrati glasovanje o tem, ali so ljudje za 13 pokrajin ali ne. Vsekakor pa bo izid posvetovalnega referenduma zavezujoč za prihodnjo koalicijo, je dejal Tanko. Za vodjo PS NSi Jožefa Horvata bo izid referenduma najmanj moralna obveza poslancev. Tudi po njegovem mnenju se je izkazalo, da bi le ustanovitev pokrajin omogočila skladen regionalni razvoj. Edino zagotovilo za razvoj je, da pokrajine s svojimi organi vzamejo usodo v svoje roke. Horvat ob tem zavrača sta-



lišče, da je projekt pokrajin, zlasti kar se tiče finančnih konstrukcij, pomanjkljiv. Namestnik vodje PS SLS Kristijan Janc pa meni, da so v tokratnem predlogu upoštevali še zadnje pripombe opozicije, na primer status glavnega mesta in sklic posvetovalnega referenduma. Kot župan je tudi prepričan, da bodo pokrajine bistveno boljše gospodarila kot država. Sicer pa po njegovem prepričanju pri 210 občinah ni mogoče izdelati idealnega zemljevida, ki bi bil po volji vsem, zato je vsak predlog nujno kompromis. Glavni razlog za nasprotovanje pokrajinam pa je po

jekcijami proračuna. Z očitki prvakov treh opozicijskih strank, da odgovorov na bistvena vprašanja ni, se ne strinja. Nekaj vprašanj, štiri ali pet, je še odprtih, priznava. Dodaja pa, da jih je mogoče rešiti, seveda ob upoštevanju realnih možnosti. Ne ve, kako se lahko govori o »rokohitrskem« delu, potem ko so več kot dve leti usklajevali in pripravljali zakonodajo. »Tega procesa nismo prekinili, prekini-la ga je kvečjemu opozicija, ki je tik pred potrebnimi odločitvami umaknila podporo projektu. Če je kdo deloval predvolilno, potem bi to kvečjemu trdil za opozicijo,«

**Pokrajinsko zakonodajo je treba sprejeti, sicer bo opravljeno delo zaman, o pokrajinah pa naj odločijo ljudje, ki bodo živeli v njih.**

Jančevih besedah ta, da se zdajšnja koalicija ne bi kitila s tem velikim projektom, ki je za Slovenijo strateškega pomena. Janc je opozoril tudi na dvoličnost nekaterih poslancev opozicije, ki na terenu podpirajo pokrajine. Po njegovem mnenju je malokateri zakon doživel toliko usklajevanj. Velika večina poslancev, tudi opozicijskih, je podprla sprejetje te zakonodaje, »potem pa je prišla neka komanda šefov, ki so odločili: ne, ne boste tega podprli.«

**Referendum edini način** Resorni minister Ivan Žagar je pretekli teden spet ponovil, da Slovenija pokrajine nujno potrebuje. Projekt je v celoti pripravljen, pripravljeni so zakoni skupaj s pro-

meni Žagar. Kot pravi, je bila koalicija ves čas odprta za pogovore in sodelovanje, če je le imela sogovorca na drugi strani. Če kdo želi drugačne rešitve, mora tudi predlagati drugačne rešitve. Rešitev glede posvetovalnega referenduma, ki jo predlaga koalicija, pa je po njegovih besedah primerljiva s tisto ob ustanavljanju občin. Kot pravi, ni za to, da bi se pet ali deset let pogovarjali o tem, kaj je bilo na referendumu dejansko izglasovano. V vsakem primeru pa bo šlo za posvetovalni referendum in še vedno bo moral na koncu odločiti državni zbor, in to z dvetretjinsko večino.

**Erjavčev obrat** Zanimivo je mnenje oziroma obrat predsednika

## Župani podpirajo predlog

Sredi meseca se je v Pivki sešlo predsedstvo Združenja občin Slovenije (ZOS), na katerem so župani med drugim obravnavali problematiko v zvezi z ustanavljanjem pokrajin. Župani menijo, da 12 pokrajin in samostojna pokrajina Ljubljana sledi predlogu, ki ga je združenje občin podalo že pri prejšnjih obravnavah zakona o ustanavljanju pokrajin. Tako je po seji predsedstva dejal predsednik ZOS Robert Smrdelj in dodal, da ZOS podpira način izvedbe referenduma, kot ga je predlagala vlada oziroma koalicija.

## Zakaj so pokrajine potrebne?

Iz podatkov, ki jih je pred kratkim objavil Statistični urad RS (SURS), je razvidno, da je v zahodnem delu Slovenije za 46 odstotkov višji bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca kot v vzhodnem delu države. Zahodna Slovenija je leta 2005 proizvedla 55,5 odstotka celotnega slovenskega BDP, vzhodna pa preostalih 44,5 odstotka. BDP na prebivalca je bil v zahodni Sloveniji 120,6 glede na slovensko povprečje, v vzhodni Sloveniji pa 82,4, kar pomeni, da je imela zahodna Slovenija za 46,2 odstotka višji BDP na prebivalca kot vzhodna. Med letoma 1995 in 2005 se je razlika med zahodno in vzhodno Slovenijo povečala: položaj zahodne Slovenije, merjen z indeksom BDP na prebivalca, se je izboljšal za 2,5 odstotne točke glede na slovensko povprečje, položaj vzhodne Slovenije pa se je prav za toliko poslabšal. Ta razlika se je povečala v obdobju med letoma 1998 in 2003, medtem ko se je v obdobjih med letoma 1995 in 1998 ter 2003 in 2005 zmanjševala. Ker s kazalnikom BDP merimo tudi stopnjo ekonomske razvitosti posameznega dela države, je torej na dlani, da je neenakomeren razvoj Slovenije velik problem. S pokrajinami želi vlada zagotoviti enakomernjši razvoj, o čemer je bilo že veliko napisanega. Zakaj torej poslanci opozicije in koalicijski DeSUS delajo proti interesom državljanov, ki so jih izvolili? Statistični podatki namreč ne lažejo.

DeSUS Karla Erjavca, ki zdaj meni, da Slovenija pokrajin ne potrebuje. Kot je dejal, bo članom stranke svetoval, naj projektu odrečejo podporo. Stranka pa je podprla odločitev koalicije o razpisu posvetovalnega referenduma o pokrajinah, ker dr-

žavljanom ne želi odreči te pravice. Meni pa, da pokrajinska zakonodaja v tem mandatu kljub vsemu ne bo sprejeta. Članom stranke bo tudi predlagal, da ne bi več podpirali projekta, ker meni, da »Slovenija pokrajin ne potrebuje.«



Združeni prvaki opozicijskih strank v boju proti pokrajinam in lastnemu ljudstvu.



V DeSUS zdaj pokrajinam nasprotujejo.

# Novi lastnik v prevelikih čevljih

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

**Primer nakupa ruske družbe TDR Metalurgija, v kateri je danes ogroženih 200 delovnih mest, kaže, kako si posamezniki predstavljajo, da bodo kos težavam v podjetjih, ki jih kupujejo.**

V Holdingu Slovenske elektrarne (HSE) so od pristojne revizijske hiše prejeli poročilo o pregledu in analizah izpolnjevanja prevzetih obveznosti podjetja W & P Profil kot kupca ruske družbe TDR Metalurgija (TDR). Iz poročila je med drugim razvidno, da je poglobitni problem slabega poslovanja družbe upad prihodkov iz poslovanja v letu 2007. Ti so namreč bistveno nižji od predvidenih v poslovnem načrtu, ki je bil priloga k pogodbi o prodaji TDR Metalurgije. Družba je v letu 2007 dosegla le 43,5 odstotka načrtovanih prihodkov in za petino manj kot v letu 2006. V HSE na podlagi tega ugotavljajo, da gre za poslovni problem TDR in njegovih lastnikov, ki ni povezan s HSE in je izključno odgovornost ruskega podjetja. Lastnik in direktor TDR Metalurgije Alojz Cajnko je ob tem

nedavno sodišču podal predlog, da v podjetju, ki je od januarja letos v prisilni poravnavi in proizvodnja v njem zaradi pomanjkanja denarja za njen zagon stoji že od novega leta, sproži stečajni postopek. S tem bi brez dela ostalo okoli 200 delavcev tovarne in še nekaj ljudi, ki so tako ali drugače povezani s tovarno.

**Malo po domače** Sredi marca so denar za plače zaposlenih zagotovili v HSE. Pretekli teden so se v HSE spet odzvali na dogodke v ruski družbi in v posebni izjavi za javnost zapisali, da se zavedajo težavnega položaja, v katerem se je znašlo podjetje TDR Metalurgija, in jim ni vseeno za njegovo usodo. »Želeli pa bi poudariti, da smo v postopkih, povezanih s TDR, kot nekdanji lastniki družbe in kot skrbniki pogodbe o prodaji TDR doslej storili vse, kar je bilo v naši moči, v dobro družbe

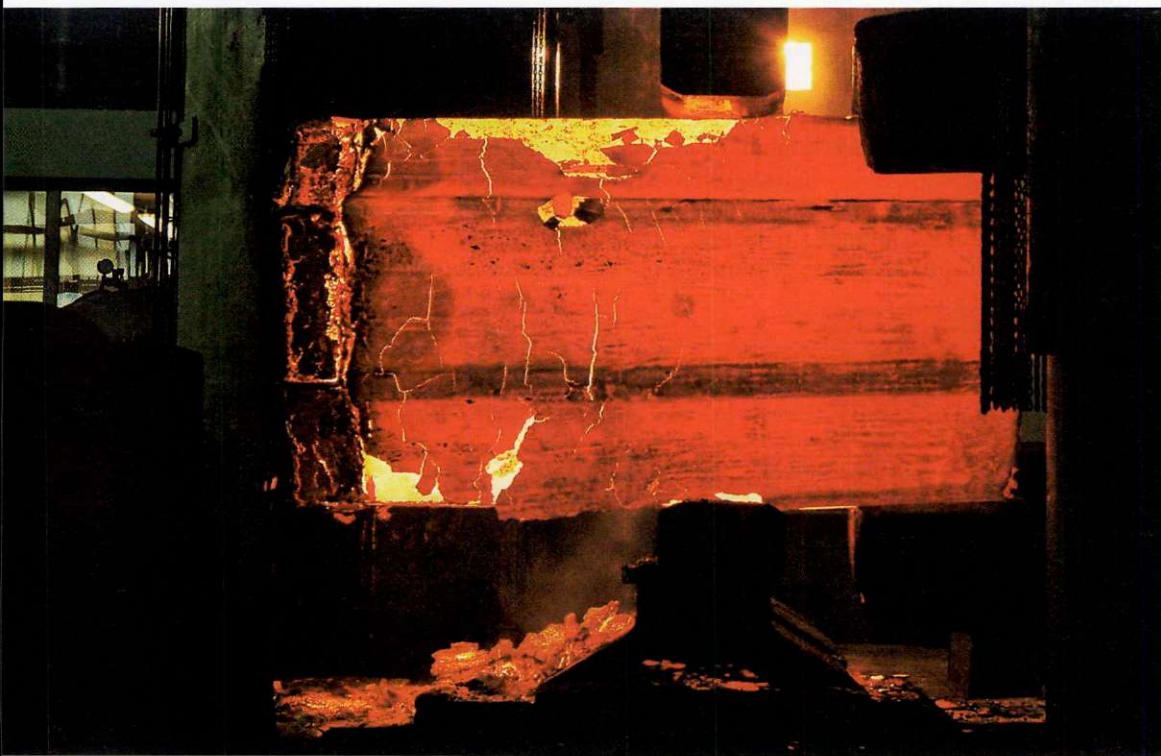
in zaposlenih. Še vedno pa menimo, da je problem TDR rešljiv, in to na več načinov. Ena izmed mogočih in najhitrejših rešitev je vračilo posojila, ki ga je lastnik najel pri družbi TDR,« so zapisali. To pomeni, da si je kupec W & P Profil - Solarvalue Holding, d. o. o., za nakup podjetja sposodil denar kar v družbi, ki jo je kupil. Če bi denar vrnil, bi bile številne težave ruskega podjetja rešene.

**Kupčeve namere** Z nakupom delnic TDR je kupec prevzel tudi obveznosti, kot so dolgoročna ohranitev proizvodnih zmogljivosti, modernizacija proizvodnje, razširitev proizvodnega programa in ohranitev delovnih mest. HSE je bil kot skrbnik pogodbe o prodaji in nakupu delnic TDR dolžan le spremljati izvajanje obveznosti, ki jih je s prodajno pogodbo prevzel kupec, pa tudi doseganje v pogodbi zapisanih ciljev. Odgovornost

je torej izključno na poslovodstvu oziroma lastniku TDR, ki je HSE kot poroštvo, da bo izvajal svoje obveznosti, izročil bančne garancije. Po pogodbi jih je HSE dolžan vrniti, šele ko bo kupec izvedel posamezne investicije in za to predložil ustrezna dokazila. Do danes se to ni zgodilo, direktor TDR Alojz Cajnko pa teževe pred javnostjo in zaposlenimi neupravičeno prelagja na nekdanjega lastnika HSE. Da Cajnko svojemu delu očitno ni kos, dokazujejo tudi slabi rezultati poslovanja v preteklem letu.

**Zanimivo** Vračilo bančnih garancij, kakor zdaj pričakuje kupec in lastnik ruske tovarne, bi pomenilo sprostitev denarnih depozitov pri bankah, danih v zavarovanje bančnih garancij. Tako sproščena sredstva naj bi kupec namenil za zagon proizvodnje. Vendar bi se z vračilom bančnih garancij kvaliteta zavarovanja bistveno poslabšala in tudi možnost unovčitve pogodbenih kazni bi bila vprašljiva.

**Realnejši načrti** Na podlagi dosegljive dokumentacije strokovnjaki ocenjujejo, da zdajšnji postopek prisilne poravnave ne zagotavlja realnih osnov za njeno uspešno izvedbo. V HSE verjetnost poslovne in finančne sanacije družbe vidijo v novem postopku prisilne poravnave s predložitvijo realnejših osnov, ki bi zagotavljale dolgoročno delovanje TDR. V HSE to možnost podpirajo, vendar za to potrebujejo soglasje ustanovitelja in nadzornega sveta HSE. Ob izpolnitvi navedenih pogojev in ob realnih možnostih za izglasovanje prisilne poravnave bi bil HSE pripravljen odobriti TDR nujno potrebna likvidna sredstva v postopku prisilne poravnave za financiranje uspešnega zagona proizvodnje, izplačila plač in nabavo potrebnega materiala. **D**







# Iztisnili male delničarje

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

**Ivan Zidar, dolgoletni direktor in skoraj stoo odstotni lastnik družbe SCT, znan iz akcije »čista lopata«, želi za drobiž iz lastništva iztisniti male delničarje. Zadevo rešuje sodišče, mali delničarji so skeptični.**

**T**ako imenovana iztisnitev malih delničarjev v družbah, ki jih običajno prevzemajo menedžerji sami (v zadnjem času prek osebnih gospodarskih družb) ali skupina z njimi povezanih oseb, je v zadnjem času postala nekakšna slovenska stalnica. Iztisnitev pomeni, da manjšemu delu delničarjev, ki svojih delnic pred tem niso želeli prodati prevzemnikom družbe, na koncu ponudijo minimalne zneske, imenovane tudi denarna odpravnina, sami pa postanejo 100-odstotni lastniki. Po opravljenem delu običajno prevzeto družbo spremenijo v zaprt tip gospodarske družbe, delnice pa že prej umaknejo s trga vrednostnih papirjev.

**Zidarjev SCT** Takih primerov je precej, eden najodmevnejših pa je

primer družbe SCT, ki jo vodi Ivan Zidar, in s SCT povezana družba Delfi. Postopki o tem, koliko je vredna delnica za male delničarje, potekajo celo na sodišču. V tem primeru se je kot primerno izkazalo Vseslovensko združenje malih delničarjev (v nadaljevanju VZMD), katerega ustanovitev je po besedah ustanoviteljev gnala želja po učinkovitem zavarovanju pravic in premoženja malih delničarjev, zlasti ker so v delniških družbah večinski delničarji pogosto sprejemali odločitve na škodo malih delničarjev. Ne glede na to, da so bili nekateri skeptični do tega združenja (tudi mali delničarji ga niso jemali kot verodostojnega), se je izkazalo, da posamezniki v njem pozorno spremljajo prevzemne aktivnosti ter se po potrebi v posamezne prevzeme

in iztisnitve – na strani malih delničarjev – tudi dejavno vključujejo. V uvodoma omenjenem primeru so se tako že konec avgusta 2007 udeležili skupščine SCT, d. d., zaradi nekaterih sprejetih sklepov pa sta nato predstavnik Sekcije SCT in Delfi pri VZMD mag. Aleksander Kucler in predsednik VZMD mag. Kristjan Verbič napovedala izpodbojno tožbo in zahtevo za sodni preizkus primernosti denarne odpravnine ter jo nato tudi vložila. Oddelek za gospodarsko sodstvo pri Okrožnem sodišču v Ljubljani je razpisal prvi narok, sklepe pa nato objavil v Uradnem listu RS. V javni objavi smo med drugim lahko prebrali obvestilo sodišča vsem na skupščini dne 31. 8. 2007 »izključenim manjšinskim delničarjem družbe SCT, d. d., da lahko v roku

enega meseca od objave tega obvestila vložijo svoje predloge za preizkus višine primernosti odpravnine, ki jo je ponudil glavni delničar SCT, to je družba Delfi, upravljanje naložb, d. d., Ljubljana, Vošnjakova 8/a. Po poteku navedenega roka skladno s 607. členom Zakona o gospodarskih družbah predlogov ni več dopustno vložiti«. Na podlagi tega obvestila so se v VZMD odločili, da male delničarje znova povabijo, da se pridružijo prizadevanjem za sodno določitev in pridobitev primerne denarne odpravnine oziroma dodatne odškodnine v primeru zunajsodne poravnave. Ker so pri tem stroški postopkov in odvetnika pogosto, posebej za posameznika z manjšim številom delnic, lahko nesorazmerno visoki in neopravičljivi, so v združenju ▶



Najprej je nastala družba Delfi, d. d.



Sodišče mora odločati hitro, sicer bodo stroški enormni.

► vsem malim delničarjem ponudili možnost prizadevnega zastopanja na najvišji strokovni ravni v okviru VZMD, pri čemer združenje nosi vse stroške postopkov, priprav, strokovnjakov, zastopnikov idr. To velja tudi v primeru, če jim na sodišču ne uspe z zahtevami in postopki. Če pa bodo uspešni, predlagajo, da bo združenje upravičeno do povrnitve stroškov in nagrade v skupni višini 15 odstotkov (plus davek na dodano vrednost) od povišane denarne odpravnine ali dodatne odškodnine (če bi bilo hipotetično dosojenih ali v pogajanjih doseženih dodatnih 10 evrov na delnico družbe SCT z oznako SCTG, dobi VZMD skupaj s pooblaščenim odvetnikom, pogajalci, cenilci in morebitnimi drugimi potrebnimi izvedenci 1,80 evra na delnico skupaj z davkom, nekdanji delničar pa bi prejel dodatnih 8,20 evra neto na delnico). Ponudba je torej poštena. Združenje je tako malim delničarjem priložilo tudi pogodbo o sodelovanju in pooblastilo za zastopanje s pozivom, naj le-ti oba dokumenta dopolnijo, če je treba, in ju v priloženi predplačni kuverti čim prej (najpozneje do 2. maja) vrnejo na navedeni naslov.

**Izkoriščanje** Primer je zanimiv tudi s širšega vidika, saj je SCT malim delničarjem, teh je 563, ponudil resnično drobiž v primerjavi z vrednostno premoženja in prihodki družbe, pa tudi zato, ker jasno kaže, kako drago in dolgotrajno je iskanje pravice na sodiščih v Sloveniji, vedno pa so na boljšem tisti, ki izkoriščajo stisko (ali dobroto) drugih. V tem primeru seveda Zidarjev SCT in družba Delfi izkoriščata male delničarje.

**Potek dogodkov** Lastniki družbe SCT so na skupščini 31. avgusta lani, na kateri je bilo navzočega 92,77 odstotka kapitala, sprejeli vse predlagane sklepe upravnega odbora družbe. Skupščina je odločila, da bilančni dobiček v višini 8,93 milijona evrov ostane nerazporejen, potrdila pa je tudi predlog večinskega lastnika družbe Delfi, da se vse delnice preostalih delničarjev SCT prenesejo na glavnega delničarja, in sicer za odpravnino v višini 26,74 evra za delnico. Omenjeno ceno za odpravnino naj bi ovrednotili pooblaščenec ocenjevalci vrednosti podjetij, njeno primerenost pa je potrdil tudi revizor, ki ga je imenovalo sodišče v nepravdnem postopku. Skupščina je pooblastila poslovodstvo glavnega delničarja, družbe Delfi, da na podlagi vpisa sklepa o prenosu delnic na glavne-

ga delničarja v register pri Centralni klirinško depotni družbi poda nalog in sklene pogodbo za prenos preostalih delnic družbe SCT na račun glavnega delničarja. Na skupščini so nato lastniki 0,07 odstotka kapitala (predstavniki združenja) napovedali izpodbojno tožbo na sklep o razporeditvi bilančnega dobička, lastniki 0,05 odstotka kapitala na sklep o prenosu delnic izdajatelja SCT na glavnega delničarja, družbo Delfi, lastniki 0,06 odstotka kapitala pa so napovedali preverbo primernosti odpravnine.

**Pot na sodišče** Marca letos je nato na Okrožnem sodišču v Ljubljani potekala glavna obravnava, kjer je pet malih delničarjev SCT vložilo predlog za sodni preizkus denarne odpravnine ob iztisnitvi malih delničarjev SCT, v kateri je bila

družba vrednotena na 12,14 milijona evrov. Mali delničarji, ki so jih iztisnili, želijo dokazati, da je njihova odpravnina na delnico vredna 880 evrov in ne 26,74 evra, kolikor je družba določila na podlagi revizijskega poročila, ki ga je naročila in plačala sama. Po besedah predsednika VZMD Kristjana Verbiča se je na obravnavi jasno pokazalo, da gre za neobstoječo prakso v našem sistemu. »V tem primeru smo prvič prišli do obravnave, ki pa je pokazala, da gre za iskanje rešitev, kako bi glede na obstoječo zakonodajo sploh peljali postopke, in za kup procesnih težav, ki odpirajo nešteto možnosti,« je dejal Verbič. Na obravnavi je eden od treh odvetnikov, ki zastopajo male delničarje, vztrajal, da se za preizkus postavljene denarne odpravnine postavi poravnalni odbor. Predlog

Mali delničarji, ki so jih iztisnili na skupščini SCT 31. avgusta lani, želijo dokazati, da je njihova odpravnina na delnico vredna 880 evrov in ne 26,74 evra, kolikor je družba določila na podlagi revizijskega poročila.



Kristijan Verbič, predsednik združenja



je podprl tudi pooblaščenec nasprotne stranke, družbe Delfi, ki je 100-odstotna lastnica SCT. Sodišče je nato v osmih dneh v uradnem listu objavilo obvestilo o vložitvi predloga za sodni preizkus menjalnega razmerja, delničarji SCT pa imajo zdaj mesec dni časa, da vložijo svoje predloge.

Sedež združenja, ki se bojuje za pravice malih delničarjev



Dobička od tovrstnih del so deležni le redki.

**Sodnik pričakuje zaplete** Do postopka prek poravnalnega odbora, ki ga imenuje ministrstvo za finance, bo prišlo prvič. Kot je opozoril sodnik, v postopku pričakuje zaplete, stroški pa se zaradi zahteve po cenniti SCT po vseh konsolidiranih bilancah po grobih ocenah lahko povzpnejo na 100.000 evrov. Sodišče v postopku ne bo sodelovalo, saj bo poravnanli odbor moral sam postaviti sistem dela in izbrati revizorja oziroma cenilca. Druga možnost bi bila, da bi sodnik na podlagi ponudb izbral revizorja, ki bi opravil revizijo bilanc SCT za preteklo, na primer petletno obdobje in pri tem upošteval pripombe malih delničarjev. Nato bi se opravila revizija konsolidiranih bilanc SCT, da bi prišli do cennite družbe. Ker se niso odločili za drugo možnost (očitno zaradi nasprotovanja družbe SCT), bo moral postopek cennite organizirati poravnanli odbor, ki bo pripravil izvedensko mnenje. Verbič je ob tem potožil, da se mali delničarji oziroma v združenju bojijo proceduralnih zapletov, »popolnoma neznanega ozemlja« in vprašanj, ki se porajajo tudi najbolj poučenim pravnim strokovnjakom. V primeru SCT je po njegovih besedah več kot očitno, da je bila tako nizka cennitev smešna, na težave pa so naleteli že pri samem pristopu do teh postopkov.

**Delfi in Glotis** Družba Delfi je v 60-odstotni lasti družbe Glotis, ta pa je v lasti menedžerjev. Po pisanju Financ ima Glotis po zadnjih lastniških spremembah že 79 odstotkov glasovalnih pra-

vic v Delfiju. Eden od odvetnikov malih delničarjev je tako izrazil bojazen, da po dolgotrajnih postopkih lahko Delfija ne bo več, in to pospremil z besedami: »Pravdamo se za slamo.«

**Namen zavlačevanja** Na poziv VZMD vsem 563 iztisnjenim malim delničarjem so se odzvali tudi v družbi Delfi. Seveda so prepričani, da bodo z vsemi malimi delničarji ravnali enako in v skladu z odločitvijo sodišča, pri tem pa ne vidijo nobenih težav. Predsednik uprave Delfi Aleksander Meze je tako v odzivu na sporočilo združenja poudaril, da so bili vsi pravni postopki izključitve brez izjeme izvedeni skladno z veljavno zakonodajo. »Razumljivo je, da mali delničarji na podlagi subjektivnih ocen vrednosti delnic SCT želijo doseči višjo denarno odpravnino od tiste, ki jo je ponudil glavni delničar, družba Delfi, in potrdila skupščina SCT ter da so se odločili uporabiti pravna sredstva,« je komentiral Meze. Zato naj bi po njegovem mnenju tudi Delfi zahteval, da primernost denarne odpravnine oceni poravnanli odbor izvedencev, in sicer da bi »prenehale špekulacije o postopku določanja denarne odpravnine in bi se o njej izjasnili strokovnjaki«. Sodišče je temu predlogu kot tudi enakemu predlogu malih delničarjev ugodilo. Meze pravi, da bo s tem zagotovljena objektivna in poštena ocena o postopku izključitve manjšinskih delničarjev, ki naj bi bil izveden »absolutno transparentno, v skladu z zakonom in standardi vrednotenja podjetij«. Meze je izpostavil, da

## Dobro je vedeti

Podjetje Delfi, d. d., je nastalo kot družba pooblaščenka, kamor so delničarji podjetja SCT leta 2003 prenesli svoje delnice. Delfi je bil leta 2005 dokapitaliziran. Večino dokapitalizacije je izvedlo podjetje Glotis, ki ga sestavljajo menedžerji podjetja SCT. Danes ima Glotis večino v podjetju Delfi, d. d., Delfi pa naj bi bil 31. 8. 2007 postal 100-odstotni lastnik družbe SCT. V Financah je bil 8. 7. 2007 objavljen pogovor s predsednikom uprave SCT, v katerem je bilo omenjeno, da se Glotis pripravlja na prevzem celotnega Delfija. Vse poteka prek borze hiše, ki ta čas za delnico Delfija ponuja približno 25 evrov. Iz tega se vidi, da je celoten Delfi in s tem SCT vreden manj kot 7 milijonov evrov, kar pa je najmanj smešno, če vemo:

- da je podjetje SCT samo v letu 2005 v novo opremo vložilo več kot 10 milijonov evrov;
- da je 7 milijonov evrov samo 10-dnevni promet podjetja SCT v letu 2006;
- da je bilo manjše, konkurenčno podjetje Primorje lansko leto prevzeto za več kot 30 milijonov evrov.

Delnica Delfija je dejansko vredna precej več. To v nadaljevanju lahko podkrepimo z izračunom, ki izhaja iz bilančnih podatkov za leto 2006 in iz primerjav podobnih podjetij v svetu.

Letni promet podjetja SCT (v evrih):	274.756.026
Dobiček SCT (v evrih):	8.934.147
Kapital SCT (v evrih):	32.014.505
Število delnic podjetja SCT:	452.175
Število delnic podjetja Delfi:	262.540

Delnico Delfija lahko vrednotimo na različne načine, omenjeni so samo najočitnejši:

- če se med delničarje Delfija razdeli dobiček SCT iz leta 2006, pripada vsaki delnici Delfija 34,03 evra;
- če se med delničarje Delfija razdeli kapital SCT, pripada vsaki delnici Delfija 121,94 evra, kar so Finance v članku 31. 7. 2007 posredno potrdile kot pošteno ceno.
- Svetovalno podjetje AT Kearney pa ocenjuje, da je poštena vrednost gradbenega podjetja, ki prinaša dobiček, enaka letnemu prometu podjetja. To bi pomenilo, da je delnica Delfija po takšnem ocenjevanju vredna 1.046 evrov, kar bi bilo 41-krat več od cene, ki jo ponuja borzna hiša oz. njeni naročniki.

**Opomba:** Iz pisma mag. Aleksandra Kuclerja, malega delničarja podjetja Delfi, d. d., malim delničarjem.

bodo spoštovali določilo zakona o gospodarskih družbah, da so do potencialno višje denarne odpravnine, če bi na podlagi izvedenskega mnenja poravnalnega odbora izvedencev tako odločilo sodišče, upravičeni vsi manjšinski delničarji SCT, katerih delnice so bile skladno s sklepom skupščine prenesene na glavnega delničarja, in sicer ne glede na to, ali so oz. bodo vložili predlog za preizkus denarne odpravnine pred pristojnim sodiščem, in to ne samo tisti, ki so se odzvali pozivu sodišča in predlog vložili ali za zastopanje pooblastili VZMD, pravijo v Delfiju.

**Za konec** Poznavalci razmer pa seveda menijo drugače: ne samo da iztisnitvena cena ni bila poštena, v Delfiju želijo narediti tudi visoke stroške malim delničarjem oziroma združenju v upanju, da jih ti ne bodo zmogli poravnati, hkrati pa tudi zavleči sodni postopek tako, da bodo medtem lahko vse delnice Delfija tako ali drugače postale last Glotija in se bodo uresničile besede enega od odvetnikov malih delničarjev. Naj jih ponovimo: »Pravdamo se za prazno slamo.« Zdaj je na potezi izvršna oblast, da prepreči tovrstne manipulacije. **D**



# Kmetijstvo – posel prihodnosti?

Maruša Mihelčič, foto arhiv Demokracije

**Državni zbor je pred tednom dni obravnaval nov zakon o kmetijstvu, ki ga je vlada sprejela že februarja. Pristojni želijo z njim izboljšati razmere v slovenskem kmetijstvu in slediti zahtevam, ki jih narekuje sodobna konkurenca.**

Razmere na področju kmetijstva so čedalje slabše tudi v svetovnem merilu. Tako vladne kot nevladne mednarodne organizacije opozarjajo na pomanjkanje osnovnih življenjskih dobrin, kot so riž, soja in pšenica, kar je povzročilo enormen dvig cen omenjenih pridelkov. Opuščanje kmetovanja je bil zadnja leta v Sloveniji trend številka ena. Vendar glede na nastale razmere in nič kaj obetavne napovedi za prihodnost lahko pričakujemo, da se bo čez nekaj let veliko ljudi spet vrnilo h kmetijski dejavnosti. Vlada z novim zakonom uvaja številne novosti in izboljšave, ki bodo vplivale na dolgoročno načrtovanje živilstva in kmetijstva, pripomogle k učinkovitejšemu izvajanju

ukrepov kmetijske politike in sledile novim trendom.

**Potrebe po spremembah** Kot so nam dejali na pristojnem ministrstvu, se je pojavila potreba po ustrežnejši zakonski ureditvi določenih vsebin, kot so definicije pojmov, postopki pri izvajanju posameznih ukrepov, ureditev evidenc ter definiranje pravnih podlag za izvajanje prometa s kmetijskimi proizvodi in živili. Zaradi vsega tega so na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pripravili dopolnitev zakona o kmetijstvu, ki je bil sprejet leta 2000 in je bil sistemska podlaga za postopno uveljavljanje skupne kmetijske politike Evropske unije že v predpristopnem obdobju. Slovenija je z vstopom v Evropsko skupnost

in s prevzemom določil skupne kmetijske politike ohranila le manjši del pristojnosti za vodenje kmetijske politike, nekateri ukrepi pa so takrat celo nehali veljati.

**Primernejša določila** Z zakonom bodo določeni cilji in ukrepi kmetijske politike: varnost živil rastlinskega izvora v primarni proizvodnji, kakovost živil v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije, varovanje interesov potrošnika, primerno označevanje kmetijskih pridelkov, promet s kmetijskimi pridelki oziroma živili, načrtovanje razvoja kmetijstva in podeželja, ohranjanje biotske raznovrstnosti v kmetijstvu, možnosti dopolnilne dejavnosti na kmetiji, učinkovitejše informiranje na področju opravljanja kmetijskih opravil, javnih služb,

zbirk podatkov, možnost izobraževanja, raziskovalnega dela in razvojno-strokovnih nalog ter primeren inšpekcijski nadzor. Podrobneje se določa definicija kmetije. Kmetija je po novem oblika kmetijskega gospodarstva, na katerem se eno ali več gospodinjstev ukvarja s kmetijsko dejavnostjo. Člani kmetije so samo fizične osebe in so hkrati člani gospodinjstva. Na vsaki kmetiji morajo določiti njenega nosilca, ki na ta način postane upravičenec za uveljavljanje ukrepov kmetijske politike. Na novo se ureja tudi vprašanje mojstrskih kmetij, pravice do kmetovanja, uvaja pa se tudi javna služba za vzdrževanje melioracijskih sistemov.

**Hitrejši postopki** Ena pomembnejših novosti je zagotovo

pospešitev upravnih postopkov, ki se izvajajo na Agenciji Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. Na omenjeni agenciji smo zaprosili za komentar novega zakona, vendar so nam odgovorili, da agencija le izvaja ukrepe kmetijske politike, ni pa pristojna za kreiranje politike na tem področju niti za komentarje pravnih podlag oziroma zakonov. Napisali so še, da je njihov organ v sestavi ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano s popolnoma izvajalsko funkcijo, saj izvajajo preko 100 nacionalnih in evropskih ukrepov kmetijske politike, preverjajo administrativno in vsebinsko ustreznost prispelih vlog in zahtevkov ter skrbijo za pravočasno izplačevanje odobrenih sredstev končnim prejemnikom. Očitno pa bodo morali z novim zakonom vse te kontrole skrajšati in pospešiti.

**Načeloma se strinjajo** V Sindikatu kmetov Slovenije se z novim zakonom o kmetijstvu načeloma strinjajo, vendar so že podali nekatere pripombe in predloge sprememb, predvsem v zvezi z upravnim postopkom. Kot nam je dejal Jernej Redek, v sindikatu pozdravljajo sistem mojstrskih kmetij, ki bi dal dijakom in študentom možnost, da prakso opravljajo na njih, kar bi bilo pozitivno tako za šolski

sistem kot za kmete, ki bi uvedli mojstrske kmetije. Vendar v sindikatu menijo, da bi bilo kmetu na ta račun treba ponuditi nekatere ugodnosti, kot so pomoč pri investicijah, davčna olajšava in financiranje prakse. Zadovoljni so tudi z zakonsko urejeno pravico do kmetovanja, ki bo omogočala neovirano kmetovanje. V praksi bo to pomenilo, da sosedje ne bodo imeli nobene pravne podlage za pritoževanje nad kmetijsko dejavnostjo. Sosed, ki bo oviral kmeta pri izvajanju kmetijske dejavnosti in ga neutemeljeno prijavljaj različnim inšpektoratom, bo kazensko ovaden. Redek je dejal, da so s slednjim zadovoljni, saj prav tovrstno nagajanje sosedov kmetom velikokrat povzroča sive lase.

**Stranke so za** Novi kmetijski zakon, s katerim želi vlada celovito urediti trajnostni razvoj slovenskega kmetijstva, je podprla tudi večina predstavnikov poslanskih skupin. Marjetka Uhan iz Nove Slovenije je na seji dejala, da je prejšnja zakonodaja kmetijstvo omejevala in ne pospeševala. V tem smislu je nova zakonodaja bistveno drugačna, zato v Novi Sloveniji ne vidijo razloga, da zakona ne bi podprli. Strinjajo se predvsem z določbami, ki neposredno prodajo na področju sanitarnih, tehničnih in drugih pogojev ločujejo od predelovalne industrije. Tudi v DeSUS so napovedali, da bodo zakon podprli, ker predvideva številne pozitivne trende, ki bodo vplivali na razvoj kmetijstva. V omenjeni poslanski skupini so zadovoljni z novo opredelitvijo kmetije in kmetijskega gospodarstva, pozitivno ocenjujejo tudi nadgradnjo predpisov za nadzor kakovosti kmetijskih živil in proizvodov. Tudi v Slovenski ljudski stranki so mnenja podobna. Trdijo, da zakon omogoča učinkovitejše izvajanje ukrepov kmetijske politike ter prilagajanje zahtevam konkurence. Da zakon povzema vse, kar je dobrega v zakonu iz leta 2000, je v predstavitvi stališč dejal predstavnik SDS Franc Sušnik. Nekatera področja so dopolnjena z novimi rešitvami, a hkrati zakon ni bil deležen večjih vsebinskih



Na kmetijskem ministrstvu so dopolnili kmetijski zakon iz leta 2000.



V sindikatu kmetov so predlagali nekaj sprememb zakona.

dopolnil s strani opozicije, kar je neposreden dokaz, da gre za zelo dober predlog. Največja opzijska stranka SD je imela nekaj pripomb predvsem glede določitve ukrepov, kako doseči stabilno pridelavo kakovostne hrane, kako pridelati čim cenejšo in varno hrano ter kako zagotoviti prehransko varnost in čim večjo stopnjo samopreskrbe v Sloveniji. V nasprotju s SD pa je Liberalna demokracija napovedala aktivno sodelovanje pri sprejemanju novega zakona. Potrdili so, da sprejetju zakonodaje ne bodo nasprotovali. Boštjan Zagorac iz poslanske skupine Lipa pa je na seji poudaril, da bi morala vlada kmetom povedati, kakšna je njihova prihodnost.

**Pridelki vse dražji** Seveda vlada nima vedeževalskih sposobnosti,

je pa po mnenju mnogih pripravila dovolj učinkovit zakon, ki bo kmetovalcem pomagal preživeti in se prilagoditi sodobnim trendom kmetijstva, ki se usmerjajo na intenzivno obdelavo kmetijskih zemljišč. Po podatkih ministrstva je bil obseg kmetijske proizvodnje v preteklem letu večji kot v letu prej, povečala pa se je tako rastlinska kot živinorejska proizvodnja. S pridelkom so bili v letu 2007 zadovoljni tudi sadjarji. Trend padanja cen kmetijskih proizvodov se je v prejšnjem letu obrnil navzgor. Cene kmetijskih proizvodov so realno zrasle za 4,4 odstotka, in to na račun bistveno višjih cen rastlinskih pridelkov. Najbolj so zrasle cene hmelja, za več kot 117 odstotkov, in cene žita, za 55 odstotkov, kar je skladno z razmerami na svetovnem trgu. **D**



Pšenica je dražja za kar 55 odstotkov.

# Bliže Evro-sredozemski univerzi

Petra Janša, foto: arhiv Demokracije

**Med 11. in 12. aprilom letos je Center EMUNI organiziral srečanje s predsedniki univerzitetnih mrež tako iz evropskih kakor tudi arabskih držav. V okviru srečanja so podpisali ustanovno listino mednarodne Evro-sredozemske univerze.**



*V orientalski vili na Rafatu bo po obnovi svoje prostore imel Center EMUNI.*

Sestanka, ki je potekal na sedežu Univerze v Novi Gorici, so se poleg predstavnikov univerzitetnih mrež in Centra EMUNI udeležili tudi predstavniki slovenske vlade Dušan Lesjak in Darinka Vrečko z ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Andrej Rahten iz kabineta predsednika vlade ter Veronika Stabej z ministrstva za zunanje zadeve.

Direktorica Centra EMUNI dr. Nada Trunk Širca, ki je bila hkrati moderatorka sestanka, je navzočim predstavila aktivnosti, ki se in se še bodo izvajale v letu 2008/09. To so med drugim tiskovne konference, okrogle mize, izdajanje mednarodne revije, poletna šola

in izvedba podiplomskih študijskih programov, ki so že akreditirani na partnerskih institucijah. Z aktivnostmi želi Center EMUNI pomembno pomagati k ustanavljanju mednarodne Evro-sredozemske univerze, ki je poleg gradnje medsebojne mreže razumevanja med državami evro-sredozemskega prostora ter sodelovanja s partnerskimi visokošolskimi in raziskovalnimi institucijami eno od poslanstev in nalog centra, ki ga je Republika Slovenija ustanovila kot javni zavod oktobra lanskega leta.

## **Evro-sredozemsko partnerstvo**

Evropska unija, v katero je leta 2004 kot formalnopravna članica

vstopila tudi Slovenija, je zavezana k ciljem barcelonskega procesa (november 1995), katerega namen je povezovanje evro-sredozemskega prostora v miru, stabilnosti in blaginji kakor tudi zagotavljanje boljšega znanja in promocije medsebojnega razumevanja. Za vzpostavljanje dialoga med kulturami in civilizacijami je bila leta 2003 v Nepal ustanovljena Fundacija Anne Lindh (ALF) s sedežem v Egiptu. Slovenija ima kot sredozemska država velik interes za nadaljnjo krepitev in poglobitev barcelonskega procesa, zato podpira cilje in smernice partnerstva ter se zavzema za zблиževanje različnih civilizacij in kultur. V tem okviru sodeluje s Fundacijo Anne Lindh in je prevzela aktivno vlogo pri ustanavljanju Evro-sredozemske univerze. Mednarodna univerza bo temeljila na mobilnosti znanja in delovala kot dejavnik sodelovanja družbe, kot kraj srečevanja pa bo pripomogla k povezovanju evro-sredozemskega visokošolskega ter raziskovalnega prostora. Ideja o povezovanju visokošolskih in raziskovalnih institucij v evro-sredozemskem prostoru, ki je vodila tudi do pobude o ustanovitvi mednarodne Evro-sredozemske univerze, je postopoma pridobivala pomembno akademsko in politično podporo: januarja 2005 je bila sprejeta katanska deklaracija, marca 2005 je v Kairu zasedala Evro-sredozemska parlamentarna skupščina, junija istega leta je bila sprejeta še tarragonska deklaracija, marca 2006 je spet zasedala Evro-sredozemska parlamentarna skupščina, tokrat v Tunisu, aleksandrijska in kairska deklaracija sta bili sprejeti junija 2007, novembra 2007 pa je potekala konferenca v Lizboni. Slovenija je oktobra 2007 ustanovila Center EMUNI.

Na zadnjem plenarnem zasedanju Evro-sredozemske parlamen-



*Dr. Nada Trunk Širca*

tarne skupščine, ki je med 26. in 28. marcem 2008 potekalo v Atenah, pa je bila v sklepni izjavi zasedanja Slovenija izrecno omenjena in pohvaljena za svoja prizadevanja pri ustanavljanju Evro-sredozemske univerze. Člana delegacije DZ sta bila njen vodja Marko Pavliha in Aurelio Juri, ki sta med drugim dejala, da gre za resnično mednarodni projekt, ki vključuje študente iz vseh držav na evro-sredozemskem območju. Omenila sta tudi zamisli o ustanovitvi podružnic univerze v državah Severne Afrike in Bližnjega vzhoda, med drugim naj bi jo v prihodnosti ustanovili tudi v vzhodnem arabskem delu Jeruzalema.

**Medkulturno leto 2008** Leto 2008 je leto medkulturnega dialoga in hkrati leto evro-sredozemskega dialoga med kulturami. K razumevanju med kulturami in ljudmi lahko pomembno pripomore prav mednarodna univerza. Krepila bo sodelovanje in gradila na premagovanju ekonomskih, socialnih, kulturnih in političnih ovir znotraj evro-sredozemskega partnerstva. Odgovorni se zavedajo, da je kulturna različnost evro-sredozemskega prostora hkrati

njena edinstvena prednost in pri-  
ložnost. Prihodnja Evro-sredo-  
zemska univerza ali EMUNI naj bi  
delovala povezovalno med vsemi  
univerzami v evro-sredozemskem  
prostoru, razvijala in izvajala naj  
bi predvsem skupne podiplomske  
študijske programe, bila bi inter-  
disciplinarna in osredinjena na  
sredozemsko problematiko. Letos,  
ko Slovenija v prvi polovici leta  
predseduje Svetu Evropske unije,  
Center EMUNI 9. junija načrtuje  
podpis ustanovitvene listine Evro-  
sredozemske univerze s sedežem  
v Portorožu, kjer bo opredeljena  
organiziranost univerze, t.j. organi  
upravljanja in mednarodni senat,  
načini delovanja, ki bodo spošto-  
vali uveljavljene akademske stan-  
darde, opredeljen pa bo tudi način  
financiranja. To bodo zagotovile  
zainteresirane države in univerze,  
mednarodni projekti in programi,  
vključno s programi EU. Ob pod-  
pisu listine bo potekal tudi pogo-  
vor rektorjev evro-sredozemskega  
prostora na temo medkulturnega  
dialoga in visokega šolstva, na-  
slednji dan pa bo organiziran  
evro-sredozemski seminar na  
temo prihodnje evropske pomor-  
ske politike. Organizirana je tudi  
evro-sredozemska poletna šola in  
mednarodna konferenca na temo  
medkulturnega dialoga in mene-  
džmenta, ki bo novembra letos po-  
tekala v Barceloni, EMUNI pa bo  
soorganizator. V akademskem letu  
2008/2009 naj bi organizirali še  
izvedbo nekaterih študijskih pro-  
gramov, akreditiranih s strani par-  
tnerskih visokošolskih institucij.

### Orientalna »vila« na Rafutu

Sramotnega propadanja enega  
najlepših objektov v okolici Nove

Gorice, neorientalske vile zname-  
nitega goriškega arhitekta Antona  
Laščaka (Antonia Lasciaca) na  
Rafutu oziroma Pristavi, kot raje  
slišijo domačini, je konec, saj bo po  
obnovi prostore v vili poleg podi-  
plomske fakultete Univerze v Novi  
Gorici in upravljavca Znanstveno-  
raziskovalnega centra dobil tudi  
Univerzitetni center za evro-sre-  
dozemske študije EMUNI. In kar  
je za stavbarsko dediščino najpom-  
embnejše: vili bodo z obnovo  
vrnili podobo, kakršno je imela po  
načrtih arhitekta Antona Laščaka  
(1856–1946), ki je bil dvorni ar-  
hitekt egiptovskega kralja in eden  
najpomembnejših umetnikov neo-  
islamizma v arhitekturi. Ustvaril  
je vrsto razkošnih palač v Kairu  
in Aleksandriji, v Sloveniji pa park  
in vilo na Pristavi v Rožni dolini.  
Rodoslovna raziskava dokazuje,  
da gre za sina slovenskih staršev,  
poročenega s Slovenko. Strokovna  
literatura ga pozna kot italijanskega  
umetnika Antonia Lasciaca.  
Čeprav se je imel za furlanskega in  
italijanskega domoljuba, je govoril  
tudi slovensko. Za zasluge je od  
egiptovskega podkralja prejel ple-  
miški naziv beg, kar ustreza baro-  
nu. Njegovo izjemno arhitekturno  
dediščino raziskuje zgodovinar in  
novinar Tino Mamič.

Oto Luthar, direktor ZRC SAZU  
in dekan Fakultete za humani-  
stiko na novogoriški univerzi, je  
22. januarja letos ob simbolnem  
začetku obnove opozoril: »Zadnji  
lastnik vile (ministrstvo za zdravje)  
si je dovolil poseg, s katerim je vilo  
razvrstnil. Zaradi prostorskih  
potreb Zavoda za zdravstveno var-  
stvo, ki je deloval v vili, so slikoviti  
stavbi enostavno dodali prizidek –  
to arhitekturno škodo bomo sedaj



Arhitekt Anton Laščak

popravili! Vila bo spet takšna, kot  
jo je dal sezidati veliki, toda žal po-  
zabljeni arhitekt Laščak pred skoraj  
sto leti, leta 1909!« V osnovi gre  
za tip vile oz. gradiča, stopničasto  
razgibane arhitekture s stolpom, ki  
ga pogosto srečujemo v mestnem  
obrobju v prvih desetletjih 20. sto-  
letja. Orientalni arhitekturni plašč  
je tujek v goriškem prostoru, a  
predstavlja izjemnost. Neposredni  
prenos islamske ornamentike v lo-  
kalno arhitekturo je nastal kot po-  
sledica skrajnega načina razume-  
vanja secesijskega sloga. Vrednost  
te arhitekture izhaja iz prvotne za-  
snove parka, ki je bil zasajen v dru-

gi polovici 19. stoletja na površini 3  
hektarjev. Zaradi ugodnih talnih in  
podnebnih razmer se je tu razraslo  
več izjemno lepih eksotičnih raste-  
lin, kakršnih drugje po Sloveniji  
ne najdemo. Tako so med njimi iz-  
redni primerki cipres, sekvoj, edin-  
stveni primerki kamelije, hrasta  
plutovca, kafrovca in drugi.

Ob obisku Goriške je visoko-  
šolska ministrica Mojca Kucler  
Dolinar dejala, da bo 2,08 milijona  
evrov vredni projekt, obnova vile  
in parka, predvidoma končan pri-  
hodnjo pomlad, tako da bi jeseni  
2009 v vili že zaživela izobraževal-  
na in raziskovalna dejavnost. **D**



Mednarodna univerza lahko pripomore k razumevanju med kulturami in ljudmi.

**ma.tisk**  
DRUŽBA ZA GRAFIČNE DEJAVNOSTI, TRGOVINO IN STORITVE

ma-tisk, d. o. o.

p.p. 313  
špelina ul. 2  
2102 maribor  
slovenija

telefon  
+386 (02) 330 16 30

fax  
+386 (02) 330 16 65

e-mail  
info@ma-tisk.si

web  
www.ma-tisk.si

# Obisk pri ameriških Slovencih

Lucija Horvat, foto: Phil Hrvatin, arhiv Demokracije

Delegacija komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu se je med 12. in 21. aprilom v ZDA srečala s predstavniki dveh največjih slovenskih organizacij: Kranjsko-slovenske katoliške jednote in Slovenske narodne podporne jednote.



Delegacija komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu v Narodnem domu (Cleveland news letter)

Delegacija, ki so jo sestavljali predsednik komisije Janez Kramberger in člani Miro Petek, Aleš Gulič, Drago Koren, Boštjan Zagorac, Suzana Martinez in Katja Jerman, se je srečala z nekaterimi podjetniki slovenskega rodu, politiki, kulturnimi delavci, predstavniki Cerkev in drugimi ameriški Slovenci. Slovenska vlada želi gojiti dobre prijateljske stike s Slovenci, ki so pognali nove korenine v deželah, kamor so se iz različnih razlogov izselili. Obisk je eno najboljših sredstev za ohranjanje takšnih stikov, zato je delegacija v nedeljo, prvi dan obiska v ZDA, odpotovala k Slovincem v Chicagu, kjer so si poleg najstarejšega in edinega slovenskega frančiškanskega samostana v ZDA ogledali

še Slovenski kulturni center v Leomontu. V Chicagu so se srečali s predstavnicami Slovenske ženske zveze Amerike (SWUA), med katerimi je bila tudi predsednica Bonnie Pohar Prokup. »Menim, da je vaše delovanje velikega pomena za prepoznavnost slovenskega naroda v svetu,« je dejal Janez Kramberger. Delegacija si je potem ogledala sedež zveze, njihov muzej in arhiv. »Slovenska ženska zveza je poživila svoja prizadevanja za ohranjanje in razumevanje slovenske kulture in dediščine,« je dejala predsednica Bonnie Pohar Prokup. Veliko Američanov slovenskega rodu je

namreč izgubilo stik z jezikom in kulturo dežele svojih staršev in starih staršev: »Samo malo znam slovensko in takšnih, kot sem jaz, je med nami veliko.« Delegacija iz Slovenije se je pogovarjala tudi z urednico Zarje, glasila Slovenske ženske zveze Amerike, Debbie Prokup, Jonita Ruth pa je delegacijo odpeljala na ogled cerkve sv.



Amerika je bila za mnoge slovenske izseljence »obljubljena dežela.«

Jožefa, ki so jo zgradili slovenski priseljenci. V njej enkrat na mesec poteka maša v slovenščini, pa tudi cerkveni zvonovi še vedno zvonijo na slovenski način.

**Chicago in Pittsburgh** V Chicagu je potekalo tudi srečanje s predstavniki najstarejše slovenske zavarovalniške organizacije v ZDA, Kranjsko-slovenske katoliške jednote (KSKJ). Iz Chicaga so poslanci odpotovali v Washington, kjer so si ogledali prenovljene prostore slovenskega veleposlaništva in se srečali s kongresnikom slovenskega rodu, demokratom Jamesom Oberstarjem iz Minnesote. V Washingtonu se je delegacija iz Slovenije srečala tudi z organizacijami, ki skrbijo za Američane po svetu: American Abroad, American Citizens Abroad in American Women's Club. Dan pozneje se je srečala s predsednikom Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ) Joeom Evanishem v Pittsburghu in si ogledala prostore te največje slovensko-ameriške zavarovalniške organizacije, v Enon Valleyju pa še najmanjšo ameriško samostojno občino, kjer ima SNPJ svoje letovišče in muzej.

## Cleveland – slovensko središče

Zvone Žigon, slovenski generalni konzul v Clevelandu, je delegacijo pospremil v Cleveland, kjer so obiskali Državno univerzo Clevelanda in se seznanili z odpiranjem Centra za slovenske študije ter si ogledali Slovenski muzej in arhiv, ki naj bi ju odprli maja. Srečali so se z republikanskim senatorjem Georgeom Voinovichem iz Ohia, v mestni hiši jih je sprejel mestni svetnik slovenskega rodu Joe Cimperman, ki je zadnje čase bolj znan kot demokrat, ki je poskrbel za hitro slovo zveznega kongresnika Dennisa





Predsednik komisije Janez Kramberger

Kucinicha od brezupne predsedniške kampanje. Cimperman kandidira za Kucinichev sedež v zveznem kongresu. Delegacija se je srečala tudi z drugim mestnim svetnikom slovenskega rodu Mikeom Polenškom in z županom Clevelanda Frankom Jacksonom. Tako Polenšek kot Cimperman sta med pogovorom poudarila hvaležnost Sloveniji, da se je odločila ohraniti generalni konzulat v Clevelandu, ki ga vodi Zvone Žigon. Navsezadnje je imel prav ta konzulat ključno vlogo pri ustanovitvi Slovensko-ameriškega poslovnega združenja. Slovenska delegacija se je v Narodnem domu v Clevelandu srečala tudi s predstavniki slovenske skupnosti in si ogledala slovenski Muzej polke (Polka Hall of Fame).

**New York - Manhattan** Zadnji dan obiska pri Slovencih v ZDA si je delegacija komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu v New Yorku ogledala središče zbiranja newyorških Slovencev, cerkev sv. Cirila na Manhattnu. Srečali so se s frančiškanskim patrom Martinom Križologom, ki jim je predstavil delovanje cerkve, ki je tudi prostor za različne kulturne prireditve, v njej pa poteka tudi kulturna ura z različnimi predavanji. V cerkvi sv. Cirila je enkrat na mesec slovenska maša, h kateri se mnogi ameriški Slovenci pripeljejo tudi iz 200 do 300 kilometrov oddaljenih krajev. Predstavniki komisije so se kasneje v rezidenci generalne konzulke Alenke Suhadolnik na sprejemu srečali s predstavniki

ki newyorške Slovensko-ameriške poslovne skupnosti. Na srečanju je bil tudi slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel. Ker se je tiste dni v New Yorku mudil ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik, ki je podpisal sporazum o sodelovanju slovenske katoliške univerze v nastajanju z jezuitsko Univerzo Fordham in lazaristično Univerzo St. John's, se je delegacija srečala tudi z njim. Po vrnitvi v Slovenijo je pomožni škof Anton Jamnik dejal: »V Ameriki deluje veliko predavateljev slovenskega rodu, ki bi po ustanovitvi katoliške univerze v Sloveniji z njo lahko tudi sodelovali.« Obisk slovenske delegacije je pomožni škof Jamnik označil kot zelo pomembnega in spodbudnega za delo Slovencev, ki živijo zunaj meja Slovenije.

**Ohraniti vezi** Predsednik komisije DZ za Slovence v zamejstvu in po svetu Janez Kramberger je ob koncu obiska pri ameriških izseljencih in njihovih potomcih dejal, da se sodelovanje z njimi in matično domovino postavlja na drugačno raven, in zagotovil, da bo komisija poskušala pomagati po svojih močeh. Kramberger je pohvalil slovenske diplomatske predstavnike v ZDA in dejal, da dobro poznajo vprašanja in povsem neobremenjeno opravljajo svoje delo ter da vzdržujejo dobre odnose z ameriški Slovenci. Delegacija si je v ZDA ogledala tudi šole slovenskega jezika, ameriške Slovence pa je zanimalo, ali bodo razpisi urada za Slovence po svetu kdaj narejeni tudi v angleščini. Med ameriški Slovenci je čutiti, da so ponosni na vse, kar je Slovenija dosegla od osamosvojitve do predsedovanja EU. Pri nekaterih pa se še vedno čuti grenkoba zaradi pobojev po drugi svetovni vojni in razočaranje, ker Sloveniji še ni uspelo poskrbeti za vsa grobišča in kaznovati odgovornih. Srečanja z ameriški politiki in poslovneži slovenskega rodu je predsednik komisije Kramberger ocenil kot pozitivna, vendar bi morali stike z njimi bolj izkoristiti, saj lahko ti ljudje veliko storijo za boljše odnose med državama in prepoznavnost Slovenije v ZDA. **D**

## Tedenski utrip

**OBISKALA TRŽAŠKO PREFEKURO** Predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji Rudi Pavšič iz Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) in Drago Štoka iz Sveta slovenskih organizacij (SSO) sta prejšnji teden obiskala tržaško prefekturo, kjer sta se z namestnico vladnega komisarja v Furlaniji - Julijski krajini Giuliano Perrotto pogovarjala tudi o izvajanju zaščitnega zakona. Tržaška prefektura je nedavno v dogovoru z nekaterimi krajevnimi predstavništvimi državnih uprav odprla dvojezični urad, ki ga predvideva tudi zaščitni zakon. Podoben urad so odprli tudi na goriški prefekturi. Perrottova je na srečanju, ki se ga je udeležil še direktor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ) Andrej Šik, orisala vlogo in dejavnost urada. Dejala je, da urad deluje malo časa in da je v nekakšni »preizkusni« fazi. Želja prefekture pa je širitve njegove pristojnosti



Rudi Pavšič (SKGZ) in Drago Štoka (SSO)

na celotnem javnoupravnem področju. V tem smislu je izpostavila željo po tesnem sodelovanju s predstavniki slovenske manjšine. To pa se je izkazalo tudi s povabilom, naj predsednika krovnih organizacij uradno obiščeta dvojezični urad in se seznanita z njegovim delovanjem. Pavšič, Štoka in Šik so se zahvalili za konkretne korake, ki so jih deželne oblasti storile na poti izvajanja zaščitnih norm. Poudarili so potrebo po čim bolj zgoščenih informacijah o pristojnostih in delu urada predstavnikom slovenske narodnostne skupnosti. Krovni organizaciji sta se strinjali s stalnim koordiniranjem in medsebojnim informiranjem. Predlagali pa so tudi nekaj konkretnih pobud, od priložnostnih informativnih prospektov do poročanja zamejskih medijev o delovanju urada.

**PRIHOD POVOJNE EMIGRACIJE V ARGENTINO** Arhitekt Jure Vombergar je pripravil avdiovizualno predstavitev prihoda slovenske povojne emigracije v Argentino. Prav lanska 60. obletnica prvega, še maloštevilnega vala izseljencev iz begunskih taborišč po Italiji in Avstriji v daljno Argentino je sprožila akcijo zbiranja starih fotografij in dokumentov iz časa, ki se vse bolj oddaljuje. Tako je arhitekt Jure Vombergar pripravil izbor 140 fotografij in jih uredil za dokumentarno projekcijo, ki jo spremlja njegova razlaga. Na posnetkih so posamezniki in družine, ki po dveh in več letih negotovega bivanja v barakah po taboriščih stopajo na tovornjake in vlake, se vkrcavajo na parnike, plujejo proti južni polobli in se začasno nastanijo v begunskem hotelu v pristanišču v Buenos Airesu. Fotografsko gradivo torej prikazuje začetke skupnosti, ki je zaradi narodne in verske zavesti, izobraževalnih in kulturnih prizadevanj ustvarila t. i. argentinski čudež. Arhitekt Jure Vombergar je med vodilnimi slovenskimi javnimi in kulturnimi delavci v Argentini. V Buenos Aires se je preselil leta 1954, ko je bil star 14 let in so oblasti dovolile združevanje prisilno ločenih družin. V Argentini je takrat že živel njegov oče, dramatik Joža Vombergar.



Jure Vombergar

# Čakajoč končni kader

Ana Müllner, foto: Reuters

Z zmago v Pensilvaniji je Hillary Clinton dokazala, da se za osvojitev strankarske kandidature namerava bojevati do konca, čeprav se je v zadnjem času volilna tehnica močno nagnila na stran njenega tekmeca Baracka Obame.



Dvoboj za osvojitev kandidature Demokratske stranke je še vedno prva tema v ZDA.

**B**itka za osvojitev strankarske kandidature znotraj ameriške Demokratske stranke se po številnih prevratih, odstopih in umazanih potezah še vedno nadaljuje s polno paro, in

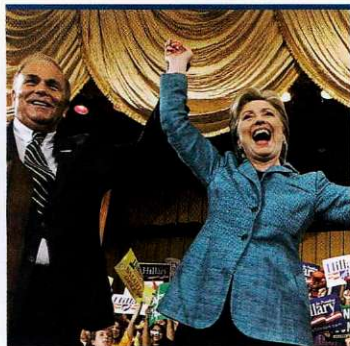
kot kaže, bo dvoboj med nekdanjo prvo damo Hillary Clinton ter mladim Barackom Obamo svoj vrhunec dosegel šele v polletnih dneh. Z najdaljšimi primarnimi volitvami, kakršnih

ZDA niso doživele še nikoli v zgodovini, pa se čedalje bolj krepi John McCain, ki, medtem ko se njegovi nasprotniki iz demokratskih vrst skoraj pobijajo med seboj, združuje republikanske

vrste in se že pripravlja na pravi predvolilni boj za novembrske volitve v Belo hišo. Bosta Clintonova in Obama s svojim mesece trajajočim in izredno krutim dvobojem v kali zatrla končni cilj svoje stranke, t.j. osvojitev predsedniškega položaja?

**Dvoboj preobratov** Če pogledamo primarne volitve znotraj Demokratske stranke, le stežka zaobidemo ironičnost preobratov, ki so se zvrstili od začetka dvoboja med Clintonovo in Obamo pa vse do danes. Demokrati so v predvolilni boj vstopili z izrednim optimizmom in mislijo, da je prihodnji predsedniški mandat že skoraj njihov; Republikanska stranka predsednika Busha je beležila eno najnižjih podpor v svoji zgodovini in glede na velike napake, ki jih je ameriška javnost močno zamerila svojemu političnemu vrhu, je vse kazalo v prid demokratov. Poleg tega je veliki finale med Clintonovo ter Obamo obljubljal korenite spremembe v ameriški politiki. Ne glede na to, kdo od njiju bi osvojil kandidaturu, bi prvič v zgodovini položaj predsednika ZDA zasedel Afroameričan oz. ženska. Na drugi strani so karizmatični demokrati v izredno slabi luči prikazali kandidate Republikanske stranke; v angleškem Timesu so jih primerjali z »igralci iz filma, narejenega v petdesetih letih prejšnjega stoletja, ki v slabo krojenih oblekah vsi postarani čakajo na boljše čase«.

**Raztegnjeni film** »Te primarne volitve me spominjajo na predolg film, ob katerem se gledalci začnejo dolgočasiti in čedalje težje gledajo igralce,« je v času kampanje v Pensilvaniji dejal Barack Obama. Med primarnimi voli-



Hillary Clinton



Barack Obama

## Umazana igra med Clintonovo in Obama čedalje bolj slabi demokrate in krepki Republikansko stranko.

tvami v zvezni državi Misisipi in med nedavnimi v Pensilvaniji je minilo kar šest tednov in v tem času je prav vsak od obeh kandidatov poskušal čim bolj očrtniti svojega tekmeca. Zlobni jeziki govorijo, da je Clintonova proti Obami uporabila isto taktiko, kot so jo na njej izvedli republikanci, ko se je trudila za vstop v ameriški senat. In ta taktika se po domače imenuje – žali in očrni vse, dokler naspornik ne obupa. Hillary je s svojo ostro in občasnno izredno umazano kampanjo povsem



John McCain

spremenila Obama. Slednji je sicer znan po svoji mirnosti in je imel v primerjavi s Clintonovo vedno precej bolj uglajene nastope. A po nekaj tednih je umazana igra začela puščati posledice tudi na njem: postaja čedalje bolj razdražljiv in tekmici je že začel vračati nizke udarce.

Clintonovi je z zmago v Pensilvaniji uspelo ohraniti mesto v predsedniški tekmi, v primeru poraza pa bi bile njene možnosti skoraj nične. In čeprav se zdi, da ima Obama še vedno nedosegljivo prednost, le-ta ni tako visoka, kot je prvi vtis. Do sedaj je sicer zmagal v 27 od 42 zveznih držav, a mnoge izmed njih igrajo obrobno vlogo. Države, kot sta Idaho in Misisipi, so npr. tradicionalno republikanske in McCain lahko gladko računa na večinsko podporo tamkajšnjih

prebivalcev. Medtem pa države, med katerimi je tudi Pensilvanija, spadajo med t. i. nihajoče države, kjer večinska podpora nepretrgoma prehaja z ene stranke na drugo. In prav take države so najboljši napovednik prihajajočih razpletov v predsedniški tekmi. A čedalje očitnejše je dejstvo, da bo končna odločitev o izbiri kandidata Demokratske stranke znana šele konec avgusta na strankarski konvenciji. Do takrat pa nam ne preostane drugega, kot da vsi, tako igralci kot gledalci, še naprej čakamo na konec tega razpotegnjenega filma.

**Krepitev republikancev** Kot smo že omenili, ima največji dobiček od dvoboja med Clintonovo in Obama republikanski kandidat McCain. Njegovi sodelavci se šaljivo, da bo imel v času resnične predvolilne kampanje izredno lahko delo, saj bo ne glede na to, kdo bo njegov tekmec, lahko uporabil vse očitke in kritike, s katerimi se obmetavajo demokrate. A tudi McCainu je uspelo precej zmanjšati svoj ugled v javnosti. Še pred nekaj

## Predsedniki za ohranitev sporazuma Nafta

Novi zapleti v predvolilni kampanji v ZDA pa niso bili edina politična točka, ki je prejšnji teden burila duhove v Severni Ameriki. Ob srečanju političnih voditeljev ZDA, Kanade in Mehike je namreč mnogo razburjenja znova povzročil sporazum o prosti trgovini v Severni Ameriki (Nafta). Naj spomnimo, da je bil omenjeni sporazum med tremi državami podpisan leta 1994, njegov primarni namen pa je bil s pomočjo številnih ukrepov povečati trgovinski pretok znotraj severnoameriške celine. Upoštevajoč BDP vseh treh držav je Nafta najmočnejša trgovinska povezava na svetu; vrednost enoletne trgovinske menjave med tremi članicami znaša 1000 milijard dolarjev. Sporazum je največ razburjenja povzročil v Mehiki, saj je močno degradiral položaj tamkajšnjih kmetov in povzročil številne upore, katerih posledice so vidne še danes; mehiški zapatisti so namreč svoj veliki upor proti vladi v Méxicu začeli prav zaradi sporazuma Nafta. Poleg tega so ZDA po terorističnih napadih 11. septembra precej spremenile svoj odnos do trgovinskega zaveznitva in od takrat trgovina med državami precej upada.

Nafta so v teh dneh znova potegnili iz pozabe predvsem zaradi dveh stvari; prvič, sešli so se politični voditelji držav podpisnic, in drugič, sporazum je v teh državah deležen čedalje glasnejših kritik. Tako Clintonova kot Obama glasno zagovarjata dejstvo, da bi morale ZDA iz Nafta izstopiti, dokler se ne uredi vprašanje delavskih standardov in varovanja okolja. Medtem pa so ameriški predsednik George Bush, mehiški predsednik Felipe Calderon ter kanadski premier Stephen Harper prejšnji teden v New Orleansu soglasno stopili v bran sporazuma in glasno zatrjevali, da je Nafta izrednega pomena za regijo. Dvodnevno srečanje se je sicer končalo brez konkretnih dogovorov, a verjetno so vsi trije predsedniki spoznali, da bodo kmalu morali v sporazum vnesti nujno potrebne popravke in ga posodobiti. Glede na trgovinsko menjavo med ZDA in Latinsko Ameriko bi bilo več kot smiselno sporazum razširiti na druge latinskoameriške države. Pri tem bi bilo seveda nujno treba zavarovati vse sodelujoče, od kmetovalcev pa vse do direktorjev, pri čemer pa se Nafta v šestnajstih letih dvojega delovanja ni izkazala.



Voditelji ZDA, Kanade in Mehike so znova stopili v bran sporazumu Nafta.

meseci je užival ugled popolnega kandidata, z nekaterimi lapsusi pa je precej zmanjšal krog svojih prihodnjih volivcev. Ameriško javnost je najbolj razburila njegova izjava, da »gospodarstva nikoli ni razumel tako dobro, kot bi ga moral«. Takšna izjava je v času,

ko je ameriško gospodarstvo v eni največjih kriz v svoji zgodovini, v očeh mnogih sodržavljanov neodpušljiva. A do novembra bo preteklo še veliko vode in ne dvomimo, da bo tudi McCain v tem času iz rokava potegnil še marsikatero asa. **D**



## Po poti evra

Slovaška je izpolnila vse kriterije za prevzem evra s 1. januarjem prihodnje leto. Evropska komisija naj bi o tem, ali bo predlagala sprejem Slovaške v evrsko območje, odločala 7. maja, dokončna odločitev o tem pa naj bi bila sprejeta na junijskem vrhu EU. Ob tem naj bi se tudi finančni analitiki strinjali, da je Slovaška uspešno izpolnila kriterije glede proračunskega primanjkljaja, javnega dolga, stopnje inflacije in obrestne mere. Vendar po drugi strani opozarjajo, da bo te rezultate težko ohranila na dolgi rok. Slovaška bi s tem postala četrta nova država EU iz širitvenega vala leta 2004, ki bi prevzela skupno valuto evro. Pred tem je 1. januarja 2007 evro prevzela Slovenija, 1. januarja letos pa sta se evrskemu območju pridružila še Ciper in Malta. Območje evra tako zdaj šteje 15 držav članic.

**Starodavno drevo** Najstarejše rastoče drevo na svetu je 9.550 let stara smreka, ki so jo odkrili v osrčju Švedske. To pomeni, da je smreka svoje korenine pognala že leta 7542 pr. n. št.. Znanstveniki so na podlagi analize ogljika C14

ugotovili starost smreke, ki raste na gori Fulu na Švedskem. Odkritje je bilo veliko presenečenje, saj so doslej domnevali, da so tovrstne smreke na tem območju začele rasti mnogo kasneje, in sicer, da so najstarejša drevesa na svetu borovci, stari med 4000 in 5000 let, ki so jih pred časom odkrili v Severni Ameriki. Nato so znanstveniki leta 2004 ob popisu rastlinskih vrst v osrednji švedski pokrajini Dalarna odkrili smreko z več kot častljivo starostjo. Odkritje starodavnega drevesa je vodilo do korenite spremembe vedenja o rastlinskih vrstah na tem območju.

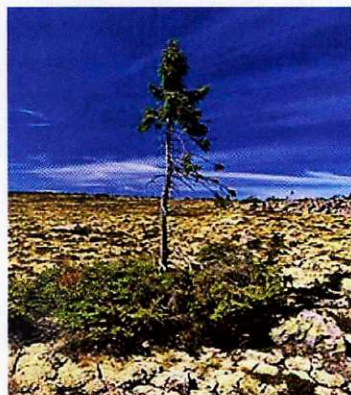
**Odstopil** Predsednik Samsunga Li Kun Hi, ki je obtožen utaje dav-



kov, je napovedal, da bo odstopil s položaja. Lee je pred 20 leti na čelu koncerna nasledil svojega očeta, ustanovitelja družbe, ter velja za enega najbogatejših Južnokorejcev in enega najvplivnejših menedžerjev v državi, obtožen pa je utaje davkov v višini 71 milijonov evrov. Li je prevzel vso odgovornost za utajo davkov, zaprl pa ga ne bodo. Južnokorejski tožilci so namreč zatrjili, da bi bila njegova aretacija preveliko

tveganje za državo, pri čemer so navedli izjemno konkurenčne globalne ekonomske razmere. V Samsungu pravijo, da bo Li plačal davke, ki jih je utajil, ne bo pa osebno uporabljal 2,8 milijarde evrov vrednega premoženja, naloženega v delnicah in v bankah, ki so ga v okviru trimesečne preiskave našli preiskovalci.

**Darfur** Spopadi in njihove posledice, kot so lakota ali bolezni, bi v sudanski pokrajini Darfur, ki je velika kot Francija, od leta 2003 lahko zahtevali že 300.000 življenj. Takšna je ocena Združenih narodov, sudanske oblasti pa število žrtev ocenjujejo na 9.000. V Sudanu so te dni začeli izvajati prvi popis prebivalstva v 15 letih.



## TUJI TISK

The Independent

### Revolucija v kloniranju



Po ovci Dolly se je pojavila nova tehnologija, ki jo bodo uporabili za reševanje vrst, ki izumirajo. Z revolucionarno tehnologijo kloniranja bodo poskusili rešiti eno najredkejših živali na svetu, belega nosoroga, ki je na meji iz-

umrtja. V naravi je ostalo samo nekaj osebkov te vrste. Britanski znanstveniki poskušajo ohraniti gene nosoroga s pomočjo tehnologije mešanja celic njegove kože z zarodki njegovega sorodnika, južnega belega nosoroga, ki ni v takšni nevarnosti. Tako dobljeni osebki bodo križanci med obema podvrstama. Znanstveniki upajo, da bodo nekateri od njih odrasli in imeli spolne celice belega nosoroga ter da bodo tako izpopolnili osiromašen fond genov. Če bo poskus uspešen, bodo metodo uporabili tudi pri reševanju drugih izumirajočih živalskih vrst.

Frankfurter Rundschau

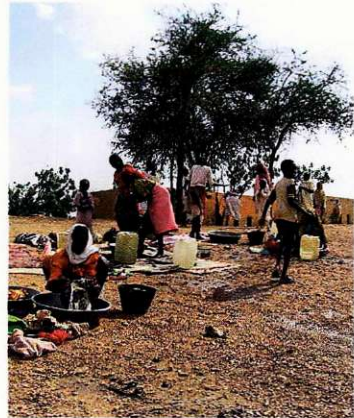
### Premladi



Med politiki in nekaterimi zdravniki narašča nezadovoljstvo zaradi plastične kirurgije. Kritika leti predvsem na obravnavo otrok in mladostnikov. Vsako leto gre okoli pol milijona nemških državljanov na plastič-

no operacijo, na kateri si popravljajo obliko nosu, prsi in ušes ali pa se tetovirajo. Deset odstotkov pacientov je mlajših od 20 let, petina pacientov, ki bi radi spremenili svojo zunanost, pa je starih med 9 in 14 let. Zaskrbljeni politiki in zdravniki zdaj zahtevajo prepoved izvajanja plastičnih operacij mladoletnim, če bi jih ti radi opravili brez tehničnih medicinskih razlogov. Tem bolj, ker to pogosto počnejo samovoljno, brez vednosti staršev. Tudi nemška zveza potrošnikov je obsodila t. i. plastično mrzlico. Omejevanje reklame in zdravniška etika namreč nista dovolj, da bi obvarovali stranke pred koristolovskimi kirurji.

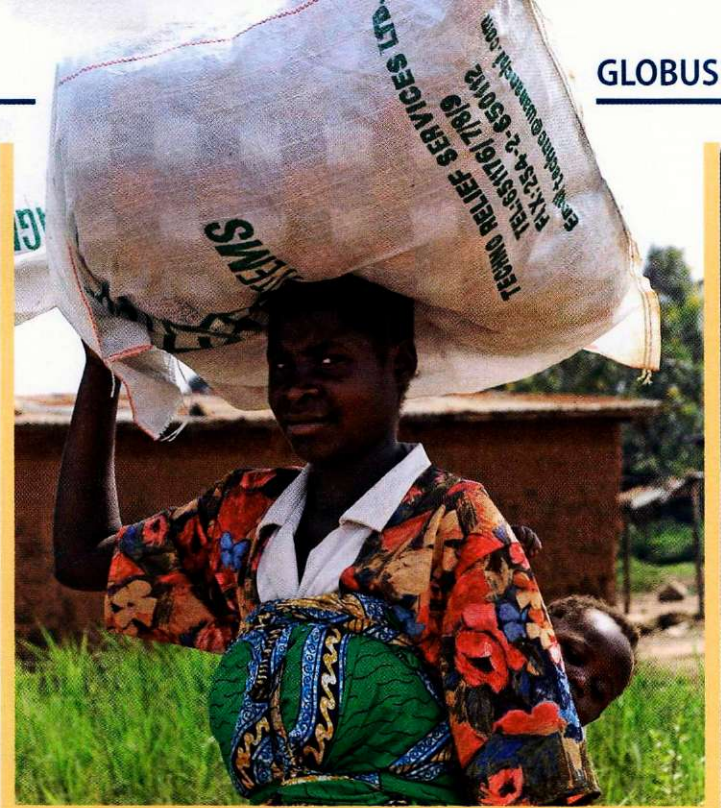
Bil naj bi ključnega pomena za izvajanje mirovnega sporazuma, ki sta ga severni in južni del Sudana podpisala leta 2005 ter tako končala najdaljšo državljansko vojno na afriški celini. Popis prebivalstva je ključnega pomena za pripravo na volitve ter potrditev delitve oblasti in bogastva v sudanski vladi. Ali bo pripomogel k rešitvi ali povzročil nove delitve, ni jasno. Nerazviti jug je že sporočil, da izidi zanj ne bodo zavezujoči, uporniki v Darfurju pa so napovedali bojkot. Oboji obtožujejo arabski sever, da želi s popisom manipulirati, da bi povečal nadzor in dodatno marginaliziral afriško manjšino. Kartum, ki popis izvaja ob veliki pomoči ZN, očitke zavrača. 60.000 popisovalcev, ki jih nadzira 200 opazovalcev, naj bi v dveh tednih popisalo 40 milijonov ljudi.



**Za las** Ruska preiskava o pristanku ruskega vesoljskega plovila Sojuz v Kazahstanu, ki je načrtovano mesto pristanka zgrešilo za nekaj sto kilometrov, je pokazala, da je tričlanska posadka za las ušla smrti. Vesoljsko plovilo atmosfere namreč ni zadelo s stranjo, zaščiteno s toplotnim ščitom, ampak z vrati. Pri tem se je uničila komunikacijska naprava, zgorel pa je tudi ventil za uravnavanje pritiska.



Prva južnokorejska astronautka Yi So Yeon, ameriška astronautka Peggy Whitson in ruski letalski inženir Jurij Malenčenko so pristanek preživeli brez hujših poškodb. Plovilo so našli s pomočjo nadzornega sistema ameriškega obrambnega ministrstva. Pred takšno tehnološko napako se po besedah strokovnjaka ne bi mogli zavarovati.



## Program hrana

Evropska komisija namerava za pomoč v hrani nameniti še 117,25 milijona evrov, da bi tako zmanjšala vpliv zvišanja cen hrane na tiste ljudi po svetu, ki jih to najbolj prizadene. Unija naj bi tako za humanitarno pomoč v hrani letos namenila skupno 283,25 milijona evrov. Po besedah evropskega komisarja za razvoj in humanitarno pomoč Louisa Michela je zvišanje osnovnih cen hrane humanitarna katastrofa svetovnih razsežnosti. Sedanji humanitarni programi za hrano so pod ogromnim pritiskom, saj je za ljudi, ki že tako živijo na robu lakote, na voljo vse manj hrane. Več milijonom ljudem, ki so doslej še lahko shajali, pa grozi lakota. Evropska komisija je lani za svetovni program za hrano (WFP) namenila več kot 150 milijonov evrov, kar je skoraj 70 odstotkov vseh sredstev, ki jih Bruselj namenja za pomoč v hrani.

VIR: STA

## TUJI TISK

### Liberation

### Abhazijske sanje



Le malokdo na svetu zna odgovoriti, kje je Abhazija, mala gruzijska republika, ki je samovoljno razglasila neodvisnost. Velika je kot katera od francoskih provinc in ima 200.000 prebivalcev. Toda Abhazijci sledijo dogajanju

po svetu in iščejo potrditve. Po priznanju Kosova si želijo takšnega priznanja tudi sami. Edino razliko s Kosovom vidijo v tem, da Kosovo podpirajo ZDA, sami pa takšne podpore nimajo. Neodvisnost Kosova je na ozračje v Abhaziji močno vplivala. Cene nepremičnin v Suhumiju so v eni noči poskočile za 20 do 30 odstotkov. Ta kavkaška dežela ima že vse državne attribute: himno, grb, parlament, vlado in celo predsednika republike. Večina prebivalcev je prepričana, da že 15 let živijo neodvisno, mednarodnega priznanja pa nimajo, ker nimajo ustreznega lobija, upajo pa, da si bo Zahod vendarle premislil.

### The Times

### Ne izhaja več



Moskovski korespondent, ruski tabloid, ki je objavil novico o skorajšnji Putinovi poroki, ne izhaja več. Glavnega urednika Grigorija Nehoroševa so odpustili. Konec Moskovskega korespondenta je strogo opozorilo vsakemu, ki

bi se utegnil kakor koli zameriti Kremlju. Govorice o romanci med 55-letnim Putinom in 24-letno Alino Kabajevo, ki je hkrati poslanka njegove stranke, krožijo po Moskvi že dlje časa, toda nihče si ni upal tega objaviti. V uredništvu Moskovskega korespondenta so priznali, da trditve o tem, da se je Putin že ločil od žene Ljudmile, s katero sta bila poročena dobrega četrto stoletja, in da se namerava znova poročiti z nekdanjo športnico, niso dokumentirane. Zanesli so se na ustne vire, ki naj bi bili prišli naravnost od organizatorja Putinovega drugega poročnega slavlja. Sporni časopis ne izhaja več, zasebno življenje nekdanjega ruskega predsednika pa še naprej ostaja tabu.



*Dr. Gregor Gomišček*

# Po treh letih so stvari bistveno drugačne

Vida Kocjan, foto: Andreja Velušček

**D**r. Gregor Gomišček bo 9. maja dopolnil 51 let. Klasično gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, zadnje leto pa v Clevelandu, ZDA. Študij naravoslovne fizike je končal na ljubljanski univerzi, doktorat tehniških znanosti pa je pridobil na dunajski tehniški univerzi. Šolo menedžmenta (program GMP) je končal na IEDC – Poslovni šoli Bled. V zaključni nalogi se je posvetil delovanju korporativnega upravljanja v Zahodni Evropi in Ameriki. Na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani končuje magistrski študij politologije s poudarkom na vlogi znanja in tehnološkega razvoja v ZDA. Slabo desetletje je bil asistent in raziskovalec na dunajski univerzi, na Inštitutu za medicinsko fiziko Centra za biomedicinsko tehniko in fiziko. Sedaj je zaposlen na Inštitutu za biofiziko Medicinske fakultete v Ljubljani kot raziskovalec in docent. Je avtor/soavtor številnih člankov in udeleženec znanstvenih srečanj. Njegovo raziskovalno delo poteka vseh skozi na interdisciplinarnem področju fizike in medicine in je povezano z učinkovitejšim zdravljenjem ljudi. Na Fakulteti za družbene vede, smer politologija (ameriške študije), je nosilec predmeta tehnološke politike ZDA. Je predsednik skupščine Kapitalske družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja, predsednik nadzornega sveta družbe Krka, d. d., in družbe SKIMAR, d. o. o., ter član nadzornega sveta Zavarovalnice Triglav. Že tretji mandat je svetnik v mestnem svetu Mestne občine Ljubljana.

**Ste predsednik skupščine Kapitalske družbe pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Kad). Kako potekajo prodaje državnih deležev glede na to, da je predvsem opozicija precej glasna o tem, da so prodaje nepregledne?**

Kar se tiče tovrstnih očitkov, moram povedati, da je zgodovinski spomin nekaterih zelo kratek. Moje mnenje je, da so prodaje v času te vlade bistveno preglednejše kot so bile v preteklosti in so stvari bistveno bolj urejene kot včasih. Večina prodaj gre tudi prek javnih razpisov.

**Kakšne so usmeritve Kada do konca mandata te skupščine, koliko se bo Kad in s tem država v resnici umaknil iz gospodarstva?**

Država se preudarno umika iz gospodarstva. Kad bo nadaljeval s prodajami podjetij in menim, da bo ob koncu mandata lastnik deležev v manj kot sto podjetjih. Bolj kot ta številka pa je po mojem mnenju zanimivo, da je bilo v času, ko so se po volitvah mandati v Kadu zamenjali, veliko slišati o tem, naj Kad čim prej čim več proda. Kad je, kot nam je z izkušnjami vedno bolj postajalo jasno, pomenil enega odločilnih ključev v gospodarstvu, ki ga je do tedaj popolnoma obvladovala prejšnja politična elita, zato naglica in pritisk po takojšnjem umiku Kada iz gospodarstva po volitvah! V njihovem interesu gotovo ni bilo, da bi imela druga politična elita gospodarstvo v svojih rokah. Zdaj, ko se mandat izteka in vsi upajo, da bo od jeseni drugače, pa verjetno spet upajo, da bodo lahko gospodarili po svojih načelih, in si ne želijo nobenih prodaj več do konca mandata ... V ilustracijo naj pri tem povem svoje izkušnje z deležem Kada v družbi Krka. Je poučna, a se o tem ni kaj dosti govorilo. Po volitvah je bil zelo velik pritisk, da Kad proda čim večji delež delnic Krke, in sicer prek Londonske borze. Mnenje, ki se je razširjalo v medijih, je celo bilo, naj bi poleg Kada to storila tudi Slovenska odškodninska družba (Sod) pa tudi Krka s svojimi lastnimi delnicami. Govorilo se je, da je to najbolj pametno, saj bi se tako država najbolj učinkovito umaknila iz Krke in podobno. V Kadu smo temu nasprotovali pa tudi vodstvo Krke je bilo zadržano in do tega ni prišlo. Če gledamo sedaj na to, ugotovimo, da je vrednost Krke od takrat narasla z manj kot milijarde evrov na okrog štiri milijarde evrov, kar pomeni razliko približno tri milijarde evrov! Če bi takrat v resnici prodali približno tretjinski delež Krke prek Londonske borze, bi v bistvu izgubili približno milijardo evrov, da ne prištejemo k temu še dividend v teh letih! Poleg tega je zelo aktualno vprašanje, ali bi bila Krka v primeru prodaje še v slovenskih rokah. To so torej poučni primeri glede vloge Kada pri prodaji deležev slovenskih podjetij iz začetkov našega mandata.

**Ali to pomeni, da bi bil tretjinski delež Krke prodan tujcem, če ne bi leta 2004 prišlo do spremembe oblasti?**

O tem težko sodim, vendar pa je bil takrat

splošni pritisk, naj se država čim prej umakne iz gospodarstva, tudi iz Krke. Če bi sodil na primeru Leka, je odgovor vsekakor pritriljen ...

**Kaj pa nacionalni interes, o katerem se je veliko govorilo? Navsezadnje je Krka slovenski ponos. Ali to pomeni, da se scenarij po jesenskih volitvah, če bi prišlo do spremembe oblasti, spet lahko ponovi in bo država delež v Krki prodala tujcem?**

Hm, očitno v primeru Krke takrat nacionalni interes ni bil na prvem mestu. Upam, da smo se vsi iz drastično različne izkušnje pri Leku nekaj naučili. Seveda pa si nekateri gotovo želijo, da bi bile tovrstne odločitve po volitvah spet v njihovih rokah. Takšne ali drugačne.

**Kako pa je bilo s prodajo deleža v PS Mercator, kjer so očitki o nepreglednosti prodaje največji?**

Kot predsednik skupščine Kada pri tem sicer nisem neposredno sodeloval, vendar mislim, da je takrat obstajal tudi strah, da bo Mercator prešel v tuje roke, vsaj delno. Govorilo sem je o pogovorih s srbskimi trgovskimi hišami, kar bi lahko imelo posreden vpliv na slovensko kmetijstvo in na predelovalno industrijo. Sprememba v upravi, ki pa so jo naredili kasnejši lastniki in ne Kad, kot se večkrat rado poudarja, pa je bila za takratne razmere gotovo poučna. Ne morem si več predstavljati, da bi zdaj kateri koli predsednik uprave govoril, da bo nehal biti predsednik uprave takrat, ko bo on to hotel. Na takih primerih lahko ugotovimo, koliko se je v teh treh letih stanje v gospodarstvu v resnici spremenilo. Kar se tega tiče, menim, da je Kad v zadnjih treh letih opravil precejšnjo vlogo, in to pozitivno. Stvari so se precej spremenile in predvsem uredile, relacije med lastniki in menedžerji so bistveno bolj urejene. Dejstvo pa je, da se zelo malo spominjamo, kako je bilo pred tremi leti ali še prej. Pri tem naj spomnim še na nadzorne svete in očitke neposredno po zadnjih volitvah, češ, kako nestrokovni kadri so imenovani v nadzorne svete in podobno. Celo tako da-leč je šlo, da so nekateri govorili, da bo gospodarstvo uničeno zaradi teh imenovanj in podobno. Seveda zlahka ugotovimo, da to ni ▶

► bilo res. Samo kot primer naj spet navedem nadzorni svet družbe Krka. Krka je sicer vedno dobro poslovala in ne dvomim, da niso prejšnji nadzorniki dobro opravljali svojega dela. A če pogledamo formalno izobrazbo prejšnjega nadzornega sveta, kjer je bilo v tistih časih 12 nadzornikov, je imel samo eden od članov naziv magistra znanosti. V novi sestavi nadzornega sveta, ki ima le devet članov, pa so bili v mandatu te vlade imenovani štirje doktorji znanosti in dva magistra znanosti! To znova kaže pozitivno vlogo in dimenzije Kada kot paradržavne institucije, ki je odigrala v tem mandatu v gospodarstvu pomembno vlogo. Zato ob pogledu nazaj znova poudarjam, da so kritike na način dela in vpliva Kada v gospodarstvu v tem mandatu neupravičene. Enako velja za očitke o nepreglednosti prodaj in vse druge očitke nasploh. V tej luči gledam na takratne in tudi zdajšnje kritike, zato tudi tovrstne izjave jemljem z veliko rezervno. Za oceno dejanskega stanja je vedno treba presoditi tisto, kar smo prevzeli, in to, kar smo v tem času naredili, to je današnje stanje.

#### **Če prav razumem, vodstvo Kada dobro opravlja svoje delo ...**

Dejansko si prizadevajo, da bi kar najbolj optimalno izrabili svojo vlogo in vpliv v splošno korist, tudi pri prodajah deležev. Sicer pa so prodaje naloga nadzornega sveta in uprave, ne skupščine.

## Leta 2000, ko je nekaj mesecev vlado vodil Andrej Bajuk, je Borut Pahor govoril povsem isto, kot govori zdaj.

#### **Ali izstopajo katera podjetja, v katerih ima Kad svoje deleže in se z njimi še posebej veliko ukvarjate?**

Največje težave Kado praviloma povzročajo podjetja, v katerih ima velike deleže in ki poslujejo z izgubo. Med podjetja, ki zahtevajo posebno pozornost, lahko uvrstimo Palomo in Skimar, na začetku mandata je bila to tudi Adria Airways, ki pa se je izvlekla iz krize.

#### **Ali je bil kakšen dogodek, ki vam je, morda povsem na začetku, dal še posebej misliti?**

Seveda, in to takoj, ko sem bil imenovan za predsednika skupščine Kada. Ustanovitveno skupščino Kada sem moral sklicati takoj, pa čeprav je to bilo v času božično-novoletnih praznikov. Ocena je namreč bila, da obstaja možnost »privatizacije« Zavarovalnice Triglav. Zavarovalnico so torej želeli dokapitalizirati, in to tako, da bi izključili Kad in Sod. Skupščine Zavarovalnice Triglav se je nato kot predstavnik Kada udeležil Bogomir Špiletič, član nove skupščine Kada, in glasoval proti dokapitalizaciji. V javnosti se je dokapitalizacija tedaj prikazovala kot nujen pogoj za širjenje zavarovalnice na

jugovzhodne trge. Seveda se je zaradi nasprotovanja Kada tej dokapitalizaciji takoj pojavila velika medijska gonja, češ da Kad v novi sestavi preprečuje razvoj naši največji zavarovalnici. To je spet eden od očitkov, ki so se kasneje izkazali za neutemeljene. Zavarovalnica Triglav se je v preteklih letih namreč intenzivno širila, a za to ni potrebovala nobene dokapitalizacije ...

#### **Vsake toliko časa se pojavljajo novice, da bo Zavarovalnico Triglav kupila kakšna od tujih zavarovalnic, omenja se Allianz. Kaj je dejansko res?**

O tem v zavarovalnici nihče nič ne ve niti se nič takega ne dogaja. Tovrstne govornice, ki se pojavljajo tudi v medijih, nimajo po mojem najboljšem vedenju nobene podlage in so privlečene za lase.

#### **Zavarovalnica Triglav bo dokapitalizirala tudi NLB. Kako je s tem?**

Povezovanje z NLB je strateški cilj Zavarovalnice Triglav že vrsto let. Zavarovalnica Triglav si pri tem obeta večje možnosti za širitev poslovanja s pomočjo bančnega poslovanja in večji potencial za širjenje v tujino.

#### **Ali obstaja možnost javne prodaje delnic Zavarovalnice Triglav po sistemu NKBM?**

Gotovo je to ena od možnosti, a na nadzornem svetu o tem še nismo razpravljali.

#### **Kakšno je bilo zatečeno stanje v zavarovalnici in kako so se reševale stvari?**

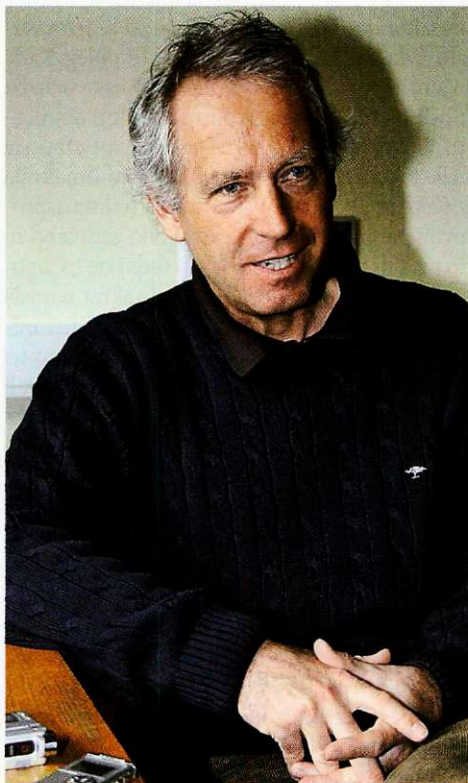
Če primerjam dva sistema, in sicer novomeško Krko in Zavarovalnico Triglav, ugotovljam, da je Krka bila zelo urejen sistem, v zavarovalnici pa so se takoj na začetku pojavile nekatere stvari, ki jih je bilo treba nujno reševati. Poleg že omenjene skupščine smo zamenjali vodstvo, ki je sedaj resnično strokovno, iz omar pa je padlo nekaj okostnjakov, o katerih so poročali tudi mediji. Česa podobnega v Krki na primer ni bilo. Menim pa, da so se stvari v zadnjih letih uredile tudi v zavarovalnici in da delo poteka na strokoven način.

#### **Kako pa je s tem, da so razni kadri nastavljeni po politični liniji? V začetku se je govorilo o kadrovskem cunamiju in podobnih stvareh. Ko zdaj gledam, najboljših firm sploh ne vodijo menedžerji, ki bi bili člani največje vladajoče stranke.**

V gospodarstvu štejejo predvsem rezultati, ki so eden temeljnih pogojev za razvoj naroda. Zato potrebujemo dobre menedžerje. Osebo lahko brez kančka sprenevedanja trdim, da smo v nadzornih svetih, kjer sodelujem in o njih lahko tudi najbolj verodostojno govorim, vedno ravnali po načelu, da je pomembna predvsem strokovnost, delavnost in poštenost kadra. Nobenega niti vprašali nismo po politični pripadnosti. To lahko potrdijo menedžerske ekipe tako v Krki in Zavarovalnici Triglav kakor tudi v Skimarju. Zato, če izhajam iz svojih izkušenj, tovrstni očitki nikakor niso utemeljeni. Ti očitki so se pojavljali predvsem po volitvah, aktualni pa bodo spet sedaj, ko se bližajo volitve. Osebo jih lahko zato mirno zavračam kot politične floskule, ki z realnostjo nimajo dosti skupnega. Ob tem naj spomnim na dogodke iz leta 2000, ko je nekaj mesecev vlado vodil Andrej Bajuk. Takrat je na primer Borut Pahor, predsednik SD, govoril povsem isto, kot govori zdaj. Dejal je, da ko bodo oni prišli na oblast, bodo kadrovali le strokovnjake ne glede na politične barve. Ko so čez nekaj mesecev res prevzeli oblast, je dejansko sledil kadrovski cunami, ki pa nikakor ni potrdil njegovih predvolilnih obljub. Ob tem naj dodam, da se mi vedno bolj potrjuje občutek, da so tisti, ki so rasli oziroma so si ustvarjali kariero v prejšnjem sistemu, prepričani, da je tisto, kar oni počnejo in mislijo, edino pravilno in najboljšo. Ko pa pride do spremembe in nekdo drug upravlja državo, postane vse narobe in vse najslabše. Ugotavljam, da so do tovrstnih stvari resnično zelo nekritični.

#### **Kakšen pa je vaš pogled na vodenje družb in s tem povezane težnje po menedžerskih odkupih?**

So ljudje, ki želijo družbam, ki jih vodijo, res dobro in gledajo samo na razvoj družbe,





ki jo vodijo, zasebno bogatenje in s tem povezan menedžerski odkup pa jih ne zanima. Pri tem so zadovoljni že z relativno visokim plačilom za svoje opravljeno delo. Kot zgled lahko spet omenim Krko pa tudi Zavarovalnico Triglav, kjer je bila v obeh primerih vrednost delnice v začetku našega mandata nekajkrat nižja. Naraščanje vrednosti delnic je značilno za družbo, kadar jo vodi dobro in pošteno vodstvo, ki si prizadeva za čim boljše delo, poslovne izide in razvoj. To pa neka-ko ni v skladu z željo vodstva, ki si prizadeva za menedžerski odkup. Če kdo želi izpeljati menedžerski odkup, mora to narediti takrat, ko je vrednost delnice nizka. Zato menim, da je menedžerski odkup v osnovi v nasprotju z interesi lastnikov družbe in ne nazadnje tudi zaposlenih.

Seveda pa to ni edina resnica. Na stvar lahko gledamo tudi z druge strani: dober lastnik bo gotovo imel največji motiv, da bo poslovanje družbe optimalno. Zato menim, da na menedžerski odkup pod poštenimi pogoji lahko gledamo tudi s pozitivne strani ...

**Ali ima Kad kakšne usmeritve, s katerimi bi zavarovali najboljša slovenska podjetja pred prodajo?**

To so tako imenovane strateške naložbe, kamor spada približno od 15 do 20 za državo pomembnih večjih podjetij, med njimi npr. Krka, Nova Ljubljanska banka in Adria Airways.

**Kaj pa se dogaja v Skimarju oziroma Elanu?**

Elan je ena najbolj znanih slovenskih družb, ki pri slovenskih državljanih vzbuja poseben čustven naboj. Po drugi strani pa je ta družba v preteklosti imela svojevrsten status z zagotovljenimi finančnimi viri in se ji ni bilo nikoli treba resnično dokazati na trgu. Zdaj je drugače, zato menim, da je zaradi tega nastalo precej težav. Nadzorniki si želimo, da bi povečali prihodke in dobiček, s tem pa tudi zvišali varnost in prihodke zaposlenih. Seveda pa bo nujno povečati tudi nadzor nad porabo sredstev. Zaradi t. i. zelenih zim je težko prodati več smuči, zato poskušamo okrepiti področje marketinga in prodaje, povezava z Alpino se nam zdi kot prvi korak smiselna. Iščejo pa tudi dodatne programe. V t. i. morskem proizvodnem delu imajo v Elanu sicer veliko znanje, vendar gledano s svetovnega vidika manj, kot bi bilo potrebno. Na tem področju se mi zdi zelo dobrodošlo znanje bratov Jakopin, ki sta bila primorana ob koncu 80. let oditi iz Elana in sta se nato dokazala v svetovnem merilu.

**Ali to pomeni, da bo prišlo do povezave?**

K temu težimo. Potem ko brata Jakopin v zadnjih 15 letih nista prestopila praga Elana, se je po prihodu novih nadzornikov v Skimarjani oktobra začelo sodelovanje začelo. Pričakujemo, da bo to dokončno potrjeno v sku-

pnem podjetju. Skimar dejansko potrebuje zasebno iniciativo in tržno usmerjene osebe.

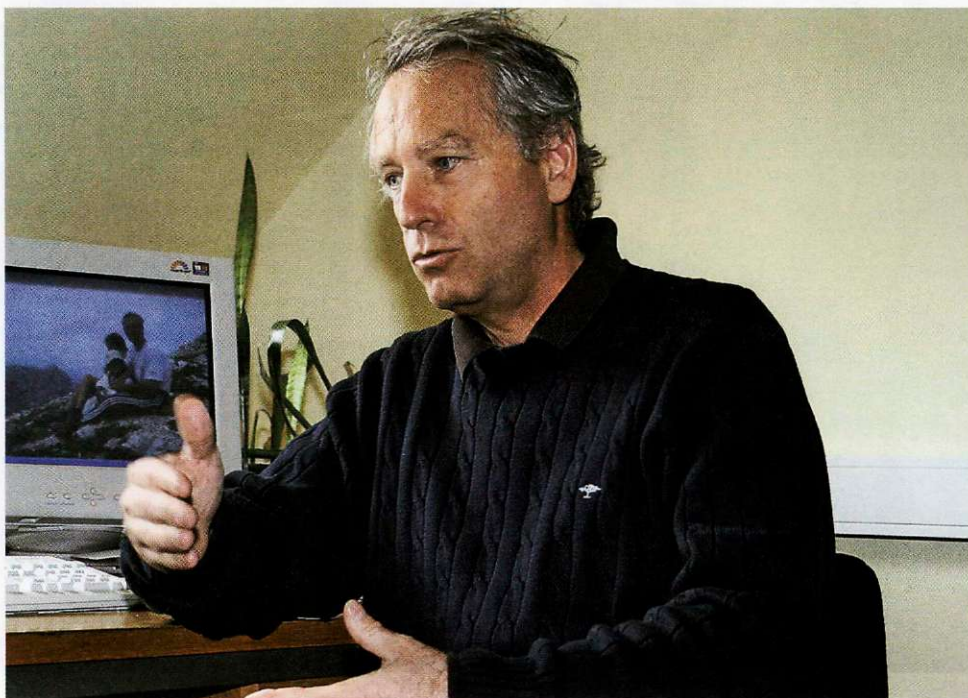
**Že tretji mandat delujete tudi kot svetnik v mestnem svetu občine Ljubljana. Kakšna je vaša ocena dela mestnega sveta pod zdajšnjim županom?**

V programu dela mestnih svetnikov za naslednja štiri leta sem po izvolitvi zapisal, da pozdravljam prihod »neodvisnih« strokovnjakov v mestni svet v upanju, da bodo slednji imeli zravnani hrbet in bodo delovali v skladu s svojim prepričanjem v dobro vseh meščanov. In kakšne so moje izkušnje s člani Zankovičeve Liste za Ljubljano? Praviloma v razpravah molčijo, nato pa podprejo vse župa-

predsednika uprave gospodarske družbe ni bil navajen na kritike in na daljše razprave zaposlenih in da zato to težko prenaša v mestnem svetu.

**Za konec naj vas vprašam še o Andrijani Starina Kosem (ASK), s katero ste nedvomno sodelovali, saj je bila predsednica nadzornega sveta v Kadu. Kako ocenjujete dogodke zadnjih mesecev?**

Gospe Starina Kosem prej nisem poznal, spoznal sem jo, ko je postala državna sekretarka oziroma predsednica nadzornega sveta v Kadu. V Kadu sva sodelovala zelo dobro, brez vsakršnih težav. Menim, da so se v tistem času zgodile pomembne spremembe v



Včasih imam občutek, da si župan Jankovič dejansko predstavlja, da je politika isto kot gospodarstvo in da je mestni svet nekakšen zbor delavcev.

nove predloge ne glede na pomisleke opozicije. Sploh se ne spomnim, da bi kdaj bili kritični. Moram pa priznati, da razpravam drugih svetnikov bolj prisluhnejo in poskušajo stvari bolj razumeti kot v prejšnjih mandatih. Zdi se mi, da je dosežen določen napredek v splošni kulturi, kar se svetnikov tiče. Pri vodenju sej pa župan na žalost svetnikom vpada v besedo in daje svoja pojasnila, na katera nato ne dovoli repliciranja. Včasih imam občutek, da si Jankovič dejansko predstavlja, da je politika isto kot gospodarstvo in da je mestni svet nekakšen zbor delavcev. V resnici pa je opozicija v mestnem svetu dolžna povedati, kaj je narobe, in v skupno dobro osvetliti še drugo stran zgodbe. Zdi se, da župan v vlogi

slovenskem gospodarstvu, predvsem zaradi dobrega dela v Kadu. Bila pa je na pomembnih mestih, kjer so se prepletali raznovrstni, predvsem finančni interesi. Zato sem sam pri ocenjevanju zelo previden, vztrajam pa pri tem, da so se v zadnjem času zgodile stvari, ki jih ne morem podpirati in mi je resnično hudo, da je do njih prišlo. Osebnostno sem privrženec pogovorov, ki lahko pravočasno osvetlijo stališča posameznikov in tako velikokrat preprečijo konfliktno situacijo. Najmanj pa so za reševanje primerni napadi v medijih in različna pisma. Menim tudi, da se bo prava resnica pokazala šele čez čas, ko bo tudi s pomočjo časovne distance lažje ugotoviti resnično ozadje vsega tega. **D**



Bleščeči novi prostori še poudarijo skrbno pripravljeno razstavo.

# Trubar in lubi Slovenci

V. M.

V novih prostorih Narodnega muzeja na Metelkovi v Ljubljani je na ogled razstava *Primož Trubar (1508–1586)*, ki je namenjena počastitvi petstote obletnice rojstva pisca prve slovenske knjige.

Tako razstavo o Trubarju kot tudi nove, bleščeče prostore Narodnega muzeja na Metelkovi, kjer so bližnji sosed Etnografskega muzeja, si velja ogledati. Oboje je namreč nadvse vzpodbudno.

**Trubarjev čas** Temelj muzejske pripovedi so Trubarjeva pisma in predgovori h knjigam, s pomočjo katerih je mogoče orisati postaje njegovega življenja in

dela, njegovo osebnost in miselnost okolja, ki je njegovo delo navdihovalo in podpiralo. Razstava z različnimi pripomočki predstavlja tudi tiste pojave 16. stoletja, ki jih označujemo kot »protestantske«, to pa so književnost, glasbena in likovna govorica, pa tudi poglobitve idejne, moralne in finančne podpornike protestantske cerkve v deželah na Slovenskem ter, končno, zakaj se protestantizem tu ni mo-

gel ukoreniniti. Narodni muzej Slovenije hrani vrsto predmetov iz 16. stoletja, spremljevalcev Trubarjevega življenja, na razstavi jih predstavljajo okrog 150.

Muzejska pripoved je posvečena življenju in delu Primoža Trubarja ter dosežkom slovenske reformacije v književnosti, likovni umetnosti in glasbi. Predstavlja postaje Trubarjevega življenja, njegovo osebnost in okoliščine, ki so njegovo delo

bodisi navdihovale in podpirale bodisi zavirale. Razstava z različnimi pripomočki (kratkimi besedili, fotografijami krajev in spomenikov, povezanih s Trubarjem, zemljevidi, ilustracijami, predmeti, rekonstrukcijami, kopijami, avdio- in videonapravami, ambient) obiskovalca popelje v enega prelomnih obdobjev slovenske zgodovine.

Avtorica razstave dr. Maja Žvanut je z nadvse privlačno podobo

precej svobodno, ker je hotel upoštevati slovenske potrebe. Izvirno je v njej poglavje o šolstvu in poudarjanje slovenščine kot liturgičnega jezika.

*Cerkovna ordninga* je naše prvo cerkvenopravno besedilo, prvi slovenski tiskani pravni spomenik.

**Cerkveni red** *Cerkovna ordninga* zajema versko dogmatsko, cerkvenopravno in liturgično vsebino. Trubar je z njo želel dati Slovincem tak cerkveni red, ki bi bil celovit in ne bi vseboval samo določil o cerkvenem obredju in drugih opravilih, povezanih z delovanjem protestantske cerkve skozi celotno cerkveno leto, temveč tudi dogmatiko. Navodila, ki jih je prinašala vernikom, so bila namenjena vsem slojem prebivalstva, učenje branja in pisanja je priporočala vsem otrokom, mestnim in kmečkim, dečkom in deklicam. Sestavljena je iz treh delov: najprej je povzetek protestantskega verskega nauka (Trubar je prevedel v *Examen ordinandum* Philippha Melanchtona), drugi del govori o pomenu pridigarskega poklica (Trubar se je tu naslonil na mecklenburški cerkveni red, katerega glavni sestavljavec je bil filipist Johannes Aurifaber), tretji del pa je liturgične narave in je postal podlaga za liturgijo slovenske protestantske cerkve (podlaga zanjo je württemberški cerkveni red).

*Cerkovna ordninga* je bila natisnjena v 400 izvodih pri tübingskem tiskarju Ulrichu Morhartu in v septembru ali oktobru 1564 poslana na Kranjsko.

**Zamolčani Jože Markuža** Deželni knez nadvojvoda Karel, ki je imel po določilih verskega miru, sklenjenega za cesarstvo v Augsburgu leta 1555, v svojih deželah edini pravico odločati o veri podložnikov, je bil katoličan. Izid te knjige je imel za poseg v svoje pristojnosti. 15. decembra 1564 je bila ukazana izročitev vseh natisnjenih izvodov ilegalnega cerkvenega reda in Trubar je bil – tokrat že drugič, zdaj dokončno – izgnan iz dežele.

Zato ni čudno, da je *Cerkovna ordninga* prava redkost. Za edini znani primerek je dolgo veljal tisti v Dresdnu, v Kraljevi javni



Na razstavi so uporabljena najmodernejša razstavna sredstva.



Narodni muzej hrani vrsto dragocenih predmetov iz Trubarjevih časov.

razstave želela prikazati tako delo samega Trubarja kot tudi čas, v katerem je živel, deloval in se z njim tudi spopadal.

**Cerkovna ordninga** Junija 1561 je Primož Trubar v Ljubljani nastopil službo prvega superintendenta dežele Kranjske. Pri svojem dušnopastirskem delu je imel pred očmi protestantske vernike v vseh habsburških deželah, kjer so živeli Slovenci. Zanje je sestavil cerkveni red, ki je urejal temeljna vprašanja cerkvene organizacije – bogoslužje, šolstvo, versko obredje. V njem je govoril tudi o pomenu pridigarskega poklica in podal pregled luteranskega nauka. Knjigo, ki je pod naslovom *Cerkovna ordninga* izšla leta 1564, je posnel po različnih nemških cerkvenih redih, a je to storil

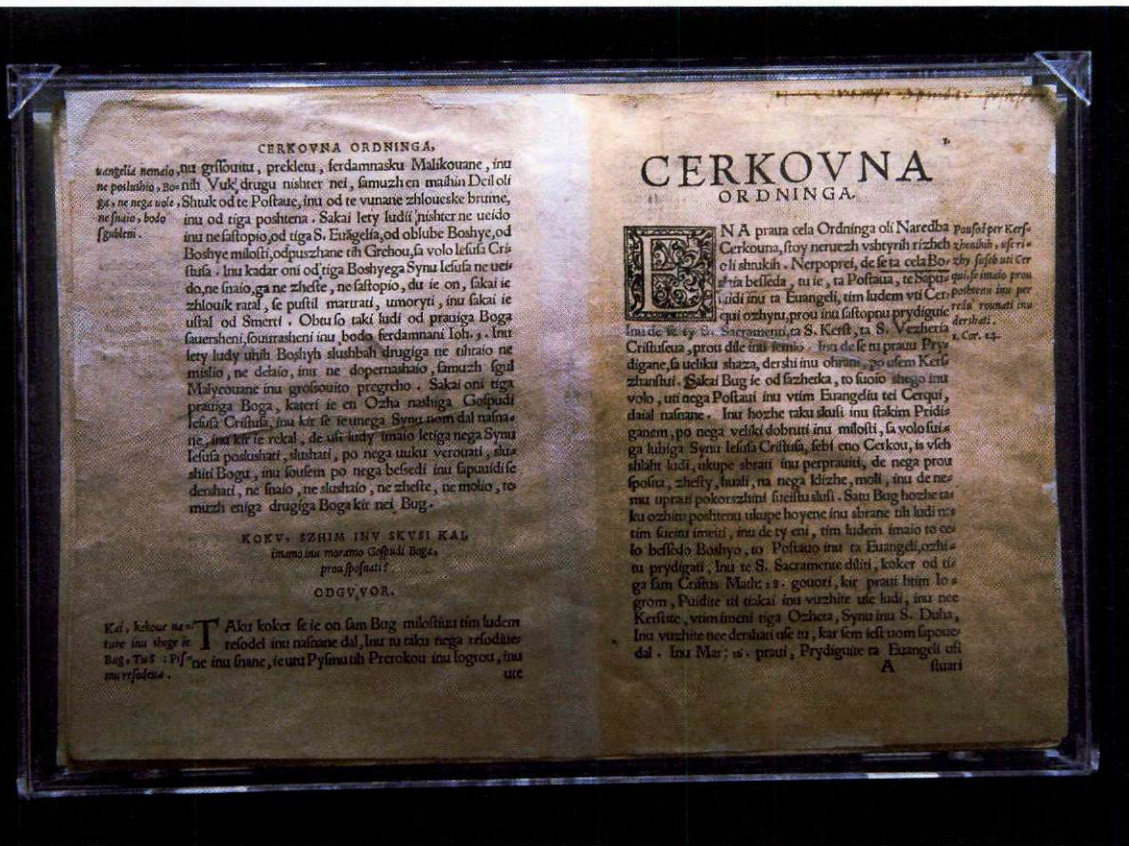
knjižnici, ki se je pozneje preimenovala v Saško deželno knjižnico, vendar je bil ob zavezniškem bombardiranju mesta leta 1945 uničen. Leta 1971 je nemški raziskovalec Christoph Weismann iz Tübingena v Vatikanski knjižnici našel še en – zdaj edini ohranjeni – izvod. Pravzaprav ga

je še pred njim odkril slovenski duhovnik Jože Markuža, ki je takrat študiral v Vatikanu, vendar svojega velikega odkritja ni obešal na veliki zvon. *Cerkovna ordninga* je ob odkritju edinega ohranjenega izvoda v Vatikanu leta 1971 vzbudila veliko zanimanje slovenske pa tudi mednarodne kulturne javnosti. Hitro po odkritju jo je ponatisnil znani münchenski založnik dr. Rudolf Trofenik. Zadnji ponatis je izšel leta 2006 v *Zbranih delih Primoža Trubarja*.

**Drama reformatorja** Primož Trubar: to je drama, tako značilna za reformatorje. Če samo na hitro pogledamo njegov življenjepiš in seveda njegov opus: od 12. leta, od 1520 do zgodnje starosti (1565) nenehne selitve, begunstvo, bivanje v 'nigdir domu' in delovanje v surovem svetu oblastniških bojev in kmečkih uporov, brez čuta za pravičnost in 'pravo vero'; in ▶



Trubarjev portret iz konca 16. stoletja



Edini ohranjeni izvod Trubarjeve Cerkovne ordninge

▶ v zvezi s knjigami – številni zapleti pri tiskanju in zalaganju, skrivanje avtorstva, spori s sodelavci, iskanje sponzorjev – pa vendar v okoli treh desetletjih nastanek in natis 24 knjig, pri čemer se v nekem smislu najpomembnejša *Cerkovna ordninga* iz leta 1564 ohrani do danes samo v enem izvodu ...

Trubar je tako rekoč čudežno preстал tudi smrtno nevarne pre-

izkušnje in nazadnje dosegel cilj, ki si ga je zadal: dati slovenskim rojakom svete knjige v domačem jeziku, pošiljati mlade v ljudske šole ter jih učiti pisati in brati. V deročem toku življenja je naltel le na nekaj otočkov miru, ki so na hipe bili kot oddih, a bolj kot to le priprava na nove negotovosti: recimo šola pri škofu Bonomu iz Trsta, naklonjenost nekaterih dobrotnikov, nekaj sreče v zakonu z Barbaro Sitar in bržčas v kasnejših zvezah, zagotovo pa pri pisanju prvih knjig v jeziku, ki ga dotlej v natisnjeni obliki ni bilo, in sploh tudi poznejšega biblijskega čtiva, bodisi prevedenega ali prirejenega za potrebe slovenske protestantske Cerkve. Toda vse to so samo mesta, ki povezujejo prizore velike drame, ki se s Trubarjevo smrtjo niti ni končala, kot je mislil sam. Kajti dosežke in dogajanje, ki ga je sprožil s svojimi knjigami v slovenskem jeziku in je bil nanj lahko upravičeno ponosen, saj so ga njegovi mlajši somišljeniki obogatili z novimi deli, je protireformacija zatrla in knjige slovenskih protestantov sežgala – z izjemo prevoda Dalmatinove *Biblije*, ki je bila dve stoletji edina

priča velikega podjetja, ki ga je začel Primož Trubar – ter hkrati vse bolj postajala zakladnica slovenskega jezika in njegovega razvoja. Šele v 19. stoletju se je prebudilo intenzivno zanimanje za Trubarja.

**Avtor podviga** Trubar kot upornik in neprilagodljivec, verski reformator in avtor knjig je avtor podviga, v katerem so inicialne zadeve za naš obstoj: v knjižni obliki nam je prvi posredoval naš jezik, začel in utemeljeval je slovenske ljudske šole, bil »skrivk« za prvo tiskarno v Ljubljani in bil ne nazadnje s svojimi nastopi tisti, ki kot nihče pred njim ni varčeval s kritiko neznosnih razmer (čeprav ni bil revolucionar): bil je pač človek nove dobe, ki se je

tudi na Slovenskem vzpostavljala s prevrednotenjem preteklosti in kritiko sočasnosti. Morda nehote je s svojim delovanjem bil zgled za tisto, kar označuje sintagma: prevzeti zgodovinsko usodo v svoje roke.

Toda čim dalje smo od njegove žive stvarnosti, tem pogostejše se nam postavlja vprašanje, od kod vna, s katero se se on sam pa tudi njegovi protestantski nasledniki lotili pisanja v slovenskem jeziku. »Verjetno najprej zaradi verskega prepričanja, toda če globlje pomislim, bi nemara lahko rekel, da je v tem bilo tudi nekaj, kar bi označil za kulturni upor zoper tedanjo slovensko mizerijo, popolno anonimnost in neznosno potlačeno ljudstva, ki niti ni imelo svojega imena,« je v uvodu v zbornik o Trubarju – izdal ga je Narodni muzej – zapisal minister za kulturo Vasko Simoniti. Tega upora si drugače ni mogoče razlagati kot z izjemno ljubeznijo do ljudstva, ki je bilo potrebno pomoči, in zato človek ne sprašuje za ceno svojega angažmaja. O tej nenavadni ljubezni so govorili neredki pisci o Trubarju. Zdi se, da v slovenski zgodovini ljubezen te vrste ni prav pogosta. Pri posameznikih jo je srečati večkrat, a manjkrat pri gibanjih ali skupinah. Pa vendar: najbrž bi jo slabih 200 let kasneje našli v Prešernovem krogu, ki se je s podobno vztrajnostjo bojeval proti filistrom in potem s Prešernom dosegel visoko umetnost.

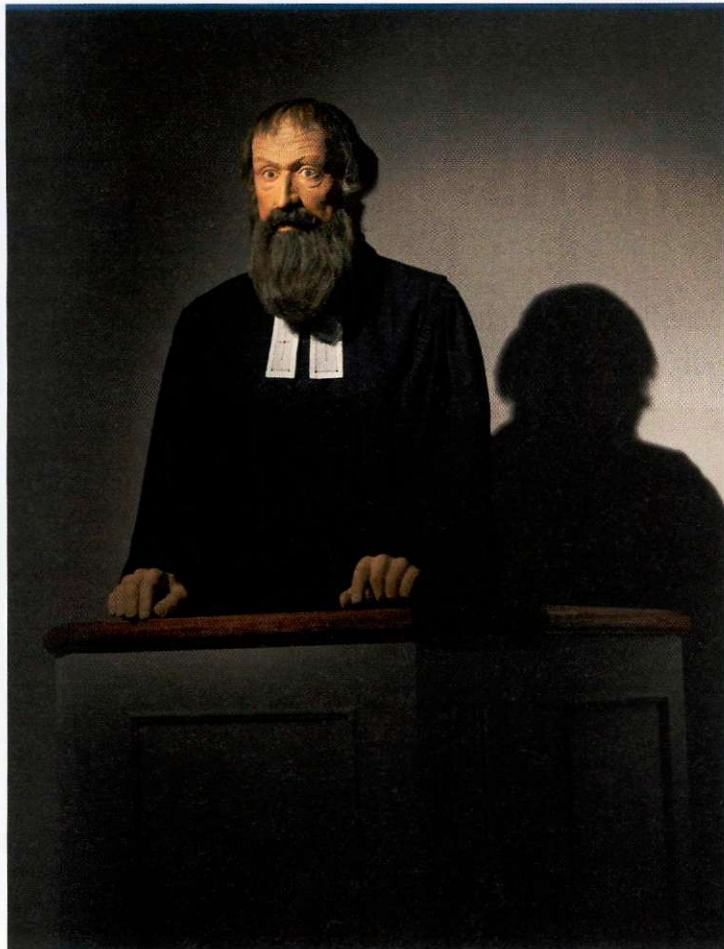
**Trud za enotnost** »Primož Trubar se je v 16. stoletju na kartu duha vpisal z nekaj vodilnimi zamislimi oziroma akcijskimi težnjami, ki ga dvigajo visoko nad intelektualno povprečje jutranjih ur evropskega novega veka,« je v istem zborniku zapi-

## Skrivnost Cerkovne ordninge

Najvrednejši eksponat na razstavi je seveda Trubarjeva knjiga *Cerkovna ordninga*, ki jo je prav za to razstavo posodila Vatikanska knjižnica. Dragoceno knjigo, ki po odkritju še ni zapustila Vatikanske knjižnice in je edini izvod, ki se je ohranil do danes, si je mogoče ogledati do 6. maja.

Razstava, ki je na ogled od torka do nedelje med 10. in 18. uro, bo odprta do konca leta.

Slave Klavora 1  
9000 Murska Sobota  
Slovenija  
tel.: 02/537 1949  
fax.: 02/537 1948  
GSM: 041/34 66 46  
GSM: 031/34 51 51  
<http://www.radio-viva.com>  
e-mail: [viva@radio-viva.com](mailto:viva@radio-viva.com)



Trubarjeva govoreča podoba

sal dr. Igor Grdina. Najprej si je dejavno prizadeval za razširitev božje besede med rojaki, ki so imeli poprej do evangelijskega oznanila zelo omejen in pretežno samo posreden dostop. Lubim Slovincem je podaril prve knjige v materinščini, s čimer je omogočil njihovo kulturno, s tem pa tudi poznejšo celovito emancipacijo v skladu s civilizacijskimi standardi evropskega Zahoda. Na podlagi lastne izkušnje z različnimi govoricami na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Goriškem, v Trstu in v nekaterih sosednjih predelih je ustvaril življenja zmožen knjižni jezik, katerega kontinuiteta kljub velikim zgodovinskim prelomom nikoli ni bila pretrgana. Črke, v katere je ujel duhovna obzorja svojih rojakov, niso pričevale le o njegovem času, ampak so posodile glas tudi molčečim in jecljavim stoletjem srednjega veka.

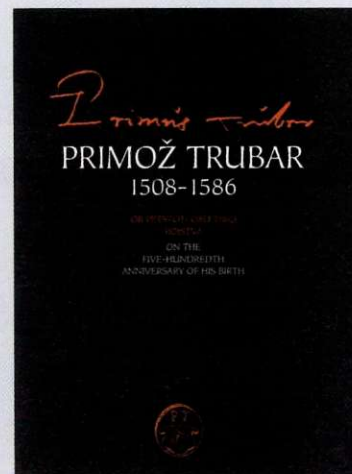
Sredi prelomnega časa, ki je bil poln nepomirljivih nasprotij in srditih nesoglasij, se je v skladu s svojim pojmovanjem vere trudil za enotnost kristjanov na splošno in Slovincem še posebej.

Za graditeljskimi ideali, ki se v vsestransko razmajanem in razklanem svetu ne tedaj ne poznaje niso mogli udejanjiti, je ostalo vsaj hrepenenje po njihovi utelesitvi v prihodnosti.

»Odkar svet stoji ...« Ustvaritev in izdaja prve slovenske knjige sta bili dejanji epohalnega pomena. Trubar se je prelomnosti svojega nastopa popolnoma zavedal. Leta 1561 je kot vodja uraškega bibličnega zavoda, ki je imel namen skrbeti za razširjanje evangelija brez človeških dodatkov na jugovzhodnem robu rimskega cesarstva in v deželah jugovzhodne Evrope, samozavestno – vendar hkrati v veri, da izpolnjuje voljo Vsemogočnega – zapisal: »Iz posebne previdnosti in odredbe božje se sveto biblijsko pismo in druge pobožne knjige šele zdaj, v teh zadnjih hudih časih, prevajajo tudi v slovenski in hrvaški jezik ter tiskajo s trojnimi črkami. Odkar svet stoji, se to nikdar ni zgodilo, zakaj slovenski jezik se doslej nikoli ni pisal, še manj pa tiskal.« **D**

## Zbornik o Primožu Trubarju

Narodni muzej je skupaj z odprtjem razstave izdal tudi zbornik, namenjen pettosti obletnici rojstva Primoža Trubarja. V njem je objavljenih sedem prispevkov, ki iz različnih zornih kotov osvetlijo Trubarjevo delo in njegov čas. Uvodoma je zapis ministra za kulturo Vaska Simonitija, ki je tudi kot zgodovinar velik poznavalec Trubarjevega časa. Vsi prispevki so v celoti prevedeni v angleščino: *Primož Trubar na evropski karti duha* (Igor Grdina), *Književnost in teologija Primoža Trubarja* (Franc Kuzmič), *Premik ikonografskih poudarkov v smeri protestantske verske miselnosti v likovni umetnosti 16. stoletja na Slovenskem* (Simona Menoni), *Protestantski podporniki glasbe ter glasbena ustvarjalnost in poustvarjalnost na Slovenskem v drugi polovici 16. stoletja* (Metoda Kokole), *Tiskarstvo v 16. stoletju* (Anja Dular), *Trubarjevo obdobje v numizmatičnih materialnih virih* (Andrej Šemrov), *Po sledi grbovnih plošč: Trgovske povezave Ljubljane s severnimi deželami v Trubarjevem času. Steklene grbovne plošče* (Maja Žvanut, Mateja Kos).



Region	Frequency
Kranjska gora	102,3
Tolmin	91,2
Sv. Gora	107,5
Dornberk	93,2
Tomaj	93,2
Koper	88,9
Lucija	100,1
Planina	91,2
Ajdovščina	91,2
Postojna	89,1
Tinjan	91,2
Lož	96,8
Hirska Bistrica	97,3
Krvavec	104,5
Mozirje	105,9
Kum	105,9
Ravne Koroška	95,7
Radlje ob Dravi	96,5
Kalvarija Maribor	104,5
Boč	107,3
Novo mesto	98,3
Črnomelj	92,8
Murska Sobota	91,8
Gornja Radgona	105,9

**Pomlad naj cveti, dehti in ... se SLIŠI!**

**RADIO OGNJIŠČE**

# Sorodniki vladarskih hiš

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

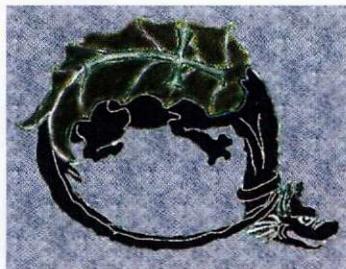
**Celjani so od majhnih podeželskih plemičev postali ena najvplivnejših evropskih fevdalnih družin svojega časa. Poleg tega, da so imeli velike posesti in drugo premoženje, so bili v rodbinskih vezeh z več kralji in celo s turškim sultanom.**



*Nesrečna zaljubljenca Frederik II. Celjski in Veronika Deseniška*

Slovenci smo bili, tako so nas prepričevali v šolskih učbenikih, bili narod brez plemstva in ves srednji vek so nam vladali tujci. Deloma to seveda drži. Slovani, ki so se naselili na ozemlju današnje Slovenije, so bili družba, ki je poznala samo dva sloja, svobodnjake in sužnje. Z razvojem fevdalizma se iz sloja svobodnjakov nekatere rodbine počasi dvigujejo nad povprečje in prevzemajo vlogo plemstva. Družine se dvigujejo in padajo, posesti prevzemajo tudi plemiči, ki prihajajo iz drugih krajev. Še posebno je to pomembno proti koncu 13. stoletja, ko si Habs-

buržani z vojno pridobijo gospostvo nad našimi kraji. Svojem najzvestejšim vazalom seveda podelijo velike kose osvojenega ozemlja in s tem postane velik del plemstva tujega rodu. Obstajale pa so tudi plemiške družine, ki so izhajale iz naših krajev in bile popolnoma enakopravne plemičem, ki so prišli od drugod. Navsezadnje v tistih časih pojem narodnosti ni pomenil tega, kar pomeni danes. Plemiči poznajo teritori-



*Celjani so bili člani prestižnega zmajevega reda kralja Sigismunda Ogrskega.*

alno in razredno pripadnost. Po tem mišljenju je bil plemičem iz naših krajev bližji plemič z drugega konca Evrope kot tlačani, ki so garali na grajskih poljih.

Plemiči, ki so imeli korenine na naših tleh, so imeli prav takšne možnosti za svoj dvig kot tisti, ki so prišli od drugod. Dokaz za to so grofje Celjski. Njihova rodbina se je povzpela tako visoko, da je bila v sorodu s kraljevskimi hišami in je vladala velikim posestim. Propadli niso zato, ker bi bili Slovenci, ker o pojmu narodne pripadnosti tedaj sploh še ne moremo govoriti. Propadli so deloma po svoji krivdi in predvsem zato, ker so postali prenevarni drugim plemiškim družinam.

**Gospodje Žovneški** Kasnejši grofje Celjski se pojavijo v pisnih

virih nekje v 12. stoletju kot gospodje Žovneški. Ime dobijo po gradu Žovnek v bližini Braslovč. Ali izhajajo neposredno iz Slovanov, ki so se naselili na ta območja ob propadu Rimskega imperija, ali so družina, ki se je kasneje naselila na našem ozemlju in si prodobila posesti, se ne ve. Svojim tlačanom so ukazovali v domačem jeziku, z imenitniki pa so govorili bolj ali manj pravilno latinščino kakor druge plemiške družine.

Gospodje Žovneški so v 12. in 13. stoletju pridno širili svojo moč in posest. Nekaj z manjšimi spopadi s šibkejšimi sosedi, nekaj z uspešnimi ženitvami. Tako so bili v sorodu s ptujskimi grofi in Sternbergi. Njihove družinske povezave so segale v avstrijske dežele pa celo na Saško in Bavarsko. Ob propadanju večjih družin so si tudi Žovneški prodobili del dediščine in še povečali svoje posesti. V 13. stoletju se pojavi v virih tudi opis njihovega ščita. Gre za preprost ščit, v katerem sta dve rdeči črti poševno čez belo oziroma srebrno polje.

Potem ko v drugi polovici 13. stoletja oblast nad našimi kraji prevzamejo Habsburžani, so se Žovneški znašli v precej kočljivem položaju. Omembe vrednih zaveznikov niso imeli, kakšnega pomembnega zaščitnika pa tudi ne. V bližini je obstajalo nekaj nekoč mogočnih plemiških družin, med njimi grofje Goriški, katerih moč je bila v zatonu, njihova posestva pa so se ponujala morebitnim novim lastnikom. Žovneške so ta posestva mikala, ampak sami so bili prešibki, da bi se jih polastili. Še toliko bolj, ker so na ta posestva odkrito pogledovali mogočni Habsburžani, spopad z njimi pa bi Žovneškim prinesel polom. Poleg tega so že dotodanja žovneška posestva bila



*V grofih Celjskih so združene tri zvezde, ki jih je družina podedovala skupaj s Celjem od Vovbrških, in dve rdeči progji na belem polju iz grba Žovneških.*

kar lep zalogaj in vredna pozornosti, če že ne Habsburžanov, pa vsaj njihovih zaveznikov.

**Žovneški postnejo grofje** V takšnem položaju je tedanji vodja družine Žovneških leta 1308 sklenil, da se prostovoljno podvrže Habsburžanom. Ponudil je svoja posestva v last habsburški hiši in jih takoj dobil nazaj v fevd. S tem je ubil več muh na en mah. Odvrnil je grožnjo habsburškega napada, pridobil je močnega varuha in postal eden močnejših vazalov habsburške hiše.

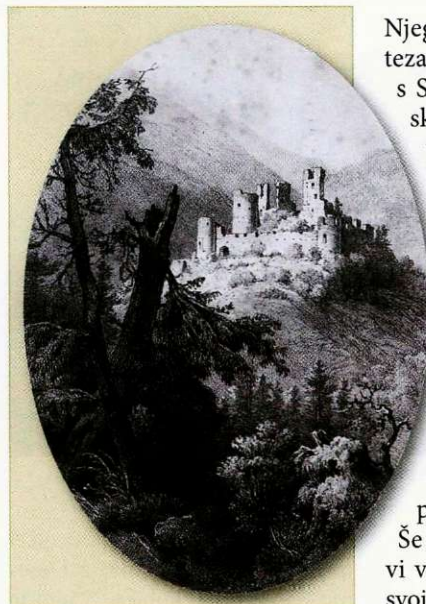
Izteklo se je po načrtih. Ob delitvi vojnega plena so Žovneški kot habsburški vazali dobili lep del plena nekadanjih goriških posesti, z zaščito svojih seniorjev pa so lahko uspešno podedovali tudi posesti izumrlih sorodnikov Vovbrških. Poleg posesti, najpomembnejša med njimi je bilo Celje, so od Vovbrških Žovneški podedovali tudi njihov grb, tri šesterokrake zvezde na modrem polju. Leta 1341 so jim Habsburžani priznali nov naziv, grofje Celjski, nastal pa je tudi nov grb družine. Njihov ščit je bil poslej razdeljen na štiri polja. Zgornje levo in spodnje desno sta nosila nove barve, tri zvezde na modrem polju, preostali dve polji pa stare barve Žovneških, rdeči prečni črti na belem polju. Novoiimenovani grofje Celjski so postali eni najmočnejših habsburških vazalov.

Celjskim je po teh uspehih naraslo častihlepje. Z ženitvami so se povezali z močno, a že izumirajočo družino Ortenburških, ozirali pa so se tudi v tujino. V Celje sta tako kot nevesti prišli Katarina Kotromanič iz bosenske kraljevske hiše in Ana iz rodbine Piastov, ki so vladali na Poljskem. Celjani so se tako povezali s kraljevimi rodbinami in postajali če-

dalje vplivnejši na vseevropskem političnem odru.

**Stremljenje h kroni** Leta 1385 je vajeti družine prevzel grof Herman II., najprodnornejši in najbolj častihlepen izmed vseh Celjanov. Herman je utrdil družinsko moč in bogastvo. Celjske posesti so bile precej obsežne, poleg tega so prek njih potekale pomembne trgovske poti. Herman je uvedel sistem mitnic, kar štirideset so jih postavili na celjskih posestih, in z njimi pobiral lepe denarje. Vzdrževal je tudi svojo, večinoma najemniško vojsko. Hvalisal se je, da lahko Celjani pošljejo na bojišče deset tisoč konjenikov, kar je bilo pretirano. Verjetno je celjska vojska kot udarno moč lahko postavila na bojišče okoli dva tisoč vojakov, kar je bila za tiste čase precej močna sila.

Herman je začel tudi s koraki, ki naj bi Celjane odpeljali izpod habsburškega vazalstva. Menil je, da habsburške podpore ne potrebuje več, ni pa si upal odkrito prelomiti s svojimi fevdnimi gospodi. Herman je sklenil, da bo družinsko moč širil proti vzhodu, kjer ne bo prišel v nasprotja s Habsburžani, poleg tega pa je



*Gospodstvo gospodov Žovneških*

upal, da bo na ta način pridobil posestva zunaj območja cesarstva in bo lahko na njih vladal brez vsakršnega vmešavanja. Sklenil je zvezo s hrvaškimi knezi Frankopani in se dogovoril za poroko kneginje Elizabete s svojim prvorojcem Friderikom. Z enim očesom je stalno gledal na Bosno, domovino svoje matere, in upal, da bo dedič krone, če Kotromaniči izumrejo. Nečakinjo Ano, hčer svojega brata Vilijema in poljske princese Ane, je poslal nazaj na Poljsko, kjer se je poročila z Jagiellom, poljskim kraljem in velikim knezom Litavskim.



Njegova najpomembnejša poteza pa je bila, da se je povezal s Sigismundom, kraljem Ogrske. Sigismundu, ki je načrtoval križarski pohod proti Turkom, se je Herman pridružil osebno z več sto vojaki. V odločilni bitki pri Nikopolju leta 1396 se je Herman Celjski bojeval sredi krščanske vojske ob Sigismundu samem. Krščanska vojska je doživela poraz, a Hermanu je uspelo rešiti iz pokola ne le sebe in del svojih vojakov, pač pa tudi Sigismunda osebno. Še več, nekateri Sigismundovi vazali so menili, da bi lahko svojega vladarja vrgli s prestola, potem ko je pretrpel takšen poraz, a Herman je ogrskemu kralju pomagal, da je upornike zatrl.

Hvaležni Sigismund je Hermanu podelil oblast nad čakovsko in zagorsko grofijo ter številnimi drugimi posestmi na Hrvaškem. Herman je postal tudi hrvaško-slavonski ban, se pravi Sigismundov namestnik v teh deželah. Herman in njegov sin Friderik sta postala člana zmajevega reda, elitne združbe, ki jo je ustanovil Sigismund, končno pa se je ogrski kralj leta 1406 še oženil s Hermano hčerko Barbaro.

Herman je postal Sigismundov prvi svetovalec, in kakor sta rasla Sigismundova moč in vpliv, tako sta rasla tudi moč in vpliv Celjanov. Barbara je postala leta 1414 nemška kraljica, leta 1420 češka kraljica in končno leta 1433 še cesarica rimsko-nemškega cesarstva. Herman, ki je zvesto sledil Sigismundu, je pridobival svoj delež plena ter nove in nove privilegije. Celjsko gospodstvo je naraslo z uspešno pridobljeno dediščino po Ortenburških, končno pa je Herman menil, da je prišel čas, da pretrgajo zvezo s Habsburžani.

Sigismund je bil posrednik med Hermanom in habsburškim vojvodom Ernestom Železnim. Sreča za Celjske je bila, da je bila enkrat za spremembo habsburška hiša v notranjih spopadih in zato

*V bitki pri Nikopolju je Herman Celjski rešil vodjo križarskega pohoda, ogrskega kralja Sigismunda, pred ujetništvom.*



Celjani so vlekli poteze, ki naj bi jih pripeljale do samostojne krone.



Ulrik II. Celjski, poslednji Celjan

neenotna. Herman (in tudi Sigismund) je obljubil, da bo podpiral Ernesta v njegovem boju za oblast v družini, Ernestu je bila obljubljena odškodnina štririnjstih gospojev na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem. Ernest se je tudi strinjal, da se Celjani osvobodijo izpod habsburškega vazalstva. Leta 1423 so tako Celjani spet postali samostojni.

Prav v tem času pa je prišlo do resne družinske krize v rodbini Celjskih. Friderik je ostal edini Hermanov sin. Njegova brata sta namreč umrla mlada in brez potomcev. Eden je padel s konja in si zlomil vrat, drugega je pobrala bolezen. Friderik je bil torej očetov up.

Friderik je bil že od otroštva namenjen za moža Elizabete Frankopanske. Poročila sta se leta 1405, a zakon, sklenjen izključno zaradi družinskih koristi, ni bil srečen. Zakonca sta sicer opravila svojo dolžnost in imela sina Ulrika, potem pa živela vsaksebi. Hladnih odnosov nista prikrivala niti v javnosti, sploh pa sta po letu 1415 komaj kdaj prišla v stik. Frankopani so bili užaljeni zaradi odnosa do njihove sorodnice, Herman pa je bil tudi nejevoljen, saj je pri svojih načrtih potreboval podporo hrvaške knežje družine. Nenadoma je Elizabeta umrla, uradno jo je pokopala bolezen. A šušljalo se je, da je za ženino smrt poskrbel njen mož Friderik. Izbruhnili je škandal prve vrste in Herman se je obupno trudil, da bi ga potlačil.

Friderik pa je kot nalašč začel javno živeti z Veroniko z Desenic, svojo novo ljubico. S tem je dajal vtis, da je v resnici poskrbel za smrt svoje žene. Omislil si je svoj dvor in se končno oženil z Veroniko. Herman je podivjal. Škandal, kljubovanje njegovi vo-

dišču kot čarovnico. Na tak način je poskušal oprati dejanja svojega sina. Preprosto, bil je pač začaran. A se ni izšlo po Hermanovih načrtih; trški sodniki v Celju so Veroniko oprostili, cesar jim Herman ni nikoli odpustil. Veronike seveda niso izpustili in so jo ka-

## V želji, da bi opravičil dejanja svojega sina, je celjski grof Veroniko Deseniško obtožil kot čarovnico in jo kljub oprostitvi ukazal utopiti.

lji in potem še poroka s prenizko žensko. Veronika je bila namreč hčerka enega malih celjskih vazalov in kot taka popolnoma neprimerna za dediča mogočne grofije ter sorodnika kraljevskih in knežjih družin, za nekoga, ki se poigrava z mislijo na svojo lastno krono in sega po zvezdah. Herman je zasegel gradove, ki jih je upravljal Friderik, sina vrgel v temnico, Veroniko pa izročil so-

sneje na Hermanov ukaz utopili v sodu vode, kot se za čarovnico tudi spodobi.

**Vrh in propad** Po krajšem zaporu je Herman izpustil Friderika, saj je bil njegov edini dedič. Friderikov sin Ulrik se je po dedovem ukazu poročil s Katarino Branković, hčerko srbskega kneza. To je bil nov kamen v Hermanovem načrtu za širjenje proti vzhodu. S

tem so prišli Celjani tudi v svaštvo s turškim sultanom, kajti Katarina sestra Mara je bila prva žena turškega sultana. V tistem času so se začasno nehali turški vpadi na naša ozemlja.

Herman je leta 1431 izvrtal od Sigismunda imenovanje Celjskih za državne grofe nemškega cesarstva s pravico prostega izkoriščanja rudnikov, kovanja lastnega denarja in zakonodaje na svojih ozemljih, leta 1436 pa je Sigismund kot cesar Celjske povzdignil v državne kneze in s tem v rang vladarskih družin. Herman tega ni več doživel, saj je nekaj mesecev prej umrl.

Friderik, nova glava družine, se ni preveč brigal za družinsko politiko in je vse skupaj bolj ali manj prepuščal sinu Ulriku. Po Hermanovi smrti je sledila nekajletna vojna s Habsburžani. Celjani so dosegli nekaj taktičnih zmag, a vojna brez odločitve je siromašila obe strani, zato so se leta 1443 spravili. Habsburžani so priznali Celjanom rang samostojnih knezov, Celjani pa so se odrekli spodkopavanju habsburške oblasti. Obe družini sta sklenili tudi medsebojno dedno pogodbo. Če bi ena od družin izumrla po moški strani, bi druga podedovala njena posestva. Po miru s Habsburžani se je Ulrik posvetil spletkam okoli češke in ogrske krone. Uspelo se mu je pririti na mesto ogrskega generalnega kapetana in varuha mladoletnega nečaka Ladislava, kralja Ogrske. S tem je sprožil nasprotovanje močnih ogrskih rodbin, predvsem Hunjadijev. Leta 1456 so Hunjadiji Ulrika povabili v Beograd, kjer se je pripravljala nov križarski pohod proti Turkom. V Beogradu naj bi razčistili vsa sporna vprašanja. Ulrik se je naivno napotil v Beograd, nasprotniki pa so ga umorili.

Z Ulrikovo smrtjo je družina Celjskih izumrla. Njeno dediščino so v skladu s pogodbo pobrali Habsburžani, ter nato štiri stoletja in pol suvereno vladali slovenskim deželam.

Na Celjane je ostal le spomin na najmogočnejšo »slovensko« družino srednjega veka. Zaradi tega so celjske zvezde, ki so ugasnile z Ulrikovo smrtjo, zaživele najprej v grbu Kraljevine Jugoslavije, nato pa še v grbu samostojne Slovenije. ■



Celjske zvezde kot slovenski del grba Kraljevine Jugoslavije in kot del grba samostojne Slovenije



# Astronomija na Slovenskem

V. M.

Založba Didakta iz Radovljice je izdala knjigo *Astronomija na Slovenskem in slovenski astronomi na tujem (12.–21. stoletje)*, ki sta jo napisala prodorna raziskovalca in publicista Stanislav Južnič in Marijan Prosen.

Stanislav Južnič in Marijan Prosen sta v knjigi predstavila tisočletno tradicijo astronomije na slovenskih tleh in delovanje naših astronomov v tujini. Marsikje sta zaorala ledino in izpostavila doslej neznana dejstva. Slovenska astronomija ima globoko in dolgo tradicijo.

**Herman Koroški** Seveda ni povsem gotovo, koga lahko poveževa s »Slovenci«, pojasnjujeta, denimo v 12. stoletju Hermana Koroškega, ki je bil ena najsvetlejših zvezd našega srednjega veka. Omejila sta se na ljudi, ki so bili z našim prostorom povezani po rojstvu, prednikih ali službi. Posebno vplivni so bili štajerski Slovenci humanističnega Dunaja, med njimi naši poveljniki Bernhard Perger in Andrej Perlah. Poudarjata Keplerjev obisk v Prekmurju in Frischlinov rektorat v Ljubljani. Jezuitsko šolstvo je le navidez nasilno prevzelo njuno dediščino, v resnici pa je nadgradilo njuna prizadevanja, seveda z omejitvami po Galilejevem procesu. Dokazujeta izredno bogastvo kranjskih knjižnic baročne dobe, ki priča o vpetosti našega plemstva v tedanje novo znanost.

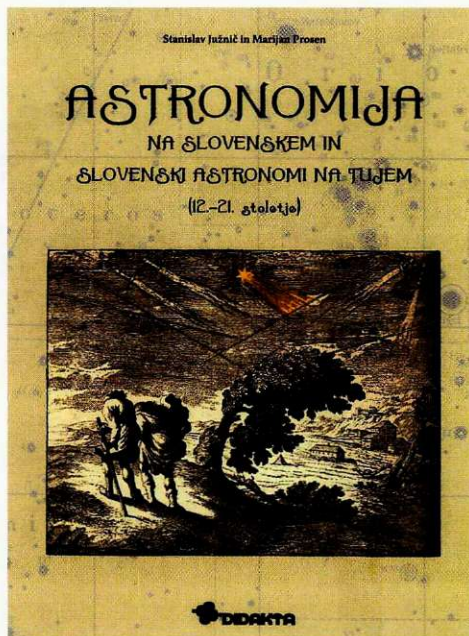
**Pomen Turjačanov** Pomemben prispevek k razvoju slovenske znanosti so dodali tudi Turjaški s svojo bogato knjižnico, ki dokazuje interes gospode za znanost in njen razvoj. Avtorja sta v svojem delu posvetila zelo obsežen popis knjig in znanstvenih razprav iz bogate baročne knjižnice Turjaških. Prva dokazujeta, da poveljniki ljubljanski plemiči Turjačani niso le nabavljali, temveč so celo gmotno podpirali izdajanje temeljnih znanstvenih del svoje dobe.

Poseben pomen posvečata obiskom Newtonovega in Valvasorjevega prijatelja Halleyja v naših krajih, ki pripoveduje, kako so naši predniki najnovejša astronomska dognanja spoznavali brez zamude, v osebnih stikih z najpomembnejšimi astronomi svoje dobe. Pristine povezave med političnim vrhom modre krvi in jezuitskimi profesorji v Ljubljani, Celovcu, Gorici, Reki ali Trstu so pripomogli k visoki ravni astronomskega znanja pri nas, njen vrh pa je Hallersteinov uspeh v Pekingu.

Jezuitski pouk je padel na plodna tla, iz njih pa je vzniknil genij Jurija Vege. Tu za-

polnjujeta rahlo vrzel med preučevalci njegovega dela, ki se doslej niso dovolj posvečali Vegovim astronomskim dosežkom.

Ob Cauchyjevi stopetdesetletnici posvečata posebno pozornost dvema letoma njegovega dela v Gorici, saj so prav tam nastale njegove poglobitvene astronomske raziskave. Bil je najznamenitejši učenjak, ki je kadar koli delal na naših tleh, zato so ju še posebej zanimali njegovi vplivi na slovensko govoreče sodelavce.



**Uspehi Slovencev** V knjigi sta se poleg predstavitev slovenskih astronomov dotaknila tudi razvoja šolstva na naših tleh, ki je bilo v svojih začetkih v pristojnosti Cerkve, a je zelo pomembno vplivalo na naše znanstvenike in druge vidne predstavnike slovenskega naroda. V svojem delu sta predstavila šolnike, ki so zelo vplivali na tedanje miselnost ljudi. Z izbrano mero lahkotnosti in pronicljivosti sta naredila prvi pravi prerez razvoja dela naravoslovne znanosti pri nas in predstavila širši javnosti manj znane ali do zdaj popolnoma neznane Slovence. Tako obsežna raziskava in predstavitev je pomemben prispevek k slovenski zgodovini. Tako se Slovenci lahko pohvalimo s prvim dokumentiranim opazovanjem Sončevega mrka pri nas leta 1664. Dogodek je za nas posebno pomemben, saj se je ime naših krajev zapisalo v znanstvenih

krogih. Odkrila sta prvi slovenski astronomski tekst, podala pregled razvoja slovenske astronomske besede do današnjih dni, posebno močno pa sta poudarila presenetljive astronomske dosežke oz. uspehe Slovencev v zadnjem času. Knjigo namreč skleneta z najnovejšimi podatki iz leta 2007.

**Peterlin in Dominko** Avtorja podrobno raziskujeta oba jezikovna prehoda v slovenskem znanstvenem in poljudnoznanstvenem prostoru, od latinščine k nemščini in kmalu za njim precej bolj napolnjenega s hudo krvjo od nemščine k slovenščini. Zoisov razsvetljenski krog je prinesel prve medle astronomske poskuse v slovenskem jeziku, stoletje pozneje pa se nemško domala ni več objavljalo niti v beli Ljubljani. Medtem je slovensko pisana astronomija od poljudnih časopisnih prispevkov pred šestimi desetletji s povabilom Antona Peterlina Franu Dominku postala jezik univerzitetnih predavanj, številne naše raziskovalke in raziskovalci pa se več kot uspešno kosajo s tujimi tekmeči. Uspešnost Slovencev v novodobni astronomiji sta dodobra utemeljila po zajetnih popisih objav in odkritij.

**Prispevek k zgodovini** Knjiga odkriva svetlo zgodovino razvoja slovenske znanosti ter pomembnih Slovencev in ne samo razvoja astronomije na naših tleh. Avtorja s svojimi deli že nekaj časa pridno odkrivata bogato zgodovino naših prednikov. Čeprav je veljalo mnenje, da smo bili Slovenci v preteklosti podrejeni, premalo vidni in slišani, avtorja s svojimi deli dokazujeta nasprotno. Tako sta v tem delu naštela zavidljivo število slovenskih znanstvenikov, ki so jim sicer večkrat kruh rezali v tujini, so pa s svojim delom in imenom izpostavili ime svoje domovine, večinoma takrat znane in razdeljene na posamezne dežele. V knjigi predstavljeni znanstveniki so svoja dela razvijali pod vplivom svojih sodobnikov in na podlagi prejšnjih odkritij. Sami so svoja dela razvijali naprej, marsikdo v drugi smeri, kot je bil trend tedanjega časa.

Knjiga je pomemben prispevek k slovenski zgodovini in razvoju znanosti pri nas. Jezik je tekoč in lahko razumljiv, knjiga pa je še posebej zanimiva zaradi številnih podatkov, bogatih slik in dodatkov. **D**

# Adlešiči

Petra Janša, foto STO/ A. Fevžer

**N**a skrajnem jugovzhodnem delu Bele krajine, nad strmim bregom reke Kolpe, poraslim z gozdnim drevjem in grmičevjem, leži na vrtačasto terasastem terenu vas Adlešiči (215 m). Od Črnomlja je oddaljena 12 km. Vas se deli na zgornje in dolnje Adlešiče ter Nabrežce ali Nabreško selo.

**Zgodovinski oris** Adlešiči so bili poseljeni že v prazgodovini, saj so na Preložniku in Veliki Plešivici našli sledove ilirskih postojank. Živahen promet skozi te kraje je bil v rimski dobi, ko je tu potekala rimska cesta. V srednjem veku so imeli oblast nad ozemljem današnjih Adlešičev in okolice Hrvati, nato Ogrji, istrski mejni grofje, grofje Andechs-Merenski. Spanheimi in goriški grofje, dokler ni vsa Bela krajina leta 1374 prišla pod Habsburžane.

Težke čase so prebivalci tega območja doživljali v času turških vpadov, in to kljub močni trdnjavi, ki jo je na strmi skali dal postaviti kapitan senjskih in žumberških čet Ivan Lenkovič. Trdnjava v Pobrežju, ki je kilometer stran od Adlešičev, je bila dograjena leta 1557, uničena in požgana pa je bila med drugo svetovno vojno. Manjši del trdnjave so obnovili. Požgane so bile tudi skoraj vse hiše v Adlešičih, zato je večina zgrajenih po drugi svetovni vojni. Leta 1867 je Kolpa postala mejna reka. Tedaj so se v Adlešičih naselili finančni stražniki. Leta 1877 je bila ustanovljena orožniška postaja, orožniki so tu ostali do leta 1910. V tem času so v kraju že imeli šolo, in sicer od leta 1846 dalje nedeljsko šolo v »lesnem hisu« oziroma hramu na farovškem vrtu, z rednim poukom pa so začeli leta 1861, ko je bila zgrajena tudi prva šolska stavba.

Sredi vasi, ob glavni cesti, je pokopališče s **cerkvico sv. Nikolaja**, ki se že leta 1268 omenja kot gozdarska kapela sv. Nikolaja, zavetnika splavarjev in ribičev. Sedanja podoba je cerkev dobila v drugi polovici 18. stoletja. Na pokopališču je tudi spomenik padlim v 1. in 2. svetovni vojni.

**Zakladnica Slovenije** Adlešiči so etnološka in folklorna zakladnica Slovenije. Tu še vedno nekateri izdelujejo pisanice, sejejo lan, delajo platno, pletejo. Tu še plešejo belokranjska kola in slave praznik pomladi z zelenim Jurijem ter ohranjajo kresne običaje. Zato se ne čudimo, da bodo letos **17. maja** s prireditvijo, ki jo organizira **KUD Božo Račić Adlešiči**, zaznamovali že **100-letnico folklorne** v tem kraju. Prvič se folkloristi iz Adlešičev v literaturi omenijo leta 1908. Dvaindvajsetega marca tega leta je namreč okrog 200 Belokranjcev v narodnih nošah nastopilo na Dunaju, ob 60-letnici vladarja Franca Jožefa. Vodja belokranjskih folklornih skupin je bil Ivan Šašel, župnik iz Adlešičev. Ksaver Meško v koledarju sv. Mohorja leta 1909 zapiše: »... za temi prikoraka skupina otrok v belih oblekah,

vodeča z zelenjem ovitega fanta, 'Zelenega Jurija'. Izredno so ugajali ti otroci, kakor so pričali glasni vzkliki priznanja med gledalci. Vobče so čudovito nežno učinkovale te belo obleke, preproste, a vendar stokrat krasnejše nego vsi brezokusni okraski, ki ga navešajo nekatera dekleta in mlade žene tako rade nase. Ni pametno! Večno je bila in večno bo najlepša naravna preprostost ali preprosta narava. Čisto, zdravo telo v preprosti, a snažni in okusni obleki je največji okras sveta božjega. Za njimi je šla belokranjska svatba v najrazličnejših narodnih nošah, ki pa so razodevale ves dober okus naših prednikov ...«

Folklorno dejavnost v Adlešičih je z neutrudnim delom na področju preučevanja raznih ljudskih dragotin vzpodbujal šolski ravnatelj, pesnik in pisatelj Božo Račić, ki je leta 1922 v Adlešičih ustanovil kulturno društvo.

**Domačija Raztresen** Zanimivost kmetije je, da še vedno **pridelujejo in predelujejo lan**. Ta je posebej zanimiv v času cvetenja, maja in junija. Na domačiji vam prikažejo tudi tučenje, trenje, česanje, predenje in tkanje lanu in pri vsej tej obdelavi lahko sodelujete tudi sami.





Adlešiči



KUD Božo Račič ohranja ljudsko izročilo kraja.



Stari pod

In kako so nekoč pridelovali lan? Najprej so spomladi, marca ali aprila, vaščani zasejali lan ali konopljo. Nato so ga v avgustu oziroma septembru poželi, ločili seme od druge rastline in le-to dali na travo, kamor je padala rosa, ali pa kar namočili v bližnji Kolpi. Po treh tednih, ko so se vlakna in stebila že delno ločila, so obe rastlini tolkli s posebnim orodjem – tukačami. Nato so še trli s trlicami in mikali. Vsi ti postopki so omogočili, da so se trši deli rastline (stebila) ločili od vlaken, ta pa so potem uporabljali za nadaljnjo obdelavo. Nato je prišla na vrsto preja, pri kateri so iz vlaken napravili štrene in jih pozneje belili v vodi s pepelom. To so ponovili dva- do trikrat. Štrene so v nadaljevanju navili na vitlen, da so naredili klobke. Eden izmed postopkov je snovanje, ki je pripomoglo, da so dali lahko niti pozneje na statve, ki jih v Adlešičih imenujejo krosna. Tkanje je bil zadnji od postopkov izdelave platna, na katerega so izvezli (naštikali) različne vzorce v rdeči in modri barvi. Ljudje so iz domačega platna izdelovali obleke, rjuhe, brisače, prtičke, šolske torbe in druge predmete, ki so jih potrebovali v vsakdanjem življenju. Danes v glavnem vezejo prtičke in prte kot spominček na obisk v Beli krajini.

Sicer pa vam na domačiji Raztresen pokažejo tudi druge domače obrti, kot so pletenje cekarjev, **pisanje pisanic** in izdelovanje drsank. Ogledate si lahko objekte za kmetijsko dejavnost: senik, kozolec, stanovanjsko hišo, prvo belokranjsko žganjeteko,

skedenj, v katerem je mogoče prenočiti, hlev za osle, prašiče in perutnino ter stroje, vozove, sani, zapravljičke, lesene brane in pluge za oranje z živino, slamoreznico, mlatilnico, preseko za vožnjo gnojnice ... V galeriji so razstavljeni izdelki domačih obrti belokranjskih obrtnikov, steklenih in keramičnih izdelkov kolekcije Filak in Totter, likovnih in kiparskih del, medenih izdelkov ter videoposnetek o celotnem postopku pridelave in predelave lanu. Ogledati si je mogoče tudi Krajinski park Kolpa.

### Krajinski park Kolpa

Glavna znamenitost parka je reka Kolpa, osrednja belokranjska odvodnica, ki teče po južnem robu Bele krajine. Je najdaljša slovenska »riviera«, dolga 292 km in velja za eno najtoplejših in neokrnjenih rek v Sloveniji. Po njenem toku poteka kar 113 km državne meje z Republiko Hrvaško. Reko odlikujejo čista voda z bogato ihtiofavno, naravno ohranjena struga, številne brzice in prodišča. **Posebnost parka je značilna kulturna krajina**, ki jo oblikujejo stelniki in skrbno obdelani vrtačasti in v terase oblikovani kraški svet. To območje ima veliko naravovarstveno vrednost, izkazana je tudi velika biotska in krajinska raznovrstnost. Je tudi območje številnih naravnih vrednot državnega pomena in območje, kjer se nahajajo ogroženi habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju, ter habitati ogroženih prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst. Občina Črnomelj je leta 1998 sprejela odlok o razglasitvi Krajinskega parka Kolpa. Leta 2006 pa je ta krajinski park Slovenija prevzela v zavarovanje in upravljanje na



Domačija Raztresen



Kolovrat



Tkanje lanenega platna



Končni izdelki



Siva čaplja



Cvetenje lanu

državni ravni. Ob zgornjem toku Kolpe so se nekoč vrtela kolesa 86 žag, mlinov in kovačij, ki jih je zelo prizadel odhod Kočvarjev. Reka je bila zajezena na 65 krajih. Ti jezovi so določali vodni režim ter uravnavali življenje ljudi in živali. Po legendi je v teh krajih živel Peter Klepec, ki so mu vile podelile nadnaravno moč in je tako izgnal iz doline vsiljive tujce. **D**

## Slovinci v BiH

1.

## Založba Mladinska knjiga

Knjiga *Četrta stran trikotnika* (znameniti Slovenci in slovenska društva v Bosni in Hercegovini v obdobju 1878–2000) govori o Slovencih v Bosni in Hercegovini v najvišarnejšem času stare celine: od konca fevdalne turške uprave v BiH, vstopa v kapitalizem, svetovnih vojn, revolucije in socializma do vojne ob razpadu skupne države in prvih nekaj povojnih let. Vsebinsko se dotika vseh pomembnejših področij, na katerih so se udeleževali naši rojaki v tej deželi. Monografija je izšla ob 110-letnici združevanja Slovencev v Bosni in Hercegovini, in sicer v okviru raziskovalnega projekta *Znameniti Slovenci v Bosni in Hercegovini, 1878–2000*. Nosilec in izvajalec projekta je bil Slovenski gledališki muzej Ljubljana, soizvajalec pa Društvo Consortium artisticum Ljubljana. Knjigo je ustvarilo več kot dvajset raziskovalcev in avtorjev iz Slovenije ter Bosne in Hercegovine, ki so zbrali gradivo skoraj štiridesetih vodilnih arhivskih in kulturnih ustanov ter civilnih združenj v Sloveniji in BiH. Bogato ilustriровано knjigo s 464 stranmi je zasnoval in uredil Stanislav Koblar.

## Stati inu obstati

## Slovensko protestantsko društvo

Drugi zvezek revije *Stati inu obstati* (št. 3–4, 2006) prinaša enajst prispevkov: *Pnevmatološka ekologija: naloga katoliške in protestantske teologije* (Ciril Sorč), *Albert Schweitzer – volja do kulture in etike* (Cvetka Hedžet Tóth), *Dietrich Bonhoeffer – odgovornost in svoboda* (Nenad Hardi Vitorović), *Protestantsko krščanstvo in sveto v (post)modernem svetu* (Marko Kerševan), *anabaptistična reformacija in verska svoboda* (Gorazd Andrejč), *O naslovnici in dveh manjših poglavjih v Bohoričevi slovnici* (Kozma Ahačič), *Megiserjeva slovarja in oblikujoča se knjižnojezikovna norma v 16. stoletju* (Majda Merše), *Predponi v- in u- v jeziku slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja* (France Novak), *Abecednik Števana Kuzmiča* (Franc Kuzmič), *Od uspeha do izjave »viel falsch« v uraški glagolski Novi zavezi (1562, 1563)* (Alojz Jembrih), *Do »fine moke oo« mleto Trubarjevo vprašanje* (Igor Grdina).

## Aljehin

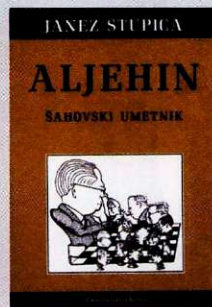
2.

## Založništvo Jutro

Knjiga Janeza Stupice *Aljehin* je posvečena četrtemu svetovnemu šahovskemu prvaku, genialnemu ruskemu šahistu Aljehinu (1892–1946), ki je nosil šahovsko krono dvakrat: prvič v obdobju 1927–1935, drugič pa v obdobju 1937–1946. Knjigo je napisal šahovski



1.



2.



3.



4.

mojster in štirikratni slovenski prvak Janez Stupica. V njej opisuje Aljehinovo življenje, njegove nastope na šahovskih turnirjih, dvo bojih in olimpijadah, predstavi pa tudi vrsto njegovih nasprotnikov. Jedro knjige sestavlja sto Aljehinovih partij, ki jih večino spremlja jo obsežni komentarji, ki bralcu pojasnjujejo zapletena dogajanja na črno-belih poljih in ga opozarjajo na kritična mesta, kjer se odloča o zmagi ali porazu v partiji.

## Razprave in gradivo

## Inštitut za narodnostna vprašanja

Zbornik Inštituta za narodnostna vprašanja *Razprave in gradivo* v št. 48–49 prinaša 15 prispevkov; med njimi so: *Številčni razvoj prekmurskih Madžarov v 20. stoletju* (Attila Kovács), *Zgodovinski viri o Romih v Sloveniji* (Vera Klopčič), *Aktivnosti kulturno-prosvetnega društva Slovenski dom »Bazovica« v reškem tisku Novi list in La voce del popolo med letoma 1947 in 1957* (Barbara Riman), *Pregled raziskovanja slovenskega izseljenstva v ZDA* (Matjaž Klemenčič), *Transgeneracijska transmisija »taboriščne izkušnje« in molk* (primer Slovencev na Koroškem in v FJK) (Marija Jurić Pahor), *Geopolitične razsežnosti makedonskega narodnega vprašanja* (Jernej Zupančič), *Iskanje rešitev na osnovi dogajanja pred prvo svetovno vojno* (László Kupa), *Mobilizacija obmejnega orientalizma proti gradnji džamije v Ljubljani* (Špela Kalčič), *Funkcija kulture v čezmejnem sodelovanju v prostoru Alpe–Jadran* (Hellwig Valentin).

## Osupljive pretvorbe

3.

## Tehniška založba Slovenije

Ali veste, iz česa je zvečilni gumi? Kako izdelajo žoge, ogledala ali športne copate? Kako pridobivajo nafto, svilo ali kako spečejo kruh, pripravijo jogurt ali naredijo čips? Odgovore na vse to in še mnogo več najdemo v zanimivi knjigi *Osupljive pretvorbe*. Knjiga s pomočjo preprostih in zabavnih ilustracij prikazuje najpomembnejše korake nastajanja vsakdanjih

stvari. Spoznamo osupljive pretvorbe naravnih snovi ali polizdelkov v snovi in predmete, ki jih srečujemo na vsakem koraku, pri čemer pa le malokdo ve, kako so pravzaprav narejeni.

## Andrzej Stasiuk

## Študentska založba

Študentska založba je v zbirki *Beletrina* pod naslovom *Na poti v Babadag* izdala literarne zapise s potovanj po, kot jo imenuje poljski pisatelj Andrzej Stasiuk, pozabljeni Evropi: Poljski, Slovaški, Madžarski, Romuniji, Sloveniji, Albaniji in Moldaviji. Stasiukove poti se začenejajo v Karpatih, zakrožijo po dvorišču njegove Srednje Evrope, se včasih razpotegejo tudi na Balkan, v Albanijo, in se v loku vrnejo v njegovo karpatsko domovino. Na njih so kot jagode na paternoštru nanizana imena krajev in zdi se, da so njihova magična vloga, moč in ves njihov pomen zbrani v pozvanjanju teh imen.

## Cvetoče razkošje

4.

## Založba Mladinska knjiga

Knjigo *Cvetoče razkošje*, ki nam bo pomagala predvsem pri okrasitvi hiše, balkona, terase, okenske police, je napisala znana slovenska vrtnarska strokovnjakinja Ruth Podgornik Reš. Pozornost namenja zasaditvam v vseh letnih časih; pri tem natančno opiše pot do uspeha: od zamisli in načrta, tehničnih podrobnosti, izbire skled, korit in obešank do materiala za sajenje (zemlja, gnojila), rastlinskega vsakdanjika (zalivanje, gnojenje, čiščenje) in nevsječnosti, ki se nam dogajajo pri skrbi za rože. Naslednja poglavja so posvečena pravilni izbiri rastlin, bogastvu barv, trendovskim rastlinam (okrasne trave, zelenjava, dišeče cvetlice, zelišča ...), otroškemu vrtnemu kotičku, za piko na i pa še razsvetljavi, dekoraciji in vodi v različnih agregatnih stanjih. Ruth Podgornik Reš se že vrsto let ukvarja z vrtnarstvom, je stalna sodelavka strokovnih revij in vrtnarskih kotičkov v splošnih revijah ter avtorica nekaj knjig, med njimi tudi knjige o urejanju grobov.



Giuseppe di Stefano v vlogi Cania v *Glumačih* Ruggiera Leoncavalla



Leta 1953 je Giuseppe di Stefano v milanski Scali posnel Tosco z Mario Callas.

# Slovo od znamenitega tenorja

Božo Gorjanc, foto: arhiv Demokracije

**Giuseppe di Stefano je bil eden najboljših tenoristov vseh časov. Zaradi svojega izrednega glasu se je na odru čudovito ujema s slavno sopranistko Mario Callas. Od tega sveta se je poslovil 3. marca 2008 v 87. letu starosti.**

Giuseppe di Stefano se je rodil 7. 7. 1921 v majhni sicilijanski vasi Motta Santa Anastasia, v revni družini, zato se je med kasnejšim študijem moral marsičemu odreči. Komaj nekajleten se je s starši preselil za boljšim kruhom na sever, v Milano. Tam se je v katoliških šolah srečal s prvimi urami petja. Tik pred drugo svetovno vojno pa je začel študirati petje s pomočjo mecenov pri znamenitih opernih učiteljih. Študij je pretrgala vojna in vpoklicali so ga v armado. Po kapitulaciji Italije je zbežal v Švico. Tam je njegov talent opazil župnik v taborišču. Tako je začel prepevati in snemati prve plošče na radiu v Lozani. Po vojni je študiral petje v Milanu. Zmagal je na več pevskih tekmovanjih in leta 1946 debitiral v Teatru Reggio Emilia kot De Grieux v Massenetovi operi Manon. Leto pozneje je v isti vlogi že nastopil

v najslavnejši operni hiši, milanski Scali. V tem obdobju je pel v Italiji tudi s slavno slovensko sopranistko Ksenijo Vidali, ki ga je zelo cenila zaradi njegove skromnosti, iskrenosti in prijateljskega partnerstva.

**Na odru s Callasovo** Njegova kariera je doživela vrtoглаv vzpon. Povabili so ga v New York, v Metropolitansko opero, kjer je pel v Rigolettu z nepozabnim Leonardom Warrnom v naslovni vlogi. Leta 1951 je v Sao Paulu v Braziliji prvič nastopil s slavno sopranistko Mario Callas, s katero sta pozneje oblikovala celo plejado neprekosljivih posnetkov in živih nastopov. Iz Amerike se je 1952 vrnil v Evropo, v milansko Scalo, kjer je pel veliko lirskih in dramskih vlog. S svojim žametnim lirskim glasom in izrednim fraziranjem je enkratno podajal operne junake. Posebnost njegovega glasu je

bil zelo svetel, odprt tenor, ki ni potemnel niti v najnižjih legah. Imel je zelo jasno dikcijo, lepe višine in enkratne pianissime. Začel je peti francoske opere v izvorniku, česar se takratni italijanski tenorji niso lotili. V svoji enkratni izvedbi je posnel tudi veliko napolitanskih in južnotalijanskih pesmi, med katerimi izstopa Cuore n'grato.

**V Ljubljani** Pel je po vseh velikih svetovnih opernih odrih od San Carla, Teatra Colona, Barcelone do dunajske opere. Nastopil je tudi na koncertu v Ljubljani. Na odru je dajal velik poudarek igri in čim bolj razumljivemu petju. Pel je z večino velikih opernih imen od Renate Tebaldi, Birgit Nielsen, Ane Moffo, Zinke Kunc do Victorije de los Angeles. Nastopal je pod taktirko največjih opernih dirigentov od Artura Toscaninija, Tulia Serafina do H. von Karajana. V petdesetih in šestdesetih je

bil najbolj cenjen svetovni tenorist. Leta 1973 in 1974 je nastopil na skupni svetovni turneji z Mario Callas. Z njim je Maria Callas nastopila zadnjič pred svojo prežgodnjo smrtjo.

**Zadnji nastop** Giuseppe di Stefano je zadnjič nastopil leta 1992 v Rimu, in sicer v operi Turandot. S svojo ženo, nemško operno pevko Monico Kurth, svojo nekdanjo učenko, sta tudi po več mesecev preživljala oddih na obali Indijskega oceana pri Mombasi v Keniji. Tam so ju decembra 2004 napadli roparji in di Stefana tako hudo poškodovali, da je bil dlje časa nezavesten in večkrat operiran. Od takrat si ni več opomogel. Umrl je v majhnem zaselku Santa Maria Hoe ob svoji ženi. Njegovi posnetki še danes spadajo med najbolj iskane v operni zvrsti. Ostal bo v spominu mnogih prijateljev in občudovalcev operne umetnosti. **D**

# Plečnikova odličja 2008

Lucija Horvat, foto: Andreja Velušček

**V Narodni galeriji je Sklad arhitekta Jožeta Plečnika podelil Plečnikova odličja za leto 2008. Nagrajenci so Rok Benda, Primož Hočevar in Mitja Zorc, za arhitekturni opus pa akademik arhitekt Milan Mihelič.**

**R**ok Benda, Primož Hočevar in Mitja Zorc so osrednje javno priznanje slovenskemu avtorju za vrhunsko stvaritev na področju arhitekture, urbanizma, krajinske arhitekture ali notranje opreme prejeli za projekt Srednje ekonomske šole v Murski Soboti, saj je po mnenju žirije ne glede na težka izhodišča in strogo odmerjeni proračun odličen primer samozavestne prostorske zasnove, ki številčnost učilnic in kabinetov spretno prepleta z vozlišči vertikalno in horizontalno orientiranih skupnih javnih prostorov. Z eleganco in prostorsko širino brezkompromisno obvladuje prostor okoli sebe, dijakom v tej pogosto na rob odrinjeni regiji pa izpričuje enkratnost mojstrsko oblikovanega prostora. Ustvarjalna pot arhitekta Milana Miheliča, ki je prejel Plečnikovo nagrado za arhitekturni opus, pa je polna avtorsko prepričljivo zgovornih in živo zaznamovanih najvidnejših kakovostnih poglavij slovenske moderne arhitekture in njenih mest. V utemeljitvi so zapisali, da so njegove visoko ovrednotene uresničene stavbe in načrti izpovedno poglobljeni dosežki, avtentično udejanjeni iz osebno navdihnjene poetike, obsežnega znanja in bogatih oblikovnih izkušenj. Izrasli so iz globokih korenin Fabianove, Plečnikove in Ravnikarjeve dediščine in dediščine najvidnejših sodobnikov. Mihelič je domišljeno snoval iz programsko smotrno zaznamovanih stavb, z narativnim ustrojem čistih oblik in jasnimi predstavami prostora, je še zapisala žirija.

**Reciklaža kot poetika** Plečnikovo medaljo za uspešno zasnovo in realizacijo so dobili Aljoša Dekleva, Tina Gregorič in Lea



Arhitekt  
Milan Mihelič



Mladi upi:  
Peter Rauch,  
Anna Pellegrini  
in Florijan Petelin



Tina Gregorič,  
Lea Kovič in  
Aljoša Dekleva  
nagrajeni za realizacijo projekta v Pivki.

Kovič (Dekleva Gregorič arhitekti) za objekt Odpad – recikliranje kovin v Pivki, o katerem je žirija zapisala, da dokazuje, da se arhitektura lahko »zgodí« povsod, tudi v najbolj zapostavljenih delih našega okolja, in da vsak program v resnici »zasluži« arhitekturo. Kot so še zapisali v utemeljitvi, se sicer zdi, da so več kot tri tisoč kvadratnih metrov jeklenih odpadkov in dve materialno diferencirani prizmi nekoliko nenavaden kraj poetičnega izraza arhitekture, a da odpad Pivka v resnici ponuja prav to – poetiko arhitekturne artikulacije, ki s svojim brezkompromisnim obstojem in izrazom preglasi siceršnjo izrazito neuglednost programa kakor tudi lokacije. Plečnikova medalja za prispevek k splošni arhitekturni kulturi v javnosti je šla v roke Aleša Vodopivca in oblikovalca Petra Skalarja za zbornik Umetnost in arhitektura. Kot je pisalo v utemeljitvi, je Aleš Vodopivec za zbornik Umetnost in arhitektura, ki ga je grafično oblikoval Peter Skalar, iz obsežne bibliografije Edvarda Ravnikarja zbral in uredil njegove najbolj reprezentativne zapise o umetnosti in arhitekturi, ki kažejo za današnji čas nedojemljivo širino Ravnikarjevega strokovnega zanimanja. V svojem uvodnem tekstu pa avtor z razumevanjem in subtilnostjo odkriva razsežnosti, pomen in filozofijo Ravnikarjevega opusa in širino njegovega vpliva na temelje arhitekture.

**Mladi upi** Študentski Plečnikovi priznanji sta bili podeljeni Petru Rauchu za diplomsko delo – esej Pomen v sodobni arhitekturi ter Anni Pellegrini in Florijanu Petelinu za skupno diplomsko delo, ki zajema interdisciplinarno analizo skupnega prostora dveh mest z naslovom Gorizia/Nova Gorica – nov intermodalni center. Na letošnji razpis za podelitev Plečnikovih odličij je prišlo 28 del, 12 predlogov pa je dodala žirija, ki so jo sestavljali predsednica Majda Kregar ter člani Matej Blenkuš, Uroš Lobnik, Vaso J. Perovič in Marjan Zupanc. **D**

## Zmagovalna Oreja

Na 9. mednarodnem zborovskem tekmovanju, ki je potekalo v Mariboru, je zmagal zbor Oreja iz Ukrajine. Drugo mesto si je pripel mešani komorni zbor Ljubljanski madrigalisti, tretje pa komorni zbor Krog iz Ljubljane. Na tekmovanju je sodelovalo 12 zborov iz osmih držav, od tega štirje slovenski. Tekmovanje je obsegalo prosti in obvezni program ter nedeljski finale, v katerem se je pomerilo pet zborov. Mednarodna žirija je med pet najboljših zborov uvrstila še komorni zbor Vox Carniolus z Jesenic in zbor Codetta iz Irske, ki sta na koncu pristala na četrtem oziroma petem mestu, je sporočil direktor tekmo-

vanja Matija Varl. Žirija je podelila še nekaj posebnih priznanj. Priznanje za najboljšo izvedbo skladbe Jacobusa Gallusa je prejel Markus Obereder, zborovodja dekleškega zbora glasbene gimnazije Salzburg iz Avstrije, priznanje za najboljšo izvedbo obvezne skladbe sodobnega slovenskega skladatelja je dobil Michele Josia, zborovodja komornega zbora Vox Carniolus, za izvedbo skladbe Pismo Uroša Kreka, priznanje za dobro sestavo sporeda v prostem programu pa Primož Malavašič, zborovodja komornega zbora Krog. Dekliški zbor glasbene gimnazije Salzburg je dobil tudi nagrado Europa Cantat. Priznanje za najboljši slovenski zbor, ki ga podeljuje organizator tekmovanja – Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, so dobili Ljubljanski madrigalisti in njihova zborovodkinja Andreja Martinjak, nagrado občinstva za netekmovalni nastop na koncertu ljudskih pesmi pa sta si prislužila zbor Oreja in njegov dirigent Alexander Vacek. L. H.



Ukrajinski zbor Oreja

## Slike Jerneja Vilfana

V veliki galeriji sežanskega Kosovelovega doma je od prejšnjega tedna na ogled pregledna razstava slik pisatelja in slikarja Jerneja Vilfana. O Jerneju Vilfanu je zgodovinar Jože Pirjevec zapisal, da je umetnikova govornica, sloneča na drznem in izzivalnem nanašanju barv na platno, polna parodije, ki izvira iz odklonilnega pristopa do sodobne stvarnosti. Vilfanovo slikarstvo je pogojeno z nje-



govim dialektičnim, pravzaprav kritičnim odnosom do družbe, v kateri je živel. S svojo likovno govorico sodi Vilfan v tisto skupino evropskih in ameriških slikarjev, ki so od šestdesetih let prejšnjega stoletja načrtno gojili grotesko in novi ekspresionizem, zato da so polemčno odgovorili z ene strani socialističnemu realizmu, z druge pa abstraktnemu slikarstvu.

Slogovni trend, opisan v manifestu Pandämonium, ki se je uprl prevladujoči maniri in zagovarjal vrnitev k figurativnosti, ki je slonela na »art brut« in na psihotični umetnosti, kakršno so proizvajali mentalni bolniki in drugi družbeni marginalci, je Vilfan odkril popolnoma samodejno, je še zapisal Pirjevec v katalogu razstave. Vilfan, ki se je rodil leta 1941 v Ljubljani, je po očetovi zaslugi dobil najimunitnejše učitelje, kot sta Bogdan Stupica in Janez Boljka. Diplomiral je iz zgodovine na Filozofski fakulteti in iz slikarstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Kot pisatelj je nase opozoril z avtobiografsko pripovedjo Nagec (1981), esejem Ob kresu komunizma (1987) in daljšo razpravo o sodobnem slovenskem slikarstvu Strupena nevesta (1985). L. H.

## Napovednik dogodkov

**ČETRTEK, 1. 5. 2008**

**Arboretum Volčji Potok:** Razstava cvetja in vrtnarstva

**10. do 18. Narodna galerija:** Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920

**PETEK, 2. 5. 2008**

**10. do 18. Narodna galerija:** Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920

**16. do 18. Živalski vrt:** Duhci in ostale živali z Madagaskarja – srečanje z živalmi za otroke

**SOBOTA, 3. 5. 2008**

**Arboretum Volčji Potok:** Razstava cvetja in vrtnarstva

**11., 17. Lutkovno gledališče Ljubljana:** K. Kähkönen: Lepotica ali zver. Za otroke od 5. leta dalje.

**16. do 18. Živalski vrt:** Živali afriških savan – srečanje z živalmi za otroke

**NEDELJA, 4. 5. 2008**

**Arboretum Volčji Potok:** Razstava cvetja in vrtnarstva

**10. do 18. Narodna galerija:** Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920

**17.00 Miniteater Ljubljana:** T. Galbiati / T. G. Komljanec: Riba Raca Rak – igrano-lutkovna predstava za otroke od 3. leta dalje. Koprodukcija: Zavod Zofka in Mini teater

**PONEDELJEK, 5. 5. 2008**

**19.30 Grand hotel Union:** Študentje violine iz razreda prof. Vasilija Meljnikova – klasična glasba

**20.00 SNG Drama:** Julian P. Barnes: Prerekanja

**20.00 MGL:** M. Gavran: Vse o ženskah

**TOREK, 6. 5. 2008**

**20.00 MGL:** Sergi Belbel: Mobicel

**20.00 SNG Drama:** Aleš Berger: Zmenki

**20.30 Cankarjev dom:** Dafnis Prieto Acoustic Quintet (Kuba/ZDA) – džez

**SREDA, 7. 5. 2008**

**18.30 Narodni muzej:** Janusz Olejniczak, klavir (Poljska) – klasična glasba

**19.30 Šentjakobsko gledališče:** L. Prenner: Kdo je umoril Anico L.?

**20.00 MGL:** José Sanchis Sinisterra: Carmela in Paulino, variete na fino



**RADIO  
ZELENI VAL**  
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

**Radio Krka**  
106.6 MHz

# Ločitveni jackpot

Monika Maljevič

**V mestu nešteti igralnic Las Vegasu se prekrizata življenjski poti radožive Joy, ki jo je pred kratkim zapustil fant, in neodgovornega Jacka, ki je ostal brez službe.**

**P**o divji noči z grozo ugotovita, da se na njunih prstih svetita poročna prstana, a še preden jima uspe zaprositi za ločitev, na enem od avtomatov zadeneta milijonski znesek. Ker denarja nista pripravljena deliti, poskušata drug drugemu z nersramnimi ukanami čim bolj zagreniti zakonsko življenje.

Priljubljena fraza Kar se zgodi v Vegasu, ostane v Vegasu priključuje pravcati jackpot brez zadržkov, nore užitke in radostne razuzdanosti. In če se česa od naštetega spomnite, verjetno niste bili zraven. A kaj bi se zgodilo, če nekaj norih – OK, zares pijanih – trenutkov v mestu greha ne bi »osta-

## What Happens in Vegas...

Režija: Tom Vaughan

Žanr: romantična komedija

Scenarij: Dana Fox

Igrajo: Cameron Diaz, Ashton Kutcher, Lake Bell, Queen Latifah, Krysten Ritter, Dennis Farina, Zach Galifianakis, Rob Corddry

Premiera: 8.5.2008

Distribucija: Continental Film



dvema Newyorčanoma na počitnicah v ksiht zijalo podpisano poročno dovoljenje in ju pretresljivo opominjalo na velikanski napačni korak, ki sta ga, ko nista čutila nobene bolečine, storila v vegaškem slogu.

Jack in Joy se nista samo poročila, ampak sta kasneje na aparatu za kovance zadela tudi jackpot. No, zadel ga je Jack z Joyinim četrtnakom. Ali pa je bilo obratno? In čigav je pravzaprav plen?

S takšnimi kartami si da opravi prepirljivi par, ki svoje težave prinese nazaj na Manhattan, kjer ju neomajni sodnik Whopper (Dennis Miller) obsodi na »šest mesecev prisilnega zakona«. Kljub nemočnim protestom Jackovega najboljšega prijatelja in zakonskega svetovalca Steva »Haterja« Haderja (Rob Corddry) Whopper Jacku in Joy noče razveljaviti zakona, ampak zamrzne dobiček in neodgovorni par prisili, da bosta storila vse, kar je v njuni moči, da bi zakon deloval: to vključuje skupno bivanje in po zgledu »stare šole« predvsem storiti tisto, kar po mnenju sodnika Whopperja generacija Jacka in Joy sovraži: poskusiti, drugače bo denar predmet tako dolgega pravnega spora, da niti odvetnika ne bosta dobila enega samega penija.

Jack in Joy si mislita: V redu, le kako težko je to pravzaprav? Tako ugrizneta v vabo in se kaj hitro najdeta v zabavni zmešnjavi pre-

lo« tam, ampak bi vas spremljalo nazaj domov in grozilo, da vam življenje postavi na glavo? To je zasnova, ki eksplodira v serijo nezaslišanih posledic za dva privlačna, a povsem različna tujca v komediji Dokler naju jackpot ne loči.

Za karizmatičnega žurerja Jacka Fullerja, igra ga Ashton Kutcher, in zapeto borznico Joy McNally (Cameron Diaz) bi se moral veseljaski vikend, ki sta ga naključno skupaj preživela v Las Vegas, po vseh pravilih razbliniti v komaj razpoznavno meglico, če ne bi

izkušanja potrpežljivosti. Bitka med spoloma ni še nikoli imela gladiatorjev, kot sta Jack in Joy, da ne omenjamo njunih zločinskih partnerjev – Jackovega prijatelja Haterja in Joyine prijateljice Tipper (Lake Bell), ki drug drugega prezirata s skoraj enako količino strupa kot Jack in Joy. Zraven prištetje še Jackovega naporenega očeta Jacka starejšega (Treat Williams). Joyinega zahtevnega šefa Bangerja (Dennis Farina). njenega nadutega nekdanjega zaročenca Masona (Jason Sudeikis) in odločno psihiatrinjo dr. Twitchell (Queen Latifah). Tako hitro dobite ekipo ljudi, ki bo epopejo Jacka in Joy naredila še bolj noro.

Bosta Jack in Joy preživela šest mesecev poročne blaženosti, ne da bi se prej pobila in nazadnje dobila denar? Ali pa se bodo strastne iskricke, ki se odbijajo med njima, le ukresale, in lažni odnos spremenile v nekaj osupljivo pristnega? **D**







## Piano, solo

Film pripoveduje zgodbo o Luci Floresu, genialnem italijanskem glasbeniku, zaljubljenem v džez.

Film nam ne prikaže samo njegove umetniške plati, ampak se poglobi tudi v njegove ljubezni, vznemirjenosti, eksistencialne negotovosti in na koncu tudi v norost.

Film Piano, solo je režiral Riccardo Milani. Ivan Cotroneo, Claudio Piersanti in Sandro Petraglia pa so skupaj z režiserjem avtorji scenarija, ki je nastal po knjigi. Knjiga z naslovom Il disco del mondo avtorja Walterja Veltronija iz leta 2003 je nastala skoraj naključno, ko je takratni župan Rima naletel na CD Luce Floresa, ki ga do tistega trenutka ni poznal. Luca Flores, genialni džezist, je naredil samomor leta 1995, pri 39 letih.

Rodil se je leta 1956. Skoraj celotno obdobje šestdesetih let je kot otrok preživel v Afriki, kjer je delal njegov oče, ki je bil geolog. Tam je na lastne oči videl, kako je v prometni nesreči umrla mati. Ko se je številčna

družina ločila, se je Luca preselil z eno od sester v Firence, kjer je dokazal svoj zgodaj dozoreli talent in se tako povezal z drugimi džezovskimi glasbeniki ter sodeloval celo z osebnostmi, kot je Chet Baker.

Čeprav mu kliše »genialnost in nered« ni pripadal, so se sčasoma v njegovem kratkem življenju vedno bolj kazali umetniški talent, paroksistična občutljivost, bolečina in samopoškodovanje, vse do trenutka, ko je, z grozo zavedajoč se napredovanja duševne bolezni, naredil konec svojemu življenju.

Po naravi samotarskega in tihega Floresa v filmu odlično igra Kim Rossi Stuart. Michele Placido igra njegovega očeta, Sandra Ceccarelli njegovo mater, Paola Cortellesi in Mariella Valentini sestri, Corso Salani brata, Jasmine Trinca zaročenko, Roberto De Francesco in Claudio Gioè pa člana glasbene skupine. M. M.

### Piano, solo

Režija: Riccardo Milani

Žanr: drama

Scenarij: Ivan Cotroneo, Claudio Piersanti, Sandro Petraglia, Riccardo Dilani

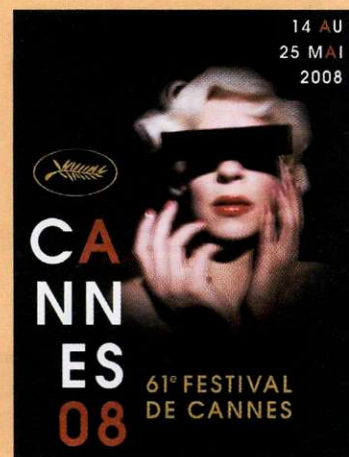
Igrajo: Kim Rossi Stuart, Michele Placido, Jasmine Trinca, Paola Cortellesi, Corso Salani

Premiera: 6. 5. 2008, Kinoklub Vič



## Na kratko

Znani so naslovi dvajsetih filmov, ki se bodo med 14. in 25. majem na 61. mednarodnem filmskem festivalu v Cannesu potegovali za **ZLATO PALMO** za najboljši film. Med njimi so tudi filmi veteranov, Američanov Clint Eastwooda in Stevna Soderbergha, Nemca Wima Wendersa in bratov Dardenne iz Belgije. V glavni konkurenci so filmi »Ūc Maymun« v režiji Nuri Bilge Ceylan (Turčija), »Le silence de Lorna« v režiji Jean-Pierra in Luca Dardenna (Belgija), »Un conte de Noel« režiserja Arnauda Desplechina (Francija), »Changeling« Clint Eastwooda (ZDA), »Adoration« Atoma Egoyana (Kanada), »Waltz with Bashir« Arija Folmana (Izrael), »La Frontiere de l'aube« Philippea Garrela (Francija), »Gomorra« Mattea Garroneja (Italija), »24 City« režiserja Jia Zhang-Keja (Kitajska), »Synecdoche, New York« Charlieja Kaufmana (ZDA), »My Magic« Erica Khooja (Singapur), »La mujer sin cabeza« Lucrecie Martel (Argentina), »Serbis« Brillanteja Mendoze (Filipini), »Delta« Kornela Mundrucza (Madarska), »Linha de Passe« Walterja Sallesa in Daniele Thomas (Brazilija), »Che« Stevna Soderbergha (ZDA), »Il divo« Paola Sorrentina (Italija), »Leonera« Pabla Trapera (Argentina), »The Palermo shooting« Wima Wendersa (Nemčija).



Fatih Akin se je s filmom Na drugi strani spet pozlatil. Na slovesni podelitvi **58. NEMŠKIH FILMSKIH NAGRAD** v Berlinu je film prejel zlate lole za režijo, za scenarij in za montažo. Akin je bil že leta 2004 s svojim filmom Z glavo ob zid veliki zmagovalec tako Berlinala kot tudi podelitve najvišjih nemških filmskih nagrad. Akinov film Na drugi strani je decembra lani prejel nagrado za scenarij Evropske filmske akademije (EFA). Film je bil tudi kandidat Nemčije za nominacijo za oskarja.

Srebrno lolo je prejel film »Kirschblüten - Hanamai« Doris Dörrie, bronasto pa »Die Welle« Dennisa Gansela. Mladi Frederick Lau je za vlogo v tem filmu prejel nagrado za najboljšo stransko moško vlogo. Nina Hoss (Yella) in Elmar Wepper (Kirschblüten) sta



bila nagrajena kot najboljša igralka, Christine Schorn pa je lolo dobila za najboljšo žensko stransko vlogo (Frei nach Plan). Za najboljši dokumentarec je obveljal »Prinzessinnenbad«, v katerem režiserka Bettina Blümner portretira tri dekleta iz Berlin-Kreuzberga. Najboljši film za otroke in mladino je »Leroy« Armina Völckersa. Po poročanju nemške tiskovne agencija dpa se je na slovesnosti v Palais am Funkturm zbrala množica uglednih gostov, med njimi igralci Mario Adorf, Til Schweiger in Katja Riemann ter režiserja Tom Tykwer in Detlev Buck. Nemške filmske nagrade so najvišje nemške nagrade za kulturo, zvezna vlada jih podpira z okoli tremi milijoni evrov. Nagrajence izbira Nemška filmska akademija, ki ima približno 1.000 članov.

# Avto kompromisov

Miha Dovč, foto: Matej Mihinjač, oba SAGA Institute

## Renault clio grandtour 1,2 TCE dynamique



Kupci avtomobilov smo velikokrat postavljeni v dilemo: izbrati majhen, okretnejši avto ali večjega, prostornejšega. Varčnega, a po zmogljivostih skromnejšega od zmogljivejšega, a tudi bolj potratnega? V praksi se za rešitev izkaže srednja pot. Kompromis med štirimi neznankami je v naslovu omenjeno vozilo.

**Hišno ime** Družina clio je bogatejša za še enega člana. Karavanski clio nosi hišno ime Renaulta, ki pripada tudi laguni in meganu, grandtour. In Francozi se z novim cliom podajajo tja,

### TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	RENAULT CLIO GRANDTOUR 1,2 TCE
vrsta motorja	turbobencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1.149
moč v kW (KM) pri vrt./min	74 (100) pri 5.500
največji navor v Nm pri vrt./min	145 pri 3.000
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.203 x 1.719 x 1.497
medosna razdalja v mm	2.575
prtljažnik v litrih	439 – 1.277
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.120 (405)
največja hitrost v km/h	184
pospešek 0-100 km/h v s	11,2
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,4/4,8/5,8
poraba na testu v l/100 km	7,6
cena vozila v EUR	14.130



kjer sta Volkswagenov polo in Seatova Ibiza (začasno?) odstopila. Med malčke z več prostora. Clio grandtour je od svojega, v Sloveniji neuradno poimenovanega ljudskega avtomobila približno dvajset centimetrov daljši in prostornejši za 150 litrov. Vsaj. Liter gor ali dol. Komur je všeč praktičnost majhnega avtomobila, ki je še vedno najprimernejši za parkirna mesta (ki ne rastejo v razmerju z avtomobili), a je bil zaradi majhnosti prtljažnika v upravičenih dvomih, je clio grandtour lahko ena od treh izbir, čeprav je po prostorskih litrih v zlati sredini, za fabio in pred 207.



**Sodoben motor** Drugi kompromis je pogonski stroj. Ker avtomobilska industrija stremi k zmanjšanju emisij strupenih plinov v ozračje, se manjšajo tudi prostornine motorjev. In posledično zmogljivosti. Sprva nemški Volkswagen, kasneje pa še to-rinski Fiat razvije prostorninsko skromen bencinski agregat, ki sam po sebi ni nikakršna omem-be vredna lastnost, če mu pri dihanju ne bi pomagal turbinski polnilnik oziroma v prvem primeru še kompresor. Nемец se imenuje TSI, zahodni sosedi so ga poimenovali T-Jet, Pri Renaultu pa TCE. Liter ter 2 decilitra prostornine iz sebe iztisne 74 kilovatov (okroglih 100 'žrebcev'). S tem je zagotovljena odzivnost in dobra vleka vse od nizkih vrtljajev naprej. Kljub temu pa v ozračje ne izdahne več kot 140 miligramov ogljikovega dioksida na prevoženi kilometer. Clia, tudi s karavanskim zadkom, ta agregat požene do skoraj 190 kilometrov na uro in do prvih 100 v 11 sekundah. Poraba naj bi bila po navedbah tovarne okoli 6 litrov, a se v praksi dvigne za kakšen liter, kar je še vedno ugodno za vse 'konje', ki so na voljo. Motor

dobro sodeluje z menjalnikom, ki še vedno na žalost šteje samo pet prestav. Tu se odkriva priložnost za še kakšen deciliter manjšo porabo goriva.

**Osnova je clio** Clio grandtour se od svojega, vsem dobro znanega običajnega clia ne loči v veliko stvareh. Potniki bodo novinca spoznali samo po oddaljenosti zadnjih sedežnih naslonjal od prtljažnega stekla. 2575-milimetrska medosna razdalja je tako ostala nespremenjena, zato sedenje zadaj ni nič drugačno kot pri petvratnem cliu, a je prostora glede na mere kljub temu dovolj. Voznik ne bo navdušen nad odzivnostjo volanskega mehanizma in posredovanim občutkom na njem izpod prednjih koles. Servoojačevalnik tu pobere preveč pristnega občutka. Zgodba ima logično nadaljevanje, tudi kar se zunanosti tiče. Prednji del vozila je ostal nespremenjen, zadek pa močno spominja na laguno grandtour, kar pomeni, da je zadnje steklo precej, za karavane neobičajno, položeno.

Takšen clio, ki prostorninsko ni najbogatejši in cenovno ne najugodnejši, je najbolj svež produkt tega malega, a ne pomembnega avtomobilskega razreda, kjer se zdi, da ima večina kupcev raje sodobne minieno-prostorce. Če je tradicija na njegovi strani, ga bodo kupci dobro sprejeli, vendar takšna prodajna uspešnica kot kombilimuzinska skoraj ne more biti. **D**



## Novici

**HYUNDAI I10** Pri Hyundaiju so pred kratkim predstavili največjega v svoji prodajni paleti, sedaj pa še najmanjšega, če merimo po centimetrih v dolžino. Novi i10, ki je naslednik atosa, meri v dolžino namreč



le 3,565 metra, kar ga uvršča med prave malčke, v resnici pa gre zaradi enoprostorske zasnove za kar prostoren avtomobilček. Svežina je opazna na vsakem koraku, saj so se z novo generacijo želeli približati kupcem tudi z videzom. Hkrati gre za drugi Hyundaijev model, ki nosi v imenu črko 'i', število 10 pa označuje začetek njihovega štetja. Po meri Evropejcev so zasnovali podvozje in notranjost ter z majhnimi motorji poskrbeli za varčnost ter prijaznost do okolja. Izbira obsega tri agregate: bencinska imata 1,1 (49 kW) ali 1,2 litra delovne prostornine (55 kW), turbodizelski trivaljnik pa 1,1 litra in prav tako 55 kW. Slednji v povprečju porabi le 4,3 litra goriva na 100 km in izpusti 114 g CO<sub>2</sub>, kar ga uvršča med najčistejše avtomobile ta hip. Tudi paketi opreme so trije. Prtljažnik meri 225 litrov, pri bencinskih agregatih si lahko omislite tudi samodejni menjalnik, sicer pa osnovna bencinska različica stane 8.490 in dizelska 10.490 evrov. Letošnji načrt prodaje je 250 vozil.

**OPEL INSIGNIA** Čeprav naslednica Oplove vectre še ni bila uradno predstavljena, pa so fotografije, ki jo prikazujejo med vožnjo, že na voljo. Insignia je od svoje predhodnice zrastle za 22 in tako v dolžino meri 483 centimetrov. Od



novembra, ko pride v prodajne salone, bo moč izbirati med enajstimi motorji, znova pa so pri Oplu opcijsko ponudili tudi napreden štirikolesni pogon.



# Ne izgubljam se več!

**nüvi® 750T/760/770 GPS cestni navigatorji omogočajo brezskrbno vožnjo**

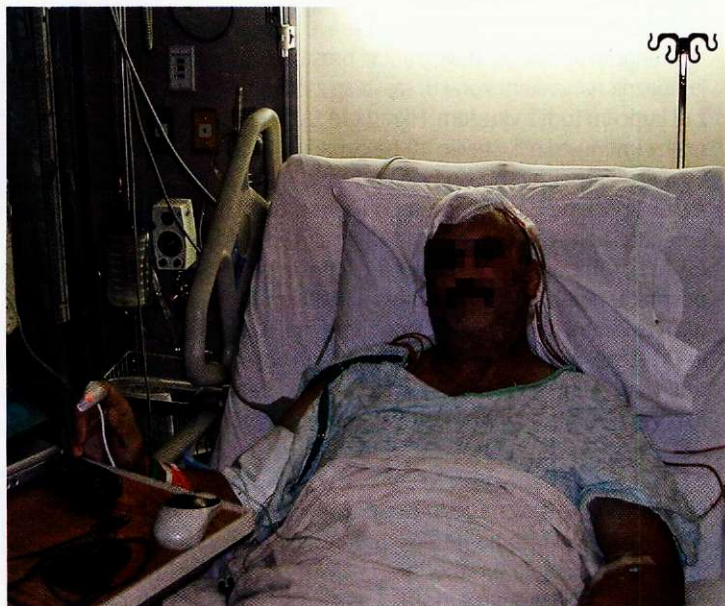
\* prednaložena podrobna cestna karta City Navigator® NT Europe, vključuje SLOVENIJO. (model 770 ima dodano še kartografijo Severne Amerike)

NAVTEQ ON BOARD
www.garmin.si

# Epilepsija in zdravljenje

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

**Epilepsija je najpogostejša nevrološka bolezen, saj zaradi nje trpi približno odstotek prebivalstva v razvitem svetu. Tudi pri nas je precej bolnikov, povezani so v Ligi proti epilepsiji Slovenije.**

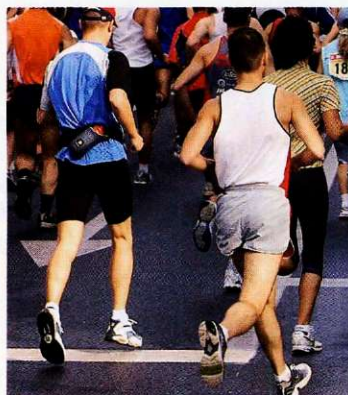


*Epileptičnih napadov je več vrst, najhujši je t. i. grand mal*

**E**pilepsijo je treba ločiti od napadov, ki so posledica drugih boleznih možganov, denimo vnetij, poškodb, zastrupitev ali napadov pri otrocih zaradi nezrelosti možganov pri visoki temperaturi. Takšni napadi se, ko je vzrok zanje odpravljen, kasneje ne ponavljajo več. Epilepsija so namreč ponavljajoči se napadi, ki imajo psihološke in socialne posledice za bolnika. »V Sloveniji ima – če odštejemo epilepsije novorojenčkov in vročinske krče – epileptične napade malo več kot 6 otrok na 1.000, toliko torej kot v razvitem svetu. Najpogostejša je v otroštvu in po 65. letu,« je dejal prim. Igor M. Ravnik, dr. med, specialist otroški nevrolog, predsednik strokovno humanitarnega Društva Liga proti epilepsiji Slovenije in ambasador Mednarodne lige proti epilepsiji. Napadi so posledica nenadne pretirane nepravilne dejavnosti možganskih celic, oseba z epilepsijo pa doživlja nenadne spremembe vedenja, doživljanja, občutenja, zavesti, giba-

nja in vegetativnih funkcij. Nekatere opazi tudi okolica.

**Različno močni napadi** »Napadi so zelo raznovrstni: kratkotrajne motnje ali izgube zavesti, imenovane odsotnosti ali absenice, brez vsakršnih krčev, ali pa nenadni krči, vegetativne spremembe ali doživljanje brez motnje ali z motnjo zavesti, včasih z avtomatizmi vedenja. Ljudem je predvsem znan tako imenovani napad grand mal, izguba zavesti



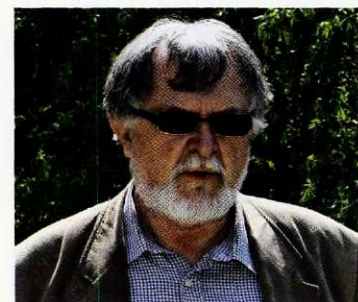
*Po operaciji pride na vrsto tudi šport.*

s krči vsega telesa,« razlaga dr. Ravnik. Epilepsije delimo na veliko bolezenskih podenot oziroma sindromov, ki jih že v otroštvu poznamo na desetine. Lahko so tako blage, da jih ni treba zdraviti, ali pa tako hude, da sodobna medicina bolnikom niti z vsemi orožji ne more pomagati. Človek lahko zaradi epilepsije tudi umre; umrljivost je večja v prvem letu starosti in po 50. letu. Mladi odrasli lahko umrejo v napadu zaradi srčne aritmije; bolj so ogroženi mladi moški, posebej če se zdravijo neredno z več zdravili hkrati. Ljudje z epilepsijo so še vedno deležni diskriminacije in stigmatiziranosti zaradi bolezni, kar se je nekoč kazalo tudi v ljudskem izrazju za bolezen, ki so ji rekli božjast, za človeka pa, da ga je »vrglo božje« ali »zemlja ga je vrgla«. »Epilepsija ni prav nič bolj ali manj božja od česar koli človeškega,« pravi dr. Ravnik.

**Vzroki epilepsije** Vzroki, da se pri nekom pojavijo epileptični napadi, so zelo različni in so lahko tudi dedni. Večina epilepsij pa ni neposredno dedna in se deduje samo nagnjenost k epilepsiji. Vzrok za epilepsijo je lahko obporodna okvara možganov ali motnja v dozorevanju možganov. »Infekcije možganov, tumorji, poškodbe možganov, droge in tudi dolgotrajno pretirano pitje alkoholnih pijač so vzroki za pojav epilepsije v različnih življenjskih obdobjih, v starosti pa je pomemben vzrok tudi možganskožilna bolezen,« pripoveduje mag. Bogdan Lorber, dr. med, specialist nevrolog, podpredsednik Društva Liga proti epilepsiji Slovenije. Epileptični napadi se lahko pojavijo šele čez leta po pojavu osnovnega vzroka, ki je sprožil proces

epileptične okvare v možganih. Večje razlike v pojavnosti epilepsije med ženskami in moškimi ni opaziti, a posamezni vzroki za razvoj epilepsije so pogostejši pri moških, drugi pri ženskah.

**Zdravljenje epilepsije** Epilepsija se zdravi z različnimi zdravili, ki preprečujejo ponavljanje napadov in jih je treba jemati redno več let zapored. Obstajajo tudi zdravila za prekinitev daljših napadov, ki jih je treba bolniku dati v žilo, v zadnje črevo ali na ustno sluznico. »V Sloveniji so na voljo vsa sodobna zdravila, a najbolj potrebna v nujnih situacijah



*Primarij Igor M. Ravnik*

zunaj bolnišnice, ko zdravila ni mogoče vbrizgati v žilo, bolniki lahko dobijo le v Ljubljani – zaradi premajhnega trga so neregistrirana, čeprav so to znane, apaurinu sorodne učinkovine iz družine benzodiazepinov,« pravi dr. Ravnik. Na žalost ima tretjina bolnikov tako hudo epilepsijo, da je ni mogoče obvladati ne z zdravili ne z zahtevnim, na regulaciji maščob temelječim režimom prehranjevanja, niti s spodbujevalcem vagusnega živca. Za okoli desetino bolnikov s hudo epilepsijo pride v poštev kirurško zdravljenje.

**Operativno zdravljenje** Pri operaciji odstranijo bolezensko spremenjeno tkivo ali pa pretr-

## Pričevanje po operativnem zdravljenju:

**MILAN:** Po operaciji nimam več napadov epilepsije in življenje se mi je popolnoma spremenilo. Sprva nisem vedel, kaj naj počnem s časom, ki mi je ostal, ko ni bilo stalno treba hoditi okrog zdravnikov. Kar malo praznine, haha! Potem sem videl, da se mi je močno popravil spomin, ki mi je v šoli že zelo nagajal. Dokončal sem prej opuščeno srednjo šolo in nato še fakulteto. Zaposlen sem, šofiram, športam. Delo je zahtevno, a me veseli. Plačan sem v redu. Kaj naj še povem? Kaj me moti? Da bi rad imel dovolj sredstev, da se s punco osamosvojiva in zaživiva po svoje, saj morava biti zaradi stanovanjskega problema pri njenih.

gajo povezave, po katerih se širi epileptična motnja. Včasih je s preiskavami možganov mogoče poiskati tkivo in potrditi, da napadi izhajajo iz tega predela. Kritični predel možganov je mogoče dokazati tudi s pomočjo skladnih izvidov, ki dokažejo, da se v tistem delu možganov prožijo napadi. »Potrebne so zahtevne in dolgotrajne nevrofiziološke preiskave, to je videotelemetrija oziroma snemanje možganskih valov sočasno z videom več dni ali celo tednov, včasih z elektrodami

iz notranjosti lobanje. Potrebni so nevroradiološki prikaz drobne zgradbe možganov, funkcijske preslikave (SPECT, PET) in nevropsihološka testiranja, ki včasih potekajo med testnim uspanjem ene polovice možganov,« razlaga dr. Ravnik. Večina preiskav se izvaja v Sloveniji, skoraj vsakdanje pa je tudi sodelovanje s centri v tujini, predvsem v Franciji in Nemčiji. Zahtevne preiskave so po besedah dr. Ravnika velika obremenitev tako za slovenske kot za tuje ekipe, ki so

premajhne: »Za nevropsihološke preiskave tik pred operacijo, ali ko ima pacient že vsajene elektrode, je potrebno testiranje skupaj s tujo ekipo v bolnikovem maternem jeziku.« Operacij v Sloveniji za zdaj ne izvajajo, čeprav bi pri nas lahko operativno zdravili epilepsije senčnega režnja kot že v preteklosti. Zavarovalnica v vseh primerih krije potni strošek, ceno zdravljenja v tujini in spremstvo med zdravljenjem za osebe do 18. leta starosti, kasneje le stroške zdravljenja. Takšne operacije so zelo drage, saj stane celotna obravnava v Nemčiji med 35.000 in 50.000 evrov, zelo zapleteni posegi, ki potekajo v več fazah z znotrajlobanjskimi snemanji, pa tudi dvakrat toliko. »Operacije so po večini zelo uspešne, saj lahko kar v 50 do 80 odstotkih računa-

mo, da bodo bolniki po operaciji brez napadov, skoraj vedno pa z bistveno izboljšanim stanjem,« pravi dr. Lorber. Tako uspešnih zdravljenj pri drugih kroničnih nevroloških boleznih ni, zato bi bilo neetično, če ne bi bolnikom z epilepsijo, predvsem mladim in brez drugih bolezni, omogočili takšnega zdravljenja.

Na žalost pa se je celostna, medicinska, psihološka in socialna, obravnava bolnikov z epilepsijo pri nas zelo poslabšala v primerjavi s tem, kar je bilo na voljo pred 20 leti. »Smo ena redkih držav brez multidisciplinarnega terciarnega centra, propadli so dobri regijski timi, čakalne dobe za bolnike, ki bi jih morala timsko obravnavati sekundarna raven oskrbe, so se nedopustno podaljšale,« še pravi dr. Ravnik. **D**

### Liga proti epilepsiji Slovenije

Ulica stare pravde 2, Ljubljana  
Svetovalni telefon ob četrtek med 16. in 19. uro  
EPITEL 01 432 9393  
e-mail: epilepsija@epilepsija.org



**DELEŽ MODRE ENERGIJE  
V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE  
0,00417 € na kWh  
1 SIT na kWh**

**Modri mislimo  
na jutri**

[www.modra-energija.si](http://www.modra-energija.si)

### TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

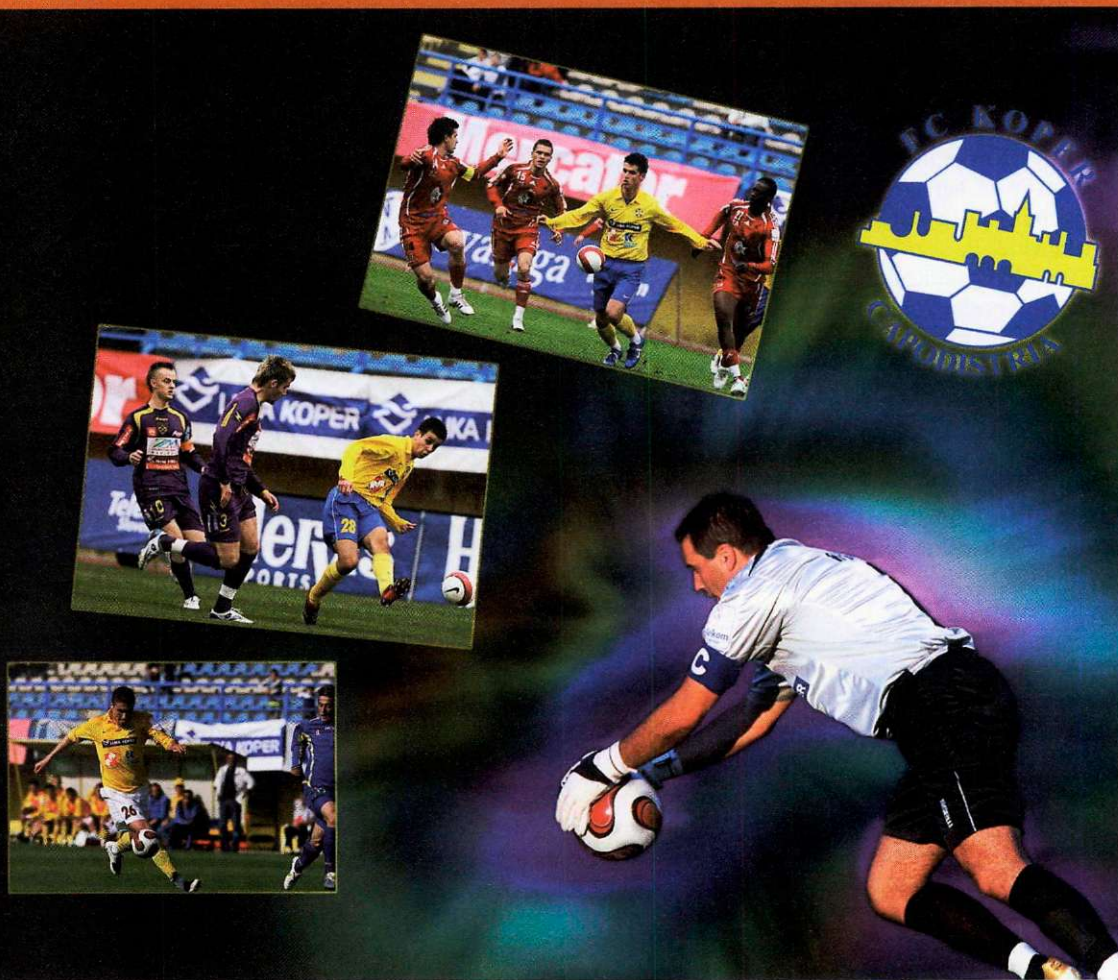
### Pridružite se skupnosti, ki aktivno skrbi za zdravo okolje!

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek – predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

**Modra energija**  
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU ELEKTRIČNE ENERGIJE:  
HSE 01 470 41 00 • ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70  
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15 • ELEKTRO CELJE 03 420 14 10  
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50





Letos so se veselili veliko nogometnih zmag.

# Preporod rumeno-modrih

Kristijan Stranščak, foto: NK Koper, arhiv Demokracije

**Zadnje čase je glavna tema na koprskih ulicah šport, kar se v tem mestu ni dogajalo od časa največjih uspehov koprskih nogometašev v jugoslovanski ligi.**

Zadnja leta v Kopru ni bilo veliko možnosti veseliti se športnih uspehov v kolektivnih športih. Izmed treh glavnih kolektivnih panog so bili lani najuspešnejši rokometiši, ki so državno prvenstvo končali na tretjem mestu, tri mesta više od nogometnih in osem mest bolje od košarkarskih kolegov. Danes je slika popolnoma drugačna, saj so v igri za naslov državnega prvaka tako rokometiši kot nogometiši. Košarkarji pa so na dobri poti, da se približajo svojim športnim prijateljem.

**Rokometno presenečenje**  
Rokometni klub Cimos Koper je letos eno največjih pozitivnih

presenečenj med slovenskimi športnimi kolektivi. Polfinale evropskega pokala EHF in dobre predstave v državnem prvenstvu so vzrok, da je dvorana pogosto pretesna za vse ljubitelje tega športa. Rokomet pred zadnjo sezono v Kopru ni imel posebne veljave, pa čeprav



ima dolgo tradicijo. Samo uspehi lahko dvignejo zanimanje za določen šport in to je rokometu uspelo. Pravilna klubska politika, vsakoletna nadgradnja ekipe z igralcem ali dvema, je koprski rokomet v letošnji sezoni pripeljala ob bok slovenskemu rokometnemu velikanu Celju Pivovarni Laško. Vse se je začelo pred leti z zgraditvijo nove večnamenske dvorane, kjer so rokometiši našli svoj novi dom, in s podporo močnega sponzorja, ki verjame v strategijo kluba. Da je rokometni klub v Kopru dobro organiziran in lahko privabi tudi

*Rokometna in košarkarska dvorana v Kopru ne samevata!*

najboljše rokometiše, je dokazal prihod Matjaža Brumna, enega motorjev koprške ekipe, ki je v koprski klub prišel iz enega najmočnejših evropskih klubov zadnjih let, Celja Pivovarne Laško. Kot sam pravi, je letošnja sezona dokaz, da se je odločil pravilno, obljublja pa, da bodo že v letošnji sezoni naredili vse, da bi osvojili naslov državnih prvakov. Za prihodnjo sezono klub obljublja še dodatne okrepitve, glede na prikazano in izjave sedanjih rokometišev pa lahko Koprčani pričakujejo še kakšno zelo atraktivno okrepitev.

**Košarkarji na pravi poti** Po letih uvrščanja na dno državne ligaške lestvice so v Košarkarskem klubu Koper končno našli pravo pot za pohod proti vrhu lestvice. Vlado Nachbar, oče slovenskega NBA-jevca Boštjana Nachbarja, ki je funkcijo direktorja košarkarskega kluba prevzel pred tremi leti, o letošnji sezoni pravi: »V zadnjih letih se je klub ukvarjal s finančnimi težavami. Vedno smo bili boj za obstanek v elitni družini, letos pa smo le naredili korak naprej.« Temu v prid govori tudi obisk: »Še pred tremi leti je na tribunah sedelo od 10 do 15 navijačev, danes se jih zbere tudi več kot 1.000,« pravi Nachbar, ki se ne boji za prihodnost, še posebno zdaj ne, ko je klub dobil močnega pokrovitelja – Luko Koper. Nachbar je tudi prepričan, da je obalno gospodarstvo dovolj močno, da v Kopru živijo košarka, nogomet in rokomet, vendar se zaveda, da je za uspeh na višji ravni potrebna profesionalizacija tako kot pri rokometiših. »Uspehi rokometišev nas podžigajo. Tudi mi želimo imeti polno dvorano in enake uspehe,« še pravi Nachbar.

S prihodom svežega kapitala so se logično zvišale tudi želje in cilji kluba. Košarkarski klub Koper si želi više. Vodstvo kluba je mnenja, da je ob novih pokroviteljskih pogodbah dosegljiva tudi liga NLB, s tem pa tudi atraktivnejše tekme in nasprotniki. Navijači koprškega kluba in ljubitelji dobre košarke so letos dokazali, da lahko napolnijo dvorano, kot na primer na tekmi z Olimpijo, ki je za obalne ljubi-

telje športa vedno ena pomembnejših tekem sezone.

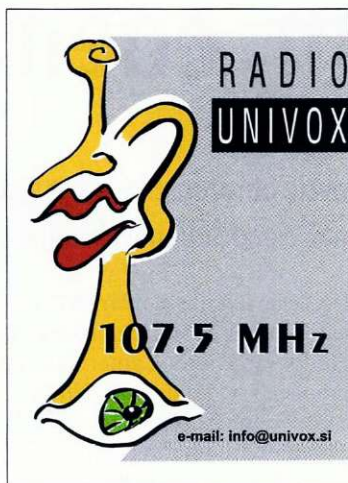
»Vrnitev« nogometa Po nekaj ne preveč uspešnih nogometnih letih se je v letošnji sezoni nogometnemu klubu FC Koper znova prikazala luč na koncu predora. Na začetku sezone tega res ni



Košarkarjem je zgled Union Olimpija.

pričakoval nihče, a vendar se je zgodilo. Odpravili so finančne težave, klub je zapustilo nekaj obetavnih in kakovostnih nogometašev, na trenersko klop je sedel domačin in nekdanji igralec koprškega prvoligaša Vlado Badžim. Vsi so napovedovali nekakšno prehodno sezono, kjer bi bili vsi zadovoljni z uvrstitvijo na sredino prvoligaške lestvice, vendar so presegli sami sebe. Tako klubska uprava z ureditvijo finančnega stanja kot trener in igralci. Danes, nekaj kol pred koncem državnega prvenstva, je koprski nogometni klub drugi na lestvici, in če bo tako ostalo, bo imel možnost, da se znova predstavi nogometni Evropi. Vodstvo kluba si ta čas lahko želi le, da bi

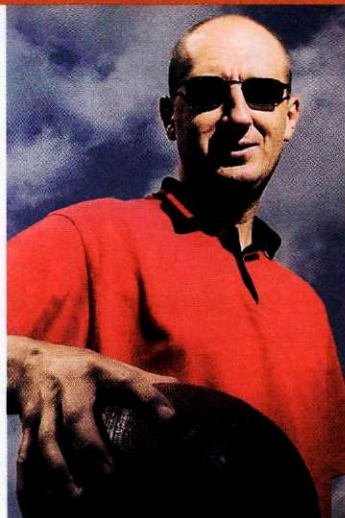
na tekme prihajalo večje število gledalcev. Pred leti so bile nedelje pravi obalni športni praznik, saj so na tekme prihajale cele družine iz Kopra in okolice, ta čas pa je, kot pravijo poznavalci, največji problem infrastruktura, ki je tako nogometnemu klubu kot mestu Koper prej v sramoto kot ponos. Koprski župan Boris Popovič je tako že obljubil, da bodo dogradili oziroma obnovili stadion. Večina je prepričana, da bo obljubo držal. Uspešna zadnja leta koprškega kolektivnega športa so dokaz, da če ima klubska vodstva zdravo vizijo in prave dolgoročne načrte, ki jih začne uspešno uresničevati, laže prepriča uspešna podjetja, da priskočijo na pomoč kot pokrovitelji, kar je danes bistvenega pomena za športno preživetje in uspešnost. Od tega imajo korist vsi sodelujoči, športniki, pokrovitelji in na koncu publika, zaradi katere se vse skupaj sploh začne! ▣



Nogometaši v angleški ligi so za najboljšega igralca že drugič izbrali Portugalca **CRISTIANA RONALDA**, ki je na ligaških in pokalnih tekmah za Manchester United dal 38 zadetkov. V točkovanju najboljših je prehitel Fernanda Toressa in Stevena Gerrarda (oba Liverpool).



Španec **RAFAEL NADAL** je na teniškem turnirju v Monte Carlu (2,27 milijona evrov nagradnega sklada) premagal prvega igralca sveta Švicarja Rogerja Federerja s 7:5 in 7:5 in tako ta prestižni turnir osvojil že četrtič zapored.



## Čudna liga

Esad Babačić

**Pred polfinalnim srečanjem lige NLB med Partizanom in Olimpijo je malokdo verjel, da bi lahko naši junaki ugnali letošnje presenečenje lige prvakov.**

**B**eogradčani so prišli v Ljubljano z najboljšim evropskim centrom in izkušenim ter premetenim trenerjem, kakršnega se ne bi branila niti naša izbrana vrsta. Toda naši prvaki vendarle niso bili tako daleč od zmage, kot se je morda zdelo. Še malce več sreče in lahko bi pripravili prvovrstno senzacijo, od katere pa na koncu žal ni bilo nič. Znova se je izkazalo, kako veliko srce imajo igralci Olimpije, ki so morali letos čez kup težav, čeprav zanje niso bili prav nič krivi. Prvi je bil kajpada Marko Milič, ki se je za barve svojega kluba pripravil celo tepsti. Njegovo srčnost je nagradila tudi vroča dvorana Tivoli, ki zna res ponesti svoje igralce. Povsem drugače je bilo dan kasneje, na finalu famozne »jadranske lige«, ki se ni ravno proslavila. Odnos Srbov in Hrvatov do te umezne tvorbe, ki je nekje med ligo in pokalnim tekmovanjem, je že nekaj časa rahlo podcenjevalen. Po vseh organizacijskih težavah na velikem finalu in drami pri iskanju primerne mesta za njegovo igranje, so se temelji tega tekmovanja še dodatno zamajali. Zadar je izgubil proti Hemofarmu izključno zato, ker se ni mogel dovolj motivirati za sklepni turnir. Kot da nekateri udeleženci lige ne bi več vedeli, zakaj v bistvu še vztrajajo v prvenstvu brez listnice. Vse je povedal legendarni Duško Vujošević, čigar trditev, da je bil Partizan kaznovan za osvojitve prvega mesta v rednem delu, je bila povsem na mestu. Za nagrado smo dobili Olimpijo v njeni dvorani, se je šalil smrtno resni Črnogorec, ki pobira sadove svojega sedemletnega sedenja na klopi črno-belih. Z rahlo nostalgijo smo lahko ugotavljali, da gre za resen kolektiv, v katerem se dela skrajno profesionalno. Prav nič čudnega ni, da odhajajo tako mladi igralci v najboljše evropske klube ali celo onstran luže. Za takšen klub ni nobena tragedija, če ga zapusti eden ali celo dva izjemna igralca, saj so zadaj novi in novi talenti, s katerimi dela na ustrezen način. Žal za našega prvaka česa takšnega ne moremo trditi, saj na pomolu ni videti resnega podmladka. Namesto tega lahko spremljamo neskončne zakulisne igre egoističnih papirjev in novopečenih politikantov, ki si polnijo ego in žepe na račun tivolske žalosti. Še sreča, da je ljubljanska publika tako zelo željna kvalitetne košarke in rezultatov, kakršnih smo vajeni iz nekkih drugih časov. Navijačem pod Rožnikom res nikdar ne zmanjka optimizma in pozitivnega naboja, ko je treba spodbujati svojo ekipo.



David Bukovac seda na zatožno klop.

# Eden pred sodiščem, eden v tujini

Bogdan Sajovic, foto: Gregor Pohleven

**Na ljubljanskem okrožnem sodišču poteka sojenje Davidu Bukovcu, obtoženemu, da je sodeloval pri pretepanju Gorazda Čamernika, ki je pozneje zaradi ran umrl. Drugi pretepač, Sead Suljanović, naj bi bil v Bosni.**

**N**a ljubljanskem okrožnem sodišču poteka sojenje, ki naj bi razčistilo, kdo je kriv za smrt Gorazda Čamernika iz Dragomerja. Na zatožni klopi je 53-letni David Bukovac, varnostnik podjetja Vip Varovanje, ki je obtožen, da je skupaj z mlajšim sokrivcem, 26-letnim bosenskim državljanom Seadom Suljanovićem, ki ga na zatožni klopi ni, saj naj bi se skrival v rodni Bosni, pred ljubljanskim klubom Global 7. oktobra lani tako hudo pretepel Čamernika, da je ta zaradi ran v bolnišnici umrl.

Usodnega dne je družba mladih v ranih jutranjih urah po nočni zabavi v Ljubljani zavila še v tedaj precej priljubljeno ljubljansko diskoteko Global. Družba se je nameravala vrniti domov s prvim jutranjim avtobusom, ker pa je bilo treba na jutranjo vožnjo še nekaj časa počakati, so sklenili, da v Global zavijejo na zadnji

drink. Pri vходу jih je prestregel Bukovac, ki je tisto noč opravljal službo varnostnika pri vходу. Mladim je prepovedal vstop, zato je med njimi izbruhnil krajši prepir. Družba se je nato obrnila in odšla stran od vhoda, Bukovac pa je iz lokala poklical Suljanovića. Napotila sta se za mladimi, ki so bili še vedno v pasaži pod Namo, in ko sta jih dohitela, sta se z udarci spravila na 20-letnega Čamernika. Z udarci sta ga zbila po tleh, ko pa sta že odhajala, se je Suljanović domislil, da na tleh



ležečega še enkrat udari. Očitno je bil zadnji udarec najusodnejši. Hudo ranjenega Čamernika so prepeljali v ljubljanski Klinični center, tam pa je po nekaj dneh zaradi prehudih ran umrl.

Smrt pred diskoteko je precej razburila slovensko javnost, predvsem mladino. Menda je bil Global med poznavalci nočnega življenja že prej na precej slabem glasu in ni bilo prvič, da jo je nekdo skupil. Odgovor mladih na smrt pred diskoteko je bil bojkot lokala, zato ga je bil lastnik končno prisiljen zapreti. Pod drobnogled so prišli tudi varnostno podjetje in varnostniki, ki jih je zaposloval. Obiskovalci so imeli že pred usodnim dogodkom precej pripomb na njihovo delo, očitno pa je bila potrebna smrt ene-

ga od obiskovalcev, da so organi nadzora resno vzeli pod drobnogled podjetje in varnostnike, ki jih je zaposlovalo. Končni rezultat je bil odvzem licence za varovanje podjetju Vip Varovanje.

**Sodelavec policije?** Predvsem družina pokojnega, a tudi del javnosti pa se sprašuje, kako to, da so Suljanovića po postopku preprosto izpustili na prostost. Osumljen je bil hudega kaznivega dejanja, bil je tujec brez državljanstva, brez redne zaposlitve, na Slovenijo ga ni vezalo prav nič. Vsakemu laiku brez veliko izkušenj bi moralo biti popolnoma jasno, da bo, če ima le malce masla na glavi, takoj pobegnul iz države v domače kraje, kar je seveda Suljanović tudi storil. Zdaj naj bi bil v Bosni, v bližini Velike Kladuše, kjer ima stalno prebivališče. Čamernikovi so prepričani, da je imel Suljanović očitno dobre zveze na ljubljanski policiji in da

*Svečkam, ki so jih prižigali mladi pred Globalom, je sledil bojkot lokala.*



so ga zato izpustili. Policija takšna namigovanja odločno zanika. Zatrjujejo, da so delali po predpisih, torej privedli osumljenca, zbrali vsa potrebna obvestila in podali kazensko ovadbo, kot to predpisujejo pravila.

Na zatožni klopi se je torej za sedaj pojavil le Bukovac. V svojem zagovoru pred sodiščem je dejal, da Suljanović sploh ni bil varnostnik podjetja Vip Varovanje. Po njegovih besedah naj bi se bil precej družil s kriminalisti. Z njimi naj bi ga bili povezovali nekateri rahlo sumljivi posli. Po Bukovčevih besedah naj bi bil Suljanović celo prekupčeval s opremo, kakršno uporabljajo policijske posebne enote. Polega tega naj bi bil tudi informator za policiste, kar naj bi vedelo celo več ljudi.

Bukovac je tudi iz svojega zornega kota opisal dogodke, ki so pripeljali do tragičnega dogodka. Rekel je, da je Čamernik, potem ko njegove družbe ni hotel spustiti v diskoteko, začel žaliti in pljuvati proti njemu. Ocenil je (?), da s tem Čamernik krši javni red in mir in je nameraval zato poklicati policijo. Mladi pa so se

tedaj že oddaljevali, zato je stopil za njimi, da jih zadrži, predvsem Čamernika. Mladenič naj bi bil bolj odrinil kot udaril, potem pa naj bi se bil, tako Bukovac, od nekod vzel Suljanović in začel Gorazda pretepati. On sam, torej Bukovac, pri nadaljnjem pretepanju ni sodeloval. Priče, predvidoma bodo zaslišane na sojenju 15. maja, pa so v preiskavi govorile precej drugače kot Bukovac. Po krajšem prepiru, v katerem naj ne bi bilo nobenega Čamernikovega žaljenja ali pljuvanja, se je družba oddaljila od vhoda v lokal. Bukovac naj bi bil tedaj poklical po telefonu nekoga in ga pozval, naj pride iz lokala. Oba naj bi se bila nato spravila na Čamernika, ga tolkla in zbila po tleh, zadnji udarec pa naj bi bil zadal manjši od njiju, se pravi Suljanović.

Za pobeglim Suljanovićem je Republika Slovenija razpisala mednarodno tiralico. Bosenski organi pregona naj bi bili potrdili, da je osumljenec v Bosni, a ga zaradi tamkajšnje zakonodaje ne morejo izročiti Sloveniji. Seveda pa mu lahko naše sodišče sodi v odsotnosti. **D**



**KOLESARJA NAMAHALA OBOROŽENCA**  
Kolesarska navdušenca iz Štajerske sta se z gorskima kolesoma napotila na turo po Mariborskem Pohorju. Po gozdu sta se spuščala proti dolini, ko ju je opazil 77-letni lastnik gozda. Prepovedal jima je nadaljnjo vožnjo, vnel se je prepir in kolesarja sta zasula možakarja s psovkami in kamenjem. Le-ta je potegnil pištolo in nekajkrat ustrelil v zrak. S tem je popolnoma razjaril kolesarja, da sta ga dodobra premikastila in mu še odvzela orožje ter odkolesarila naprej. Vsi trije so si prisluzili ovadbe, kolesarja zaradi povzročitve telesne poškodbe, lastnik gozda pa zaradi ogrožanja varnosti.



**UKRADEL ŽGANJICO** Huda žeja je mučila 20-letnika iz okolice Hrastnika, ki pa ne živi na domačem naslovu, ampak se potika po Ljubljani. Mladenič je zavil v trgovino na Parmovi za Bežigradom in se založil z nekaj steklenicami žganjice. Denarja ni imel, zato se je kar po francosko napotil mimo blagajne. Prodajalka ga je opazila pri tatvini in ga poskušala ustaviti oziroma mu vsaj iztrgati pijačo. Mladenič se ji je postavil po robu, se izvil iz prijema, jo pri tem udaril in jo pobrisal z ukradenimi steklenicami. Pred dnevi so ga policisti po naključju ujeli na ulici. Izročili so ga sodniku z ovadbo zaradi roparske tatvine, pijačo pa je seveda mladenič že davno pognal po grlu.

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.



**Intereuropa**  
Globalni logistični servis

Intereuropa je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov.

Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je hitra, varna, kakovostna in zanesljiva.

Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujni in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozih zbirnih pošiljk.

Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije. Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

NAŠA POSLOVNA MREŽA Z  
LASTNIMI PODJETJI OBSEG:

→ Slovenija → Francija  
→ Hrvaška → Avstrija  
→ BiH → Nemčija  
→ Srbija → Rusija  
→ Makedonija → Ukrajina



**ELEKTROPROM**

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.  
Loke pri Zagorju 22  
1412 Kisovec  
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150  
trgovina EVJ Center Kisovec  
03-56-71-234  
trgovina EVJ Trbovlje  
05-90-23-203  
storitev 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV



http://etv.elektroprom.si  
komerciala:  
03-56-57-150  
uredništvo:  
03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107,8 MHz  
www.radiovelenje.com  
**RADIO VELENJE**

## Lepotni svetovalki



Skupaj s kolegico Polono pomaga nadobudnim misicam.

Z neverjetno naglico se bliža prvi večji letošnji slovenski lepotni izbor. V soboto, 17. maja, bo 16 finalistk na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču tekmovalo za naslov Miss Universe Slovenije 2008, lastnik svetovne licence tega uglednega lepotnega tekmovanja pa je milijarder Donald Trump. Majski finale naj bi vodila Anja Križnik Tomažin, organizatorji pa naj bi kot posebno pevsko gostjo v Ljubljano privabili hrvaško zvezdnico Severino. Pred nedavnim so organizatorji v Kopru že predstavili letošnje finalistke, ki v zadnjih predprazničnih dneh po že znanem protokolu pilijo še zadnje lepote, scenske in medijske podrobnosti. Pri teh aktivnostih dekletom pomagata nekdanji zmagovalki izbora Miss Universe Slovenije Polona Baš in Nataša Pinoza, ki bosta ta teden z njimi večino časa preživele v studiu največje komercialne televizije v Sloveniji. Dekleta bodo svoje zadnje studijske dejavnosti opravljale tri dni, nato pa se vnovič zbrale 13. maja v Ljubljani, ko bodo zadnje štiri dni do finala preživele skupaj. Polona (zmagovalka leta 2003) in Nataša (2006) sta torej pravi lepotni svetovalki in učiteljici. Baševa je že prej veliko pomagala zmagovalkam, predvsem zadnji Tjaši Kokalj (2007), ki velja za eno najlepših in najuspešnejših slovenskih lepotic v zadnjih letih.



Prepričala je publiko v Mostarju.

## Tanja uspešna v Mostarju

Na festivalu Melodije Mostarja v Mostarju je zmagala naša mlada, simpatična pevka Tanja Žagar. S pesmijo Dani sretni je z lahkoto prepričala publiko in tako osvojila nagrado za najboljšo pesem festivala. Sicer pa je bila pevka zunaj naših meja uspešna že lani, ko je avgusta na makedonskem mednarodnem glasbenem festivalu Ohridski trubaduri s pesmijo Neka te, neka te, ki jo je izvedla v duetu s srbskim pevcem Nikolo Burovcem, osvojila nagrado strokovne žirije.

## Kupila bi nogometni klub

Igralec Tom Cruise in v Ameriko preseljeni nogometaš David Beckham naj bi načrtovala skupni projekt. Razmišljata o nakupu nogometnega kluba. David naj bi bil zelo zadovoljen, da bo tudi po koncu aktivne kariere ostal v svetu nogometa, in prepričan je, da bi s Tomom Cruisom lahko odlično sodelovala. »David je večkrat izrazil željo, da

bi se po koncu kariere raje posvetil svojim akademijam za mlade kot pa karieri poslovneža. Sodelovanje s filmsko zvezdo bi mu verjetno vrnilo delček kredibiliteti, ki jo je z odhodom iz prestižnega madridskega kluba nedvomno izgubil,« je dejal neimenovani vir. David in Tom tudi upata, da bosta privabila nekatere znane igralce nogometa, nista pa še odločena, ali bosta kupila nogometni klub v ZDA ali v Veliki Britaniji.



Načrtujeta nakup kluba.

## Na vince z Atomik Harmonik

Skupina Atomik Harmonik je slovenskemu medijskemu prostoru predstavila novo skladbo in nov videospot. Atomiki poslušalce, tako kot že mnogi narodnozabavni ansambli poprej, vabijo k nazdravljanju. Sladko vince je, kot nam že naslov pove, zgodba o strastni zaljubljenosti v vino, z nalezljivim refrenom, ki gre hitro v uho. K snemanju spota, ki ga je režiral Jani Pavec, so povabili Ptujsko klet, ki je poskrbela, da na snemanju ni manjkalo rujne kapljice. V glavnih vlogah sta poleg članov skupine nastopila Aleš Čadež, aranžer in producent pesmi Sladko vince, in vremenarka Danica Lovenjak. Snemalec spota je bil Jože Antolin, za masko je poskrbela Maja Šušnjara, za styling Barbara Plavec, scenarij pa je bil delo avtorja pesmi Sladko vince Daret Kauriča.



Nova skladba, nov videospot ...

## Andrej ima novo

Andrej Škufca, plesni šampion, ki je nedavno v velikem slogu s soplesalko Katarino Venturini sklenil svojo plesno kariero, je sveže zaljubljen. Po končani 13-letni intimni zvezi s Katarino je sicer imel nekaj zvez, vendar so se vse končale. Kakor koli, vse kaže, da gre tokrat zares! Nova izbranka je Celjanka Špela Perc, mlajša sestra nekoč zelo znane in uspešne slovenske atletinje Jerneje Perc. Celjanki že dolgo živita v Ljubljani, Špela pa je bila v zadnjem obdobju, do začetka intimnega razmerja s Škufco, menda samska. Savinjska črnolaska, ki ima v Ljubljani skupaj s sestro manjši športni in lepotni center, je ena od začetnic danes zelo priljubljene aerobne vadbe pilates. Ljubezenska romanca z živahnim Škufco naj bi se bila začela kmalu po novem letu. Andrej in Špela sta torej ljubezenski par, za medije pa sta za zdaj nedosegljiva, saj naj bi bila v tujini.



Andrej Škufca je sveže zaljubljen.



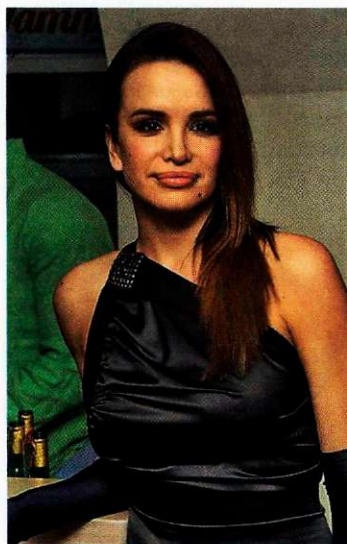
Le kaj na naklonjenost poreče Demi Moore?

## Zaprla mu je usta

Zvezdnika Ashton Kutcher in Cameron Diaz igrata v komediji Dokler naju jackpot ne loči. Cameron je lepotica, ob kateri marsikdo ostane brez besed, ko jo prvič vidi. In to se je zgodilo tudi Ashtonu. Priznal je: "Prvič sem jo videl pred sedmimi leti v zaodruju neke prireditve. Takoj mi je bila všeč, res je bila seksi. Poleg tega je tudi zabavna. Povsem me je navdušila. Zaradi tega sem ostal brez besed, zato sem se raje obrnil stran." Kutcher je ob Cameron užival tudi v snemanju novega filma. Zvezdnika igrata vlogi dveh popolnih neznancev, ki se pijana poročita v Las Vegasu. "Ona je nekaj posebnega. Ni važno, kdo je ob njej, vedno je dobre volje. Kozarec vedno vidi na pol poln in ne na pol praznega. Če se družiš z njo, se bolje počutiš," je še dodal.

## Severinino praznovanje

Hrvaška pevka Severina je za svoj 36. rojstni dan priredila veliko zabavo. Zabava, ki je sledila izidu njenega novega albuma Zdravo Marijo, naj bi bila po poročanju hrvaških medijev v zagrebški restavraciji Kod Ferenčine, povabljeni pa so bili le prijatelji in družina. Med nimi ni bilo Mateja Čuljaka, podjetnika, s katerim naj bi Hrvatica imela razmerje. Zabava se je po polnoči nadaljevala v klubu Jedinica. Kljub zvezdniškemu statusu pa v klubu pevka ni imela posebnih privilegijev, zato je svojo veselo ekipo odpeljala na drugo lokacijo. Žurka naj bi bila trajala vse do jutranjih ur, fotografi pa so bili strogo prepovedani.



Praznovala je brez spremljevalca.

## Cena instantne slave

Barbara Prevorčič

Mediji so ogledalo ljudi. Prikazujejo tisto, kar ljudi zanima in kar radi gledajo. In pred nami je spet preverjeno dejstvo, da ogromno ljudi »pada« na resničnostne šove. Šove, kjer se skupina ekstravertiranih posameznikov, željnih pozornosti, nekaj tednov obnaša kot v resničnem življenju.

Ob predvajanju šova Big Brother je statistika gledanosti ogromna. Dogajanje v hiši, kjer so tekmovalci zaprti, pa deluje bizarno in patetično. Prav zato se postavlja vprašanje, v čem je skrivnost uspeha resničnostnega šova. Ugotovljeno je bilo, da k visoki gledanosti pripomore premišljen izbor tekmovalcev, ki naj bi privabili gledalce, in zanimivo dogajanje, ki se tako hitro spreminja, da mu težko sledijo. Svoj delež pri tem ima tudi občinstvo, ki z glasovanjem sodeluje pri ohranjanju oziroma izločevanju kandidatov iz hiše.

Zanimiv je način, kako sploh izbirajo nastopajoče v šovu. V prvem naboru se izluščijo tisti, ki imajo visok energetski naboj ter se izkažejo za komunikativne in iznajdljive. V naslednjih dveh krogih so televizijski skupaj s skupino psihologov izbrali posameznike, ki so osebnostno dovolj bogati, da jih sostanovalci in gledalci spoznavajo postopoma, in so dovolj psihofizično stabilni, da se ne bodo zlomili v izolaciji hiše in ob koncu projekta, ko jih lahko doleti tako imenovana slava. Kakor koli, psihološka stabilnost tekmovalcev je ves čas na preizkušnji, saj se iz njih (z ustvarjanjem različnih situacij) marsikdaj izvabljajo najslabše lastnosti. Ob slednje so se spotaknili v uradu varuha človekovih pravic. Opozorili so na vsebine, ki vsebujejo elemente nasilja in ponižujočega ravnanja z udeleženci ter posegajo v pravico do osebnega dostojanstva in druge človekove pravice. Prizori spornih vsebin škodujejo razvoju otrok in mladih, so opozorili v uradu.

Kot že rečeno, pozornosti željni posamezniki se potegujejo za zmago in njihovi podvigi se beležijo kot ekskluzivne novice. Vse za ceno tako imenovane slave. Raziskave namreč kažejo, da se večina tekmovalcev ne prijavi na šov zaradi denarne nagrade, temveč jih v največji meri žene želja po prepoznavnosti in upanje, da se bodo prebili iz anonimnosti. In to so pripravljene storiti za vsako ceno.

# Razmajan vroči stol

Magični gledalec

**Glede na to, da se predvolilni boj vse bolj stopnjuje, ni nič čudnega, da mu je podlegla tudi Voduškova oddaja Vroči stol.**

**N**e vem sicer, po kakšnem kriteriju je Vladimir Vodušek izbiral goste za oddajo, vendar sem imel občutek, da pri tem ni imel prav srečne roke. Politični analitiki (Boštjan M. Turk, Danilo Slivnik, Milan Balažic), predsednik stranke (Gregor Golobič), podpredsednika in hkrati ideologa strank (Milan Zver, Igor Lukšič) ter predstavnika civilne družbe (Peter Jambreč kot predstavnik Zbora za republiko, Darko Štrajn kot predstavnik Liberalne akademije). Zelo mešana družba torej.



Očitno Vodušek ni imel namena, da bi vabil v oddajo predstavnike vseh parlamentarnih strank. Glede na to, da je bil Gregor Golobič, ki mu je jezik tekkel kot namazan, edini predsednik stranke (pa še ta ni uradno parlamentarna), sem se začel spraševati, ali je oddaja Vroči stol sploh še resna. Golobiču, ki ni pozabil napovedati hudih časov, če bo sedanja vladajoča opcija še naprej ostala na oblasti, je bil kolikor toliko enakovreden tekmeč podpredsednik SDS Milan Zver, ki je s svojim znanjem pokazal, da ni samo blebetač, ki ima pet minut časa. Pozitivno me je presenetil Milan Balažic, ki je deloval umirjeno in akademsko v primerjavi s svojimi članki v Financah, kjer je še nedavno do onemoglosti sesuval Janeza Janšo. Očitno

mu je ostalo nekaj nemirne poslanske žilice, kajti v času osamosvajanja je bil precej tečen poslanec z nekoliko daljšimi lasmi, potem pa je iz politike odšel v akademske sfere in si skrajšal tudi frizuro. V nasprotju z Balažicem podpredsednik SD Igor Lukšič, ki je tako kot Balažic profesor na FDV, šele vstopa v aktivno politiko, pri tem pa mimogrede navrže, da se v politiki ni angažiral samo zato, da bi zmagal na volitvah. Lepo, da ga kljub aktivnemu ukvarjanju z Macchiavelijem še ni zapustil čut za politično etiko. V primerjavi z Lukšičem, Balažicem in Jambrečkom je bil Darko Štrajn dolgočasen – njegov največji »uspeh« v oddaji je bil to, da je s seboj prinesel zbornik »5 minut demokracije« in potožil, da so njegov izid mediji pretežno ignorirali. Pri tem je pozabil dodati, da je Demokracija zborniku namerila cele tri strani, medtem ko so ga levičarski mediji očitno pustili na cedilu.

Res pa je tudi, da je bila sama oddaja pripravljena dokaj nerodno, saj se je Vodušek precej zapletal. Imel sem občutek, da so nekateri govorili zelo malo (Balažic na primer je prišel precej pozno na vrsto in verjetno bi bil v oddaji samo za statista, če se ne bi spomnil, da mora nekemu replicirati). Poleg tega so v režiji po nesreči najprej zavrteli novinarski prispevek o dogajanju na tranzicijski desnici, medtem ko prispevka o dogajanju na tranzicijski levisi sploh niso predvajali. Ja, spet bo Grims kriv, morda tudi za izid glasovanja, ki je pokazal, da si slabih 85 odstotkov gledalcev želi Janševе koalicije na oblasti, pri čemer je Vodušku ušlo, da so se v SDS »zelo potrudili«. S tem pa je izzval Golobiča, da je začel npletati o aferi z internetnim glasovanjem. Je pač moral najti opravičilo za takšen rezultat, čeprav je imel kot edini strankarski vodja največ možnosti za promocijo svoje stranke. ■

## HOROSKOP



Oven  
21.3.-20.4.

Pomlad vas bo dodobra razveselila in sprostila, svež veter, ki vam bo ves čas prečiščeval možgane, bo prinesel veliko sprememb. Na bolje seveda. Tisti, ki ste bili bolni, boste okrevali.



Bik  
21.4.-21.5.

Pregled pri zdravniku vam bo povzročil nekoliko skrbi, a vam jih bodo pregnali optimistični prijatelji. V miru počakajte na rezultate preiskav in si privoščite nekaj več počitka kot ponavadi.



Dvojčka  
22.5.-21.6.

Vreme bo pozitivno vplivalo na vas, zato boste nadvse dobre volje. Od vas se bo dobro razpoloženje širilo na vse strani. Ugotovili boste, da vam nekdo zavida, vendar je bolje, da se zato se vznemirjate.



Rak  
22.6.-21.7.

Zdelo se vam bo, da gredo vaša prizadevanja rakovo pot, vendar boste po racionalnem premisleku ugotovili, da le ni tako. Vsi postopki so se le ustavili in se bodo nadaljevali ob prvi priložnosti.



Lev  
22.7.-21.8.

Zdravje vam bo nekoliko nagajalo v teh pomladnih dneh. Zvestno si vzemite več časa zase in za kakšno rekreacijo, ki vam bo dobro dela. Poskusite doseči, da se ne bi preveč naprezali pri delu.



Devica  
22.8.-21.9.

Nekdo vam bo očital, da vas spominja in da ste mu pozabili dati nekaj, kar ste mu že zdavnaj obljubili. Poklon, ki ga boste dobili od neznanne osebe, vam bo zelo dobro del in vam dal novih spodbud.



Tehtnica  
22.9.-22.10.

Pazite, da boste izposojene stvari vrnili ob pravem času. Ne pretiravajte z obtožbami vseh sort, da vas ne bi kdo imel vrh glave in vam poskušal škodovati. Doma vas bo čakala gora hišnih opravil.



Škorpion  
23.10.-21.11.

V skledo medu bo padla kaplja pelina, ker boste izvedeli neko neprijetno novost. Potrudite se, da vaša okolica ne bo izvedela, kako se počutite. Svojo jezo izlijte šele zaupni osebi in prepričite najhujše.



Strelec  
22.11.-20.12.

Pogrešali boste določeno osebo, ki je že dolgo niste videli in je tudi še dolgo ne boste. Kmalu se vam bo obrestoval trud, ki ste ga vložili, in boste pridobili vse zamujeno, pa še več. Toda uspeh vas ne bo veselil.



Kozorog  
21.12.-19.1.

S spoštovanjem boste gledali na nekoga, ki vam bo ves čas pred očmi s svojimi dosežki. Bodite raje veseli, da ga ne poznate osebno, saj je neverjetno težavna osebnost, ki bi vas zamorila.



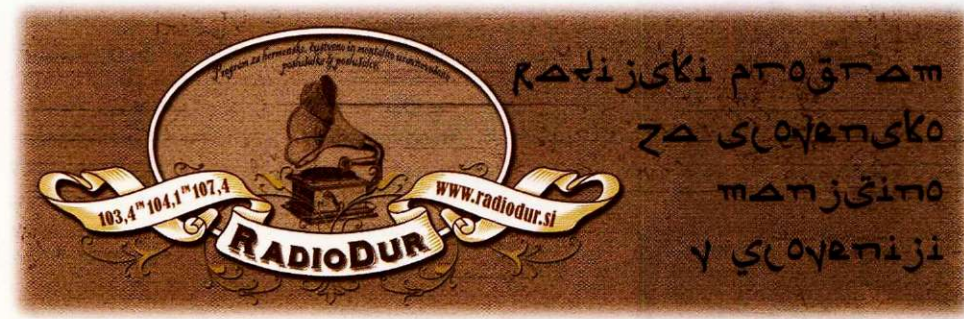
Vodnar  
20.1.-18.2.

Veliko povoda za jezo boste našli doma. Ne boste se mogli kar tako pomiriti, ker vam ne bo nihče hotel pomagati pri določenem delu. Zavedajte se, da imajo pri vas vsi svoje skrbi.



Ribi  
19.2.-20.3.

Pregled financ vam bo pokazal, da imate nekoliko več minusa kot ponavadi, zato boste morali postati nadvse skrbni in varčni. Odpovedati se boste morali nekaterim nakupom, konec tedna pa boste odšli v naravo.





**ADRIA**

**Doma nad oblaki.**

Nagradna igra Adrie Airways:  
2 x povratna vozovnica!  
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na [www.adria.si](http://www.adria.si) ali pokličete na 080 13 00.

**www.adria.si**

\*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	VISOKO INDIJSKO GORSKO	VAS PRI BITOLI V MAKEDONIJI	LETNI POSEK GOZDA	TKIVO, KI VEŽE MIŠICE NA KOSTI	<b>DEMOKRACIJA</b>
UMETNIŠKI PLES						ZNAK ZA RENIJ
SEČEVOD						
JAPONSKI BORILNI SPORT						
ITALIJANSKI FILMSKI REŽISER (PUPI)						ALBERTO TOMBA
RADIJ					VERA ALBREHT	
INDIJSKI POLITIK (ČITA)			EKVINOKCIJ		POROK	

<b>DEMOKRACIJA</b>	NAJVIŠJA ZNANSTVENA USTANOVA	KOLORADSKI HROŠČ	MORSKI DEŽEVNIK	PODOLGOVAT SADEŽ	ANTON KOLAR	<b>DEMOKRACIJA</b>	ODPOSILANEC								
							PRELIVANJE KAPITALA								
PRISTANIŠČE V JORDANIJI							STROJ (POGOVORNO)							KRALJ GERMANSKIH SVEDOV	SEKRETAR
ELEMENT HOJE							OTOK V JADRANU						GRŠKI DID. PESNIK		
							NOVO-ROJENČEK						VRSTA ANTILOPE		
NEKDANJI NOGOMETAŠ BOKSIČ						RADOVAN GOBEC									
						ZNAK ZA TITAN		GLAVNO MESTO TURČIJE							
KDOR DARUJE KAK DAR								<b>DEMOKRACIJA</b>	IZOTOP TORIJA						
									ILIR. KELT. PLEME						
GRŠKA BOGINJA MAŠČEVANJA										UPRAVANA ENOTA V FRANCIJI					
OBLIKA ŽENSKEGA IMENA MAJOLIKA						ERIC CLAPTON				VZDEVEK GLASBENIKA ALEŠA KERSNIKA				OSEBNI ZAIMEK	
						ANIA RUPEL								ORGAN ZA VOHANJE	
UMETNI MEDNARODNI JEZIK					KUKAVICA V TROPSKI AMERIKI					HLEV ZA RACE					
										PIJAČA SLOVANOV					
JAPONSKA LETALSKA DRUŽBA					UMETNA SVILA, RAYON							NIZOZEMSKI REŽISER STELLING			RAHLA, MEDLA SVETLOBA
TROPSKA PAPIGA				NADAV. NAPLAČILO	MESTO V KOLUMBIJI							ESTONEC			<b>DEMOKRACIJA</b>

**Rešitev prejšnje križanke**

GORAN, OVITEK, RIGOLA, NEGRIT, JD, TEORIJA, AVARKA, IL, ELAN, LINARES, ERNANI, KOTAČ, VEŽA, KO, ALI, ERITEM, JON, IP, VOLIČ, KAM, ONANIJA, ENOROG, NISAN, RP, ERIDA, ASTRA, NASTANEK, TAT, AVTOKAR

**Nagrajenca 16. številke**

- 1. nagrada:** **NEJC LOJEVEC**  
Malo Trebeljevo 21, 1120 Zalog
- 2. nagrada:** **MARIJA ŠTEFE**  
Zg. Gameljne 48/f, 1211 Lj. Šmartno

Dobitnikom čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeta fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

**Nagradi**

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji **Ljubljana-Bukarešta**
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji **Ljubljana-Oslo**

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani [www.demokracija.si](http://www.demokracija.si).

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do **8. 5. 2008** pošljite na naš naslov:

**Demokracija, Mivka 25, 1000 Ljubljana,** s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

> **28.4.1758** se je rodil ameriški predsednik James Monroe, ki je leta 1823 razglasil doktrino, ki so jo pozneje poimenovali Monroeva doktrina: Ameriko Američanom!

> **28.4.1945** je Narodni odbor slovenskih demokratičnih strank s posredovanjem škofa Gregorija Rožmana zahteval od Rupnika, naj odstopi in mu izroči upravo pokrajine, vendar se je Rupnik čez dva dni razglasil za poveljnika Slovenskega domobranstva.

> **29.4.1899** se je rodil ameriški pianist, skladatelj in vodja orkestra Duke Ellington. Poleg Louisa Armstronga je najpomembnejši džezovski glasbenik.

> **29.4.1980** je umrl angleško-ameriški filmski režiser Alfred Hitchcock. Rekel je: »Filmska drama je resnično življenje, iz katerega so izločeni dolgočasni deli.«

> **29.4.1991** je načelnik Republiškega štaba TO Janez Slapar izdal odredbo o varovanju učnih centrov na lgu in v Pekrah.

> **30.4.1534** je angleški parlament sprejel prvega iz skupine zakonov, ki so priznavali Henriku VIII. naslov »edinega in vrhovnega poglavarja Angleške cerkve«.

> **30.4.1789** je postal George Washington prvi predsednik samostojne države ZDA.

> **30.4.1991** je SDZ zahtevala, da pride do osamosvojitve Slovenije že do 30. aprila 1991.

> **1.5.1886** je policija krvavo zadušila delavske demonstracije v Chicagu. Čez tri leta so zato sklenili, da se od leta 1890 dalje slavi 1. maj kot mednarodni delavski praznik.

> **1.5.1890** so prvič na Slovenskem v Ljubljani, Mariboru, Zagorju, Trstu, Borovljah in v Beljaku praznovali 1. maj. Takšna praznovanja so bila nato vsako leto.

> **1.5.1945** je četrta armada JLA skupaj s slovenskimi partizani osvobodila Trst. Zasedla je slovenske etnične meje, znotraj katerih so, največ v mestih, živeli tudi številni Italijani.

> **1.5.1976** sta se po splošnih volitvah znova združila Severni in Južni Vietnam.

> **1.5.2004** je bila Slovenija sprejeta v Evropsko unijo.

> **2.5.1846** je v Maribor pripeljal prvi vlak po novozgrajenem delu železnice od Šentilja.

> **2.5.1989** je Madžarska kot prva država vzhodnega bloka odprla svoje meje proti zahodu.

> **3.5.2000** je državni zbor izvolil za mandatarja za sestavo vlade Andreja Bajuka.

> **4.5.1904** so inženirci ZDA začeli kopati Panamski prekop.

> **4.5.1991** je podmladek Slovenske demokratične zveze objavil apel pod naslovom Demos, kje imaš razum?. Začeli so: »Pozivamo vse stranke v Demosu, njihove veljake in druge, naj prekinajo vse medsebojne spore oz. naj jih pozabijo v času osamosvojitve Slovenije ...«

POGLED NAZAJ (OD 28. 4. DO 5. 5.)

## Okupacija Japonske

Japonska se je vdala septembra 1945, ko so ZDA vrgle na Hirošimo in Nagasaki atomski bombi, okupacija Japonske pa se je uradno končala **18. aprila 1952**. Ameriška okupacijska politika je imela dva cilja: demilitarizacijo in uveljavitev demokracije. V japonski ustavi so zapisali popolno demilitarizacijo japonske vojske in mornarice, uničili pa so tudi vsa vo-



jaška skladišča. Ko so leta 1947 sprejeli novo ustavo pod ameriškim vplivom, so v njej razširili osebne svoboščine. Cesar je še ostal na čelu države, vendar brez izvršilne oblasti. Zakonodajno oblast je dobila dvodomna skupščina. Japonska ustava izrecno zavrača vojno. Po nekaterih razlagah dopušča samo samoobrambo. Japonci so sicer ustanovili samozaščitne enote, vendar pa porabijo za obrambo veliko manj kot zahodne države.

## Tekma za Trst

Ko se je **29. aprila 1945** vdala nemška vojska v Italijo, sta v »tekmi za Trst« v mestu začela vstajati slovenska partizanska komanda mesta Trst 9. korpusa z delavskimi bataljoni in italijanski tržaški odbor narodne osvoboditve (CLN) z dotlej kolaboracionistično Mestno stražo (Guardia civica). V medsebojnem obračunu je bila slovenska stran močnejša in je porazila nasprotno stran, še zlasti ko sta 30. aprila v mesto prodrli 4. armada in 9. korpus

**Jugoslovanska vojska v Trstu**

Edinice naše Jugoslovanske Armade osvobojajo Trst. V borbah z ostanki naci-fašistov in njihovih hlapcev s protinemško krinko bijejo združeni jugoslovanski narodi poslednjo bitko za Trst in za zadnjo ped Slovenskega Primorja.

Primorski Slovenci, zavedajte se odločilne važnosti tega trenutka! Gre za uresničenje naše davne želje po svobodi in trajni združitvi z ostalimi Slovenci in Jugoslovanci. Gre za srečno prihodnost nas vseh in vseh bodočih rodov.

Primorci, napočil je trenutek svobode. Vsi na noge! Vsi v Jugoslovansko armado - našo osvoboditeljico! Vse, kar premo-

ter osamila nemško posadko na nekaj postojank (sodna palača, grad sv. Justa).

2. maja se je v mesto pripeljala zavezniška vojska in takoj prisilila k vdaji tudi ti postojanki, tako da je bil Trst tistega dne v celoti v jugoslovansko-angloameriški posesti. Upirala se je samo še nemška posadka na Opčinah, vendar se je 3. maja vdala tudi ta.

## Dogovor na Račjem otoku

V nedeljo, **28. aprila 1991**, so se predsedniki Demosovih strank in nekateri člani izvršnega sveta sešli v brunarici na Račjem otoku na Brdu pri Kranju. Do sestanka je prišlo na pobudo Igorja Bavčarja in Janeza Janše zaradi zamude vlade pri pripravah na osamosvojitve.

Z vidika osamosvajanja je šlo za eno pomembnejših srečanj. Dobesednih zapisov srečanja ni, obstajata pa pripovedi dveh udeležencev, Jožeta Pučnika in Janeza Janše.

**Jože Pučnik:** »Ko smo se zbrali v baraki na Račjem otoku na Brdu, sem pravzaprav v uvodu kot predsednik Demosa orisal to situacijo in postavil dilemo, da smo prišli s političnim razvojem v tako odločilno fazo, da zavisi od našega odločanja in od naše moralne in politične pripravljenosti, ali bomo to zgodovinsko šanso Slovenije izrabili ali jo pa bomo zafurali. Vem, da sem uporabljal precej patesitične besede in prešel na zastavitev vprašanja



vsakemu od predsednikov, ali je pripravljen v svojem imenu in v imenu stranke, ki jo je predstavljal, prevzeti vso politično, pravno in moralno odgovornost za vse konsekvence, do katerih bi lahko prišlo v postopku osamosvajanja. Takrat ni bilo povsem jasno, kako bo reagirala armada. Na sestanku smo izhajali iz dileme, da se vodstvo Demosa mora odločiti, ali je pripravljeno eventualno tvegati tudi svojo glavo ali pa za drugo skrajnost, če tukaj odpove, preiti v slovensko zgodovino kot največja reva, kot nekdo, ki je neko zgodovinsko možnost zapravil. Vprašal sem vsakega od predsednikov, ali je pripravljen to odgovornost tudi prevzeti, in moram povedati, da smo imeli na koncu izjave vseh predsednikov, da prevzemajo to moralno, politično in pravno odgovornost za vse korake.«

**Spoštovani bralci,**

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali karšno koli drugo prepričanje.



št. 14/3

**Vzpon demokratov (1)**

Odgovorni urednik Demokracije je na tretji strani predstavil najnovejše trende v naši politiki. Slovenija bi veliko pridobila, če se bodo dobri trendi nadaljevali, a tudi drugi del pomladne opcije bo moral izboljšati pričakovanja.

Izpostavil bom še prispevek dr. Petra Jambreka Čas za razbitje enoumja, v katerem piše, da je bila laž glavni del komunistične propagande. Slovenijo so razdelili na delavski razred in njegove sovražnike. Današnja opozicija pa sestavlja fronto proti vladni koaliciji in mediji so najboljši sredstvo za zavajanja in laži. Poglejmo napade odgovornega urednika Dela, ko celo govori o Janševem cunamiju v DZ in populističnih potezah glede gospodarstva ter inflacije. Onemogočanje gradbenih lobijev na račun javnih financ in reševanje socialnih razlik naj bi bil torej populizem? Osrednji dnevnik že več kot leto dni vodi inflacijsko kampanjo. Del stroke, ki je tudi sedel na inflacijski val, je že sestopil, tega namestnik odgovornega urednika Dela še noče sprejeti.

Pred volitvami je verjetno glavni cilj »leve« opcije blokova delitev Slovenije. Četudi SDS na jesenskih volitvah dobi največ glasov, računajo, da ji ne bo uspelo sestaviti vlade. Glede na izide predsedniških volitev, podporo medijev in seveda dela strokovne

javnosti številni aktivisti napovedujejo prevzem oblasti. Res imajo tudi nekaj novih obrazov, a jedro še vedno tvorijo kompromitirani kadri dvanajstletne vladavine na petinštirideset let podlage. Nestrna Liberalna akademija poskuša že pred volitvami vzpostaviti novo dolomitsko enoumje.

Volivci »desne« opcije imajo najboljšo potrditev v dobrem delu sedanje vladne koalicije. Veliko je zastavljenih projektov, ki se bodo še leta izvajali. Dokazali so, da ima Slovenija dve vladni garnituri. Da nimajo v lasti in oblasti kapitala in glavnih medijev, je za vse dobro premišljene, tudi še neodločene volivce, ki pa ne nasedajo agresivni propagandi, izbira celo olajšana. Afere, ki so nastale z izdajanjem osebnih in državnih interesov, so že udarile nazaj. Usklajeno delovanje predsednika države in vlade je spodbudno, a v drugem delu predsedovanja EU so zaželele tudi izstopajoče aktivnosti, saj Francija za svojih šest mesecev že pripravlja atraktivna dejanja (čas naših volitev).

Strinjam se s Petrom Jambrenom, da je prišel čas za novi dnevnik. Mislim pa, da je to projekt za čas po volitvah. Novi dnevnik bo verjetno doživel lažno tajkunizacijo s strani medijskih monopolistov. Volilni kampanji bi to lahko celo škodovalo. V mirnejšem času po volitvah bo to lahko izziv za nevtralni kapital, tudi za kakšno uveljavljeno tujo medijsko hišo. In parlamentarna demokracija bo lahko tudi s pomočjo medijske pluralnosti polnokrvno zaživevala.

*Ernest Pušnik, Hrušica*

**Kot da bi se pisalo leto 1948**

S čudnimi občutki sem v oddaji Tarča 10. aprila spremljal razpravo o propadlem poskusu zakona, da bi po 17 letih vendarle končali z denacionalizacijo. Ne le iz te razprave, ampak nasploh je vse bolj opaziti fenomen, kako se danes za človekove pravice zavzemajo prav tisti, ki so jih v času svojega vladanja na vse načine teptali in ki še za tovrstne oškodovance in nasploh za njihova zla dela ne najdejo trohice opravičila in tudi ne zahvale prizadetim za polstoletno rabo odvzete lastnine. Nasprotno,



znova smo se prek TV prepričali, kako nekaterih, ki še nemara hranijo rdeče knjižice, sla po nevrčanju (beri: jemanju) ni minila. Vsaj tak občutek sem dobil, ko sem poslušal levo stran avditorija, kjer bi se vsaj eden glede na leta moral malce spomniti spremljajoče tragike komunističnega jemanja. Oba mlajša sogovorca z leve strani – tudi na ekranu, ki sta znanje o idealni brezrazredni družbi pridobila prek »pranja glav«, pa sta z enako ihto skakala v besedo sogovorcev na nasprotni strani avditorija, ki so bili ugledni pravniki (celo dva nekdanja ustavna sodnika) in so argumentirano ter smiselno zagovarjali čimprejšnje končanje te naše komunistične sramote.

Lastnina je nedotakljiva in je kot taka »sveta stvar« v vseh verstvih in pravnih naukah sveta. In prav to sta v preteklosti »prezrla« oba totalitarna režima, ki sta zavladala tudi pri nas. Zasebno imetje se torej ne sme in ne more jemati nikomur in nikjer na svetu. Kršitve te svetosti se v svetu še dandanes strogo kaznujejo, ponekod celo s sekanjem prstov, rok in celo glav.

Čemu je torej pri nas po 17 letih zakona o popravni tovrstne krivice pri nekaterih toliko negodovanja in zaviranja pri vračanju odvzete lastnine? Vsi v svetu, ki nimajo več komunizma ali kakega drugega totalitarizma, danes vedo in so vedeli tudi takrat, da zakonita lastnina pripada izvirnemu lastniku in da jo je, če je delinkvent odkrit, ta dolžan vrniti. Pri vračilu ukradene lastnine se ne morejo delati nove krivice, pa naj bodo oškodovanci kmeti, industrialci, grofi ali Cerkev ne glede na to, ali ti sedaj vrnjeno lastnino potrebujejo ali ne.

Kot drugo za ta večer navajam TV Odmeve, kjer smo na isto temo spet v živo videli na smrt obsojenega profesorja Ljuba Sir-

ca, ki se prav tako bojuje z mlino na veter, kar je dejansko primeren izraz za naša sodišča. Evropsko sodišče mu je za dolgoletno čakanje sicer prisodilo 20.000 evrov utehe v breme Slovenije, a to njegove zadeve in bremena z naših sodišč ni odmaknilo. Sam poznam primer, ki premore še enkrat daljšo dobo sojenja.

V obeh TV-oddajah se je znova pokazalo, da imamo v našem sodstvu bipolarnost. Eni sodniki so še »stara garda« z ideološkim predznakom, drugi pa so že iz vrst, ki jih ta ideologija ne zanima. Menda smo si edini, da je prav zaradi tega nastal »sodniški ping-pong« v zadevi že itak nesrečnega Sirca in še seveda koga. Kakšnemu podobnemu primeru pa botruje tudi korupcija in klientelizem, kot smo slišali v Tarči, saj so prvi lastnino dobili vrnjeno nekdanji »veliki« komunisti.

*Rajko Topolovec, Ptuj*

**Kučan proti Ruplu**

Najprej se Vam zahvaljujem za objavo zadnjega odziva na poziv tov. Štrajna! Nedvomno velja, da Demokracija objavlja (mnogo!) tistega, kar želijo drugi zamolčati! Res mi je žal, da je Demokracija samo tednik, kajti toliko je ▶

**Radio Alpski val**  
[www.alpskival.net](http://www.alpskival.net)  
 † 05 38 11 886  
 † 05 38 11 674

► tega, kar želijo zamolčati častilci enoumja, za katere dokazano velja, da skoraj v celoti obvladujejo slovenski medijski prostor.

Odzivam se na odziv nekoč prvega in še vedno aktualnega udbovca tov. Milana Kučana, ki ga je sprožil odgovor dr. Dimitrija Rupla na prvotne Kučanove jugonostalgicne blodnje. Glede na Kučanov dolgi udbovski pedigre je nemogoče na kratko povzeti delček njegovega zelo spornega proudbovskega političnega delovanja.

Ni dolgo nazaj, ko je prvi jugonostalgicni udbovec z drhaljo enako mislečih vazalov komaj ujel zadnji vagon demokratičnega vlaka drugače mislečih, potem ko mu ni uspela podla nacionalna izdaja vseh, ki smo se iskreno bojevali za samostojno Slovenijo. Če ne prej, bo o Kučanovi izdaji po predaji orožja slovenske teritorialne obrambe agresorski JLA nedvomno spregovorila zgodovina. Ob hipoteki narodnega izdajalca nam drugače mislečim enako misleči komunistični vazali želijo namišljeno veličino jugonostalgicnega Milančka prikazati celo kot glavni steber mirne in uspešne osamosvojitve RS. Licemerno sprenevedanje, ki žali zdravi razum!

Ni dolgo, ko je prvi jugonostalgicni udbovec pred avditorijem enako mislečih vazalov javno razpredal, da je drugače misleče treba najprej diskreditirati, nato diskvalificirati in po potrebi tudi

**RADIO**  
96,4 MHz  
*Ta pravi!*  
**Slovenske gorice**

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22  
ELEKTRONSKA POŠTA: [radio@radio-rsg.si](mailto:radio@radio-rsg.si), INTERNET STRAN: [www.radio-rsg.si](http://www.radio-rsg.si)

**RADIO DMEV**

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz  
UKV, STEREO, RDS

likvidirati. Za likvidacijo drugače mislečih so zločinski enako misleči udbokomunisti ves čas uporabljali tudi udbovsko pogojene državne norišnice, še posebej po tistem, ko jim je Goli otok zašel v 'stečaj'.

Ni dolgo, ko je prvi jugonostalgicni udbovec javno samovšečno razpredal, da bo njegova politična zapuščina krepko preživela njegovo telo, čemur se ne čudimo, če vemo, da je prvi udbovec obdan z najrazličnejšimi rovtarskimi udbovci, ki so še ne dolgo tega proti paranoično namišljenemu notranjemu sovražniku kot politično policijo zlorabljali udbovsko naslednico v politične namene.

Ni dolgo, ko so se enako misleči imetniki trajnega mandata, ki so pred časom 'v imenu ljudstva' redno sodili po nareku udbomafije, vsako leto do tal priklanjali pred namišljeno veličino prvega jugonostalgicnega udbovca, pri tem pa poskrbeli, da je bila iz vsakega sodnega spisa izbrisana vsaka navedba, ki bi lahko vrgla dolgo senco na sicer majhno podobno nekdanj vsemogočnega prvega udbokomunista SRS. Darja Novak Krajšek, voditeljica gospodarskega oddelka največjega okrožnega sodišča v državi, ki je še pred dnevi zagovarjala plačni upor imetnikov trajnega mandata, je nonšalato izjavila, da si iz sodnih spisov spravlja na varno obremenilne listine o zelo pomembnih ljudeh! Kako že gre tista – bilo kuda, udba svuda!

Ni dolgo, ko se je jugonostalgicni Kučanov Milan kot lastnik zamrznjene komunistične izkaznice 'čez noč' zavihtel iz blatnih škornjev prvega partijskega funkcionarja v salonske čevlje vodje

prihvatizacijskih kapitalističnih udbotajkunov Foruma 21.

Ni dolgo ... Ni dolgo ...

*Franc Trunk; Lucija*

### Gejevski filmi ali otroci?

Pogovor in ne zagovor s predsednico komisije za akcije v nadzornem svetu Filmskega sklada terja kar retorično vprašanje. Odgovorno pojasnilo, kdo ima prednost. Letos povečana sredstva ministrstva za kulturo dajejo možnost za obe akciji. Omenjena komisija že nekaj let vztrajno in brez relevantne obrazložitve odreka sleherni podporo potujočemu festivalu športnih filmov, ki volunteersko deluje med mladimi tako doma kot tudi med našimi rojaki v zamejstvu. Izbrane programe je videlo že več kot 40.000 šolarjev. Predstave vodijo otroci sami, v pridruženem programu pa sodelujejo naši vrhunski športniki. Poleg filmske vzgoje se gledalci tako navdušujejo tudi za šport in s tem posredno za zdrav način življenja. To hvalevredno pobudo omenjena komisija tudi letos nagraduje z zadnjim mestom med 50 prosilci.

Prav je, da ima človeška različnost enakopravne možnosti v celostni kulturi našega bivanja, tudi gejevski festival tujih filmov, najbrž pa ima prav tudi mnenje »samopašnih in arogantnih vseznalcev«, kot imenuje kolumnistka v Delu člane nadzornega sveta FS, ki lahko podvomijo o poštenu razdelitvi družbenih sredstev. V kontekstu vnovičnega frontalnega napada na delo FS ta sicer skopo odmerjena beseda o gejih in otrocih zavaja bralce Dela in izzveneni samo skrb vzbujajoče.

*Jože Pogačnik, režiser, član nadzornega sveta FS RS*

### Islamski veljaki niso iskreni!

Morda bi bilo bolje: Islamski vrh ni iskren, ni verodostojen!

Ko prebiram časopise in primerjam svoje izkušnje iz bolj ali manj islamskih dežel, ugotavljam, da islam ni za spravo, ni iskren do drugih vernikov ali nevernikov oziroma drugače verujočih. Islam je še vedno za pobijanje nedolžnih ljudi. Dnevno, in to že leta, gledamo, poslušamo, kako se je nekje razstrelil terorist-samomorilec, ki je vedno islamske vere. Tako je največkrat napisano: razstrelil se je islamski samomorilski terorist in ubil toliko in toliko nedolžnih ljudi. Zakaj je to storil? Samomorilske akcije se dogajajo prav tam, kjer je največ ljudi, in učinek je vedno prevelik, saj navadno umirajo nedolžni ljudje, med njimi otroci, ženske ... Pred dnevi smo lahko gledali in poslušali zgodbo v Afganistanu ter videli in slišali mladega samomorilca, ki so ga vodilni pripravili k tako noremu, ne le noremu, ampak ostudnemu dejanju, za katerega pa ti mladeniči največkrat niso sami krivi, ker imajo oprane možgane, zato so vedno krivi njihovi vodje, ki so navadno fanatični islamisti, vsaj tako sami poudarjajo. Osebnost sem videl in doživel na tisoče pripravnikov za samomorilske akcije. Ubijali naj bi vse, kar ni muslimansko! Ubijali naj bi vse nevernike, to so vsi, ki niso muslimani! Mladi samomorilci tako dejanje storijo v imenu Alaha. Nikoli nisem prišel do dna, ali jim taka dejanja dovoljuje Koran.

Evropejci moramo začeti razmišljati po evropsko, nikakor se ne smemo pustiti voditi skupinam teroristov ne glede na to, kdo

**Radio VIVA**  
FM 102.1  
99.5 stereo RDS  
M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1  
9000 Murska Sobota  
Slovenija  
tel.: 02/537 1949  
fax.: 02/537 1948  
GSM: 041/34 66 46  
GSM: 031/34 51 51  
<http://www.radio-viva.com>  
e-mail: [viva@radio-viva.com](mailto:viva@radio-viva.com)



so in od kod prihajajo. Človekove pravice, ko gre za terorizem, moramo pustiti ob strani.

V Delu pod naslovom »Mohamed vrača udarec« pišejo o aretaciji treh islamskih skrajnežev na Danskem, ki so grozili z ubojem urednikom časopisov, ki so pred nekaj več kot dvema letoma objavili karikature Mohameda. 14. februarja letos pa je bil v Delu objavljen članek, v katerem piše, da je bila na Danskem v več časopisih ponovljena omenjena karikatura. Ta ponovitev je dokaz zrelosti danskih časopisov, ki so z množično ponovitvijo omenjenih karikatur demonstrirali svobodo tiska, ki je v muslimanskih deželah ni. Saj se vendar ne smemo prepustiti diktaturi teroristov in »varuhom« islama! Prav je, da so to storili, potem ko so našli teroriste, ki so načrtovali uboje, kar naj bi tudi muslimanska vera prepovedovala! Tega ne vem zagotovo, ker so neverniki vsi, ki niso muslimani in kot take naj bi jih pomorili. Le zakaj in na čigav ukaz? Sklepam, da islamska vera to dovoljuje, saj nikoli nihče od vodilnih, npr. v Iranu ali Savdski Arabiji, takih krutih dejanj ne obsodi. Verjetno pa je prikazovanje kakšnih hujskaških filmov z nacionalistično in protiversko vsebino prav tako spodbujanje nasilja. Objava nekaterih sličic pa ni žalitev! Pojavil se je tudi Osama bin Laden, ki je pozval vse muslimane (ne vem, ali je mislil prav vse, npr. šiite in sunite, ki se prav te dni na veliko pobijajo med seboj), naj se bojujejo proti vsem nevernikom, tokrat pa je posebej zagrozil vsem prebivalcem Evrope. Izkušnje, ki sem jih doživel v Aziji, kjer so trenirali na tisoče mladih fantov in jih vzgajali za samomorilske napade, bolj ali manj prisilno in s posebnimi obljubami mladim v tem in onostranskem življenju, so bile pretresljive.

Sedaj govorimo o karikaturah in o protestih zoper njihovo objavo, nihče pa ne obsodi protestov muslimanov po svetu, ki so bili kruti do skrajnosti in niti približno tako nedolžni kot objava karikatur! Seveda je žalitev vse, kar v neki veri ni dopustno, toda kar počnejo muslimani po svetu, prav tako ni dopustno, saj presega vse norme normalnega življenja.

Ob grožnjah skrajnega islama se praviloma nikoli ne oglasijo npr. islamski vodje, čeprav bi morali vsako tako grožnjo obsoditi. Na raznih protestih muslimanov smo lahko videli pravo razbojništvo, huliganstvo, barbarstvo, žaljenje, sramotenje in ne vem še kaj vse. Z gorivom so polivali in zažigali zastave, pljuvali nanje, jih teptali, zažigali lutke, npr., Busha, danskih in drugih osebnosti. Zažigali so veleposlaništva, avtomobile in nihče ni povzdignil glasu proti takemu barbarstvu. Zakaj nihče kljub svobodi tiska ne sme pokazati neke fotografije, ki ni nikakršna žalitev, le prikaz nekega časa v skromnih oblikah? Zažiganje državnih simbolov, pljuvanje po njih, uničevanje vsega, kar jim pride pod roke, je hudo barbarstvo in je obsodbe vredno! Je to dovoljeno? Je to opravičilo za karikature, katerih objava muslimanom ni bila po volji? Nikakor ne! To je izsiljevanje, in če se to dogaja nekje daleč, kjer ljudje morda niso dobro poučeni, ampak nahujskani od svojih vodij, morda premalo pismeni in niti ne poznajo prave resnice, zakaj Evropa dopušča tako divjanje? Zakaj se to dogaja v krajih, kjer so islamisti dobili zatočišče? Zakaj tam, kjer sedaj svobodno in prav gotovo lepše živijo, kot v deželah, iz katerih so prav zaradi nesvobode, zatiranosti, bede in celo lakote zbežali? Zakaj zahtevajo življenje po svojih pravilih, ko pa v njihovih državah, npr. v Iranu, v Savdski Arabiji in drugih muslimanskih državah, nima nihče pravice zahtevati drugačne vere, dovoljena je samo muslimanska? Zakaj torej dovoljujemo dvojno moralo? Kdo je Al Kaida, zakaj hoče ta organizacija uničiti Zahod in zahodno civilizacijo, kdo ji daje tako pravico? Zakaj se islam ne ogradi od takega divjanja? Če se islam ne more demokratizirati, naj pusti druge na miru, ne pa da hoče s silo spremeniti prenekartero državo v islamsko. Evropejcem, ki večino ma lepo živijo, ne povedo, kaj se v resnici v Evropi dogaja. Ko bo prepozno, bo huje, ker tedaj bodo začeli obračunavati med seboj, to je neizbežno, če ne bomo ukrepali pravočasno!

Silvan Štokelj, Ljubljana

## Filozofi in populist!

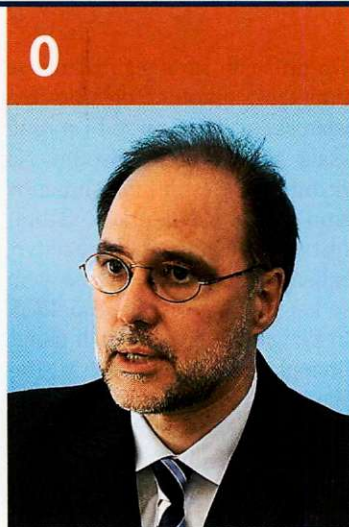
Marija Vodišek

Filozofija naj bi pomenila v grščini: philos-prijatelj, sophia-modrost. Po Sokratu filozofija pomeni ljubezen do modrosti oz. do resnice. Filozofov je kot listja in trave. Mar vsi uresničujejo ljubezen do modrosti in resnice? Je vsak, ki se je učil filozofije, že filozof? Važno je tudi, kako posamezni slušatelji dojamajo in sprejmejo filozofske nauke, ki se z zgodovino spreminjajo. Kakšna je odgovornost filozofov v primerjavi z »navadno« populacijo? Nikakršna, ker so mnogi samo »filozofastri«. Slednji pogosto podcenjujejo gledajo na tiste, ki jih ne prištevajo v navidezno »elitne« vrste, in jih zaničljivo označijo za populistice. To pa je, vsaj po njihovo, žaljivka, čeprav v resnici to ni. V Delovem sobotnem uvodniku 19. aprila urednik Janez Markeš za populista opredeli Janeza Janšo in političnega favorita Boruta Pahorja. Za favorita ga je razglasil urednik Dela. Pojem populizma so zmaličili prav filozofi oz. filozofastri. Praviloma je populist oseba, ki izhaja iz naroda in deluje za narod. Grški filozof Sokrat (470 pr. n. š.) je kritiziral sofista Protagorasa in Gorgiasa, ki sta le s podkupovanjem dosegla, da sta imela vedno prav. Zaradi svojega vpliva na mladino je bil obsojen na smrt in je moral popiti strup. Rimski stoiški filozof Seneka (4 pr. n. š.), Neronov učitelj, je svoje življenje končal s samomorom. Kje pa so naši filozofi? V Liberalni akademiji se kar gnetejo. Kdo jim je podelil status akademije, ali so se kar sami tako poimenovali? Povsod v normalnem okolju je akademija družba pisateljev, znanstvenikov in umetnikov. Je v Liberalni akademiji kdo, ki spada v to kategorijo? Ali kaj koristnega storijo za narodov »blagor« ali pa so predvsem kritizerji sedanje vlade? Kaj pa mediji? No, ti so razen dveh, treh izjem v službi nasprotnikov sedanje vlade. Pa ne le brezplačniki, med katerimi najdeš tudi kaj dobrega in resničnega. Glavni rušilec te vlade je dnevno časopisje, začenši z Delom, ki »misli širše«, vendar je v pravem pomenu besede »vkljenjena rasa« svojih nadzornikov. Praviloma so sobotni urednikovi uvodniki samo nadaljevanje tedenskih Delovih napadalnih člankov. Primer: v četrtek, 17. aprila, na 3. strani Delov nadzornik, pravnik Stojan Zdolšek v članku Olge Cvetek na široko našteva vse »prekrške« predsednika vlade Janeza Janše in mu jemlje pravico do javnega izražanja. Mar predsednik vlade ne sme odgovoriti na proti sebi naperjene klevete? Kako se je prav ta pravnik izražal na Vročem stolu, 18. februarja! Slovenski politični favorit Borut Pahor je na fotografiji njegove »ure motivacije« s shoda SD v Celju videti kot pred 214 leti francoski revolucionar G. J. Danton, ki je (kakor danes B. Pahor) hotel Francozom ponuditi druge vrednote, pa so ga njegovi poslali na giljotino. Sicer pa naj nam Pahor že enkrat pove, katere VREDNOTE ponuja Slovincem. Prvi uradni obisk slovenske vlade s premierjem Janezom Janšo na Japonskem je v Delu omenjen na 8. strani, medtem ko ga svetovni mediji objavljajo na prvih straneh. Tudi to je del predvolilne propagande časnika, ki misli širše.

## Politični semafor



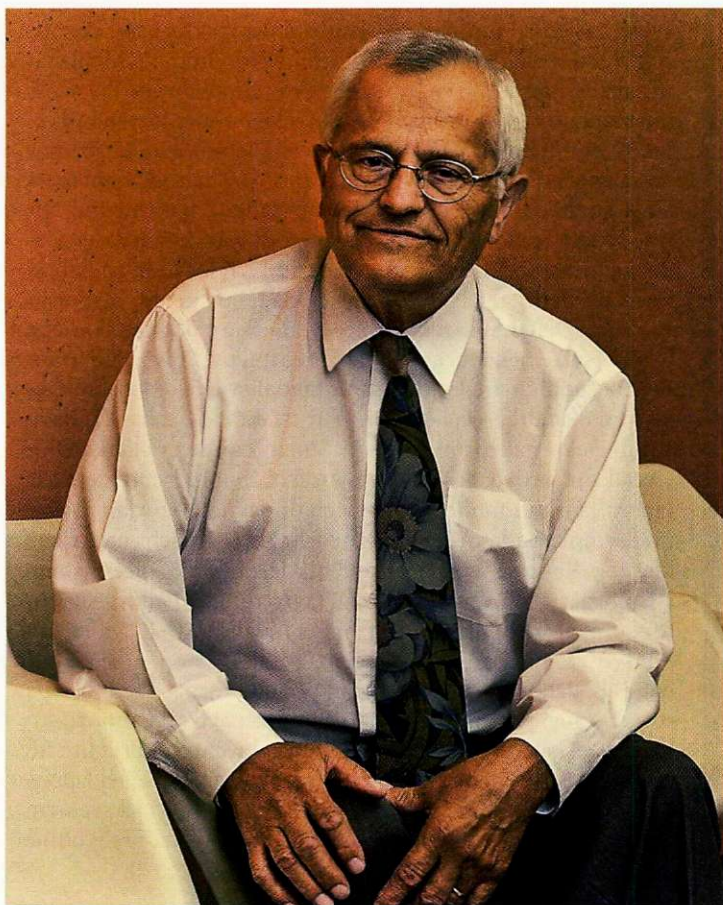
**Skrb izase** Ljubljanski župan Zoran Janković uresničuje napovedi tistih, ki so ob njegovi izvolitvi za župana opozarjali, da bo znal poskrbeti zase in svoje sinove. Z novim urbanističnim načrtom prestolnice je poskrbel, da bo del zemljišča na območju Rakove jeleše in Sibirije, ki je v lasti njegove družine, po novem zazidljiv in komunalno opremljen. Seveda bodo Jankovičevi pri tem masno zaslužili, saj bo cena njihovih parcel s tem astronomsko narasla.



**Napoveduje** V slovenskem finančnem sektorju je bančni sistem razmeroma dominanten, zato je verjetnost, da se svetovna kriza prenese tudi k nam, velika, meni Pahorjev »svetovalec« Mitja Gaspari. Finančna kriza, ki se je pojavila v ZDA in v kateri so se najbolje znašli »veliki igralci«, po njegovo šele prihaja v Evropo. Njena glavna značilnost je, da se težave vračajo tja, kjer so se začele, a so jih želeli razpršiti drugam, torej k bankam, še dodaja Gaspari.



**Preverja** Ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič je pozitivno presenetila z nenapovedanim obiskom gradbišča pediatrične ter nevrološke klinike ter od odgovornih terjala pojasnila o poteku del. Z ogledom je bila nezadovoljna, saj je ugotovila, da se dela izvajajo prepočasi. »Ob takem tempu dela na zgradbi nove pediatrije ne bodo končana niti v dveh letih,« je ocenila, predstavnik podjetja SCT in IMP pa opozorila, da z deli zamujajo.



## Novi prvi akademik

Novi predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) je akademik dr. Jože Trontelj. Na volilni skupščini prejšnji teden so ga izvolili člani SAZU. Trontelj bo tako nasledil akademika Boštjana Žekša. Za podpredsednika sta bila izvoljena Marko Marijan Mušič in Matija Gogala, za glavnega tajnika pa Andrej Kranjc. Mušič bo kot podpredsednik pristojen za področje humanistike, družboslovja in umetnosti, Gogala pa za področje naravoslovja, tehnike in biomedicine. Za člane predsedstva so bili po 22. členu zakona o SAZU izvoljeni akademiki Kajetan Gantar, Andrej Jemec in Alenka Šelih. Predaja dolžnosti bo 6. maja. Predsedstvo SAZU po omenjenem členu sestavljajo predsednik, dva podpredsednika, glavni tajnik, tajniki razredov in trije člani, ki jih izvoli skupščina v skladu s statutom. Predsednik, oba podpredsednika in glavni tajnik sestavljajo izvršilni odbor

predsedstva, njihov mandat traja tri leta z možnostjo vnovične izvolitve. Slovenska akademija je bila po velikih težavah v Kraljevini Jugoslaviji ustanovljena leta 1938. Združuje znanstvenike in umetnike, ki so bili izvoljeni med člane SAZU zaradi posebnih dosežkov na svojih področjih. Člani so lahko *redni*, *izredni* ali *dopisni* (slednji so lahko tudi neslovenskega rodu), njihovo delovanje pa je organizirano v skupinah (*razredih*) glede na znanstveno ali umetniško področje, iz katerega izhajajo. Člane te ustanove imenujemo (slovenski) akademiki. Akademik Jože Trontelj, dosednji podpredsednik, je bil rojen leta 1939 v Kamniku. Je redni profesor nevrologije na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, zadnja leta pa je dejaven na področju biomedicinske etike. Vodi v sodobnem času izredno pomembno državno komisijo za medicinsko etiko. M. B.

# Naročilnica

**NAROČILO** (označite z x):

- Tone Kuntner: **Mati Slovenija** ..... 9,18 EUR
- Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** ..... 25,87 EUR
- Milan Zver: **100 let socialdemokracije** ..... 9,18 EUR
- Janez Janša: **Okopi** ..... 9,18 EUR
- Janez Janša: **Premiki** ..... 9,18 EUR
- Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** ..... 20,82 EUR
- Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** ..... 35,46 EUR
- Viktor Miklavčič: **Pričevanja** ..... 20,44 EUR
- Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** ..... 32,00 EUR
- Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** ..... 23,96 EUR
- Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** ..... 22,95 EUR
- M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** ..... 16,29 EUR
- Vasja Klavora: **Predel 1809** ..... 28,07 EUR
- Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** ..... 22,95 EUR
- Jože Dežman: **Moč preživetja** ..... 27,16 EUR
- Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** ..... 4,13 EUR
- Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** ..... 45,27 EUR
- Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** ..... 20,82 EUR
- Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** ..... 27,16 EUR
- A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** ..... 22,11 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** ..... 4,52 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** ..... 4,52 EUR
- Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** ..... 18,56 EUR
- Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: **Boljševiki in Nemci 1914-1918** ..... 27,94 EUR
- Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** ..... 17,65 EUR
- Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** ..... 16,02 EUR
- Vasja Klavora: **Koraki skozi meglo** ..... 26,95 EUR
- Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** ..... 18,36 EUR
- Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** ..... 12,51 EUR
- Jože Zemljich: **Življenje je večna borba** ..... 8,34 EUR
- Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** ..... 20,00 EUR
- Jože Dežman, Hanzi Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** ..... 26,99 EUR
- Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** ..... 14,99 EUR
- Vasja Klavora: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** ..... 29,90 EUR
- Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** ..... 10,00 EUR
- NOVO** Ivo A. Stanič: **Kočeovski proces 1943** ..... 28,00 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,  
1000 Ljubljana**ali na faks **01/ 24 47 204***Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.***Ob naročilu**

2 (dveh) knjig:

daroilo lonček »Demokracija«

3 (treh) knjig:

daroilo lonček + kapa »Demokracija«

4 (štiri) in več knjig:

daroilo lonček + kapa »Demokracija«

+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum naročila:

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Podpis in žig naročnika

Ulica:

(samo pravne osebe):

Kraj, poštna št.:

Davčni zavezanec:

 NE DA

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

ID za DDV:



MOBITEL d.d. 1537 Ljubljana  
Publitas + Ajax Studio, foto: T. Brež

# Najmočnejše vezi so tiste, ki jih ne vidimo.



Ohranjajte jih z ugodnostjo **Moje tri številke** in najljubše osebe kličite bistveno ceneje.



na številko  
**Mobitelovega**  
uporabnika



na številko  
**drugega mobilnega**  
ponudnika



na številko v  
**stacionarnem**  
omrežju

Ob brezplačnem vklopu ugodnosti Moje tri številke (Tris) lahko naročniki Mobitel GSM/UMTS izberejo eno številko Mobitelovega uporabnika, eno številko drugega slovenskega mobilnega ponudnika in eno številko operaterja slovenskega fiksnega javnega omrežja. Velja za omrežja, v katera lahko kličejo Mobitelovi uporabniki.

Za vklop ugodnosti obiščite najbližji Mobitelov center ali pa si na [www.mobitel.si](http://www.mobitel.si) natisnite obrazec in ga pošljite po pošti. Pogoji uporabe in dodatne informacije na 041 700 700 in [www.mobitel.si](http://www.mobitel.si).

**WWW.MOBITEL.SI**